

SISÄLLYSLUETTELO

Kaupunginhallitus pöytäkirja 14.02.2022

Pöytäkirjan kansilehti	1
1 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus	3
2 § Pöytäkirjan tarkastaminen	4
3 § Kokouksessa saadut selostukset	5
4 § Kuntalain 92 §:n mukaista ottomenettelyä varten saapuneet pöytäkirjat ja päätökset	6
5 § Kaupunginvaltuuston 31.1.2022 pitämän kokouksen täytäntöönpanot	7
6 § Kaupunginjohtajan sijaiset	9
7 § Eron myöntäminen Pirkko Kotilalle kaupunkiympäristölautakunnan varajäsenen tehtävästä ja täydennysvaalin toimittaminen	10
8 § Eron myöntäminen Ann-Christine Teirille kasvatuksen ja oppimisen lautakunnan ruotsinkielisen jaoston varajäsenen tehtävästä ja täydennysvaalin toimittaminen	12
9 § Eron myöntäminen Ann-Christine Teirille Sydkustens landskapsförbund r.f. -maakuntaliiton liittokokouksen 2021-2025 varaedustajan tehtävästä ja täydennysvaalin toimittaminen	14
10 § Tiedoksi Helsingin hallinto-oikeuden päätös vahinkorahaston asiamiehen päätöksestä § 125 / 2020 tehtyyn oikaisuvaatimukseen	15
11 § Tiedoksi Korkeimman hallinto-oikeuden päätös valituksesta koskien sopimussakkoa Kivistön asuatomessualueen tontinostajille	16
- Korkeimman hallinto-oikeuden päätös henkilön valitukseen Helsingin hallinto-oikeuden 15.2.2021, H521/2021 päätöksestä/Sopimussakon määrääminen Kivistön asuatomessualueella	17
12 § Tiedoksi Helsingin hallinto-oikeuden päätös kuntouttavaa työtoimintaa koskevassa asiassa / RV	20
13 § Nouseva eurooppalainen innovaatiokaupunki -palkintosumman käyttö	21
- Award letter	25
14 § Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnitelma strategiakaudelle 2022-2025	26
- Luonnos kaupunginhallitukselle 14.2.2022: Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnitelma 2022-2025	29
15 § Valtionavustuksen hakeminen Suomen kestävän kasvun ohjelman sosiaali- ja terveystieteiden vastuulla olevista kokonaisuuksista	119
- Hakuilmoitus / Valtionavustuksen hakeminen STM:stä Suomen kestävän kasvun ohjelman hankkeille vuonna 2022	122
16 § Perusopetuksen poikkeusjärjestelyt	124
17 § Vantaan kaupungin kaksikielisyysohjelma 2022-2025	126
- Vantaan kaupungin kaksikielisyysohjelma 2022-2025	128
18 § Vastaus Jouko Jääskeläisen ja 15 muun valtuutetun aloitteeseen lasten kotihoidon tuen korottamisesta ja tuen maksuajan pidentämisestä	143
- Jouko Jääskeläisen ja 15 muun valtuutetun aloite lasten kotihoidon tuen korottamisesta ja tuen maksuajan pidentämisestä	146
19 § Vastaus Emmi Pajusen ja Eve Rämön sekä 27 muun valtuutetun aloitteeseen kotihoidontuen Vantaa-lisän muuttamisesta joustavammaksi	148
- Emmi Pajusen ja Eve Rämön sekä 27 muun valtuutetun aloite kotihoidontuen Vantaa-lisän muuttamisesta joustavammaksi	152
20 § Resurssiviisauden tiekartan päivitys 2021	154

SISÄLLYSLUETTELO

Kaupunginhallitus pöytäkirja 14.02.2022

- Resurssiviisauden tiekartan päivitys 31.1.2022, hyväksytty KH 14.2.2022	164
21 § Asemakaavamuutos 002457 ja maanalainen asemakaava 002457ma, 61 Tikkurila, 62 Jokiniemi / Vantaan Ratikka: Tikkurilanraitio	201
- 002457 asemakaavamuutos ja ma asemakaava selostus 18.1.2022, Vantaan ratikka: Tikkurilanraitio	205
Muutoksenhakuohje 1. Oikaisuvaatimus	252
Muutoksenhakuohje 2. Kunnallisvalitus oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen	253
Muutoksenhakuohje 3. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto	254
Muutoksenhakuohje 4. Hankinta-oikaisuohje ja valitusosoitus	255
Muutoksenhakuohje 5. Valitus asemakaavan muutosta koskevassa asiassa	260
Muutoksenhakuohje 6. Valitus rakennuskieltoa koskevassa asiassa	261
Muutoksenhakuohje 7. Valitus etuusto-oikeuden käyttämisestä koskevassa asiassa	262

Kaupunginhallituksen kokous

Aika 14.2.2022 klo 17.00–18.40

Paikka Kaupungintalo, Tikkurila tai Teams-yhteydellä

Osallistujat

Jäsenet	Läsnä	Varajäsenet	Läsnä
Multala Sari, puheenjohtaja	x	Rehnström Kristian	
Tahvanainen Säde, I varapuheenjohtaja	x (etäyhteydellä)	Haapalainen Tuija	
Niikko Mika, II varapuheenjohtaja	x (etäyhteydellä)	Virkamäki Pekka	
Abdi Faysal	x (etäyhteydellä)	Hilden Joni	
Karinen Ville	x (etäyhteydellä)	Nguyen Chau	
Kasonen Mika	x (etäyhteydellä)	Hakala Heli	
Kaukola Ulla	x (etäyhteydellä)	Vesa Tiina	
Lundell Kai-Ari	x (etäyhteydellä)	Aidanjuuri-Niemi Tanja	
Luukkala Pirjo	x (etäyhteydellä)	Nummela Nina	
Norrena Vaula	x (etäyhteydellä)	Seppänen Tia	
Raja-Aho Maarit	x (etäyhteydellä)	Kanerva Sami	
Rokkanen Sakari	x (etäyhteydellä) § 1–20 klo 17.00– 18.20	Orpana Anitta	
Saimen Tuukka	x (etäyhteydellä)	Kärki Niilo	
Tammi Visa	x (etäyhteydellä)	Kähkönen Osmo	
Valtanen Hanna	x (etäyhteydellä)	Kuusela Minna	
Nuorisovaltuuston edustaja		Varajäsenet	
Godlewski Filip	x (etäyhteydellä)		
Muut osallistujat			Läsnä
Lindtman Antti, valtuuston puheenjohtaja			x (etäyhteydellä)
Kaira Lauri, valtuuston I varapuheenjohtaja			x (etäyhteydellä)
Veltheim Erika, valtuuston II varapuheenjohtaja			x (etäyhteydellä)
Viljanen Ritva, kaupunginjohtaja			x (etäyhteydellä)
Kalske Katri, apulaiskaupunginjohtaja			x (etäyhteydellä)
Åstrand Riikka, apulaiskaupunginjohtaja			x (etäyhteydellä)
Anttila Tero, apulaiskaupunginjohtaja			x (etäyhteydellä)
Lahnalampi-Lahtinen Minna, apulaiskaupunginjohtaja vs.			x (etäyhteydellä)
Kalmari Mari, viestintäjohtaja			x (etäyhteydellä)
Ruusula Matti, talous- ja strategiajohtaja			x (etäyhteydellä)
Pennanen Sari-Anna, kaupunginlakimies			x (etäyhteydellä)
Tala Lotta, hallintosihteeri			x
Silfverberg Lotta, pöytäkirjanpitäjä			x
Toivonen Janne, hallintoasiantuntija			x
Jokinen Eeva, hallintoasiantuntija			x

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Todettiin

Allekirjoitukset

Puheenjohtaja Sari Multala

Pöytäkirjanpitäjä Lotta Silfverberg

Pöytäkirjan tarkastus

Aika ja paikka 21.2.2022, Kaupungintalo, Asematie 7, 01300 Vantaa (Tikkurila)

Vaula Norrena

Maarit Raja-Aho

Pöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika ja paikka 23.2.2022, Vantaan kaupungin internetsivuilla paatokset.vantaa.fi.

1 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 1

Kaupunginjohtajan esitys:

Todetaan kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

2 §

Pöytäkirjan tarkastaminen

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 2

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) valita kaksi pöytäkirjantarkastajaa toimittamaan pöytäkirjan tarkastus kaupungintalossa maanantaina 21.2.2022 klo 16.00 ja

Jäsenet	Kokous pvä
Abdi Faysal	
Karinen Ville	
Kasonen Mika	
Kaukola Ulla	
Lundell Kai-Ari	31.1.2022
Luukkala Pirjo	31.1.2022
Niikko Mika	
Norrena Vaula	14.2.2022
Raja-Aho Maarit	14.2.2022
Rokkanen Sakari	
Saimen Tuukka	
Tahvanainen Säde	
Tammi Visa	
Valtanen Hanna	

- b) pitää tarkastettu pöytäkirja yleisesti nähtävänä kaupungin internetsivuilla (www.vantaa.fi/paatoksenteko) keskiviikosta 23.2.2022 lähtien.

Päätös:

Päätettiin

- a) valita Vaula Norrena ja Maarit Raja-Aho pöytäkirjantarkastajiksi toimittamaan pöytäkirjan tarkastus kaupungintalossa maanantaina 21.2.2022 klo 16.00, ja
- b) pitää tarkastettu pöytäkirja yleisesti nähtävänä kaupungin internetsivuilla (www.vantaa.fi/paatoksenteko) keskiviikosta 23.2.2022 lähtien.

3 §

Kokouksessa saadut selostukset

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 3

Käsittely:

Kokouksessa annettiin seuraavat selostukset:

Talouskatsaus, talous- ja strategiajohtaja Matti Ruusula
Koronatilannekatsaus, kaupunginjohtaja Ritva Viljanen

Päätös:

Merkittiin tiedoksi saadut selostukset ja käyty keskustelu.

4 § Kuntalain 92 §:n mukaista ottomenettelyä varten saapuneet pöytäkirjat ja päätökset

RV/BI

Kaupunginhallitukselle on kuntalain 92 §:n mukaista ottomenettelyä varten lähetetty seuraavat pöytäkirjat ja päätökset:

Konsernijaoston pöytäkirja nro 1/7.2.2022

Tarkastuslautakunnan pöytäkirja nro 1/20.1.2022

Kaupunginjohtajan päätökset

§ 14 Kaupungin toimintojen rajoittaminen koronaepidemian vuoksi

§ 15 Lausunto Kärkulla Samkommun -nimiselle kuntayhtymälle hyvinvointialueuudistuksen

§ 16 Kaupungin toimintoihin kohdistuvat rajoitukset koronaepidemian vuoksi

Rahoitusjohtajan päätös

§ 2 MEREO/ Vanhusten Palvelutaloyhdistys ry:lle myönnettyjen lainojen siirtäminen Yrjö ja Hanna -säätö sr:lle

Tietohallintojohtajan päätös

§ 19 Kuntatilastoinnin raportoinnin toteutuksen hankinta SAP- järjestelmään (314 194 euroa)

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 4

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään olla ottamatta kaupunginhallituksen käsiteltäväksi esittelyosassa mainituissa pöytäkirjoissa olevia ottamiskelpoisia päätöksiä ja esittelyosassa mainittuja päätöksiä.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu

5 § Kaupunginvaltuuston 31.1.2022 pitämän kokouksen täytäntöönpanot

RV/EJ

Kuntalain mukaan kunnanhallitus vastaa valtuuston päätösten täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta (39 §). Päätökset voidaan panna täytäntöön ennen kuin ne ovat saaneet lainvoiman, kuitenkin niin, että täytäntöönpanoon ei saa ryhtyä, jos valitus käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi tai jos valitusviranomaisen kieltää täytäntöönpanon (143 §). Jos kunnanhallitus katsoo, että valtuuston päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, valtuusto on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen, kunnanhallituksen on jätettävä päätös täytäntöön panematta. Asia on tällöin viipymättä saatettava valtuuston uudelleen käsiteltäväksi (96 §).

Kaupunginvaltuusto teki 31.1.2022 päätökset seuraavissa asioissa:

- 3 § Eron myöntäminen Reetta Smajlille Vantaan käräjäoikeuden lautamiehen tehtävästä ja täydennysvaalin toimittaminen
- 4 § Hallintosäätö / helmikuu 2022
- 5 § Vantaan kaupunkistrategia vuosille 2022–2025
- 6 § Asemakaava 741600 sekä tonttijako, 74 Havukoski / Rosenlund
- 7 § Vastaus Juha Järän ja Tuire Kaimion sekä 26 muun valtuutetun aloitteeseen: esiintymislava Itä-Vantaalle
- 8 § Vastaus Suvi Karhun ja 23 muun valtuutetun aloitteeseen Vantaan hulevesiohjelman päivittämisestä
- 9 § Vastaus Eva Tawasolin ja 19 muun valtuutetun aloitteeseen nopeusrajoitusten madaltamisesta mm. koulujen tai terveyskeskusten lähellä
- 10 § Vastaus Jari Jääskeläisen ja 20 muun valtuutetun aloitteeseen Vantaan kaupungin rakennuskohteissa panostettava harmaan talouden torjuntaan
- 11 § Vastaus Anniina Kostilaisen ja Sveta Silvennoinen-Hiiskun sekä 14 muun valtuutetun aloitteeseen biodiversiteettistrategian laatimisesta Vantaalle
- 12 § Vastaus Minttu Sillanpään ja Funda Demirin sekä 17 muun valtuutetun aloitteeseen antirasistista koulutusta varhaiskasvatukseen ja koulujen henkilökunnalle
- 13 § Vastaus Markku Weckmanin ja 18 muun valtuutetun aloitteeseen pienydinvoimaselvitys Vantaalla
- 14 § Jussi Särkelän ja 36 muun valtuutetun aloite hyvinvoinnin pyörätien perustaminen Vantaan ja Keravan välille
- 15 § Eeva Tikkasen ja Erika Veltheimin sekä 25 muun valtuutetun aloite lähipäiväkoti -periaatetta edistettävä Vantaalla
- 16 § Eeva Tikkasen ja Erika Veltheimin sekä 17 muun valtuutetun aloite perhepäivähoito näkyvämmäksi varhaiskasvatukseen muodoksi Vantaalla
- 17 § Suvi Karhun ja 22 muun valtuutetun aloite Vantaan ystävyyskaupunkien tarkastelu
- 18 § Eve Rämön ja 24 muun valtuutetun aloite katujen ja puistojen kunnossapidon päivystyksestä
- 19 § Paula Lehmuskallion ja 18 muun valtuutetun aloite säädöksen muuttamiseksi lumenaurauksesta tieliittymään
- 20 § Mika Kasosen ja 22 muun valtuutetun aloite nuorisotyöntekijöitä Nikinmäen nuorisotilaan

Kaupunginvaltuuston pöytäkirja 1/31.1.2022 on kokonaisuudessaan nähtävänä kaupunginvaltuuston extranet-sivuilla ja kaupungin internet-sivuilla.

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 5

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) todeta, että kaupunginvaltuuston 31.1.2022 tekemät päätökset voidaan panna täytäntöön,
ja
- b) lähettää päätökset ao. toimialoille toimenpiteitä varten.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu/ ao. toimialat

6 § Kaupunginjohtajan sijaiset

VD/3943/00.01.01.03/2020

RV/S-AP/HY-L

Hallintosäännön 14 luvun 9 §:n mukaan kaupunginhallitus päättää kaupunginjohtajan ja apulaiskaupunginjohtajien sijaisista.

Kaupunginhallituksen aiempaa kaupunginjohtajan sijaisia koskevia päätöksiä on aiheellista muuttaa, koska on valittu uusi kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtaja.

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 6

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) nimetä kaupunginjohtajan sijaiset seuraavassa järjestyksessä:
 1. apulaiskaupunginjohtaja Timo Aronkytö
 2. apulaiskaupunginjohtaja Katri Kalske
 3. apulaiskaupunginjohtaja Riikka Åstrand
 4. apulaiskaupunginjohtaja Tero Anttila
- b) valtuuttaa kaupunginhallituksen puheenjohtaja tarvittaessa tilapäisesti päättämään muusta kuin kohdassa a) nimetystä kaupunginjohtajan sijaisesta

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 1. Oikaisuvaatimus

Lisätiedot:

kaupunginlakimies Sari-Anna Pennanen, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

7 §

Eron myöntäminen Pirkko Kotilalle kaupunkiympäristölautakunnan varajäsenen tehtävästä ja täydennysvaalin toimittaminen

VD/6983/00.00.01.00/2021

RV/EJ

Pirkko Kotila on 26.1.2022 saapuneella sähköpostillaan pyytänyt eroa kaupunkiympäristölautakunnan varajäsenen tehtävästä henkilökohtaisen syyn vuoksi.

Hallintosäännön 10 luvun 2 §:n mukaan kaupunkiympäristölautakunta tehtäväalueellaan vastaa:

- kaupunkirakenteen ja ympäristön kokonaisvaltaisesta kehittämisestä
- rakentamista ja muita toimenpiteitä koskevien lupien käsitlemisestä
- kaavojen noudattamisen sekä osaltaan rakennetun ympäristön ja rakennusten
- kunnossapidon ja hoidon valvonnasta
- kaupungin ympäristövastuullisuuden kehittämisestä
- yhteistyöstä muiden viranomaisten kanssa siltä osin kuin toisin ei ole määrätty

Hallintosäännön 8 luvun 4 §:n mukaan kaupunginvaltuusto valitsee lautakuntaan kaupunginvaltuuston toimikaudeksi kerrallaan vähintään yhdeksän jäsentä ja yhtä monta henkilökohtaista varajäsentä. Lautakunnan varsinaisista jäsenistä vähintään 40 prosenttia tulee olla valtuutettuja.

Kaupunginvaltuusto nimeää lautakunnan jäsenistä yhden puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Kuntalain 74 §:n mukaan vaalikelpoinen lautakuntaan on henkilö, joka on vaalikelpoinen valtuustoon, ei kuitenkaan:

- 1) asianomaisen lautakunnan alainen kunnan palveluksessa oleva henkilö;
- 2) henkilö, joka on asianomaisen lautakunnan tehtäväalueella toimivan, kunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa;
- 3) henkilö, joka on hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka johtavassa ja vastuullisessa tehtävässä tai siihen rinnastettavassa asemassa liiketoimintaa harjoittavassa yhteisössä, jos kysymyksessä on sellainen yhteisö, jolle asianomaisessa lautakunnassa tavanomaisesti käsiteltävien asioiden ratkaisu on omiaan tuottamaan olennaista hyötyä tai vahinkoa.

Tasa-arvolain 4 a §:n 1 momentin mukaan kunnallisissa ja kuntien välisen yhteistoiminnan toimielimissä lukuun ottamatta kunnanvaltuustoja tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia.

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 23.8.2021 § 11 valinnut kaupunkiympäristölautakuntaan toimikaudeksi 2021–2025 seuraavat henkilöt:

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Anssi Aura, puheenjohtaja	Anneli Karhunen
Tarja Eklund, varapuheenjohtaja	Maiju Atzmon
Minna Erkkilä	Jukka Nevala
Oskari Iivarinen	Camilla Garchi
Siri Ahokas	Jaakko Linnakangas

Stefan Åstrand	Alex Björkell
Ida Tamminen	Milla Friman
Ville Rahkala	Jaakko Hakala
Mikko Merelä	Magnus Forsberg
Janne Hartikainen	Jeppe Isberg
Suvi Karhu	Eija Liinakoski
Pekka Virkamäki	Petrus Pesonen
Anniina Kostilainen	Aleksi Manninen
Tuomas Mutanen	Maija Rautavaara
Soili Haverinen	Jan Axberg
Antti Suni	Petri Seppälä
Jari Jääskeläinen	Pirkko Kotila

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 7

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle

- myönnettäväksi ero Pirkko Kotilalle kaupunkiympäristölautakunnan varajäsenen tehtävästä, ja
- toimitettavaksi kaupunkiympäristölautakunnan varajäsenen täydennysvaali jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2021–2025.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu; esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

8 §

Eron myöntäminen Ann-Christine Teirille kasvatuksen ja oppimisen lautakunnan ruotsinkielisen jaoston varajäsenen tehtävästä ja täydennysvaalin toimittaminen

VD/6996/00.00.01.00/2021

RV/EJ

Ann-Christine Teir on 14.1.2022 saapuneella kirjeellään pyytänyt eroa kasvatuksen ja oppimisen lautakunnan ruotsinkielisen jaoston varajäsenyydestä.

Hallintosäännön 8 luvun 6 §:n mukaan kasvatuksen ja oppimisen lautakunnassa on ruotsinkielinen jaosto. Jaostossa on vähintään viisi kaupunginvaltuuston toimikaudekseen valitsemaa jäsentä ja jokaisella henkilökohtainen varajäsen. Jaoston jäsenet ja varajäsenet on valittava ruotsinkieliseen kieliryhmään kuuluvista henkilöistä.

Valitsemistaan jäsenistä kaupunginvaltuusto nimeää jaoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Hallintosäännön 10 luvun 6 §:n mukaan ruotsinkielinen jaosto käyttää kasvatuksen ja oppimisen lautakunnalle määrättyä ratkaisovaltaa silloin, kun asia koskee yksinomaan ruotsinkielistä varhaiskasvatusta, esiopetusta tai opetustointia.

Tasa-arvolain 4 a §:n 1 momentin mukaan kunnallisissa ja kuntien välisen yhteistoiminnan toimielimissä lukuun ottamatta kunnanvaltuustoja tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia.

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 23.8.2021 § 15 valinnut kasvatuksen ja oppimisen lautakunnan ruotsinkielisen jaostoon toimikaudeksi 2021–2025 seuraavat henkilöt:

Jäsen	Varajäsen
Kristian Rehnström (pj)	Michael Ek
Tiina Nurmi-Kokko (vpj)	Barbara Westman
Sanni Hilpinen	Susanna Lindfors
Annette Kivistö	Ann-Christine Teir
Max Mannola	Klaus Kojo

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 8

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle

- myönnettäväksi ero Ann-Christine Teirille kasvatuksen ja oppimisen lautakunnan ruotsinkielisen jaoston varajäsenyydestä, ja
- toimitettavaksi kasvatuksen ja oppimisen lautakunnan ruotsinkielisen jaoston varajäsenen täydennysvaali jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2021–2025

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu; esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

9 §

Eron myöntäminen Ann-Christine Teirille Sydkustens landskapsförbund r.f. - maakuntaliiton liittokokouksen 2021-2025 varaedustajan tehtävästä ja täydennysvaalin toimittaminen

VD/7315/00.00.01.00/2021

RV/EJ

Ann-Christine Teir on 8.2.2022 saapuneella kirjeellään pyytänyt eroa Sydkustens landskapförbund r.f. maakuntaliiton varaedustajan tehtävästä.

Sydkustens landskapsförbund r.f. -maakuntaliiton sääntöjen mukaan jäsenkunnat saavat liittokokoukseen yhden varsinaisen edustajan ja alkavaa tuhatta ruotsinkielistä asukasta kohti, yhteensä kuitenkin enintään 10 edustajaa, sekä yhtä monta henkilökohtaista varaedustajaa.

Vuoden 2020 alussa Vantaalla asui 5 575 ruotsinkielistä, joten Vantaa on valinnut liittokokoukseen kuusi edustajaa ja kuusi henkilökohtaista varaedustajaa.

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 20.9.2021 § 4 valinnut seuraavat henkilöt Sydkustens landskapförbund r.f. maakuntaliiton liittokokouksen edustajiksi kaudelle 2021–2025:

Edustaja	Henkilökohtainen varaedustaja
Max Mannola	Klaus Kojo
Katja Nummelin-Sailakari	Anneli Karlsson
Martin Andergård	Mikael Häggblom
Sven-Erik Nylund	Stig Kumlin
Annette Kivistö	Ann-Christine Teir
Mae Cedercreutz-Pesonen	Barbara Westman

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 9

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle

a) myönnettäväksi ero Ann-Christine Teirille Sydkustens landskapförbund r.f. maakuntaliiton liittokokouksen varaedustajan tehtävästä, ja

b) toimitettavaksi Sydkustens landskapförbund r.f. maakuntaliiton liittokokouksen varaedustajan täydennysvaali jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2021–2025.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu; esitys valtuustolle

Muutoksenhaku: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

10 § **Tiedoksi Helsingin hallinto-oikeuden päätös vahinkorahaston asiamiehen päätöksestä § 125 / 2020 tehtyyn oikaisuvaatimukseen**

VD/9254/03.01.02.00/2020

RV/HN/HY-L

Hakija on toimittanut Vantaan kaupungille vaatimuksen, jolla hakija vaatii vahinkorahaston asiamiehen päätöksen § 125 / 2020 oikaisemista. Alun perin hakija on esittänyt Vantaan kaupungille 1000 euron vahingonkorvausvaatimuksen Myyrmäen vanhusten yksikössä kadonneen kaulakorun korvaamiseksi.

Vahinkorahaston asiamies on 17.12.2020 hylännyt hakijan korvausvaatimuksen sillä perusteella, että kaulakorun häviäminen ei ole johtunut Myyrmäen vanhustenyksikön henkilökunnan tuottamuksesta. Nyt käsiteltävässä oikaisuvaatimuksessa hakija edelleen vaatii, että Vantaan kaupungin on suoritettava vahingonkorvauksena hakijalle kadonneen kaulakorun kustannukset alkuperäisen vaatimuksen mukaisesti.

Kaupunginhallitus on 12.4.2021 § 6 päättänyt hylätä hakijan oikaisuvaatimuksen vahinkorahaston asiamiehen päätöksestä § 125/2020.

Hakija on valittanut asiasta Helsingin hallinto-oikeuteen, joka on pyytänyt Vantaan kaupunkia toimittamaan asian käsittelyyn liittyvät asiakirjat 14.12.2021 mennessä.

Helsingin hallinto-oikeus on 1.2.2022 päätöksellään H4999/2022 päättänyt jättää tutkimatta vahingonkorvausvaatimuksen.

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 10

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään merkitä tiedoksi Helsingin hallinto-oikeuden 1.2.2022 tekemä päätös H4999/2022.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liite:

- Helsingin hallinto-oikeuden päätös H4999/2022

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus ja valituskielto

Lisätiedot:

vahinkorahaston asiamies Hannele Nordman, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

11 §

Tiedoksi Korkeimman hallinto-oikeuden päätös valituksesta koskien sopimussakkoa Kivistön asuntomessualueen tontinostajille

VD/2222/10.00.02.00/2016

RV/SA-P/HY-L

Kaupunginjohtajan viranhaltijapäätöksestä 8.1.2020 § 3 tehtiin oikaisuvaatimus. Viranhaltijapäätös koski neljän Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa vireillä olevan kanteen hyväksymistä Vantaan kaupunkia sitoviksi. Kanteiden perusteina olivat Vantaan kaupunginhallituksen 20.6.2016 tekemät päätökset sopimussakon perimisestä eräiltä Kivistön asuntomessualueen tontinostajilta. Sopimussakkojen perimiseksi nostettiin Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa kanne neljän tontin osalta.

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 9.3.2020 § 17 jättää valittajan oikaisuvaatimuksen tutkimatta, sillä päätös on rinnastettavissa kuntalain 136 §:ssä tarkoitettuun valmistelua koskevaan päätökseen. Päätös ei sisällä sellaista ratkaisua, josta saa tehdä oikaisuvaatimuksen.

Helsingin hallinto-oikeus on antanut 15.2.2021 asiasta ratkaisun H251/2021. Ratkaisun mukaan valitus hylätään, koska kaupunginjohtajan päätös on rinnastettavissa valmisteluun tai täytäntöönpanoa koskevaan päätökseen. Näin ollen päätös ei sisällä sellaista ratkaisua, josta saa tehdä oikaisuvaatimuksen ja kunnallisvalituksen. Kaupunginhallituksen päätös 9.3.2020 § 17 jättää valittajan oikaisuvaatimus tutkimatta on riittävästi perusteltu.

Valittaja on hakenut kunnallisasiaa koskevaa valituslupaa Korkeimmasta hallinto-oikeudesta, joka on hylännyt valitusluvan 25.1.2022.

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 11

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään merkitä tiedoksi Korkeimman hallinto-oikeuden päätös.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liite:

- Korkeimman hallinto-oikeuden päätös nro H202/2022

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

kaupunginlakimies Sari-Anna Pennanen, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

25.01.2022

Dnro 20872/03.04.04.04.10/2021

Asia Kunnallisasiaa koskeva valituslupahakemus

Muutoksenhakija

Päätös, jota muutoksenhaku koskee

Helsingin hallinto-oikeus, 15.02.2021, H521/2021

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Valituslupahakemus hylätään. Korkein hallinto-oikeus ei siten anna ratkaisua valitukseen.

Perustelut

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

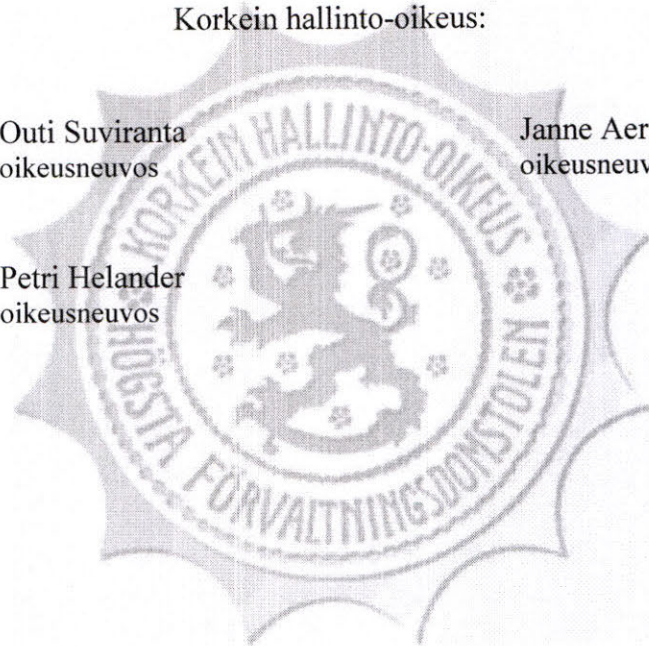
Sen perusteella, mitä muutoksenhakija on esittänyt ja mitä asiakirjoista muutoin ilmenee, asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi ei ole valitusluvan myöntämisen perustetta.

Korkein hallinto-oikeus:

Outi Suviranta
oikeusneuvos

Janne Aer
oikeusneuvos

Petri Helander
oikeusneuvos

Elina Ranz
Asian esittelijä, esittelijäneuvos

Jakelu

Päätös
Jäljennös

oikeudenkäyntimaksu 510 euroa

Helsingin hallinto-oikeus
Vantaan kaupunginhallitus
Vantaan kaupunginjohtaja

Asiakirjan oikeaksi todistaa

Jaostosihteeri Katja Päivinen

12 § **Tiedoksi Helsingin hallinto-oikeuden päätös kuntouttavaa työtoimintaa koskevassa asiassa / RV**

VD/7845/05.06.01/2019

RV/ST-V/HY-L/LS

Vantaan kaupunginhallitus on 16.12.2019 § 18 hylännyt valittajan tekemän oikaisuvaatimuksen.

Valittaja on vaatinut Helsingin hallinto-oikeudelle tekemässään valituksessaan kaupunginhallituksen antaman vastineen (päätöksen) hylkäämistä.

Helsingin hallinto-oikeus on pyytänyt kaupunginhallitusta antamaan lausunnon valituksen johdosta.

Kaupunginhallitus on 6.4.2020 § 18 lausunut asiasta Helsingin hallinto-oikeudelle. Lausunnossaan kaupunginhallitus on vaatinut kuntouttavan työtoiminnan keskeyttämisestä tehdyn hallintovalituksen hylkäämistä perusteettomana.

Helsingin hallinto-oikeus on 7.1.2022 antamallaan päätöksellä hylännyt asiasta tehdyn valituksen. Hallinto-oikeuden perustelut ilmenevät liitteenä olevasta päätöksestä (salassa pidettävä, JulkL 24 § 1 mom. 25-k.).

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 12

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään merkitä Helsingin hallinto-oikeuden päätös tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:

- Helsingin hallinto-oikeuden päätös (salassa pidettävä, JulkL 24 § 1 mom. 25-k.)

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

työllisyyspalveluiden johtaja Susanna Taipale-Vuorinen, puh. 040 0444 883,
etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

13 § Nouseva eurooppalainen innovaatiokaupunki -palkintosumman käyttö

VD/1584/00.01.04.04/2022

RV/EV/MR/HY-L

Vantaa voitti Euroopan komission Nouseva eurooppalainen innovaatiokaupunki -palkinnon alle 250 000 asukkaan kaupunkien sarjassa. Voiton myötä Vantaa sai 500 000 euron palkinnon.

Ehdotuksessa palkintorahojen käytöstä korostetaan sen kestäväää käyttöä, jolla etsitään pidemmälle luotaavia ratkaisuja kaupungin haasteisiin. Jatkuvuudella ja toistuvuudella saadaan vaikuttavuutta toimintaan. Lisäksi innovatiivisesta toiminnasta ja aktiivisesta kaupunkikehittämisestä kertomalla saadaan levitettyä hyviä käytäntöjä ja opittua uutta vertaiskaupungeilta.

Palkintorahaa esitetään käytettäväksi innovaatiokilpailun järjestämiseen vuosina 2022 ja 2024, innovaatioseminaariin vuosina 2022 ja 2023, viestintään ja markkinointiin sekä Tempo-orkesterien tukemiseen.

Innovaatiokilpailun tavoitteena on kaupunkialueen parantaminen ja ratkaisujen löytäminen kaupungin strategiasta nouseviin haasteisiin. Kilpailun kärjessä on yhteiskunnalliset innovaatiot ja tarkoituksena on tuottaa kaupunkikehittämiseen ideoita, joita voidaan toteuttaa projekteina. Kilpailu järjestettäisiin vuosina 2022 ja 2024. Innovaatiokilpailun otettaisiin mukaan korkeakoulu järjestäjäksi, sillä korkeakouluilla on osaamista vastaavien kilpailujen järjestämisestä ja innovaatioiden kehittämisestä sekä kisaajien sparraamisesta kilpailun aikana. Kilpailun tuomaristossa olisi valtuustoryhmien sekä nuorisovaltuuston edustus. Vuonna 2022 kilpailu järjestettäisiin palkintorahoilla, ja 2024 kilpailuun budjetoitaisiin myös kaupungin omaa rahoitusta.

Innovaatioseminaarin tavoitteena on esitellä ja jakaa kaupunkikehittämisen tapoja. Vuonna 2022 tapahtuma toteutettaisiin webinaarimuodossa. Seminaari toteutettaisiin myös vuonna 2023 palkintorahalla, ja vuosina 2024 ja 2025 kaupungin omana toimintana. Seminaareissa annetaan ääni kaupungin eri toimijoille, mm. järjestöille, yrityksille, korkeakouluille ja oppilaitoksille. Kaupunginvaltuustolle ja kaupunginhallitukselle tuodaan erikseen päätettäväksi vuosien 2023-2025 innovaatiokaupunkitoiminnan budjetointi varsinaisen budjettikäsittelyn yhteydessä.

Vantaan viestinnässä ja markkinoinnissa nostetaan esiin innovaatiopalkinto vahvasti. Innovatiivisuus otetaan esiin esimerkkien kautta, kuten palvelujen kehittämisellä, uusilla avauksilla ja hankkeilla. Innovatiivisuus on myös mukana uuden strategiakauden viestinnässä. Lisäksi innovaatioseminaarille sekä -kilpailulle tehdään omat viestintä- ja markkinointisuunnitelmansa.

Myös Tempo-orkesterille esitetään avustusta palkintosummasta. Tempo-orkesteritoiminta on yhteiskunnallinen innovaatio, ja orkesterin lasten esittämällä musiikilla oli tärkeä osuus Vantaan Nouseva eurooppalainen innovaatiokaupunki -kisan esittelyvideossa.

Kuntalain 14 §:n nojalla, talousarvion muutokset käsitellään kaupunginvaltuustossa.

Budjettiesitys:

Tapahtuma	Vuosi	Budjetti
-----------	-------	----------

Innovaatioseminaari	2022	40 000 eur
Innovaatioseminaari		45 000 eur
Innovaatiokilpailu	2022	300 000 eur (sis. järjestämiskulut sekä palkinnot)
Innovaatiokilpailu		85 000 eur
Tempo-orkesteri	2022	20 000 eur
Viestintä ja markkinointi	2022	20 000 eur
Yhteensä		500 000 eur

Kaupunginjohtaja esittää, että Vantaan Nouseva eurooppalainen innovaatiokaupunki -palkintoraha käytetään innovaatiokilpailun järjestämiseen, innovaatioseminaariin, viestintään ja markkinointiin sekä Tempo-orkesterien tukemiseen esitetyn budjetin ja aikataulun mukaan. Myöhemmille vuosille siirretään 120 000 euroa ja kilpailutuksen määräraha korotetaan 300 000 euroon.

Palkintoraha budjetoidaan Yleishallintoon kaupunginhallituksen menokohtaan omaksi eräkseen, josta kyseiset kustannukset maksetaan.

Talous- ja strategiajohtajalla ei ole huomautettavaa asiaan.

Kaupunginhallitus 14.02.2022 § 13

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle, että

- a) Vantaan Nouseva eurooppalainen innovaatiokaupunki -palkintoraha käytetään
 - 1) innovaatiokilpailujärjestämiseen vuosina 2022 ja 2024,
 - 2) innovaatioseminaariin vuosina 2022 ja 2023,
 - 3) viestintään ja markkinointiin, ja
 - 4) Tempo-orkesterien tukemiseen esitetyn budjetin ja aikataulun mukaan.
- b) palkintoraha 500 000 euroa lisätään yleishallinnon tuloiksi ja vuonna 2022 käytettävä määrärahan osuus 370 000 euroa yleishallinnon menoksi kaupunginhallituksen vuoden 2022 talousarvion menokohtaan.

Käsittely:

Asian käsittelyn aikana kaupunginjohtaja teki seuraavat muutokset esitykseensä:

Esittelytekstin viides kappale muutettiin kuulumaan seuraavasti:

Innovaatioseminaarin tavoitteena on esitellä ja jakaa kaupunkikehittämisen tapoja. Vuonna 2022 tapahtuma toteutettaisiin webinaarimuodossa. Seminaari toteutettaisiin myös vuonna 2023 palkintorahalla, ja vuosina 2024 ja 2025 kaupungin omana toimintana. Seminaareissa annetaan ääni kaupungin eri toimijoille, mm. järjestöille, yrityksille, korkeakouluille ja oppilaitoksille.
Kaupunginvaltuustolle ja kaupunginhallitukselle tuodaan erikseen päätettäväksi vuosien 2023-2025 innovaatiokaupunkitoiminnan budjetointi varsinaisen budjettikäsittelyn yhteydessä.

Budjettitaulukosta poistettiin vuosiluvut 2023 ja 2024.

Budjettiesitykseen lisättiin 10 000 euroa innovaatiokilpailulle, jolloin innovaatiokilpailun budjetti nousee 290 000 eurosta 300 000 euroon.

Taulukon alapuolella oleva kappale muutettiin kuulemaan seuraavasti:

Kaupunginjohtaja esittää, että Vantaan Nouseva eurooppalainen innovaatiokaupunki -palkintoraha käytetään innovaatiokilpailun järjestämiseen ~~vuosina 2022 ja 2024~~, innovaatioseminaariin ~~vuosina 2022 ja 2023~~, viestintään ja markkinointiin sekä Tempo-orkesterien tukemiseen esitetyn budjetin ja aikataulun mukaan. Myöhemmille vuosille siirretään 120 000 euroa ja kilpailutuksen määräraha korotetaan 300 000 euroon.

Esittelytekstin kolmanneksi viimeinen kappale muutettiin kuulumaan seuraavasti:

Kaupunginjohtaja esittää, että Vantaan Nouseva eurooppalainen innovaatiokaupunki -palkintoraha käytetään innovaatiokilpailun järjestämiseen vuosina 2022 ja 2024, innovaatioseminaariin vuosina 2022 ja 2023, viestintään ja markkinointiin sekä Tempo-orkesterien tukemiseen esitetyn budjetin ja aikataulun mukaan. *Myöhemmille vuosille siirretään 120 000 euroa ja kilpailutuksen määräraha korotetaan 300 000 euroon.*

Päätösesitys muutettiin kuulumaan seuraavasti:

- a) Vantaan Nouseva eurooppalainen innovaatiokaupunki -palkintoraha käytetään *vuonna 2022*
 - 1) innovaatiokilpailujärjestämiseen ~~vuosina 2022 ja 2024~~,
 - 2) innovaatioseminaariin ~~vuosina 2022 ja 2023~~,
 - 3) viestintään ja markkinointiin, ja
 - 4) Tempo-orkesterien tukemiseen esitetyn budjetin ja aikataulun mukaan.
- b) palkintoraha 500 000 euroa lisätään yleishallinnon tuloiksi ja vuonna 2022 käytettävä määrärahan osuus ~~370 000 euroa~~ *380 000 euroa* yleishallinnon menoksi kaupunginhallituksen vuoden 2022 talousarvion menokohtaan.

Päätös:

Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle, että

- a) Vantaan Nouseva eurooppalainen innovaatiokaupunki -palkintoraha käytetään *vuonna 2022*
 - 1) innovaatiokilpailujärjestämiseen,
 - 2) innovaatioseminaariin,
 - 3) viestintään ja markkinointiin, ja
 - 4) Tempo-orkesterien tukemiseen esitetyn budjetin ja aikataulun mukaan
- b) palkintoraha 500 000 euroa lisätään yleishallinnon tuloiksi ja vuonna 2022 käytettävä määrärahan osuus 380 000 euroa yleishallinnon menoksi kaupunginhallituksen vuoden 2022 talousarvion menokohtaan.

Liite:

- Euroopan komission palkitsemiskirje

Täytäntöönpano: Kaupunkistrategia ja johto
Lakiasiat ja päätösvalmistelu; esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

kansainvälisten asioiden päällikkö Elina Värtö, etunimi.sukunimi@vantaa.fi

EUROPEAN INNOVATION COUNCIL AND SMES
EXECUTIVE AGENCY (EISMEA)

EISMEA.I – Innovation Ecosystems, SMP/Entrepreneurship and Consumers
Head of Department

Brussels, 23 November 2021

Susanna Issakainen
City Strategy and Management
Vantaan Kaupunki
susanna.issakainen@vantaa.fi

Sent only by email

Subject: Horizon Programme
Prize: European Capital of Innovation Award 2021
Call: HORIZON-EIC-2021-iCapitalPrize
Proposal: 101052167 — VantaaGrowth
Award letter - European Rising Innovative City category

Dear Madam/Sir,

I am very pleased to inform you that your proposal has been awarded as winner of the 2021 European Capital of Innovation Award!

I am greatly impressed by the outstanding performance of the city of Vantaa. I do hope that the recognition of your valuable impact will inspire other cities to follow your example.

This letter is the formal confirmation that you have been awarded this prize and I am pleased to inform you that the corresponding sum (EUR 500,000.00) will be transferred to you in the coming weeks.

As you know, the prize is subject to the Rules of Contest that were published with the call.

I would be grateful if you could inform the other members of your group (if any) of this letter.

For any questions, please contact us by e-mail via: EISMEA-ICAPITAL@ec.europa.eu

Yours faithfully,

Luisa Prista
Head of Department
Authorising Officer

14 §

Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnitelma strategiakaudelle 2022-2025

VD/1524/00.01.02.00/2022

RV/HO/SAP/KML/ST/MT/HY-L

Sukupuolten tasa-arvo ja kaikkien ihmisten yhdenvertaisuus ovat ihmisoikeuksia, joiden edistämiseen Suomen valtio on sitoutunut monin kansainvälisin sopimuksin. Ne ovat myös perusoikeuksia, joilla on perustuslain suoja. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen sekä syrjimättömyyden velvoitteet on asetettu tasa-arvolaissa (laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986) ja yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014). Nämä lait asettavat kunnalliselle toiminnalle monenlaisia vaatimuksia, mukaan lukien suunnitteluelvoitteita.

Vantaan kaupunki on tehnyt laajaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua vuodesta 2006. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilöstöpoliittisen suunnittelun lisäksi teemme toiminnallista suunnittelua. Vantaan kaupungin henkilöstön keskinäistä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävässä *henkilöstöpoliittisessa* suunnittelussa käsitellään muun muassa rekrytointia, palkkatasa-arvoa, syrjimättömyyttä ja monimuotoisuutta. *Toiminnallisessa* suunnittelussa kehitetään tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistä ja syrjimättömyyttä kaupunkimme päätöksenteossa, palveluissa ja kumppanuuksissa. Henkilöstöpoliittinen ja toiminnallinen suunnittelu ovat toisistaan erillisiä prosesseja, joilla saadaan aikaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä. *Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöllä* tarkoitetaan tietoista, suunnitelmallista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa arvioidaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista ja edistämistä toiminnan eri lohkoilla ja toteutetaan tarvittaessa perusteltuja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuushakuisia muutoksia toiminnan toteutukseen. Suunnittelun ja työn tueksi on kehitetty erilaisia menetelmiä ja työkaluja, joita Vantaalla on käytetty eri menetelmiä soveltaen ja yhdistellen.

Kaupunkimme sitoutuminen tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen ilmaistaan Innovaatioiden Vantaa -strategiassa 2022–2025 Vantaan arvojen yhteydessä:

”Kaupungin arvot ovat yhteinen käsitys siitä, mikä meille on tärkeää ja arvokasta. Ne ohjaavat kaupungin päätöksentekoa ja koko organisaation toimintaa. Toimialoilla voi lisäksi olla oman toimintansa kannalta määriteltyjä eettisiä periaatteita. Vantaan kaupunki sitoutuu tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen ja syrjimättömiin toimintatapoihin. Tämä edellyttää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä kaikessa päätöksenteossa ja kaikissa palveluissa. Vantaa toteuttaa UNICEF:n lapsiystävällisen kunnan periaatteita. Vantaa kuuluu myös Maailman terveysjärjestön WHO:n ikäystävällisten kaupunkien verkostoon.”

Vantaalla tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun lähtökohta on kaupunkitasoinen suunnitelma, joka linjaa millaisin tavoittein ja toimenpitein vastaamme kaupunkina tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain velvoitteisiin syrjimättömästä toiminnasta ja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisestä. Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnitelman 2022–2025 nimi on ”*Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus eivät ole. Ne tehdään. Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnitelma 2022–2025*”. Se on kolmiosainen:

- Osassa 1 (Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyömme kehikset) asetetaan perusta, jolle tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyömme rakentuu.

- Osassa 2 (Toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus) linjataan päätöksenteon ja palvelujen työtä tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain viitekehyksen mukaisesti. Kunkin lainkohdan yhteydessä asetetaan tavoite ja sen toteutumiseksi lähivuosien toimenpiteet. Toimenpiteet jakautuvat säilyttäviin, vahvistaviin ja uusiin avauksiin. Säilyttävät toimenpiteet ovat jo käytössä ja niiden merkitys koko työlle on keskeinen. Vahvistavilla toimenpiteillä halutaan laajentaa tai syventää työtä, joka on jo käynnissä. Uusia avauksia tarvitaan siihen, että kehitymme tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössämme ja että osaamme lukea toimintaympäristöämme tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön kentällä. Toiminnallisen työn tavoitteet ja toimenpiteet on listattu suunnitelman liitteeseen 2.
- Osassa 3 (Henkilöstöpoliittinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus) kuvataan, miten henkilöstöpoliittista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä kaupungilla tehdään. Vantaalla tehdään vuosittain kaupunkitasoinen henkilöstöpoliittinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Tämä vuosittain tehtävä suunnitelma on liitetty osaksi henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaa ja henkilöstökertomusta. Vantaalla työnantajan ja henkilöstön edustajat ovat sopineet paikallisesti, että tasa-arvosuunnitelman osana oleva kaupunkitasoinen palkkakarttoitus tehdään joka kolmas vuosi ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma muilta osin vuosittain. Lisäksi kaikilla palvelualueilla laaditaan vuosittain henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma, jonka laadintapohjassa ohjataan jokaista palvelualueita kuvaamaan palvelualueen omat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen liittyvät tavoitteet tai kehittämiskohteet kaupunkitasoisesti asetettujen tavoitteiden pohjalta. Henkilöstöpoliittinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö kuuluu työnantajan ja henkilöstöjärjestöjen yhteistoiminnan piiriin. Suunnitelman 3 osa on käsitelty yhteistoiminnassa henkilöstöjärjestöjen edustajien kanssa 25.1.2022.

Kaupunginhallitus johtaa Vantaan kaupungin toimintaa, hallintoa ja taloutta (kuntalain 38 §).

Kaupunkitasoisen toiminnallisen suunnitelman hyväksymisen jälkeen toimialat ja niiden palvelualueet käsittelevät suunnitelman johtoryhmissään ja konkretisoivat, mitä tavoitteet, toimenpiteet ja niiden toteuttaminen tarkoittavat nimenomaan kyseisen toimialan ja palvelualueen toiminnassa.

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 14

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) hyväksyä osat 1 ja 2 Vantaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnitelmasta 2022–2025 ”Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus eivät ole. Ne tehdään. Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnitelma 2022–2025”,
- b) merkitä suunnitelman osa 3 Henkilöstöpoliittinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus tiedoksi, ja
- c) lähettää suunnitelmakokonaisuus (osat 1, 2 ja 3) kaupunginvaltuustolle tiedoksi merkittäväksi.

Päätös:

Päätettiin yksimielisesti jättää asia pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Liite:

- Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus eivät ole. Ne tehdään. Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnitelma 2022–2025.

Täytäntöönpano: Kuntademokratian palvelualue; esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: Kohta a) 1. Oikaisuvaatimus,

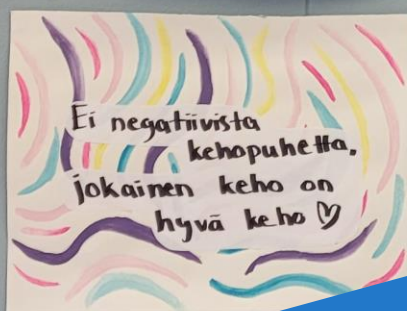
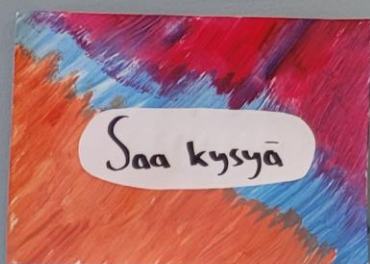
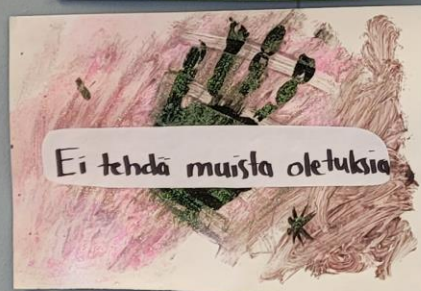
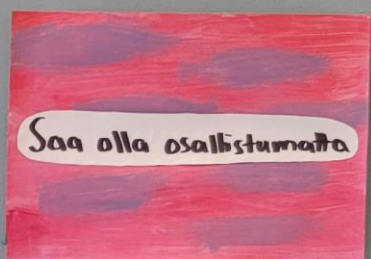
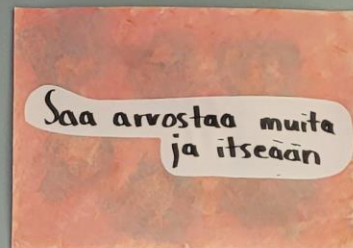
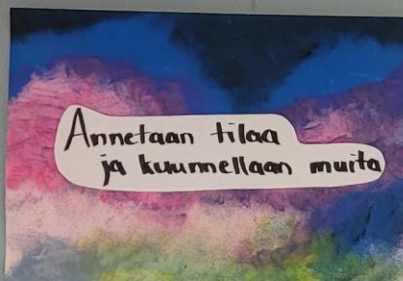
Kohdat b) ja c) 3.1. oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

hallintoasiantuntija Meija Tuominen, puh. 040 715 6293, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

työmarkkinalakimies Sanna Tonteri, puh. 040 737 0565, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

TURVALLISEMMAN TILAN SÄÄNNÖT

TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUS EIVÄT OLE. NE TEHDÄÄN.

VANTAAN KAUPUNGIN TASA-ARVO- JA
YHDENVERTAISUUSTYÖN SUUNNITELMA
STRATEGIAKAUDELLE 2022–2025.

LUONNOS KAUPUNGINHALLITUKSELLE 14.2.2022.

SISÄLLYSLUETTELO

PITÄISIKÖ VAIN ANTAA OLLA?	4
OSA 1. TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSTYÖMME KEHYKSET	7
1.1. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat perusoikeuksia	7
1.2. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusviranomaiset Suomessa	9
1.3. Tasa-arvopoliittikka	11
1.4. Mitä tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ja -työ tarkoittavat?	12
1.5. Mitä syrjintä tarkoittaa? Mitä on positiivinen erityiskohtelu?	15
1.6. Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön perusta	18
1.7. Tämän suunnitelman rakenne	22
OSA 2. TOIMINNALLINEN TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUS	25
2.1. Toiminnallinen tasa-arvotyö	25
2.1.1. Luottamushenkilöiden toiminta	26
2.1.2. Sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulman integroiminen perustyöhön	31
2.1.3. Tasa-arvon edistäminen kouluissa ja oppilaitoksissa	39
2.1.4. Syrjimättömyys sukupuolen perusteella	46
2.1.5. Sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisy	50
2.2. Toiminnallinen yhdenvertaisuustyö	53
2.2.1. Syrjimättömyys	54
2.2.2. Viranomaisen velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta	62
2.2.3. Koulutuksen järjestäjän velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta	66
OSA 3. HENKILÖSTÖPOLIITTINEN TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUS	68
3.1. Henkilöstöpoliittinen tasa-arvotyö	69
3.1.1. Tasa-arvolain asettamat velvoitteet työnantajalle	70
3.2. Henkilöstöpoliittinen yhdenvertaisuustyö	74
3.3. Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi	76
LIITE 1	81
LIITE 2	85

Hyväksytty kaupunginhallituksessa PVM.

Vantaan kaupunki 02/2022

Hallintoasiantuntija Meija Tuominen, kuntademokratian palvelualue

Kansikuva Nicehearts ry:n toimistolta Tikkurilasta. Kuvaaja Sanna Heikkinen,
Nicehearts ry 2022.

PITÄISIKÖ VAIN ANTAA OLLA?

Suomessa perustuslaki turvaa yhdenvertaisuusperiaatteen, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Sukupuolten tasa-arvosta ja kaikkien ihmisten yhdenvertaisuudesta säädetään lisäksi tarkemmin tasa-arvolaisissa ja yhdenvertaisuuslaissa, ja lähisukuisia sisältöjä on muissakin laeissa. Vantaan kaupunki on yksiselitteisesti sitoutunut tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen. Edistäminen tarkoittaa aktiivista työtä - sekä puheina että tekoina. Parhaimmillaan edistäminen on silloin, kun se on saatu mukaan tavalliseen päätöksentekoon ja arkipäivän palvelutoimintaan. Tällaista integroivaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä on Vantaalla tehty jo kauan ja olemme saaneet aikaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta tavoittelevaa toimintaa useille palvelutoimintamme osa-alueille. Edistämistyötä tietenkin tehdään myös oman henkilöstömme keskinäisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi. Onko Vantaa siis jo nyt tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kaupunki asukkailleen, asiakkailleen ja työntekijöilleen?

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden ei voi sanoa kehittyneen aikojen saatossa johdonmukaisesti tai siten, että nyt ne jo ovat ja joista voimme tämän "olemisen" pohjalta esittää yleispäteviä totuuksia, esimerkiksi että Suomessa jo on sukupuolten tasa-arvo. Kaikki saavutukset ovat vaatineet työtä ja uusia huomiota tarvitsevia asioita tulee lisää. Onkin osuvampaa sanoa, että tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta on tehty ja tehdään ja viime kädessä me kaikki teemme omassa arkipäivän työssämme ja kaikessa muussakin toiminnassamme.

Niin ikään pelkät oikeudet ja muodollisesti yhtäläiset mahdollisuudet eivät välttämättä riitä tuottamaan tosiasiallista tasa-arvoista ja yhdenvertaista lopputulosta jossakin asiassa. Suomessakin jotkut sukupuolten tasa-arvon ja kaikkien ihmisten yhdenvertaisuuden vajeet vain pysyvät tai positiivinen kehitys kulkee niissä etanan vauhdilla. Kaikille samaa ja yhtä paljon -periaatteella ei saada aikaan sen paremmin tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta kuin laatuakaan, koska

ihmisten lähtökohdat, valmiudet, tarpeet jne. vaihtelevat suuresti. Teemme tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötämme yhä polarisoituneemmassa ilmapiirissä ja koko työn tarve asetetaan kyseenalaiseksi. Saavutuksia pitää niin ikään varmistella yhä uudelleen. Lyhyesti sanottuna tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden työskä on loputon. Pitäisikö siis vain antaa olla tai jättää työ muiden tehtäväksi?

Ei todellakaan pidä antaa olla, sillä kunnat ovat paljon vartijoita tässäkin asiassa. Meidän tulee olla tietoisia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvajeista omassa maassamme sekä koko maailmassa ja jatkaa määrätietoista työtämme ollaksemme omassa toiminnassamme syrjimättömiä ja edistääksemme tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Edistämiseen meillä on hyvät mahdollisuudet palvelujemme ja kumppanuuksiemme kautta. Ymmärrämme myös tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkityksen mainetekijänä työvoiman ja asukkaiden saamiseksi ja laadun, tuottavuuden sekä hyvinvoinnin osatekijänä. Kestävää kehitystä ei voi rakentaa välinpitämättömyyden toimintakulttuurille.

Tässä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa strategiakaudelle 2022–2025 jatkamme edistämistyötämme lakien ja jo hyviksi havaittujen menetelmien ja toimintatapojen perustalta. Vahvistamme joitakin osa-alueita ja teemme uusia avauksia, sillä nykypäivän haasteita ei voiteta eilisen agendalla ja toimintatavoilla.

On paikallaan tuoda julki kaksi rajausta. Ensinnäkin tämä suunnitelma on kaupunkitasoinen eli koko organisaatiota koskeva, tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain vaatima suunnitelma, jossa luodaan suuntaviivoja sille, että olemme kaupunkina tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä. Tässä suunnitelmassa ei voida mennä sisälle satoihin yksittäisiin palveluihin, joten organisaatiomme toimialat ja palvelualueet jatkavat kukin omaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitteluaan tämän kaupunkitasoisen suunnitelman perustalta. Toinen rajaus on se, että emme voi ottaa tällä suunnitelmalla kokonaisvaltaisesti haltuun esimerkiksi eriarvoisuuden, köyhyyden, syrjäytymisen, hyvinvoinnin vajeiden, turvattomuuden ja/tai väkivallan vastaista työtä. Näitä laajoja ongelma-alueita käsitellään muissa ohjelmissa ja suunnitelmissa – ja niissä tulee huomioida sukupuolen, iän, alkuperän, perhesuhteiden, terveydentilan jne. merkitys.

Kiitän hallintoasiantuntija Meija Tuomista tämän suunnitelman valmistelusta. Lupaani itse tehdä parhaani ja kutsun kaikki Vantaan kaupungin toimijat ja yhteistyökumppanit mukaan sukupuolten tasa-arvon ja kaikkien ihmisten yhdenvertaisuuden edistämiseen.

Vainojen uhrien muistopäivänä 27.1.2022

Ritva Viljanen
kaupunginjohtaja

OSA 1. TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSTYÖMME KEHYKSET

1.1. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat perusoikeuksia

Sukupuolten tasa-arvo ja kaikkien ihmisten yhdenvertaisuus ovat ihmisoikeuksia. Niillä on vahva suoja laissa ja useissa kansainvälisissä sopimuksissa. Suomessa ne ovat perustuslakiin kirjattuja perusoikeuksia:

Suomen perustuslaki (1999/731) 2 luku Perusoikeudet 6 § Yhdenvertaisuus:

“Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Sukupuolten tasa-arvoa edistetään yhteiskunnallisessa toiminnassa sekä työelämässä, erityisesti palkkauksesta ja muista palvelussuhteen ehdoista määrättäessä, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään.”

Sukupuolten tasa-arvon edistämistä säädetään tarkemmin laissa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986), jota kutsutaan yleisesti tasa-arvolaksi. Tasa-arvolakia on osauudistettu vuosikymmenten varrella monin uusin sisällöin. Kuntia päätöksentekijänä, palvelujen antajana ja työnantajana koskevat velvoitteet ovat laajat. Niitä käsitellään omina kokonaisuuksinaan tämän suunnitelman osassa 2 (pätöksenteko ja palvelut) ja osassa 3 (työnantajan velvoitteet).

Yhdenvertaisuuslain kokonaisuudistus tuli voimaan vuoden 2015 alussa. Yhdenvertaisuuslaki sisältää laajan syrjimättömyyssuojan 13 nimetyllä henkilöön liittyvällä perusteella (8 §). Tasa-arvolain tapaan se sisältää myös velvoitteita yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

On myös muita lakeja, joiden sisällöissä on vahvoja yhteyksiä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen. Tällaisia ovat esimerkiksi rikoslaki, hallintolaki, työsopimuslaki, laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta sekä työturvallisuuslaki.

Tasa-arvolaki kokonaisuudessaan:

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>

Yhdenvertaisuuslaki kokonaisuudessaan:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Tässä suunnitelmassa tasa-arvolla tarkoitetaan sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuudella syrjimättömyyttä yhdenvertaisuuslaissa mainituilla henkilöön liittyvillä perusteilla.

Kuva: Sakari Manninen

1.2. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusviranomaiset Suomessa

Suomessa toimii lakien jaon mukaisesti kaksi itsenäistä ja riippumatonta valvontaviranomaista, jotka on sijoitettu oikeusministeriön hallinnonalalle.

Tasa-arvovaltuutettu valvoo tasa-arvolain (laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta) noudattamista. Hänen toimistostaan saa ohjeita ja neuvoja tasa-arvon edistämiseen, tasa-arvolakiin liittyvissä kysymyksissä sekä sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvissa syrjintäepäilyissä.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu edistää yhdenvertaisuutta ja puuttuu syrjintään (ks. syrjimättömyysperusteet yhdenvertaisuuslain 8 §). Valtuutettu toimii myös kansallisena ihmiskaupparaportoijana, maasta poistamisen täytäntöönpanon valvojana sekä ulkomaalaisten oikeuksien ja aseman edistäjänä. Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston puoleen voi kääntyä yksittäisissä tapauksissa ja neuvonnan saamiseksi.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on valtioneuvoston nimittämä itsenäinen ja riippumaton oikeusturvaelin. Se valvoo yhdenvertaisuuslain ja tasa-arvolain noudattamista yksityisessä toiminnassa sekä julkisessa hallinto- ja liiketoiminnassa. Yhdenvertaisuuslain valvonta työelämässä ei kuulu lautakunnan toimivaltaan.

Oikeusministeriöön on sijoitettu vielä kaksi muutakin itsenäistä ja riippumatonta valtuutettua. **Lapsiasiavaltuutetun** toimisto edistää lasten oikeuksien toteutumista monin tavoin YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen pohjalta.

Lapsiasiavaltuutetulla ei kuitenkaan ole toimivaltaa yksittäisen lapsen tai perheen asioissa. Vuoden 2021 lopulla on aloittanut työnsä kokonaan uusi valtuutettu, **vanhusiasiavaltuutettu**. Hän on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, joka toimii yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston yhteydessä. Valtuutetun tehtävänä on edistää ikääntyneiden oikeuksien toteutumista. Vanhusiasiavaltuutetun tehtävät painottuvat ennakolliseen vaikuttamiseen sekä seurantaan ja arviointiin, sillä hänellä ei ole toimivaltaa ratkaista yksittäistapauksiin liittyviä kanteluita.

Valtionhallinnossa on lisäksi kaksi erityistä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustahoa. Sosiaali- ja terveysministeriöön kuuluva **tasa-arvoyksikkö** (TASY) valmistelee ja kehittää tasa-arvolainsäädäntöä ja hallituksen tasa-arvopolitiikkaa, edistää sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamista valtionhallinnossa sekä hoitaa EU:n tasa-arvojuridiikkaan ja -politiikkaan sekä kansainvälisiin tasa-arvoasioihin liittyviä tehtäviä. Tähän yksikköön on hallinnollisesti sijoitettu myös parlamentaarisen tasa-arvoasiain neuvottelukunnan (TANE) viranhaltijoiden työ. Oikeusministeriössä sijaitsevan **itsehallinto- ja yhdenvertaisuusyksikön** tehtävänä on edistää yhdenvertaisuutta ja hyviä etnisiä suhteita, edistää ja seurata kielellisten oikeuksien toteutumista sekä huolehtia kielilaisissa (423/2003) oikeusministeriölle säädetyistä tehtävistä. Yksikössä myös edistetään saamelaiden kulttuuri-itsehallintoa ja sovitetaan yhteen saamelaisasioiden käsittelyä valtioneuvostossa. Yksikössä valmistellaan Ahvenanmaan maakunnan itsehallintoa koskevia asioita sekä huolehditaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan, kieliasiain neuvottelukunnan ja viittomakieliasioiden neuvottelukunnan asettamisesta.

Suomessa on lisäksi monenlaista toimintaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioissa. Esimerkiksi Tasa-arvotiedon keskus (THL:ssä) ja Tilastokeskus tuottavat ja keräävät laaja-alaista tietoa päätöksenteon ja alan toiminnan tueksi. Suomalainen media pitää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioita vahvasti esillä. Järjestötoimintaa on paljon. Tasa-arvotyön saralta mainittakoon tässä ammattiyhdistysliike, puolueiden naisjärjestöt sekä monenlaiset suuret ja pienet naisjärjestöt ja miesjärjestöt kattojärjestöineen. Yhdenvertaisuusasioissa järjestöt organisoituvat usein jonkin asian tai asiakokonaisuuden perustalle, esimerkiksi lasten oikeuksien, etnisen yhdenvertaisuuden, seksuaalisen tasavertaisuuden tai erilaisten toimintarajoitteiden ja sairauksien pohjalta. Kuntaliitto ja monet kunnat, mukaan lukien Vantaa, ovat niin ikään mukana tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävässä verkostoissa ja toiminnoissa.

1.3. Tasa-arvopolitiikka

Suomessa valtiolla - ja koko julkisella sektorilla - on vahvat velvoitteet edistää tasa-arvoa kaikessa toiminnassaan. Edistäminen tapahtuu kaksoisstrategialla, joka sisältää sekä erityistoimia tasa-arvon esteiden poistamiseksi että sukupuolinäkökulman integrointia kaikkeen päätöksentekoon. Suomalainen tasa-arvopolitiikka perustuu EU-oikeuteen ja kansainvälisiin sopimuksiin, tasa-arvolakiin sekä hallitusohjelmaan. Hallitukset ovat jo pitkään laatineet lisäksi tasa-arvo-ohjelmia, joista viimeisin on Marinin hallituksen *Suomi tasa-arvon kärkimaaksi - Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2020–2023*. Ohjelman noin 50 toimenpidettä jakautuvat seuraavien otsikoiden alle:

- Työelämän ja taloudellisen päätöksenteon tasa-arvon parantaminen
- Työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen ja hoivan nykyistä tasaisempi jakaminen
- Sukupuolten tasa-arvon edistäminen varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa
- Naisiin kohdistuvan ja lähisuhdeväkivallan vähentäminen
- Sukupuolivähemmistöihin kuuluvien ihmisten aseman parantaminen
- Sukupuolten tasa-arvon edistäminen keskeisissä uudistuksissa ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen
- Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa.

Vastaavanlaista yhdenvertaisuusohjelmaa ei ole, mutta tasa-arvo-ohjelmassa todetaan, että huomiota on kiinnitettävä sukupuolen lisäksi tai yhteydessä myös muun muassa sosioekonomiseen asemaan, ikään ja etniseen taustaan (intersektionaalinen lähestymistapa). Suuri osa maamme tasa-arvopolitiikasta liittyy kiinteästi kuntien ja tulevien hyvinvointialueiden työhön, joten hallituksen tasa-arvo-ohjelma on relevantti myös kunnalliselle tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelulle.

Suomi tasa-arvon kärkimaaksi:

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162588>

1.4. Mitä tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ja -työ tarkoittavat?

Kuulemme ja käytämme käsitteitä tasa-arvo ja yhdenvertaisuus eri yhteyksissä eri tavoilla, ja meistä jokaisella on sekä jaettuja että viime kädessä omia käsityksiä siitä, mitä ne tarkoittavat ja miten niitä kuuluisi käyttää. Tähän Vantaan kaupungin suunnitelmaan käsitteet tasa-arvo ja yhdenvertaisuus tulevat "annettuina" erityislainsäädännön suunnitteluvaiheiden myötä.

Tässä kontekstissa tasa-arvo tarkoittaa sukupuolten tasa-arvoa. Sukupuoli on vaikeasti määriteltävissä oleva käsite. Biologis-lääketieteellinen sukupuoli määritetään geneettisten, anatomisten ja hormonaalisten ominaisuuksien ja luokittelujen pohjalta. Sosiaalinen sukupuoli käsittää monenlaiset kulttuuriset sukupuoleen liittyvät odotukset ja keskimääräiset sukupuolten väliset erot yhteiskunnassa. Juridisella sukupuolella tarkoitetaan esimerkiksi henkilötunnuksen tai passin sukupuolimerkintää. Binaarinen jako naiset/miehet ei ole riittävä tapa määritellä sukupuoli ja tasa-arvolaisakin intersukupuolisuus, henkilön kokemus omasta itsestään (sukupuoli-identiteetti) ja sukupuolen ilmaisu esimerkiksi pukeutumisella tai käytöksellä kuuluvat syrjintäsuojan piiriin. Sukupuolten tasa-arvolla tarkoitetaan laajassa katsannossa sukupuolten yhtäläisiä oikeuksia ja mahdollisuuksia sekä vallan ja resurssien tasapuolista jakautumista. Muodollisen tasa-arvon lisäksi on syytä tarkastella tosiasiallista eli lopputuloksen tasa-arvoa eri asiakokonaisuuksissa ja tilanteissa. Sukupuolten tasa-arvoon tai tasa-arvovajeisiin vaikuttavat sukupuolen ohessa myös muut yhteiskunnallista eriarvoisuutta aiheuttavat tekijät.

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän iästään, alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan, vakaumuksestaan, mielipiteestään, poliittisesta toiminnastaan, ammattiyhdistystoiminnastaan, perhesuhteistaan, terveydentilastaan, vammaisuudestaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Yhdenvertaisuuden toteutumiseen tai vajeisiin vaikuttaa usein useampi kuin vain yksi henkilöön liittyvä peruste ja sukupuolella on merkitystä myös yhdenvertaisuuskysymyksissä. Tämän takia sekä yhdenvertaisuus- että tasa-

arvoasioissa tarvitaan moniperusteista tarkastelua syrjimättömyyden ja tasavertaisten mahdollisuuksien varmistamiseksi.

Kunnan toimintojen tulee edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Pelkät toimijoiden "hyvät asenteet" eivät tähän riitä, eikä sellaisenaan sekään, että kunnalla on suuri määrä hyviä palveluja, joita kaikki saavat käyttää. Tällaiset asiat luovat edellytyksiä, mutta lisäksi tarvitaan edistämistyötä. **Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöllä tarkoitetaan tietoa, suunnitelmallista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa arvioidaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista ja edistämistä toiminnan eri lohkoilla ja toteutetaan tarvittaessa perusteltuja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuushakuisia muutoksia toiminnan toteutukseen.**

Nykypäivänä tällainen työ rakentuu neljälle elementille:

1. *Monimuotoinen edustus* (sukupuoli, ikä, alkuperä, kieli jne.) kyseessä olevassa toiminnassa, esimerkiksi valmistelussa tai päätöksenteossa. Edustuksen yksipuolisuutta voidaan monipuolistaa esimerkiksi osallistamalla tai kuulemalla eri väestöryhmiä, kansalaisjärjestöjä ja organisaation omia vaikuttajatoimielimiä.
2. *Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustiedon hankkiminen ja käyttäminen*. Sekä määrällistä että laadullista tietoa on saatavilla monenlaisista lähteistä sekä valtakunnallisesti että paikallisesti. Työtä ei pidä rakentaa esimerkiksi olettamuksille, yleistyksille, stereotyyppioille, mielipiteille tai henkilökohtaisille kokemuksille.
3. *Valtavirtaistaminen* (mainstreaming). Tämä käsite tarkoittaa lyhyesti sanottuna strategiaa, jolla tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmat integroidaan mukaan kaikkeen tavanomaiseen työhön ja kaikkien toimijoiden asiaksi.

4. *Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelusta vastaava asiantuntijataho*, joka tukee organisaation johtoa, asiantuntijoita ja muita toimijoita integroimisessa. Vantaan kaupungin hallintosäännössä toiminnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen kuuluu kuntademokratian palvelualueen tehtäviin. Henkilöstöpoliittinen edistämistyö on työnantajan ja ammattijärjestöjen työsarkaa.

Nämä elementit muodostavat kokonaisuuden, jossa jokainen osa on tärkeä onnistuneelle lopputulokselle. Käytännön työhön kuuluu muun muassa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua, -koulutuksia, -hankkeita ja -työkalujen käyttämistä.

Kuva: Anna Eskola

1.5. Mitä syrjintä tarkoittaa? Mitä on positiivinen erityiskohtelu?

Mitä syrjintä on? Yleisen määritelmän mukaan syrjintä on sitä, että jossakin asiassa tai tilanteessa joku henkilö tai ihmisryhmä asetetaan muita heikompaan tai huonompaan asemaan jollakin tunnistettavalla perusteella, esimerkiksi sukupuolen, alkuperän tai vammaisuuden takia. Syrjintä jaetaan usein neljään pääryhmään:

- 1) välitön eli suora syrjintä
- 2) välillinen eli epäsuora syrjintä
- 3) häirintä ja
- 4) käsky tai ohje syrjiä.

Näistä haasteellisinta on välillisen syrjinnän havaitseminen ja todeksi osoittaminen. Tällöin jokin näennäisesti neutraali päätös, ohje, sääntö, periaate, perinne, toimintatapa, menettely tms. saa tosiasiallisesti aikaan sen, että joku henkilö tai ryhmä joutuu muita huonompaan asemaan tarkasteltavana olevassa asiassa. Onkin tärkeää sisäistää, että syrjintää voi tapahtua, vaikka toiminnassa ei olisi tarkoitus toimia syrjivästi. Välillinen syrjintä on käsitteenä lähellä rakenteellista syrjintää, joka tarkoittaa esimerkiksi organisaatioissa olevia *de facto* syrjiviä käytänteitä, joiden vaikutukset ovat tarkoituksella tai tahattomasti syrjiviä.

Syrjinnällä on monenlaisia ilmenemismuotoja. Esimerkiksi läheissyrjintä tarkoittaa sitä, että joku henkilö joutuu syrjityksi ei hänen itsensä, vaan hänen lähipiirissään olevan ihmisen alkuperän, mielipiteen, uskonnon tms. takia. Oletussyrjintä puolestaan perustuu henkilöä koskevaan oletukseen, joka ei välttämättä edes pidä paikkaansa. Syrjintää voi myös tapahtua moniperusteisesti eli monella perusteella yhtä aikaa tai henkilö voi joutua eri tilanteissa syrjityksi eri perusteilla. Syrjintää on myös kohtuullisten mukautusten epääminen.

Kun syrjintää on havaittu, se pitää tietenkin saada loppumaan. Käytettävissä olevat lopettamiskeinot vaihtelevat toimintaympäristön, osapuolten, vastuutahon ja syrjinnän ilmenemismuotojen kaltaisten seikkojen takia, mutta edellytykset syrjinnän loppumiselle ovat, että

- toiminnan lähtökohtana on nollatoleranssi kaikenlaiselle syrjinnälle
- syrjintäväitteet otetaan vakavasti ja käsitellään asianmukaisesti sekä
- toimijat tekevät ennaltaehkäisevää syrjinnän vastaista työtä, mukaan lukien mahdollista välillistä syrjintää selvittävää työtä, osana tavanomaista toiminnan suunnittelua ja toteutusta.

Kaikille samaa ja yhtä paljon -periaate ei välttämättä saa aikaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Erilainen kohtelu, joka perustuu henkilöön liittyvään syyhyn, kuten terveydentilaan tai vammaan, ei lain mukaan ole syrjintää.

Syrjimättömyyteen - kuten myöskin tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen - tarvitaan joskus myös **positiivista erityiskohtelua**, joka konkretisoituu positiivisina erityistoimenpiteinä. Positiivinen erityiskohtelu, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen tai syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen, ei ole syrjintää. Positiivisella erityiskohtelulla on oltava perus- ja ihmis-oikeuksien kannalta hyväksyttävä tavoite. Sen tulee olla oikeasuhtaista, suunniteltua ja tilapäistä. Tällöin yksilö tai ihmisryhmä tarvitsee ja saa jotakin erityistä päätökseen kyseessä olevassa toiminnassa "samalle viivalle" muiden kanssa. Positiivisen erityiskohtelun tulee olla perusteltua ja läpinäkyvää. Positiivisista erityistoimenpiteistä parhaiten tunnettuja ovat erilaiset vammaisiin ja toimintarajoitteisiin ihmisiin liittyvät mahdollistavat toimet. Oikeasuhtainen erilainen kohtelu on juridisesti oikeutettua, jos se tosiasiallisesti edistää yhdenvertaisuutta.

Syrjintää voi niin ikään kasautua joillekin ihmisille ja ryhmille. Syrjintä ja syrjäytyminen ovat kuitenkin kaksi eri asiaa. Syrjintä pahentaa ja syventää joidenkin ihmisten ja ihmisryhmien yhteiskunnallista syrjäytymistä, mutta toisaalta elämässään hyvin pärjänneet ja yhteiskuntaan kiinnittyneet ihmiset voivat hekin joutua syrjinnän kohteiksi muun muassa sukupuolensa, poliittisen toimintansa ja/tai perhesuhteidensa takia esimerkiksi työelämässä.

Tämä tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain pohjalle laadittu suunnitelma ei voi ottaa haltuun koko laajaa eriarvoisuuden ongelmakokonaisuutta ja sen monia ilmenemismuotoja. Eriarvoistumisessa, segregaatiokehityksessä ja polarisaatiossa

sukupuolella, iällä, alkuperällä, terveydentilalla jne. on kuitenkin merkitystä ja keskinäisiä kytkentöjä osana kunkin ilmiön tai kehityksen kokonaiskuvaa.

Syrjimättömyyden lisäksi tarvitaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden aktiivista edistämistä. Sitä tehdään eri aloilla ja asiakokonaisuuksissa osin eri tavoin ja keinovalikoima on laaja. Vantaan kaupungin edistämistyöstä kerrotaan tässä suunnitelmassa. Esillä on vain osa kaikesta siitä, mitä olemme jo tehneet, teemme ja tulemme tekemään tällä saralla.

Kuva: Sakari Manninen

1.6. Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön perusta

Innovaatioiden Vantaa -strategia 2022–2025 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 31.1.2022. Vantaan arvojen yhteydessä todetaan

“Vantaan arvot

Kaupungin arvot ovat yhteinen käsitys siitä, mikä meille on tärkeää ja arvokasta. Ne ohjaavat kaupungin päätöksentekoa ja koko organisaation toimintaa. Toimialoilla voi lisäksi olla oman toimintansa kannalta määriteltäviä eettisiä periaatteita. Vantaan kaupunki sitoutuu tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen ja syrjimättömiin toimintatapoihin. Tämä edellyttää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä kaikessa päätöksenteossa ja kaikissa palveluissa. Vantaa toteuttaa UNICEF:n lapsiystävällisen kunnan periaatteita. Vantaa kuuluu myös Maailman terveysjärjestön WHO:n ikäystävällisten kaupunkien verkostoon.

Avoimuus tarkoittaa päätöksentekomme ja koko toimintakulttuurimme läpinäkyvyyttä. Olemme avoimuuden edelläkävijä. Kuuntelemme, kohtaamme ja jaamme tietoa. Olemme kansainvälinen kaupunki. Sitoudumme keskusteluun ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Rohkeus on uskallusta nousta tulevaisuuden suunnannäyttäjäksi. Pidämme yllä kokeilemisen kulttuuria, jossa toimimme ennakkoluulottomasti ja haastamme totut tavat. Etsimme ratkaisuja ja käymme vuoropuhelua yli rajojen.

Vastuullisuus tarkoittaa hyvän elämän turvaamista nykyisille ja tuleville sukupolville. Valmistelussa ja päätöksenteossa huomioidaan ekologiset, sosiaaliset, taloudelliset ja kulttuuriset näkökulmat.

Yhteisöllisyys on osallisuutta, luottamuksen ja yhteishengen luomista sekä sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin. Asukkaat, yritykset, yhteisöt ja työntekijät muodostavat yhdessä vahvan yhteisön ja ovat hyviä kumppaneita toisilleen.”

Vantaan – eli meidän kaikkien – sitoutuminen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tavoitteluun on edellä ilmaistu yksiselitteisesti. Voimme myös katsoa kunkin arvon yhteyksiä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen:

Avoimuus

- Läpinäkyvä päätöksenteko- ja toimintakulttuuri ei jätä sijaa välinpitämättömyydelle tai syrjinnälle.
- Tieto on valtaa; sen saaminen ja jakaminen ovat keskeisiä demokratian ja osallisuuden edellytyksiä.
- Kaikki osapuolet huomioivaan keskusteluun ja aitoon kansainvälisyyteen tarvitaan kykyä kunnioittavaan dialogiin, jossa ei tingitä tasa-arvosta, yhdenvertaisuudesta ja laajemmin kaikista ihmisoikeuksista.

Rohkeus

- Rohkeutta ei kasvateta pysyttelemällä hiljaa epäkohdista, esimerkiksi suomalaisen yhteiskunnan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvajeista.
- Totuttujen tapojen ja ennakkoluulojen haastaminen on tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön keskeisintä sisältöä esimerkiksi välillisen syrjinnän havaitsemiseksi. Kokeilemisen eli toisin tekemisen kulttuuri kuuluu olennaisesti nykyaikaiseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön.

Vastuullisuus

- Sukupuolten tasa-arvo on yksi 17:stä kestävä kehityksen tavoitteesta YK:n Agenda 2030 -kokonaisuudessa ja tasa-arvo tulee YK-strategian mukaan huomioida työssä kaikkien muidenkin tavoitteiden toteutumiseksi. Yhdenvertaisuudella ei ole Agenda 2030:ssä omaa tavoitetta, mutta siihen liittyviä sisältöjä löytyy usean tavoitteen alta.
- Ekologiset, sosiaaliset, taloudelliset ja kulttuuriset näkökulmat ovat monin tavoin yhteydessä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen.

Yhteisöllisyys

- Osallisuuden toteutumisen edellytys on, että tarkastellaan jo mukana olevien lisäksi sitä, millaiset ihmiset puuttuvat joukosta.
- Yhteishengen luomiseen, sitoutumiseen ja kumppanuuteen tarvitaan sitä, että jokainen voi luottaa siihen, että hän voi olla syrjimättömästi mukana omana itsenään kaikkine ominaisuuksineen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat laajassa katsannossa ihmisoikeuksia.

Ihmisoikeudet eivät toteudu itsestään, vaan ne vaativat aktiivista työtä sekä valtiolta että kunnalta. Työllämme onkin laaja kansainvälinen ja eurooppalainen viitekehys erilaisten Suomea sitovien sopimusten myötä. Vantaa on myös mukana useissa vapaaehtoisissa sitoumuksissa ja verkostoissa. Näistä mainittakoon erityisesti

- Eurooppalainen tasa-arvon peruskirja (Euroopan kuntien ja alueiden järjestö CEMR; ks. myös kappale 2.1.1)
- Lapsiystävällinen kunta (UNICEF)
- Ikäystävällisten kaupunkien verkosto Global Network for Age-friendly Cities and Communities (WHO)
- Integrating Cities Charter ja European Pillar of Social Rights Pledge (Eurocities-verkosto).

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä tarvitaan itsenäisenä toimintana, mutta myös muussa ja etenkin "lähisukuisessa" suunnittelussa on oltava ymmärrys sukupuolen ja yhdenvertaisuusperusteiden merkityksestä kyseisellä toiminta-alueella. Vantaalla vahvaa synergiaa on jo saavutettu muun muassa vastuullisuustyön (Agenda 2030), kaupunkiturvallisuustyön, hyvinvointityön ja monikulttuurisuustyön kanssa. Läheinen yhteys syrjimättömyyteen ja tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden edistämiseen on tiedostettu myös esimerkiksi seuraavilla toiminnan lohkoilla:

- Tietosuoja: henkilöön liittyvän tiedon, esimerkiksi terveydentilaan, perhesuhteisiin, seksuaaliseen suuntautumiseen tai vakaumukseen liittyvän tiedon, tarpeeton kerääminen sekä huolimaton käsittely voi johtaa ihmisen joutumiseen syrjinnän kohteeksi sekä kuntalaisena että työntekijänä.

- Viestintä: asukkaidemme, asiakkaidemme ja työyhteisömme monimuotoisuus ja osin erilaiset tiedonsaannin tarpeet on tosiasia, joka on tunnustettava ja otettava huomioon viestinnän suunnittelussa, toteutuksessa ja kohdentamisessa. Viestintä on myös keino osoittaa Vantaan kaupungin arvostavan monimuotoisuutta ja tekevän aktiivisesti työtä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseksi.
- Hankinnat: vastuullisessa hankinnassa otetaan huomioon ympäristö- ja talousnäkökulmien lisäksi sosiaalinen vastuullisuus. Vantaalla pyritään aktiivisesti vähentämään vastuullisuuteen liittyviä riskejä koko toimitusketjussa. Kehitämme hankinnan prosesseja, jotta esimerkiksi työntekijöiden riistoa tai ihmiskauppaa voidaan ehkäistä. Vantaalla hankintojen sosiaalisissa kriteereissä on kohta, joka edellyttää kaikilta yli 30 henkilöä työllistäviltä yrityksiltä voimassa olevaa, lakien vaatimukset täyttävää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa.

Vantaan kaupungin hallintosäännössä (tätä suunnitelmaa laadittaessa viimeisin 8.11.2021) toiminnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisestä vastaa kaupunkistrategian ja johdon toimiala ja toimialalla kuntademokratian palvelualue hallintojohtajan johdolla.

Kuva: Pekka Vasantola

1.7. Tämän suunnitelman rakenne

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelussa ja -työssä tarvitaan erontekoja, sillä kaikkea ei voi käsitellä samanaikaisesti tai samalla kokoonpanolla. Keskeinen periaate on sukupuolen merkitykseen keskittyvän, tasa-arvolain vaatiman *tasa-arvotyön* ja yhdenvertaisuuslain syrjimättömyysperusteisiin pureutuvan *yhdenvertaisuustyön* erottaminen toisistaan, joskin parhaimmillaan kummassakin työssä voidaan mennä lakirajan yli ja yhdistää useita perusteita toisiinsa.

Toinen keskeinen periaate on toiminnallisen ja henkilöstöpoliittisen työn erottaminen toisistaan. *Toiminnallisella* työllä tarkoitetaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmien integrointia päätöksentekoon ja palvelujen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Tällainen suunnittelu kuuluu tavanomaisen johtamisen piiriin. *Henkilöstöpoliittinen työ* sen sijaan tavoittelee oman henkilöstön tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, jolloin huomion ja kehittämistoimien kohteena on esimerkiksi rekrytointi, palkkaus ja palkitseminen, urakehitysmahdollisuudet ja syrjinnän ehkäiseminen henkilöstön keskuudessa. Tällainen työ kuuluu työnantajan ja henkilöstöjärjestöjen yhteistoiminnan piiriin.

Tämän suunnitelman

- Osassa 1 asetetaan perusta, jolle tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyömme rakentuu.
- Osassa 2 linjataan toiminnallista eli päätöksenteon ja palvelujen työtä tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain viitekehyksen mukaisesti.
- Osassa 3 kuvataan, miten henkilöstöpoliittista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä kaupungilla tehdään.

Olemme tehneet toiminnallista suunnittelua vuodesta 2006. Kullekin valtuustokaudelle on laadittu kaupunkitasoinen suunnitelma kulloisine nostoineen, ja toimialat sekä palvelualueet ovat tehneet lisäksi omia nostojaan harkintansa mukaan. Viimeisimmässä *Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen Vantaan kaupungin toimintatapana* -suunnitelmassa (2017–) asetettiin toiminnalliselle eli päätöksentekoon ja palveluihin liittyvälle työlle kolmenlaisia toimenpiteitä:

- 1) säilyttäviä, joissa pidetään kiinni jo omaksutusta ja koko työtä kannattelevasta toiminnasta
- 2) vahvistavia, joilla parannetaan jo olemassa olevia toimintoja ja prosesseja sekä
- 3) uusia avauksia, joita tarvitaan säilyttävien ja vahvistavien toimenpiteiden rinnalle ja siihen, että työmme ei jää polkemaan paikoillaan.

Liite 1 on tiivis kuvaus ja arvio vuosien 2017–2021 toiminnallisista kehittämistoimenpiteistä, jotka omalta osaltaan luovat pohjan työllemme tästä eteenpäin.

Tulevan työn on tarkoitus rakentua jo tehdylle työlle eli toisin ilmaistuna perustalle, jolle on mahdollista rakentaa sekä määrällisesti että laadullisesti etenevää kehittämistä.

Vuosille 2022–2025 tarkoitetut toiminnallisen työn toimenpiteet jaetaan edelleenkin säilyttämisen, vahvistamisen ja uusien avausten ryhmiin. Kussakin asiakokonaisuudessa esitetään lisäksi tavoite, jota kohti olemme liikkumassa esitettyjen toimenpiteiden myötä. Tavoitteet ja toimenpiteet kaudelle 2022–2025 esitetään kootusti liitteessä 2.

Työmme kehykset pähkinäkuoressa

- Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu perustuu lakeihin, suomalaisten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusviranomaisten linjauksiin, määrälliseen ja laadulliseen tietoon sekä moniperusteiseen lähestymistapaan.
- Tasa-arvolla tarkoitetaan tässä suunnitelmassa sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuudella syrjimättömyyttä yhdenvertaisuuslaissa olevien henkilöön liittyvien perusteiden pohjalta.
- Teemme eron toiminnallisen (päätöksenteko ja palvelut) ja henkilöstöpoliittisen (oma henkilöstömme) suunnittelun ja työn välille.

- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöllä tarkoitetaan tietoista, suunnitelmallista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa arvioidaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista ja edistämistä toiminnan eri lohkoilla ja toteutetaan tarvittaessa perusteltuja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuushakuisia muutoksia toiminnan toteutukseen.
- Olemme strategiassamme yksiselitteisesti sitoutuneet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen kaikessa toiminnassamme.
- Syrjintää on monenlaista ja sitä voi tapahtua, vaikka toiminnassa ei olisi tarkoitus toimia syrjivästi.

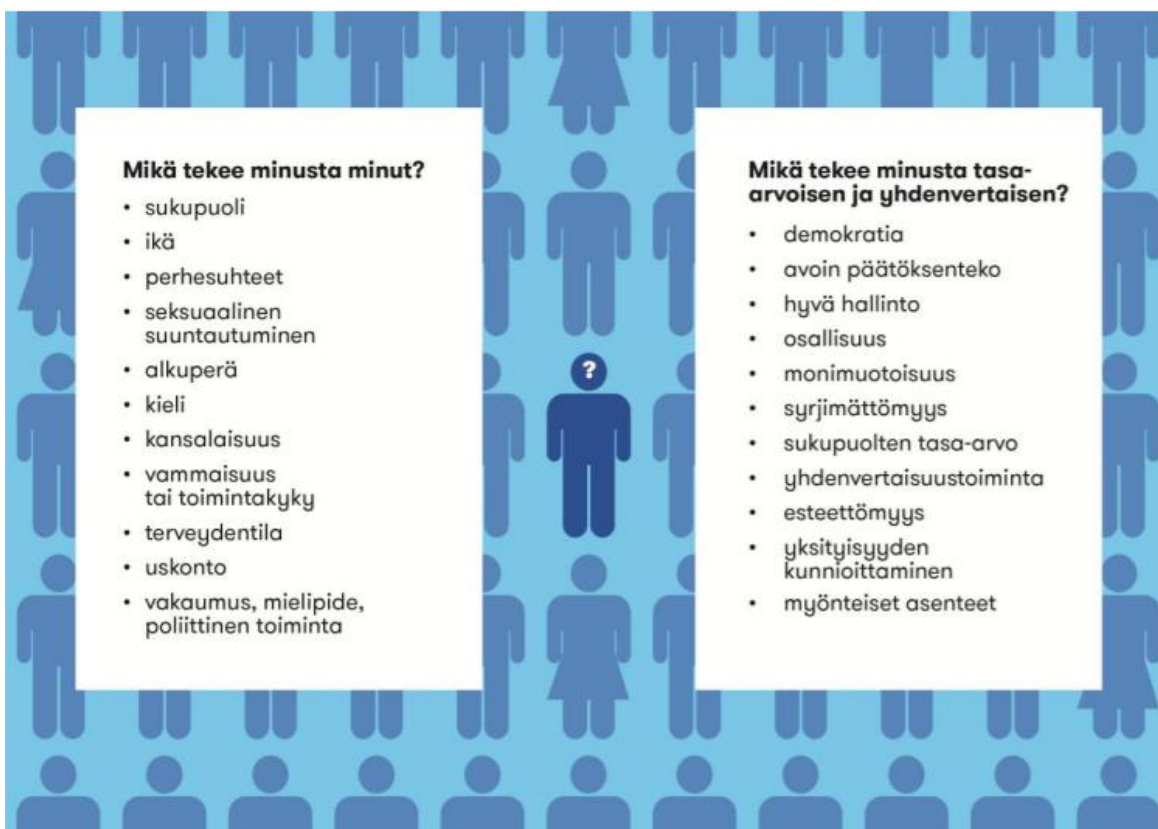
Kuva: Sami Lievonen

OSA 2. TOIMINNALLINEN TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUS

2.1. Toiminnallinen tasa-arvotyö

Toiminnallinen tasa-arvotyö tarkoittaa suunnittelua, toimenpiteitä ja arviointia eli toimintaa, jonka tavoitteena on sukupuolten syrjimättömyys päätöksenteossa ja palveluissa ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen päätöksenteon ja palvelujen avulla.

Pyrimme kohti moniperusteista työtä. Moniperusteinen tasa-arvotyö tarkoittaa lähestymistapaa, jossa otetaan työn kohteena olevassa asiassa sukupuolen lisäksi huomioon yhdenvertaisuusperusteita, kuten ikä, alkuperä, kieli tai vakaumus. Samaan tapaan moniperusteisessa yhdenvertaisuustyössä huomioidaan yhdenvertaisuusperusteiden lisäksi sukupuolen merkitys tarkastelussa olevassa asiassa.

2.1.1. Luottamushenkilöiden toiminta

Julkisen hallinnon ja julkista valtaa käyttävien toimielinten kokoonpano

Tasa-arvolain 4 a §

“Valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä, hyvinvointialueen, hyvinvointiyhtymän ja hyvinvointialueiden välisen yhteistoiminnan toimielimissä sekä kunnallisissa ja kuntien välisen yhteistoiminnan toimielimissä, lukuun ottamatta aluevaltuustoja ja kunnanvaltuustoja, tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

Jos julkista valtaa käyttävällä toimielimellä tai virastolla, laitoksella taikka kunta-, hyvinvointialue- tai valtioenemmistöisellä yhtiöllä on hallintoneuvosto, johtokunta tai muu luottamushenkilöistä koostuva johto- tai hallintoelin, toimielimessä tulee olla tasapuolisesti sekä naisia että miehiä, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

Viranomaisten ja kaikkien niiden tahojen, joita pyydetään nimeämään ehdokkaita tässä pykälässä tarkoitettuihin toimielimiin, tulee mahdollisuuksien mukaan ehdottaa sekä naista että miestä jokaista jäsenpaikkaa kohden.”

Suomessa ns. 40 prosentin sukupuolikiintiö toimielimissä tuli voimaan vuonna 1995. Sen taustalla oli sitkeä ja paikoin erittäin vahva naisten aliedustus päätöksentekolimissä, joiden jäseniä ei äänestetä yleisillä vaaleilla (esimerkiksi kaupunginhallitus ja lautakunnat). Toimielinten jäsenyyteen voi pätevytyä monin eri tavoin ja sukupuolikiintiöinti ei aiheuta pätevyysvajeita. On myös hyvä muistaa, että silloin kun sukupuolikiintiöitä sovelletaan, jokainen jäsen on kiintiöinnin piirissä. Sukupuolikiintiöiden toteutuminen varmistetaan virkatyönä silloin, kun toimielinten kokoonpanot tuodaan päätöksenteon valmisteluun.

Pelkkä sukupuolten edustus tai tasapuolinenkaan edustus esimerkiksi toimielimissä ei tarkoita todellista tasa-arvoa tai takaa tasa-arvonäkökulmien mukanaoloa päätöksenteossa (ks. luku 1.4). Onkin tärkeää, että puolueet sekä valtakunnallisessa että paikallisessa toiminnassaan ovat tietoisia monenlaisista tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvistä kysymyksistä ja että poliitikot toimivat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuushakuisesti. Tällainen tietoisuus ja toiminta luovat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kulttuuria kaikkeen päätöksentekoon.

Eurooppalainen tasa-arvon peruskirja

Vantaa allekirjoitti Euroopan kuntien ja alueiden neuvoston CEMR:n Eurooppalaisen tasa-arvon peruskirjan (European Charter for Equality of Women and Men in Local Life) vuonna 2007 kolmantena kuntana Suomessa. Kyseessä on erityisesti poliittisten päättäjien sitoutuminen. Peruskirjassa käsitellään sukupuolten tasa-arvon edistämistä ja moniperusteisen syrjinnän ennaltaehkäisyä monesta näkökulmasta. Se kattaa kuntien ja maakuntien demokraattisen vastuun ja päätöksenteon, johtamisen, palvelut, työnantajaroolin, sukupuoleen perustuvan väkivallan ehkäisyn ja kestävän kehityksen.

Peruskirja: <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2020/2067-eurooppalainen-tasa-arvon-peruskirja>

Vaikuttajatoimielimet

Vaikuttajatoimielimillä on oma erityinen roolinsa syrjinnän havaitsemisessa ja ennaltaehkäisemisessä sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisessä. Vantaalla nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto, vammaisneuvosto, monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta sekä paikallisromanityöryhmä voivat nostaa esiin huomiota vaativia asioita ja saada aikaan keskustelua ja toimenpiteitä varsinaisissa päätöksentekokoelimityksissä. Tämä edellyttää sitä, että vaikuttajatoimielinten toimijat omaksuvat monimuotoisuutta ja ihmisoikeuksia edistävän toimintatavan ja kehittävät tiedollisia valmiuksiaan näissä asioissa.

Kaiken kaikkiaan poliittisilla luottamushenkilöillä on monia keinoja edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. He voivat esimerkiksi

- perehtyä tasa-arvolakiin ja yhdenvertaisuuslakiin, Eurooppalaiseen tasa-arvon peruskirjaan sekä muihin sitoumuksiimme ja kertoa näistä asioista omassa viestinnässään ja yhteistyössään erilaisten tahojen kanssa
- kehittää omia valmiuksiaan seuraamalla tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusaiheista tietoa luotettavilta tahoilta internetissä sekä osallistumalla koulutuksiin ja seminaareihin/webinaareihin
- esittää tietoon perustuvia kysymyksiä, näkökohtia ja toimenpiteitä toimielinten

työskentelyssä sekä kaikessa omassa poliittisessa toiminnassaan

- sitoutua ihmisoikeuksien edistämiseen ja tarvittaessa sanoutua yksiselitteisesti irti niitä loukkaavista puheista ja teoista sekä

- ilmaista yksin ja yhdessä muiden kanssa tukensa syrjinnän sekä vihan kohteeksi joutuneille yksilöille ja ryhmille.

TAVOITE

Poliittiset luottamushenkilöt edistävät toiminnassaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

TOIMENPITEET

Säilyttävä toimenpide:

Sitoutuminen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen strategiassa ja strategiaan pohjautuvassa päätöksenteossa.

Vantaan arvojen yhteydessä todetaan yksiselitteisesti: "Vantaan kaupunki sitoutuu tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen ja syrjimättömiin toimintatapoihin. Tämä edellyttää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä kaikessa päätöksenteossa ja kaikissa palveluissa." Edistäminen tarkoittaa aktiivista toimintaa - ei vain hyvien asioiden kannattamista omilla ajatuksilla. Päätöksenteon tukena on oltava tietoa, jonka pohjalta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuutta voidaan arvioida ja edistää.

Vahvistava toimenpide:

Kaupunginvaltuusto, -hallitus, lautakunnat, nuorisovaltuusto ja vaikuttajatoimielimet saavat tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja ihmisoikeuksiin liittyvää perehdytystä ja koulutusta.

Tasa-arvo-, yhdenvertaisuus- ja laajemmin ihmisoikeuskysymykset eivät pysy paikallaan ja myös niiden edistämiseksi tehtävä työ elää ja muuttuu koko ajan. Uutta tietoa tuotetaan yhä enemmän. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että luottamushenkilöihin kohdistuu odotuksia heidän olla perillä siitä, mitä kaikkea tasa-arvo ja yhdenvertaisuus merkitsevät 2020-luvulla. Menneiden vuosikymmenten

totuudet, hokemat ja toimintamallit pitää nekin kyetä asettamaan kyseenalaisiksi. Koska myös uusia haasteita ilmenee jatkuvasti, luottamushenkilöt tarvitsevat relevanttia koulutusta. Samalla käy mahdolliseksi dialogi eli toisten kuunteleminen ja ajatustenvaihto yli puoluerajojen.

Luottamushenkilöiden koulutusta on jo ollutkin. Se voi olla monenlaista ja erillistä tai integroitua muuhun koulutukseen. Vantaan kaupunginvaltuutetuilta kysyttiin helmikuussa 2021, millaista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskoulutusta he haluaisivat. Annetuista vaihtoehtoista eniten kannatusta saivat vaihtoehdot osana uuden kaupunginvaltuuston perehdytystä, sähköpostit tulossa olevista seminaareista ja julkaisuista sekä puhujavieraiden kuunteleminen. Koulutuksessa vuosina 2022–2025 tullaan ottamaan nämä toiveet huomioon kaikkien toimielinten koulutuksessa.

Uusi avaus:

Sanoutuminen irti vihapuheesta ja turvallisemman yhteisen tilan varmistaminen Vantaan poliittisten luottamushenkilöiden eettisten periaatteiden avulla.

Sananvapauden nojalla ei saa loukata muiden ihmisten keskeisiä oikeuksia. Viime vuosina kaikkialla maailmassa ja myös Suomessa on vahvistunut vihapuhe, jota tuotetaan erityisesti sosiaalisessa mediassa. Asiatonta viestintää ja “törkeyksiä” on ollut jo ennen someakin, mutta vihapuheessa on keskeistä tarkoituksellisuus, voimakkuus ja kohdentaminen. Viha ilmenee esimerkiksi ihmisarvon alentamisena, nimittelynä, pilkkaamisena, puheiden vääristelynä, perättöminä väitteinä ja kuvankäsittelynä. Vihaamista toteutetaan myös organisoituna toimintana, kuten vihan kohteeksi haluttavien yksilöiden maalittamisena, ja äärimmillään uhkailuna sekä vihatekoina ja -rikoksina. Varsinkin poliittiset toimijat, järjestöaktiivit, viranhaltijat, tutkijat ja ylipäänsä yhteiskunnallisesti aktiiviset ja mediassa puhuvat ihmiset kohtaavat vihaa. Viha ei jakaannu tasaisesti, sillä etenkin naiset sekä erilaiset vähemmistöt, mukaan lukien sukupuoli- ja seksuaali- sekä etniset vähemmistöt, saavat osakseen enemmän ja raaempaa kohtelua kuin muut. Vihatoiminnan keskeisenä tavoitteena on “paikan osoittaminen” ja vihan kohteiden äänen hiljentäminen. Vihatoiminnan vastustamisessa on tärkeää, että vihalle ei

anneta tilaa. Tähän pyritään muun muassa kansalaisjärjestöistä liikkeelle lähteneellä tavalla luoda tilaisuuksiin ja kokouksiin turvallisempi tila, jolloin kaikenlaiseen syrjivään puheeseen puututaan välittömästi. Poliittisten päättäjien tulee toimia tavalla, joka osoittaa, että asioista voidaan keskustella ja päättää kaikkien ihmisten ihmisarvoa kunnioittavalla tavalla.

Vantaan poliittisten luottamushenkilöiden eettiset periaatteet on luonnos, joka on valmistelussa alkuvuonna 2022.

Kuva: Sakari Manninen

2.1.2. Sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulman integroiminen perustyöhön

Viranomaisen velvollisuus edistää tasa-arvoa

Tasa-arvolain 4 §

“Viranomaisten tulee kaikessa toiminnassaan edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luoda ja vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa.

Erytyisesti tulee muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät tasa-arvon toteutumista.

Naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistäminen tulee ottaa huomioon 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla palvelujen saatavuudessa ja tarjonnassa.”

Tasa-arvotyön historia on kertomus siitä, kuinka nykypäivän näkökulmasta “itsestään selviä” tasa-arvokysymyksiä on saatu aktiivisella toiminnalla huomion kohteeksi, poliittiselle asialistalle ja parantavien toimenpiteiden piiriin usein vahvan vastustuksen olosuhteissa. Tasa-arvoa ei tarvita vain joissakin tietyissä asioissa, vaan kaikilla elämänalueilla ja kaikenlaisissa asioissa. Emme voi tulla työssämme ja palveluissamme tietoisiksi tasa-arvon edistämisen tarpeista ja mahdollisuuksista, saati muuttaa olosuhteita, jos meidän hallinto- ja toimintatapamme eivät ole tasa-arvohakuisia. Hyvä esimerkki uudesta tasa-arvohaasteesta on koronapandemia, jolla on jo ollut ja tulee olemaan sen päättymisenkin jälkeen monia suoria ja epäsuoria vaikutuksia sekä tasa-arvoon että yhdenvertaisuuteen.

Vantaalla on tehty suunnitelmallista ja perustyöhön kiinnittyvää toiminnallista tasa-arvotyötä noin 15 vuotta. Suuntaviivoja ja painotuksia on asetettu valtuustokauden mittaisissa kaupunkitasoisissa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmissa. Vuosien varrella on saatu alulle uusia kohteita ja työmuotoja (uudet avaukset). Niitä on sen jälkeen vahvistettu tai laajennettu saumattomasti seuraavalla suunnittelukaudella (vahvistavat toimenpiteet). Tällä tavoin on käynyt ilmi myös asioita, kohteita, työtapoja ja prosesseja, jotka kannattelevat koko työn onnistumista (säilyttävät toimenpiteet) tai kääntäen niitä, joista ei ole pitkäjänteisen ja tuloksellisen työn pohjaksi.

Arvio kauden 2017–2021 toiminnallisten kärkien toteutumisesta löytyy liitteestä 1. Erityisesti seuraavat toimenpidekokonaisuudet muodostavat työn jatkumoa suunnitelmakaudelle 2022–2025:

- Luottamushenkilöiden toiminnallista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusosaamista vahvistetaan (katso luku 2.1.1).
- Koulujen ja oppilaitosten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua seurataan ja vahvistetaan (katso luvut 2.1.3 ja 2.2.2).
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmia sisällytetään turvallisuutta edistävään ja väkivaltaa vastustavaan työhön (katso alempana tässä luvussa).
- Sukupuolitietoista budjetointia kehitetään (katso alempana tässä luvussa).

TAVOITE

Vantaan kaupunki syventää toiminnallisen tasa-arvotyön tekemistä päätöksenteossaan ja kaikissa palveluissaan.

TOIMENPITEET

Säilyttävä toimenpide:

Jokainen toimiala ja palvelualue määrittelee omat tärkeimmät tasa-arvotyön kohteensa ja toimensa tämän kaupunkitasoisen suunnitelman perustalta.

Kuten aiemminkin, tässä kaupunkitasoisessa suunnitelmassa linjataan, miten kehitymme tasa-arvotyössä kaupunkina eli kaikki yhdessä. Toimialoilla ja palvelualueilla on parhaat edellytykset konkretisoida tämän yleisen suunnitelman perustalta nimenomaan omalle alalleen erityiset kohteensa ja toimensa.

Luottamushenkilöiden osallisuuden (ks. luku 2.1.1) varmistamiseksi toimialojen prioriteettikohteet on hyvä käsitellä lautakunnissa.

Säilyttävä toimenpide:

Kaikessa strategisessa suunnittelussa ja ohjelmatyössä on velvoite ottaa huomioon tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.

Velvoite on ollut jo vuodesta 2006. Emme tavoittele niinkään pitkiä ja yksityiskohtaisia tehtävälisteriä, vaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuspohdinnan saamista aikaan kaikille aloille ja sen myötä toimenpiteitä, joilla on aidosti merkitystä.

Vahvistava toimenpide:

Vakiinnutamme talousarviotyöhömmä sukupuolittietoisän budjetoinnin menetelmän käytön toimialojen vuonna 2021 käynnistämien kohteiden avulla.

Sukupuolittietoinen budjetointi (engl. gender budgeting) on lyhyesti ilmaistuna tapa tehdä talousarviotyötä sukupuolittietoisesti ja tasa-arvohakuisesti. Talousarviotyö kaikkine osa-alueineen, prosesseineen ja asiakirjoineen muodostaa kaupunkiorganisaation keskeisimmän ohjauksen, jossa ilmaistaan yhteinen tahto ja jaetaan käytettävissä olevat voimavarat kestäväällä ja perustellulla tavalla lukuisiin erilaisiin palveluihin ja kohteisiin. Julkisten varojen käytön tulee olla paitsi syrjimätöntä (re: välitön ja välillinen syrjintä), myös tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävää (ks. tämän luvun alussa tasa-arvolain 4 §). Resurssien käyttöä ja kohdentamista tulee siten arvioida myös tasa-arvon näkökulmasta ja tehdä tarvittaessa perusteltavissa olevia muutoksia.

Talousarviotyö tarjoaa myös alustan, jolle pitkäjänteinen, kehittyvä ja osallistava tasa-arvotyö voi kiinnittyä. Vantaan hallinto on opetellut sukupuolittietoista toimintatapaa vuodesta 2018 toimialojen johtoryhmien päättämien pilottikohteiden avulla. Vuonna 2021 käynnistyneet kohteet ovat sote-palvelujen tosiasiallinen käyttö, kaupunkiympäristön laatu, harrastaminen sekä oppimisen ja opiskelun tuki.

Sukupuolittietoisän talousarviotyön keskeiset elementit ovat:

- mielekkäiden kehittämiskohteiden valinta
- monipuolisen määrällisen ja laadullisen tiedon hankkiminen kohteiden aihepiireistä
- tiedon analysointi ja keskustelu (eli sukupuolivaikutusten arviointi)
- tasa-arvotyön ja tavoitteiden määrittely kohteena olevassa toiminnassa, mahdollisesti myös mittaroinnin mukaan ottaminen

- tasa-arvotyöstä kertominen relevanteissa talousarvioon liittyvissä asiakirjoissa, mukaan lukien strategiaan ja seurantaan/raportointiin liittyvissä asiakirjoissa ja esityksissä
- rahan ja muiden resurssien osoittaminen tai kohdentaminen tasa-arvotyöhön; tämä tekee tasa-arvotyöstä olemassa olevan ja läpinäkyvän asian.

Sukupuolittietoinen budjetointi ei ole synonyymi kaikelle tasa-arvotyölle. Sen lisäksi tarvitaan integrointia, koulutuksia, hankkeita, kampanjoita ja suunnitelmallista tasa-arvotyötä muun muassa oppilaitoksissa. Tämä kaikki työ puolestaan pitää resursoida asianmukaisesti.

Vahvistava toimenpide:

Teemme tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustietoista turvallisuustyötä.

Uudessa Vantaassa kaupunkiturvallisuustyö eli "arjen turvallisuus" on organisoitu kaikkien asiaksi, poikkitoiminnalliseksi työksi, jota koordinoidaan ja tuetaan kuntademokratian palvelualueella sijaitsevasta kaupunkiturvallisuustiimistä. Turvallisuusasioissa ja -työssä sukupuolella on suuri merkitys muun muassa turvallisuuden ja turvattomuuden kokemisessa, erityyppisten rikosten tekijöiden ja uhrien sukupuolijakaumassa ja naisiin kohdistuvan väkivallan eri muotojen kokonaisuudessa. *Naisiin kohdistuva väkivalta* pitää sisällään väkivallan, joka kohdistuu naisiin suhteettoman paljon, mutta se on myös yläkäsite sukupuolistuneelle väkivallalle, joka kohdistuu vahvasti naisiin ja tyttöihin. Tällaisen väkivallan muotoja ovat muun muassa seksuaalinen väkivalta, pari- ja lähisuhdeväkivalta, vainoaminen, kunniaan liittyvä väkivalta, pakkoavioliitot, naisten sukuelinten silpominen, pakkoabortit, pakkosterilisaatiot sekä seksuaalisessa hyväksikäyttötarkoituksessa tehty ihmiskauppa.

Kaupunginhallituksessa 1.11.2021 hyväksytty Vantaan kaupungin turvallisuussuunnitelma on tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustietoinen. Suunnitelmassa on neljä pääteemaa: lähisuhdeväkivalta, päihteet, nuoriso ja liikkumisen turvallisuus. Toimialat ovat lisäksi nostaneet sukupuolittietoisen turvallisuustyön

asialistalle koulujen ja oppilaitosten häirintä- ja väkivaltatilanteet, hyvät väestösuhteet ja kaupunkiympäristön turvallisuuden parantamisen. Näissä kaikissa teemoissa tullaan tekemään myös resurssien käytön arviointia kaikkien sukupuolten turvallisuuden parantamiseksi.

Vantaan kaupungin turvallisuussuunnitelma

https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/160647_Vantaan_kaupungin_turvallisuussuunnitelma_2021.pdf

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma

<https://oikeusministerio.fi/torjuntaohjelma-2020-2023>

THL:n väkivaltasivusto

<https://thl.fi/fi/web/vakivalta>

Vahvistava toimenpide:

Sisällytämme sukupuolinäkökulman tilastoihin, esitysmateriaaleihin ja esityksiin.

Sukupuolen merkityksen sekä tasa-arvotyön tarpeen ja kohteiden pohdinta on mahdotonta ilman luotettavaa sukupuolen sisältävää tietoa etenkin tilastoissa, jotka muodostavat työmme suunnittelun perustan. Sukupuolijakaumaa ei kerrota läheskään kaikissa tilastoissamme tai jos kerrotaan, kyseistä asiaa ei kumminkaan käsittelyssä tarkastella myös sukupuolen merkityksen näkökulmasta. Esimerkiksi työllisyyden hoidon kvantitatiivisessa tietotuotannossa työllisten, työttömien, asiakkaiden ja toimenpiteisiin osallistuvien sukupuoli käy nykyään jo melko kattavasti ilmi. Esimerkkiasiaassa sukupuolella on suuri merkitys, sillä Suomessa koulutus, ammatit ja työelämä ovat vahvasti eriytyneet sukupuolen mukaan ja lisäksi iän, alkuperän, vammaisuuden jne. kaltaiset yhdenvertaisuusperusteet vaikuttavat yksilöiden ja ihmisryhmien työllistymiseen kiinteässä yhteydessä sukupuolen kanssa.

Työllisyys- ja työttömyystilastoinnissa on siis jo saatu viime vuosina aikaan merkittävää parannusta, mutta muutoin ihmisiä koskeviin tilastoihin ja tilastoja sisältäviin esityksiin tarvitaan laajennusta ja parannusta sukupuolen merkityksen esiin nostamiseksi. Tilastoja esitellään esimerkiksi kaikkien toimialojen

koulutuksissa sekä esityksissä poliittisille päättäjille ja johtoryhmille. Mikäli paikallistason tietoa ei ole mahdollista saada sukupuolen mukaan, usein on mahdollista kehittää sen saamista tai käyttää kyseisessä asiassa valtakunnallista sukupuolen sisältävää tietoa.

Vahvistava toimenpide:

Hyödynnämme hankkeiden tarjoamat mahdollisuudet paremmin.

Kaikilla toimialoilla on jatkuvasti hakuprosessissa ja jo käynnissä kymmeniä eri asioihin keskittyviä ja kooltaan vaihtelevia hankkeita, joissa Vantaan kaupunki on joko päätoimija tai kumppani. Rahoituslähteet vaihtelevat ja joihinkin hankkeisiin on jo rahoittaja vaatinut sukupuoli/tasa-arvonäkökulmia. EU-rahoitukseen perustuviin hankkeisiin (mm. Euroopan sosiaalirahasto ESR+ ja Euroopan aluekehitysrahasto EAKR) sisältyy sisään rakennettuna tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen vaatimus. Joissakin hankkeissa on ilmeisiä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussisältöjä, kun taas toisissa hankkeissa niitä pitää pohtia ja työstää enemmän. Sekä hankkeen työn kohteena oleva toiminta että ylipäänsä vantaalaisen hanketyön kehittyminen hyötyisivät suuresti paremmasta tasa-arvosisältöjen määrittelystä jo hakuvaiheessa. Tähän saakka tasa-arvonäkökulmia on sisällytetty hankkeisiimme vaihtelevasti ja usein kapealla katsannolla, jolloin huomiota on kiinnitetty esimerkiksi vain hankehenkilöstön sukupuolijakaumaan.

Tasa-arvotyötä hankkeissa vahvistetaan alkaneella strategiakaudella priorisoiden:

- ensisijaisesti suurissa hankkeissa ja ohjelmissa, joissa on palkallista henkilöstöä
- EU-osarahoitteisten hankkeiden suunnitteluvaiheessa
- antamalla hanketoimijoille hankkeen alussa tasa-arvokoulutus hankkeen aiheisiin ja toimintoihin sopivalla tavalla
- sisällyttämällä tasa-arvosisältöjä hankkeiden tilaisuuksiin ja julkaisuihin ja
- osallistumalla harkinnan mukaan erityisiin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuushankkeisiin.

Uusi avaus:

Tunnistamme ja huomioimme koronakriisin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutukset pandemian hoidossa ja jälleenrakennustyössä.

Tätä suunnitelmaa laadittaessa alkuvuonna 2022 koronakriisiä on kestänyt noin kaksi vuotta ja sen jatkumisesta tai päättymisestä on vaikea todeta mitään varmaa. Joka tapauksessa jo nyt on tietoa siitä, että pandemian vaikutukset ulottuvat laajalle. Kriisi on kohdellut sukupuolia eri tavoin muun muassa suhteessa terveyteen, henkiseen hyvinvointiin, työllisyyteen, toimentuloon sekä palkattomaan työhön ja hoivaan. Korona sairautena on koetellut jonkin verran enemmän miesten kuin naisten terveyttä ja ollut miehille vaarallisempi. Kouluterveyskyselyn 2021 tuloksista tiedämme, että nuorten ja etenkin tyttöjen hyvinvointi on heikentynyt. Työelämässä naisvaltainen terveydenhuoltoala on ollut koronan vastaisen taistelun eturintamassa ja niin ikään naisvaltaiset alat varhaiskasvatus ja koulutus ovat joutuneet sopeuttamaan toimintaansa ennen näkemättömällä tavalla. Erityisesti naisten työllisyys ja toimeentulo ovat heikentyneet ja lähisuhdeväkivalta, mukaan lukien naisiin kohdistuva väkivalta, on lisääntynyt. Yhdenvertaisuusnäkökulmasta korona on osunut kaikkein pahiten ihmisryhmiin, jotka ovat jo muutoinkin heikoimmassa asemassa eli esimerkiksi osaan maahanmuuttajista, etnisiin vähemmistöihin, pienituloisiin sekä epävarmassa työmarkkina-asemassa oleviin. Vantaan kaupungin elvytystoimenpiteiden toteutuksessa ja kohdentamisessa tulee olla tieto ja ymmärrys pandemian vaikutuksista tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen. Tätä varten tulee hankkia tietoa, ennakoarvioida toimenpiteiden vaikutukset eri sukupuoliin, ikäryhmiin, heikossa asemassa oleviin ryhmiin jne. ja tehdä jälleenrakennustyötä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuushakuisesti.

Uusi avaus:

Määrittelemme ja käynnistämme sukupuolten eriytymistä lieventäviä toimenpiteitä.

Suomessa sukupuolten eriytyminen (segregaatio) koulutuksessa ja työelämässä on erittäin vahvaa verrattuna muihin Pohjoismaihin ja Euroopan unionin maihin. Kuvaavaa on, että Suomessa vain 9,8 prosenttia palkansaajista työskentelee ns.

tasa-ammateissa, joissa on naisia ja miehiä suunnilleen yhtä paljon eli 40–60 prosenttia (Tilastokeskus 2018). Lukuisilla koulutusaloilla huomattava enemmistö ja jopa yli 90 prosenttia alan opiskelijoista on samaa sukupuolta. Eriytymisellä on monenlaisia vaikutuksia: esimerkiksi yksilöiden on vaikea tehdä sukupuolelleen epätyypillisiä koulutus-, ammatti- ja uravalintoja, eriytyminen pitää yllä sukupuoliin liittyviä stereotyyppioita ja palkkaeroja ja monet alat hyötyisivät monimuotoisemmasta sukupuolten edustuksesta.

Olemme tulleet vuosien varrella tietoisiksi eriytmisestä ja sen vaikutuksista erilaisissa tasa-arvokoulutuksissa, mutta emme ole pohtineet mitä se merkitsee kuntatyömme eri osa-alueilla, ja millaisiin eriytmistä lieventäviin toimiin meillä on toiminnallisessa tasa-arvotyössä mahdollisuuksia omin voimin tai yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Pyrimme nyt löytämään jokaisella toimialalla kohteita ja toimenpiteitä, joita voimme lähteä toteuttamaan. Työ on väistämättä hidasta, tulosten mittaaminen vaikeaa emmekä välttämättä tiedä mikä on nimenomaan meidän toimenpiteidemme seurausta. Voimme kuitenkin hyödyntää suunnittelussa ja itse työssä lukuisten sukupuolisegregaation vastaisten hankkeiden tuottamaa tietoa ja työkaluja.

Kuva: Sakari Manninen

2.1.3. Tasa-arvon edistäminen kouluissa ja oppilaitoksissa

Tasa-arvon toteuttaminen koulutuksessa ja opetuksessa

Tasa-arvolain 5 §

“Viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen.”

Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi oppilaitoksissa

Tasa-arvolain 5 a §

“Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa.

Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta;
- 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi;
- 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Eriyistä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintasuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla.”

Koulutuksen ja opetuksen kontekstissa on hyvä huomioida se, että koulutuslalla laajassa käytössä ja ihanteena oleva *koulutuksellinen tasa-arvo* merkitsee muutakin kuin sukupuolten tasa-arvoa (vrt. tasa-arvolaki). Perinteisesti koulutuksen tasa-arvolla on tarkoitettu ja tavoiteltu sitä, että yksilöllä olisi mahdollisuus kouluttautua haluamallaan tavalla oman taustan tai varallisuuden asettamatta sille esteitä. Viime vuosina käsite on vetänyt puoleensa muitakin sisältöjä kulloisenkin laajemman

aihepiirin mukaan ja koulutuksellinen tasa-arvo halutaan nykyään nähdä myös välineenä torjua tai lieventää esimerkiksi eriarvoisuutta ja syrjäytymistä. Koulutuksellisen tasa-arvon viitekehyksessä esimerkiksi lähikouluperiaate on tärkeä lähtökohta.

Sukupuolten tasa-arvon edistäminen varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa on tärkeässä roolissa suomalaisessa tasa-arvopolitiikassa. Tilannekuvaa löytyy muun muassa Marinin hallituksen tasa-arvo-ohjelmasta 2020–2023:

- jo pieniin lapsiin kohdistetaan sukupuolittuneita odotuksia ja lapset omaksuvat varhain sukupuoliin liitetyn rooliin
- Suomessa koulussa sukupuolten osaamiserot ovat suuret; esimerkiksi PISA-tutkimuksen 2018 tulosten mukaan tyttöjen ja poikien välinen lukutaidon osaamisero oli OECD-maiden suurin ja tytöt menestyivät matematiikassa toista kertaa peräkkäin tilastollisesti merkitsevästi poikia paremmin
- tytöt ja pojat tekevät opinnoissaan sukupuolittuneita valintoja; etenkin valinnalla pitkän ja lyhyen matematiikan välillä on merkittäviä seurauksia tuleville opinnoille ja työelämään hakeuduttaessa
- sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kohdistuu väkivaltaa, kiusaamista ja syrjintää
- poikien syrjäytyminen on yleisempää, kun taas tytöillä todetaan useammin mielenterveyden ongelmia
- sukupuolella, sosioekonomisella taustalla ja maahanmuuttajataustaisuudella on erilaisia yhteisvaikutuksia; lisäksi esimerkiksi oppilaiden vanhempien sosioekonomisen aseman yhteys koulussa osaamiseen on voimistunut viimeisen vuosikymmenen aikana.

Opetushallituksen antamissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) todetaan:

”Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi yhdenvertaisina riippumatta henkilöön liittyvistä tekijöistä. Yhdenvertaisuus ei merkitse samanlaisuutta.

Toimintakulttuurin kehittämisen kannalta on tärkeää, että yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevista asenteista keskustellaan työyhteisössä. Lisäksi tulee pohtia, miten

esimerkiksi kieleen, etnisyyteen, katsomukseen, vammaisuuteen, sukupuoleen ja sen moninaisuuteen liittyvät asenteet näkyvät puheissa, eleissä, teoissa ja toimintatavoissa. Vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä tavat toimia stereotyyppisten oletusten mukaisesti välittyvät lapsille. Varhaiskasvatus on sukupuolisensitiivistä. Henkilöstö rohkaisee lapsia tekemään valintoja ilman sukupuoleen tai muihin henkilöön liittyviin seikkoihin sidottuja stereotyyppisiä rooleja ja ennako-odotuksia. Henkilöstö tunnistaa lasten keskinäisten kohtaamisten eriarvoistavia piirteitä sekä puuttuu niihin hienotunteisesti ja johdonmukaisesti. Myönteisellä ja kannustavalla vuorovaikutuksella tuetaan lapsen oman identiteetin ja itsetunnon kehitystä.”

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan:

“Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.”

Lukion opetussuunnitelma (2019) edellyttää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen osalta seuraavaa:

“Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa,

asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.”

Ammatillisessa koulutuksessa ammatillisten tutkintojen perusteissa esitetään elinikäisen oppimisen avaintaitoja:

- toiminta suvaitsevaisesti ymmärtäen erilaisia näkökantoja ja tehdä kompromisseja
- toiminta vastuullisesti ottaen huomioon sosiaalisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden, tasa-arvon ja yhteenkuuluvuuden, oikeudenmukaisuuden, rauhan ja väkivallattomuuden kulttuurin edistämisen ja toisten kunnioittamisen periaatteet
- toiminta sekä itsenäisesti että erilaisissa verkostoissa motivoivalla ja muita arvostavalla tavalla
- oman identiteetin ja kulttuuriperinnön tunnistaminen osana kulttuurista monimuotoisuutta
- suhtautuminen avoimesti, uteliaasti ja eettisesti kulttuuristen ilmaisumuotojen moninaisuuteen
- toiminta monikulttuurisissa ympäristöissä kunnioittaen moninaisuutta.

Vantaan kaupungin toiminnassa kasvatuksen ja oppimisen toimialan toteuttaman varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön merkitys on keskeinen palvelujen perustavuuden, laajuuden ja kuntalaisten tavoittamisen takia. Kasvatuksessa ja opetuksessa on lisäksi monipuoliset mahdollisuudet edistää paitsi koulutustoiminnan, myös välillisesti koko yhteiskunnan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Toimialan työn painoarvo Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön ”keinovalikossa” tulee myös kasvamaan entisestään, sillä sosiaali- ja terveystieteiden siirtyessä hyvinvointialueille niiden tärkeä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö ei ole enää kaupunkiorganisaation päätösvallassa. Poikkihallinnollista yhteistyötä toiminnallisessa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä tarvitaan edelleen.

Tässä kaupunkitasoisessa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa ei ole mielekästä mennä yksityiskohtaiseen koulutusalan tasa-arvotyön suunnitteluun tai luetella lukuisia kohteita tai toimenpiteitä, joita kasvatuksen ja oppimisen toimialalla on tehty jo pitkään, tehdään tällä hetkellä ja tullaan tekemään lähivuosina.

Merkittävä asia on se, että kasvatuksen ja oppimisen toimialan johtoryhmä käsitteli tasa-arvotyötä loppuvuodesta 2020 ja päätti tahtotilaksi tasa-arvon toimintakulttuurin saavuttamisen toimialan työssä. Tällä päätöksellä saatiin aikaan muun muassa toiminnallinen tasa-arvoryhmä (yksi edustaja per palvelualue), jonka avulla on jo nyt saatu aikaan ajatustenvaihtoa, koordinointia ja kehitystoimenpiteitä monenlaisissa toiminnoissa. Tasa-arvotyömme on luonteeltaan moniperusteista, jolloin sukupuolen lisäksi huomioidaan kulloinkin relevantteja perusteita, kuten alkuperä, kieli, terveydentila tai vakaumus.

Tasa-arvolain 5 a § edellyttää koulu- ja oppilaitoskohtaista tasa-arvosuunnittelua ja kertoo, mihin suunnitelmissa tulee vähintään kiinnittää huomiota. Vantaalla koulut ja oppilaitokset ovat tehneet suunnitelmat, käytännössä yhdistetyt tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat, mutta suunnitelmien laatu on vaihdellut, eikä toiminta ei ole ollut erityisen osallistavaa. Suunnitelmien tekeminen on myöskin paikoin koettu vaikeaksi, eikä suunnitelmilla ei ole ollut riittävää ohjaavaa vaikutusta arkipäivän toiminnassa. Vantaalla laadittiin vuonna 2021 ratkaisuksi suunnittelupohja, jonka on tarkoitus auttaa kouluja ja oppilaitoksia ”omannäköiseen” suunnitteluun ja aktiiviseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön.

Lasten ja nuorten hyvinvointityö on olennainen osa kasvatuksen ja koulutuksen työsarkaa. Tärkeä tiedon lähde tälle työlle on kouluterveyskysely, josta käy ilmi jopa kymmenien prosenttiyksiköiden eroja sukupuolten välillä vastauksissa erilaisiin kysymyksiin. Viimeisimmän kyselyn Vantaan-tuloksista on vuoden 2022 alussa julkistettu Power BI -työkalulla toteutettu raportti, josta saa helposti näkyviin tyttöjen ja poikien vastausten erot kaikilla kyselyn osa-alueilla. Tästä on suuri hyöty toiminnalliselle tasa-arvotyölle kouluissa, toimialalla ja kaupunkitasoisesti.

Lisätietoa:

https://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/talous_ja_strategia/hyvinvointityo/kouluterveyskysely

TAVOITE

Vantaan kasvatuksen ja oppimisen toimialan työ on sukupuolitietoista ja tasa-arvoon pyrkivää.

TOIMENPITEET

Säilyttävä toimenpide:

Kasvatuksen ja oppimisen toimialalla tavoitellaan johtoryhmän tahdon mukaisesti tasa-arvon toimintakulttuuria.

Tasa-arvon normipohja on jo pitkälti kunnossa, mutta velvoitteiden tosiasiallinen toteutuminen edellyttää johdolta sellaisen toimintaympäristön luomista, jossa kaikilla toimijoilla on sekä mahdollisuus että osaamista toteuttaa tasa-arvohakuisia toiminnan tapoja.

Vahvistava toimenpide:

Koulut ja oppilaitokset siirtyvät lakisääteisten suunnitelmiansa teossa käyttämään yhteistä vantaalaista suunnittelupohjaa.

Yhteisen suunnittelupohjan käyttöönottoon liittyy myös se, että koulut ja oppilaitokset siirtyvät siirtymäajan puitteissa kaikille yhteiseen suunnittelun aikasykliin. Lähtökohtatilanne on nyt se, että perusopetuksen kouluilla suunnitelmat laaditaan vuonna 2022. Lukiot päivittävät tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmansa vuoden 2022 alkuun mennessä. Ammattiopisto Variassa suunnitelma on päivitetty vuonna 2021.

Vahvistava toimenpide:

Määrällisen ja laadullisen tasa-arvotiedon hankkimista ja hyödyntämistä parannetaan edelleen.

Kasvatuksen ja oppimisen toimialalla tiedolla johtamisessa on jo sukupuolinäkökulmia ja esimerkiksi toisen asteen koulutuksessa kaikki tilastot kootaan sukupuolittain (tytöt/pojat). Sukupuolen sisältävien tilastojen tulkinnessa tavoitteena on tunnistaa mahdollisia syrjiviä rakenteita koulutuksen järjestämisessä. Sukupuolen huomioimista on mahdollista kehittää määrällisessä tiedonhankinnassa vielä kattavammaksi. Tilastojen lisäksi tarvitaan myös laadullista tietoa, jota saadaan esimerkiksi tarkastelemalla erilaisten kyselyjen ja tutkimusten tuloksia sukupuolittain. Kasvatus- ja koulutusala on niin ikään aktiivista kansainvälistä ja valtakunnallista tasa-arvotutkimusta, jota voi seurata sekä hankkeita, joihin voi osallistua ja joiden lopputuotteita voi hyödyntää.

Uusi avaus:

Sukupuolitietoisien budjetoinnin toimintatavan omaksuminen.

Kaikki toimialat ovat vuonna 2021 valinneet strategiakaudelle 2022–2025 aloituskohteen sukupuolitietoiselle budjetoinnille. Tästä tasa-arvotyön menetelmästä kerrotaan luvussa 2.1.2. Kasvatuksen ja oppimisen toimialan valitsema kohde on oppimisen ja opiskelun tuki (varhaiskasvatuksessa kasvun ja kehityksen tuki). Tämän kohteen lisäksi toimialan ruotsinkieliset palvelut (ml. varhaiskasvatus, peruskoulut ja lukio) on jo aiemmin sitoutunut sukupuolitietoisien budjetoinnin toimintatapaan.

2.1.4. Syrjimättömyys sukupuolen perusteella

Syrjinnän kieltö

Tasa-arvolain 7 §

“Välitön ja välillinen syrjintä sukupuolen perusteella on kielletty.

Välittömällä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan tässä laissa:

- 1) naisten ja miesten asettamista eri asemaan sukupuolen perusteella;
- 2) eri asemaan asettamista raskaudesta tai synnytyksestä johtuvasta syystä;
- 3) eri asemaan asettamista sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella.

Välillisellä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan tässä laissa:

- 1) eri asemaan asettamista sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun nähden neutraalilta vaikuttavan säännöksen, perusteen tai käytännön nojalla, jos menettelyn vaikutuksesta henkilöt voivat tosiasiallisesti joutua epäedulliseen asemaan sukupuolen perusteella;
 - 2) eri asemaan asettamista vanhemmuuden tai perheenhuoltovelvollisuuden perusteella.
- Edellä 3 momentissa tarkoitettu menettely ei kuitenkaan ole syrjintää, jos sillä pyritään hyväksyttävään tavoitteeseen ja valittuja keinoja on pidettävä aiheellisina ja tarpeellisina tähän tavoitteeseen nähden.

Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Seksuaalista häirintää ja häirintää sukupuolen perusteella samoin kuin käskyä tai ohjetta harjoittaa sukupuoleen perustuvaa syrjintää on pidettävä tässä laissa tarkoitettuna syrjintänä.

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan tässä laissa sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan tässä laissa henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.”

Syrjinnän eri muodoista kerrottiin lyhyesti jo kappaleessa 1.5. On mahdotonta esittää luettelo siitä, mitä kaikkea sukupuoleen perustuva välitön tai välillinen

syrijintä, häirintä tai käsky/ohje syrjiä voi olla kaupungin lukuisissa palveluissa ja yhteistyön muodoissa. Joka tapauksessa, jotta voimme ennaltaehkäistä sukupuolisyrijintää tai puuttua siihen, meidän tulee luopua oletuksesta, että kaikki palvelutoimintamme on sukupuolineutraalia – että “sukupuolella ei ole tässä asiassa mitään merkitystä” - ja lähteä pikemminkin siitä, että sukupuolella on merkitystä ja siten myös sukupuolisyrijintä on mahdollista kaikissa asioissa.

Sukupuoleen perustuva ja seksuaalinen häirintä on asia, jonka laajuus ja vakavuus on alkanut käydä ilmi viime vuosina erityisesti maailmanlaajuisen #metoo -liikkeen vanavedessä. Kouluterveyskyselyn (2021) Vantaan-tuloksissa yläkouluikäisistä tytöistä noin puolet ja toisella asteella opiskelevista tytöistä reilusti yli puolet kertoi kokeneensa häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua viimeisen vuoden aikana. Pojilla kokemuksia häiritsevästä seksuaalisesta ehdottelusta tai ahdistelusta oli noin kymmenellä prosentilla. Yleisimmin nuoret kokevat ahdistelua tai ehdottelua internetissä tai puhelimesta sekä julkisilla paikoilla tai julkisissa tiloissa. Häirintään syyllistyvät toiset nuoret, mutta vahvasti myös aikuiset ihmiset. Häirinnällä tiedetään olevan uhrilleen monenlaisia vahingollisia vaikutuksia etenkin psyykkiseen hyvinvointiin ja turvallisuuden kokemiseen. Häirinnästä on myös lyhyt matka yhä vakavampaan väkivaltaan. Meidän tulee toimia silloinkin, kun häirintä ei ole lähtöisin kaupungin toimijoista.

Sukupuoleen perustuvaa ja seksuaalista häirintää kokevat myös muut kuin nuoret. Lisäksi huomattava osa siitä ei tule koskaan julki, sillä uhrin eivät tunnista kokemuksiaan häirinnäksi, he häpeävät ja syyllistyvät itseään kokemastaan häirinnästä ja heitä pelottaa mitä tapahtuu, jos he kertovat asiasta esimerkiksi vanhemmilleen, koulussa, harrastusryhmässä tai laitoksessa. Kaupungin palveluissa onkin olennaista löytää keinot, joilla voimme tunnistaa häirintää, tukea häirinnän uhreja ja edistää häirinnän loppumista yksilöiden, ryhmien ja koko yhteiskunnan tasoilla.

Palvelutoiminnassamme lähtökohta on, että kaikki syrjinnän muodot ovat kiellettyjä ja niitä kohtaan vallitsee nollatoleranssi.

TAVOITE

Tunnistamme sukupuoleen perustuvaa syrjintää, mukaan lukien häirintää ja seksuaalista häirintää, kaikilla työmme osa-alueilla saadaksemme kaikki syrjinnän muodot loppumaan välittömästi.

TOIMENPITEET

Säilyttävä toimenpide:

Syrjinnän vastaisessa työssämme käsittelemme syrjinnän eri muotoja.

Tasa-arvokoulutuksissamme korostamme, että palvelujemme arjessa tulisi tunnistaa monenlaista syrjintää - ja puuttua syrjintään tehokkaalla tavalla silloinkin, kun häirintä ei ole lähtöisin kaupungin toimijoista. Sukupuoleen liittyvä syrjintä voi joskus yhdistyä myös esimerkiksi etniseen taustaan, jolloin yhdenvertaisuuskoulutuksissa tarvitaan sukupuolen merkityksen sisältävää moniperusteista lähestymistapaa.

Vahvistava toimenpide:

Kuulemme järjestöjä ja teemme niiden kanssa yhteistyötä sukupuoleen perustuvan syrjinnän vastaisessa työssä.

Erilaiset tasa-arvoalan järjestöt tekevät aktiivista syrjinnän vastaista työtä.

Tarvitsemme yhteistyötä, kuten seminaareja, webinaareja, puhujavierailuja puolin ja toisin, hankkeita ja tiedonvaihtoa, mahdollisen syrjinnän tunnistamiseksi palveluissamme ja päätöksenteossamme ja oikeanlaisen tuen antamiseksi syrjintää kokeville.

Uusi avaus:

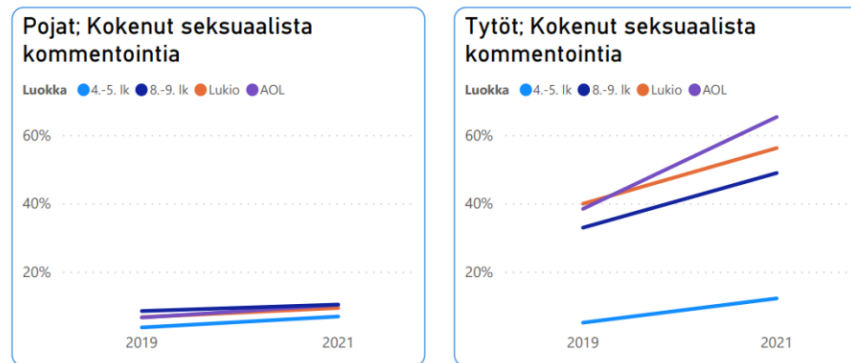
Kysymme vastaajien ja tutkittavien kokemuksia syrjinnän eri muodoista kyselyissä ja tutkimuksissa.

Saamme viitteitä sukupuolisyrjinnästä siten, että kysymme siitä suoraan erilaisissa asukas- ja asiakaskyselyissä ja otamme asian mukaan esimerkiksi

haastattelututkimuksiin aihepiirin kannalta relevantilla tavalla. Kyselyissä voi antaa valmiita vaihtoehtoja syrjinnän eri muodoista ja raportoida syrjintää koskevista kysymysvastauksista myös sukupuolijakauma. On kuitenkin hyvä muistaa, että asukkailla ja asiakkailla ei välttämättä ole tietoa, jonka avulla he voivat havaita välillistä syrjintää tai käskyä/ohjetta syrjiä. Kyselyissä voi myös kysyä, onko vastaaja havainnut syrjintää, mukaan lukien häirintää, vaikka ei itse olisi joutunut sen kohteeksi.

Häiritsevä seksuaalinen ahdistelu ja ehdottelu

Kuvien indikaattori perustuu kahteen eri kysymykseen, ks. tarkemmin alla.

Alakouluisten indikaattori perustuu kysymykseen: "Oletko kokenut jotain seuraavista viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana?". Summa-indikaattori muodostuu kahdesta kysymyksen osiosta: 1) häiritsevää tai pelottavalta tuntuva kehon kommentointia tai ehdottelua, 2) seksuaalisesti häiritsevää viestittelyä tai videoiden tai kuvien näyttämistä. Vastausvaihtoehdot: 1) kyllä, 2) ei. Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1 yhteen tai molempiin kysymyksen osiin.

Nuorten indikaattori perustuu kysymykseen: "Oletko kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana?". Kysymyksen osioiden: 1) puhelimesta tai internetissä, 2) koulussa tai oppilaitoksessa, 3) työssä/oppimisyksikössä (vain ammattillisissa oppilaitoksissa), 4) harrastuksissa, 5) kadulla, kauppakeskuksessa tai muulla julkisessa tilassa, 6) sinun tai jonkun toisen henkilön kotona tai muussa yksityisessä tilassa. Vastausvaihtoehdot: 1) kyllä, 2) en. Tarkastelussa ovat vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet vaihtoehdon 1 vähintään yhteen kysymyksen osioon. Osuus lasketaan vähintään yhteen kysymyksen osioon vastanneista.

Kuva: [Yhteenveto Vantaan kouluterveyskyselyn tuloksista 2021](#) / Sofia Joenpelto

2.1.5. Sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisy

Tasa-arvolain 6 c §

“Viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen sekä työnantajien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu velvoite tulee ottaa huomioon oppilaitoksen ja työnantajan 5 a ja 6 a §:n mukaisia tasa-arvosuunnitelmia valmisteltaessa ja tasa-arvoa edistävistä toimenpiteistä päätettäessä.”

Ihmisyyteen kuuluu laaja kirjo erilaista sukupuolen kokemista ja ilmaisua sekä kehollisia sukupuolipiirteitä. Sukupuoli-identiteetti tarkoittaa ihmisen omaa sisäistä ymmärrystä sukupuolestaan tai sukupuolettomuudestaan. Sukupuolen ilmaisu tarkoittaa yksilön toimintaa ja käyttäytymistä, jolla hän ilmaisee itselleen ja muille olevansa nainen, mies tai jotain muuta. Kulttuurissamme sukupuolittuneita ilmaisun tapoja ovat esimerkiksi vaatetus, muu ulkonäkö, puhetyyli, ilmeet ja eleet. Intersukupuolisuus tarkoittaa erilaisia luonnollisia variaatioita, joissa kehon synnynnäiset sukupuolitetut piirteet, kuten kromosomit, sukuelimet tai hormonitoiminta, eivät ole yksiselitteisesti nais- tai miestyypilliset. Intersukupuolisuus voi olla joillekin sukupuoli-identiteetti, kun taas toiset käyttävät sanaa ensisijaisesti kuvaamaan omia kehonpiirteitään. Intersukupuolisuuden sijasta voidaan puhua myös synnynnäisistä variaatioista sukupuolitetuissa kehonpiirteissä.

Sukupuolivähemmistöjen syrjintä, heitä tietoisesti syrjivä toiminta sekä toisaalla toiminta tällaista syrjintää vastaan tekevät sukupuolen moninaisuudesta yhden aikamme suurista ihmisoikeuskamppailuista. Sukupuolen moninaisuus onkin paljon julkisuudessa oleva ja myös voimakkaita tunteita ja reaktioita herättävä asia. Yksilöillä on monenlaisia mielipiteitä, mutta Suomessa laki on yksiselitteinen: kunnallisten viranomaisten tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

Erilaisten hyvinvointikyselyjen ja tutkimusten mukaan sateenkaarinuoriin kohdistuu paljon syrjintää, mukaan lukien henkistä ja fyysistä väkivaltaa. Työpaikoilla oman sukupuoli-identiteetin ja seksuaalisen suuntautumisen salaaminen on edelleen yleistä. Sateenkaarisenioreja huolestuttaa se, kohdistuuko heihin vanhuspalveluissa syrjintää henkilöstön ja muiden ikäihmisten taholta – erään aktivistin sanoin “onko tässä pakko mennä taas vanhana takaisin kaappiin”.

TAVOITE

Ennaltaehkäisemme sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää.

TOIMENPITEET

Säilyttävä toimenpide:

Sukupuolen moninaisuus sisältyy tasa-arvokoulutuksiimme.

Olemme jo sisällyttäneet tasa-arvoasioiden peruskoulutuksiin sukupuolen moninaisuuteen liittyviä sisältöjä. Tämä ei tarkoita sitä, että koko asia olisi jo hoidettu ikään kuin pois päiväjärjestyksestä, sillä näkökulmien syventämiselle on sijaa etenkin sen hahmottamiseksi, missä asioissa sukupuolen moninaisuudella on erityisen paljon painoarvoa tai merkitystä asiakkaidemme lähtökohdista katsottuna.

Vahvistava toimenpide:

Annamme asukkaalle ja asiakkaalle mahdollisuuden määritellä oman sukupuolensa itse.

Monissa palveluissamme asiakkaan sukupuoli määrittyy pitkälti “annettuna” erityisesti biologisen tai juridisen sukupuolen myötä. Kuitenkin esimerkiksi kyselyissä ja palautteen antamisessa on mahdollista tarjota useita vaihtoehtoja sukupuolta kysyttäessä. Niin ikään esimerkiksi kirjastokortin haussa on tarjottu hakijalle sukupuolivaihtoehtoja jo kauan. Vaihtoehtojen antamista tulee edelleen vahvistaa aina kun se on toiminnan luonteen kannalta mahdollista.

Uusi avaus:

Teemme yhteistyötä sateenkaarijärjestöjen kanssa.

Meillä on ollut kontakteja järjestöihin ja esimerkiksi hanke- ja koulutusyhteistyötä, mutta tarvitsemme pitkäjänteisempää yhteistyötä relevanttien järjestöjen kanssa oppiaksemme ottamaan syvällisemmin huomioon sukupuolen moninaisuuden. Järjestöyhteistyön myötä opimme myös tukemaan sukupuolivähemmistöihin kuuluvia ihmisiä tavoilla, joista on heille eniten hyötyä eri elämäntilanteilla.

Lisätietoa aiheesta esimerkiksi:

Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus <https://sukupuolenosaamiskeskus.fi/>

Kuva: Meija Tuominen

2.2. Toiminnallinen yhdenvertaisuustyö

Toiminnallinen yhdenvertaisuustyö tarkoittaa päätöksentekoon ja palveluihin liittyvää toimintaa, jonka keskiössä on useihin henkilöön liittyviin perusteisiin (katso seuraava alaluku) liittyvä syrjimättömyys ja lisäksi kokonaisvaltainen yhdenvertaisuuden edistäminen. Nykypäivän toiminnallisessa yhdenvertaisuustyössä huomioidaan usein moniperusteisesti useampi kuin yksi syrjimättömyysperuste sekä yhä useammin myös tasa-arvon edistäminen, vaikka jälkimmäinen kuuluukin lainsäädäntömme pohjalta ensisijaisesti tasa-arvolain vaatiman suunnittelun ja tasa-arvotoiminnan piiriin.

Kuva: Sakari Manninen

2.2.1. Syrjimättömyys

Yhdenvertaisuuslain 8 §

“Syrjinnän kieltö

Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi tässä laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.”

Yhdenvertaisuuslain 14 §

“Häirintä

Henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen on häirintää, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuun syyhyn ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä halventava tai nöyryyttävä taikka häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri.”

Tutkimukset tuovat esiin hätkähdyttäviä lukuja syrjinnästä Suomessa. Esimerkiksi EU-MIDIS II -tutkimuksessa (EU Fundamental Rights Agency FRA, 2017) tarkasteltiin Suomen osalta Saharan eteläpuoleisista Afrikan maista tulleiden maahanmuuttajien ja heidän lastensa kokemuksia. Tutkimuksen mukaan Suomessa 47 prosenttia vastaajista oli kokenut häirintää etnisen taustansa tai maahanmuuttajataustansa vuoksi viimeisten 12 kuukauden aikana. Suomessa oli koettu häirintää eniten niiden 12 EU-maan joukossa, joissa tutkimus oli tehty vastaavalle vastaajajoukolle. Häirintäkokemusten keskiarvo tutkituissa maissa oli 21 prosenttia.

Yhdenvertaisuuslain keskeinen tarkoitus on suojella jokaista ihmistä syrjinnältä. Syrjintää on se, että jotakuta ihmistä kohdellaan huonommin kuin toisia ihmisiä jonkin henkilökohtaisen ominaisuuden perusteella jossakin vertailukelpoisessa tilanteessa. Yhdenvertaisuuslaki tuo esiin luettelomaisesti keskeiset henkilöön liittyvät perusteet, jotka erityisesti altistavat syrjinnälle (ks. yhdenvertaisuuslain 8 §).

Yhdenvertaisuuslaissa tuodaan esiin monenlaisen syrjinnän olemassaolo. Organisaatiomme palveluissa välitön tai tarkoituksellinen syrjintä tai ohje/käskeytys syrjiä lienevät jotakin poikkeuksellista, mutta mahdotonta tällainenkaan ei ole. Sen sijaan kaikilla toimintamme osa-alueilla on esimerkiksi sääntöjä, periaatteita, päätöksiä, toimintatapoja ja perinteitä, jotka vaikuttavat neutraaleilta, mutta jotka tosiasiallisesti saattavat saada aikaan välillistä syrjintää tai myötävaikuttaa syrjintään. Jokin palvelu saatetaan niin ikään suunnitella joko tarkoituksella tai tahattomasti kuvitteelliselle keskiarvoihmiselle, jolloin palvelun käyttäjien moninaisuus muodostuu ongelmalliseksi asiaksi ja "erityistarpeiksi".

Häirintä on yksi syrjinnän muoto. Toiminnan vahingollisuus käy ilmi esimerkiksi häirinnän

- tarkoituksen mukaan (ihmisarvon loukkaaminen, halventaminen, nöyryyttäminen, pilkkaaminen, pelottelu, uhkaaminen, vihan kohdistaminen, hiljentäminen jne.)
- moninaisten ilmenemismuotojen mukaan (puhe, ilmeet, eleet, sosiaalinen media, asiattomien materiaalien esilläpito, fyysinen koskeminen, omaisuuteen kajoaminen, perättömät puheet ja ilmiannot jne.)
- laajuuden mukaan: erilaiset tutkimukset osoittavat, että häirintää on paljon, mutta häirinnän kohteilla on korkea kynnys tuoda kokemuksiaan esiin tai hakea apua
- toiminnan ideologisen tai poliittisen ulottuvuuden valossa: häirinnän uhria nimitellään esimerkiksi hänen ihonväriään tai uskontoaan loukkaavasti ja hänet asetetaan edustamaan kaikkia jonkin ihmisryhmän edustajia; lisäksi kaikkia hänen sanojaan tai tekojaan käytetään koko tätä ihmisryhmää vastaan
- uhrin kokemusten vähättelynä: hänet määritellään "loukkaantujaksi" ja hänen pitäisi esimerkiksi julkisen poliittisen toimintansa takia kestää kohteluaan
- kasautumisena vähemmistöihin ja
- uhrin jättämisenä yksin puuttumattomuuden takia.

Kohtuullinen mukautus tarkoittaa jotakin toimenpidettä tai toiminnon mukauttamista tapauskohtaisesti siten, että vammaisen ihminen voi kyseisessä asiassa ja tilanteessa tehdä sen, mitä on tarkoitus tehdä. Kohtuullisuus tarkoittaa sitä, että mukautus on kohtuullinen sekä vammaisen ihmisen itsensä että palvelun tarjoajan näkökulmasta. Toisin ilmaistuna kohtuullisten mukautusten tulee vastata kyseisessä konkreettisessa tilanteessa kyseisen vammaisen ihmisen tarpeisiin. Mikäli tällaista mukautusta ei saada järjestymään, tällainen toimimattomuus on syrjintää. Saavutettavuus ja esteettömyys ovat laajoja kokonaisuuksia, kun taas mukauttaminen on jotakin huomattavasti pienempää ja tilanteista.

Yhdenvertaisuuslain 8 § nimeää 13 syrjimättömyysperustetta. Kukin niistä on jo yksinään laaja asia ja lisäksi syrjintään vaikuttaa usein moni peruste yhtä aikaa. Tässä kaupunkitasoisessa suunnitelmassa ei lähdetä käsittelemään kutakin perustetta syvällisesti tai sitä, mitä kuhunkin perusteeseen liittyvä välitön tai välillinen syrjintä tai syrjimätön toimintatapa voi olla lukuisissa organisaatiomme palveluissa. Suomessa on paljon yhdenvertaisuustyötä tekeviä järjestöjä, joiden nettisivuilta löytyy tietoa lasten, ikäihmisten, etnisten ryhmien, eri tavoin vammaisten ihmisten, uskovien, monimuotoisten perheiden, sateenkaari-ihmisten jne. kokemasta syrjinnästä ja toimintamateriaalia syrjimättömistä toimintatavoista ja yhdenvertaisuuden edistämisestä erityisesti jossakin aihepiirissä.

Syrjimättömyys on kaikkien asia. Kaupunkitasoisessa suunnitelmassa on kuitenkin hyvä todeta syrjintäperusteittain erityisen tärkeitä toimijatahoja sekä samassa yhteydessä ohjelmia, suunnitelmia tai verkostoja, joissa on tärkeää huomioida ja tehdä syrjinnän vastaista työtä sekä yhdenvertaisuuden edistämistä (katso seuraava alaluku 2.2.2). **Muidenkin kuin alla mainittujen tarvitsee pohtia syrjimättömyyttä omassa toiminnassaan.**

Ikä

Varhaiskasvatus, perusopetus ja toisen asteen koulutus.

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut.

Avustukset.

Osallisuustyö.

Neuvontapalvelut.
Kirjasto.
Työllisyyspalvelut.
Kaupunkiturvallisuustyö.
Kaupunkisuunnittelu.
Lapsiystävällinen kunta.
Kiusaamisen vastainen toimintaohjelma.
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma.
Ikäystävällisten kaupunkien verkosto.
Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma.
Turvallisuussuunnitelma.
Osallistuva Vantaa.
Lähiöohjelma.
Myönteisen erityiskohtelun ohjelma.
Hyvinvointityö, mukaan lukien hyvinvointiraportointi.

Alkuperä, kansalaisuus ja kieli

Varhaiskasvatus, perusopetus ja toisen asteen koulutus.
Työllisyyspalvelut.
Avustukset.
Osallisuustyö.
Neuvontapalvelut.
Viestintä.
Kaupunkiturvallisuustyö.
Paikallisromanityöryhmä.
Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta.
Monikulttuurisuussuunnitelma (sisältää kotouttamisohjelman).
Myönteisen erityiskohtelun ohjelma.
Osallistuva Vantaa.
Turvallisuussuunnitelma.
Viestintäsuunnitelma(t).
Hyvinvointityö, mukaan lukien hyvinvointiraportointi.

Uskonto, vakaumus ja mielipide

Varhaiskasvatus, perusopetus ja toisen asteen koulutus.

Työllisyyspalvelut.

Kaupunkiturvallisuustyö.

Osallisuustyö.

Monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta.

Monikulttuurisuussuunnitelma (sisältää kotouttamisohjelman).

Turvallisuussuunnitelma.

Osallistuva Vantaa.

Poliittinen toiminta ja ammattiyhdistystoiminta

Kuntademokratiapalvelut.

Vaalit.

Poliittisten luottamushenkilöiden eettiset periaatteet (tulossa toimitelinkäsittelyyn keväällä 2022.)

Ammattiyhdistystoimintaan liittyvä syrjimättömyys kuuluu henkilöstöpoliittisen yhdenvertaisuussuunnittelun piiriin.

Perhesuhteet

Varhaiskasvatus ja perusopetus.

Kaupunkisuunnittelu.

Asuminen.

Hyvinvointityö, mukaan lukien hyvinvointiraportointi.

Terveydentila

Varhaiskasvatus, perusopetus ja toisen asteen koulutus.

Työllisyyspalvelut.

Hyvinvointityö, mukaan lukien hyvinvointiraportointi.

Vammaisuus

Varhaiskasvatus, perusopetus ja toisen asteen koulutus.

Työllisyyspalvelut.

Viestintä.
Liikuntapalvelut.
Rakentaminen.
Asuminen.
Kaupunkisuunnittelu.
Osallisuustyö.
Vammaisneuvosto ja sen rakennustyöryhmä.
Osallistuva Vantaa.

Seksuaalinen suuntautuminen

Varhaiskasvatus, perusopetus ja toisen asteen koulutus.
Nuorisopalvelut.
Liikuntapalvelut.

Huomio: sosiaali- ja terveystyöpalvelut ovat tärkeässä syrjinnän vastaisessa roolissa melkein kaikissa syrjimättömyysperusteissa. Niitä ei enää huomioida edellä olevassa listauksessa, koska ne siirtyvät hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa.

Lainsäätäjän syrjintäperusteiden luettelossa *muu henkilöön liittyvä syy* mahdollistaa sen, ettei lista ole täysin rajattu. Yhdenvertaisuuslain noudattamista valvovan yhdenvertaisuusvaltuutetun mukaan muu henkilöön liittyvä syy syrjintätilanteessa voi olla esimerkiksi yhteiskunnallinen asema, työttömyys, asunnottomuus, varallisuus, asuinpaikka, ulkonäkö tai yhdistystoimintaan osallistuminen. Muu henkilöön liittyvää syy voi lisäksi koskea paitsi henkilön sisäsyntyisiä ominaisuuksia, myös oikeudellista asemaa. Syyn täytyy kuitenkin liittyä nimenomaan henkilöön itseensä ja sen tulee lisäksi rinnastua muihin laissa nimenomaisesti mainittuihin syrjintäperusteisiin.

TAVOITE

Olemme syrjimättömiä omassa toiminnassamme ja puutemme muiden toteuttamaan syrjintään sitä havaitessamme.

TOIMENPITEET

Säilyttävä toimenpide:

Teemme yhteistyötä kaupunkiorganisaation sisällä sekä kaupunkina kansallisten viranomaisten sekä valtakunnallisten ja paikallisten yhdenvertaisuutta edistävien järjestöjen kanssa syrjinnän havaitsemiseksi omassa toiminnassamme.

Esimerkiksi ennakoivaa vaikutusten arviointia varten yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovaikutusten huomioimiseen löytyy asiantuntemusta organisaatiomme sisältä ja vaikuttajatoimielimiltämme on mahdollista pyytää näkemyksiä matalalla kynnyksellä jo asioiden valmisteluvaiheessa. Etenkin etnisen syrjinnän vastaisessa työssämme meillä on jo vakiintunutta järjestöyhteistyötä sekä valtakunnallisesti että paikallisesti.

Vahvistava toimenpide:

Parannamme osaamistamme väkivaltaisesta radikalisaatiosta ja ekstremismistä.

Syrjinnän äärimmäinen ilmenemismuoto on suunnitelmallinen väkivalta vihan kohteena olevia ihmisiä kohtaan sekä iskut erilaisiin kohteisiin, esimerkiksi uskonnonharjoituksen tai poliittisen toiminnan paikkoihin. Radikalisoitumisella on omia kehityskulkujaan. Niihin pyritään puuttumaan yksilötasolla ns. exit-toiminnalla, jolla tuetaan henkilön irtautumista väkivaltaisista aatemaailmoista ja liikkeistä. Suomi ja Vantaa eivät ole immuuneja ääriajattelulle ja -teoille, joten meidän tulee perehtyä siihen, mistä kaikesta ilmiössä on kyse ja ennaltaehkäistä väkivaltaista radikalisaatiota ja ekstremismiä käytettävissämme olevin keinoin. Vuonna 2021 toteutimme oikeusministeriön osarahoittaman RAD-hankkeen, jossa hankimme peruskoulutusta laajalle joukolle eri alojen ammattilaisia, jotka kohtaavat nuoria ihmisiä. Tulemme syventämään tätä koulutusta ja tavoitteenamme on varhaisten merkkien havaitseminen ja varhainen puuttuminen.

Uusi avaus:

Edistämme antirasistista toimintaa kaikissa palveluissamme.

Antirasismi on viime vuosina laajaan käyttöön ja myös kuntasektorille levinnyt käsite, jolla tarkoitetaan lyhyesti sitä, että omien ennakkoluulojemme työstämisen lisäksi puutemme aktiivisesti alkuperään, uskontoon, kieleen jne. liittyvään syrjivään puheeseen ja toimintaan jo syrjinnän tapahtuessa. Tällä tavoin syrjinnän kohde saa välittömästi tukea, syrjivä henkilö tai ryhmä saa välittömän kielteisen palautteen ja toteutamme uskottavaa etnisen syrjinnän vastaista työtä arkipäivän tilanteissa.

Opettelemme antirasistista toimintatapaa keväällä 2022 oikeusministeriön ja yhdenvertaisuusvaltuutetun Olen antirasisti -kampanjassa ja tämän jälkeen muissakin koulutuksissa. Hyödynnämme myös Yhdenvertainen Suomi -toimintaohjelmaa työssämme rasismia vastaan:

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163577>

Kuva: Oikeusministeriö

2.2.2. Viranomaisen velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Yhdenvertaisuuslain 5 §

“Viranomaisen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi.

Edistämistoimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.”

Tämä suunnitelma ei sisällä arviota yhdenvertaisuuden toteutumisesta Vantaan kaupungin kaikissa palveluissa ja muissa toiminnoissa, jotka kaupunki toteuttaa yksin tai yhdessä muiden toimijatahojen kanssa. Tällaisen kattavan arvion tekeminen ilman huomattavaa erillisresursointia ei ole ensinnäkään mahdollista, ja toisaalta kattavuuteen pyrkivän arvioinnin tulokset myös vanhenisivat melko nopeasti alati muuttuvien olosuhteiden sekä uusien vaatimusten, tehtävien ja tilanteiden myötä. Arviointia tuleekin tehdä palvelukohtaisesti ja etenkin muutostilanteissa proaktiivisella eli syrjintää ennaltaehkäisevällä ja yhdenvertaisuutta edistävällä otteella. Kuten laki sanoo, edistäminen vaatii konkreettisia toimenpiteitä. Keskeistä on myös se, että toimenpiteillä saadaan aikaan työtä ja tuloksia näennäistoiminnan tai hyvin pieniin asioihin keskittymisen sijasta.

Voimme kuitenkin arvioida kaupunkitasoisesti sitä, mitkä asiat vaativat erityistä huomiota juuri nyt ja lähivuosina, jotta voimme kaikki yhdessä edistää yhdenvertaisuutta siten, että työllä on välittömien kohderyhmävaikutusten lisäksi positiivisia vaikutuksia kaikkeen muuhunkin yhdenvertaisuustyöhömmä nyt ja tulevaisuudessa. Tästä “renkaat vedessä” -näkökulmasta:

TAVOITE

Teemme yhdenvertaisuuden toteutumisen arviointia ja toteutamme yhdenvertaisuutta edistäviä toimenpiteitä kaikissa palveluissamme.

TOIMENPITEET

Säilyttävä toimenpide:

Yhdenvertaisuuden edistämisen velvoite koskee kaikkia palvelujamme.

On mahdoton ajatus, että osa palveluistamme vapautettaisiin yhdenvertaisuusvaikutusten arvioinnista sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisestä vain siksi, että niissä kehittämiskohteiden tai -toimien hahmottaminen on vaikeampaa kuin joissakin "ilmeisissä" kohteissa toisilla palvelualueilla tai toimialoilla. Yhdelläkin kohteella ja tarkkaan harkitulla toimenpiteellä voi olla suuri vaikutus tai yhteisvaikutus muiden toimenpiteiden kanssa.

Vahvistava toimenpide:

Kehitämme digitaalista saavutettavuutta.

Saavutettavuus tarkoittaa tässä digitaalisen maailman esteettömyyttä, jolla turvataan kaikille aidosti yhdenvertainen mahdollisuus hoitaa asioitaan digitalisoituneessa yhteiskunnassa. Hallintolaki (434/2003) ohjaa saavutettavuuteen asiallisen, selkeän ja ymmärrettävän kielen osalta ja edellyttää, että viranomaisen toimintaa ohjaa palveluperiaate. Palveluperiaatteen mukaan hallinnossa asioivan itsemääräämisoikeutta ja toimintaedellytyksiä tulee mahdollisuuksien mukaan edistää. Kuntalain (410/2015) mukaan viestinnässä on käytettävä selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja otettava huomioon kunnan eri asukasryhmien tarpeet.

Suomessa saavutettavuusdirektiivi on toimeenpantu digipalveluilla ([306/2019](#)).

Laki edellyttää julkisia toimijoita täyttämään saavutettavuusvaatimukset.

Saavutettavuus koostuu teknisestä ja kognitiivisesta saavutettavuudesta. Tekninen saavutettavuus takaa sivustojen toimivuuden myös apuvälineillä ja -ohjelmistoilla. Kognitiivinen saavutettavuus tarkoittaa sivustojen ja palveluiden helppokäyttöisyyttä ja ymmärrettävyyttä. Digipalvelulaki edellyttää vain testattavissa olevien, teknisten kriteerien täyttämistä. Kuitenkin kognitiivinen saavutettavuus parantaa käytettävyyttä merkittävästi. Jos saavutettavuusvaatimuksia ei noudateta, kyse voi olla syrjinnästä vammaisuuden perusteella.

Vantaan kaupunki on kartoittanut kaikkien verkkopalveluidensa saavutettavuustilan vuosina 2020–2021 ja ottanut käyttöön Siteimprove-analytiikkatyökalun saavutettavuuden seurannan ja kehittämisen tueksi. Henkilöstön saavutettavuussivusto tarjoaa tietoa saavutettavuusvaatimuksista ja työkaluista. Vantaa järjestää työntekijöilleen saavutettavuuskoulutuksia ja tarjoaa verkkopalveluiden käyttäjille digitukea. Verkkopalveluiden saavutettavuudesta voi antaa digipalvelulain tarkoittamaa palautetta ja verkkopalveluista on laadittu saavuttavuusselosteet. Saavutettavuudessa kuitenkin riittää työsarkaa, sillä esimerkiksi liitetiedostoihin liittyy ongelmia ja selkeän kielen käyttämiseen tulee panostaa aiempaa enemmän.

Vahvistava toimenpide:

Varmistamme Suomen romanien huomioimisen yhdenvertaisuuden edistämässä.

Suomen romanit ovat niin sanottu vanha vähemmistö, jolla on oma ainutlaatuinen kulttuurinsa. Romaneja ei pidä kuitenkaan “ylikulttuuristaa” tai vahvistaa stereotyyppisiä käsityksiä heistä, sillä kuten muutkin ihmiset, he ovat yksilöitä suhteessa omaan kulttuuriinsa ja ryhmäänsä ja heidän elämänsä vaikuttavat monet muutkin asiat kuin romanikulttuuri.

Romanien syrjintä on laajaa lähes kaikilla elämänalueilla. Osalla romaneista on myös erilaisia vakavia ongelmia, jotka tekevät heistä moninkertaisesti haavoittuvassa asemassa olevan ryhmän yhteiskunnassa. Koska Vantaalla myös asuu joidenkin arvioiden mukaan jopa neljäsosa kaikista maamme romaneista, tulee meidän muistaa ja huomioida romanit yhdenvertaisuustyössämme ja kaikkien palvelujen suunnittelussa nykyistä paremmin.

Uusi avaus:

Rakennusten ja tilankäytön suunnitteluun otetaan työn alusta saakka mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvonäkökulma.

Rakennuksilla ja tiloilla on käyttötarkoitus ja niiden käyttäjillä on ikä, alkuperä, kieli, vakaumus, terveydentila, sukupuoli jne. Näillä henkilöön liittyvillä perusteilla on erikseen ja yhdessä merkitystä sille, miten saavutettava, syrjimätön tai toimiva jokin rakennus tai tila tosiasiaassa on. Yhdenvertaisen tilasuunnittelun ”muistilista” on tekeillä ja valmistunee keväällä 2022.

Uusi avaus:

Teemme yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoasioissa yhteistyötä Vantaa-Kerava-hyvinvointialueen kanssa.

Kunnan odotetaan ison sote-muutoksen jälkeenkin tekevän vaikuttavaa ja laaja-alaista yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyötä ja muun muassa kotouttaminen on kunnan vastuulla. Hyvinvointialue on tärkeä yhteistyökumppani ja esimerkiksi lähisuhdeväkivallan, ihmiskaupan ja pakkoavioliittojen kaltaisissa kysymyksissä tarvitaan laaja-alaista yhteistyötä yli kaikkien hallintorajojen.

Lisätietoa

Satuttavat sanat, tuhoavat teot: Opas vihatekojen vastaiseen toimintaan paikallisesti (2021)
https://yhdenvertaisuus.fi/documents/5232670/21911124/Tiedolla_vihaa_vastaan_opas_SUO.pdf/ca519c2f-d4ee-c808-ba58-b87301f8d89d/Tiedolla_vihaa_vastaan_opas_SUO.pdf?t=1637928714607

Hyvät käytännöt vihatekojen tunnistamisessa ja ennalta estämisessä: Opas poliiseille ja sidosryhmille (2021)

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162969>

Romanit (THL)

<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kieli-ja-kulttuurivahemmistot/romanit>

2.2.3. Koulutuksen järjestäjän velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Yhdenvertaisuuslain 6 §

“Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.”

Yhdenvertaisuustyössä toimintaympäristön merkittävä muutos on oppivelvollisuuslain (1214/2020) muutos, joka tuli voimaan 1.8.2021. Sen myötä oppivelvollisuus laajenee ja toisen asteen opinnoista tulee maksuttomia laajennetun velvollisuuden piiriin kuuluville nuorille. Lain 1 §:n mukaan

“Oppivelvollisuuden tavoitteena on turvata kaikille elämässä ja yhteiskunnassa tarpeellinen perusosaaminen ja sivistys sekä edistää yhdenvertaisia mahdollisuuksia kehittää itseään kykyjensä ja tarpeidensa mukaisesti. Lisäksi oppivelvollisuuden tavoitteena on nostaa koulutus- ja osaamistasoa, kaventaa oppimiseroja ja lisätä koulutuksellista yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja lasten ja nuorten hyvinvointia.”

Vantaalla jokainen koulu ja oppilaitos tekee suunnitelman, joka sisältää sekä toiminnan yhdenvertaisuuden että tasa-arvon arviointia ja kehittämistoimenpiteitä. Koulun ja oppilaitoksen tasa-arvosuunnittelun sisältöjä ohjataan lakisääteisesti yksityiskohtaisemmin kuin yhdenvertaisuussuunnittelua (vähimmäisvaatimuksista katso luku 2.1.3). Koska Vantaalla otetaan vaiheittain vuodesta 2022 alkaen

käyttöön oma suunnittelupohja, koulujen ja oppilaitosten yhdenvertaisuussuunnittelua ei ole tarpeen lähteä ohjeistamaan tässä kaupunkitasoisessa suunnitelmassa. Kannattaa kuitenkin panna merkille, että lainsäätäjä haluaa edistämistoimenpiteiden olevan tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia sekä se, että yhdenvertaisuuslaki korostaa osallisuuden merkitystä.

Huomionarvoista on myös, että varhaiskasvatuksen yksiköihin odotellaan samansuuntaista yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmavelvoitetta, joka on tätä kirjoitettaessa (alkuvuonna 2022) ministeriöiden valmistelussa. Mikäli tällainen velvoite tulee yhdenvertaisuuslain ja tasa-arvolain muutoksena, Vantaalla ryhdytään viipymättä asianmukaisiin toimiin suunnittelun jalkauttamiseksi varhaiskasvatuksen työhön.

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala määrittelee omassa jalkautussuunnitelmassaan tähän osuuteen perustuvan tavoitteen ja toimenpiteet.

Kuva: Sakari Manninen

OSA 3. HENKILÖSTÖPOLIITTINEN TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUS

Kaupunki työnantajana ennaltaehkäisee aktiivisesti ja määrätietoisesti tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain vastaista syrjintää ja edistää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista työyhteisöissä. Tärkein tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö tapahtuu työpaikoilla osana arjen johtamista. Valtavirtaistamalla tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen osaksi kaikkea johtamista sekä varmistamalla henkilöstön tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen kohtelun työpaikoilla, vaikutamme myönteisesti myös työhyvinvointiin ja osaavan työvoiman saatavuuteen sekä samalla työn tuottavuuteen. Tasa-arvoisesta, avoimesta, kannustavasta ja oikeudenmukaisesta työyhteisöstä hyötyvät niin työnantaja kuin koko henkilöstö.

Tässä osassa on kuvattu Vantaan kaupungin henkilöstöpoliittisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön rakenteet sekä miten kaupungilla edistetään henkilöstön tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja ennaltaehkäistään syrjintää.

Tämä luku 3 on käsitelty yhteistoiminnassa kaupungin päluottamusmiesten kanssa.

Kuva: Alisa Kaukio

3.1. Henkilöstöpoliittinen tasa-arvotyö

Tasa-arvolaki velvoittaa jokaista työnantajaa edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa työelämässä tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Henkilöstöpoliittisella tasa-arvotyöllä edistämme sukupuolten välistä tasa-arvoa kaupungin työpaikoilla ja ennalta ehkäisemme sukupuoleen, sukupuolen ilmaisuun tai sukupuoli-identiteettiin perustuvaa syrjintää.

Henkilöstöpolitiikassa tasa-arvotyö liittyy johtamiseen palvelussuhteen elinkaaren kaikissa vaiheissa. Tasa-arvon edistäminen ja syrjinnän ennaltaehkäiseminen koskevat muun muassa rekrytointia, palkkausta ja palkitsemista, urakehitysmahdollisuuksia, työtehtävien jakautumista, työskentelyolosuhteita ja työaika- ja poissaolokäytäntöjä.

Kaupungilla on tehty tavoitteellista henkilöstöpoliittista tasa-arvotyötä vuosikymmeniä. Työelämän muutokset ja monimuotoistuminen haastavat kuitenkin meitä monin tavoin ja suunnitelmallinen tasa-arvotyö on tärkeämpää kuin koskaan. Osaavan työvoiman pito- ja vetovoima edellyttää tasa-arvoisesti johdettuja työpaikkoja. Kaupungin jokaisen esihenkilön tulee tuntea perusasiat sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisestä, syrjinnän ennaltaehkäisemisestä ja sukupuolen moninaisuudesta. Näin varmistamme, että työpaikoilla osataan puuttua syrjintään ja ennaltaehkäistä sitä.

3.1.1. Tasa-arvolain asettamat velvoitteet työnantajalle

Tasa-arvolain 6 §

“Jokaisen työnantajan tulee työelämässä edistää sukupuolten tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

Tasa-arvon edistämiseksi työelämässä työnantajan tulee, ottaen huomioon käytettävissä olevat voimavarat ja muut asiaan vaikuttavat seikat:

- 1) toimia siten, että avoimena oleviin tehtäviin hakeutuisi sekä naisia että miehiä;
- 2) edistää naisten ja miesten tasapuolista sijoittumista erilaisiin tehtäviin sekä luoda heille yhtäläiset mahdollisuudet uralla etenemiseen;
- 3) edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työehdoissa, erityisesti palkkauksessa;
- 4) kehittää työoloja sellaisiksi, että ne soveltuvat sekä naisille että miehille;
- 5) helpottaa naisten ja miesten osalta työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamista kiinnittämällä huomiota etenkin työjärjestelyihin; ja
- 6) toimia siten, että ennakolta ehkäistään sukupuoleen perustuva syrjintä.”

Naisten ja miesten hakeutuminen eri tehtäviin, sijoittuminen erilaisiin tehtäviin ja mahdollisuudet uralla etenemiseen

Vantaan kaupungin ammattialojen sukupuolijako toteutuu samoin kuin suomalaisessa työelämässä yleisesti. Työt jakautuvat edelleen vahvasti miesten ja naisten ammatteihin. Naisia työskentelee paljon hoiva- ja hoitotyössä ja miehet ovat selvä enemmistö palo- ja pelastusalalla sekä teknisissä ammateissa. Miehiä on henkilöstöstä suhteellista osuuttaan enemmän esihenkilöinä ja johtajina. Miehiä on kaikista esihenkilöistä 30 prosenttia. Mikäli tarkastelusta suljetaan pois miesvaltaisen pelastusalan, eli Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen esihenkilöt, luku tasoittuu. Tällöin miehiä on kaikista esihenkilöistä enää 22 prosenttia. Vantaan kaupunki seuraa osana vuosittaista henkilöstöraportointia henkilöstön rakennetta myös sukupuolijakauman näkökulmasta. Seurattavia mittareita ovat mm:

- Henkilöstömäärä sukupuolijakauman mukaan (toimialoittain)
- Henkilöstön ikärakenne (myös sukupuolijakauman mukaan)
- Tutkintotasot sukupuolittain

- Esihenkilöiden määrä ja sukupuolijakauma (myös toimialoittain)
- Naisten ja miesten ammatit, suurimmat ammattiryhmät.

Tasa-arvosuunnittelun mukainen tavoite vähentää eroa naisten ja miesten ammattialakohtaisissa määrissä on haastava ja siihen vaikuttaa eniten ammatteihin kouluttautuminen. Kaupungilla asetetaan vuosittain tavoitteita, joilla sukupuolten sijoittumiseen eri tehtäviin ja tehtävien jakautumiseen pyritään vaikuttamaan. Vuoden 2021 tavoitteeksi oli asetettu muun muassa se, että kaupungilla edistetään naisten ja miesten tasapuolista sijoittumista erilaisiin tehtäviin ja varmistetaan työtehtävien jakautuminen osaamisen, ei sukupuolen mukaan.

Naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistäminen työehdoissa ja työoloissa sekä työelämän ja perhe-elämän yhteensovittaminen

Vantaan kaupungilla palvelussuhteen ehdot, kuten palkkaus ja työaika, määräytyvät hoidettavan tehtävän mukaisesti. Kaupungilla henkilöstöön sovelletaan tehtävien perusteella kuutta eri virka- ja työehtosopimusta: OVTES (opettajat), KVTES (yleinen), SOTE-sopimus (sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö), LS (lääkärit), TS (tekninen henkilöstö) ja TTES (tuntipalkkaiset).

Esihenkilöitä koulutetaan huomioimaan myös tasa-arvonäkökulma osana lähijohtamista ja varmistamaan henkilöstön tasa-arvoinen kohtelu työehdoissa ja työoloissa. Myös kaupungin palvelusuhdeasioiden ohjeistuksessa ohjataan esihenkilöitä kiinnittämään huomiota tasapuolisuuden esimerkiksi työaika- tai vuosilomasuunnittelua tehtäessä.

Vantaan kaupunki seuraa osana vuosittaista henkilöstöraportointia henkilöstön tasa-arvon tilaa myös palkkauksen ja työolojen eri elementtien näkökulmasta. Seurattavia mittareita ovat mm:

- Keskiansio (koko kaupunki ja sopimusaloittain kolmen viimeisen vuoden ajalta)
- Henkilökohtaiset lisät sopimusaloittain (sopimusaloittain saajien osus ja keskiarvo% tehtäväkohtaisesta palkasta)

- Erikseen esihenkilötehtävät ja työntekijät
- Sairauspoissaolot sukupuolittain
- Hoitovapaata pitäneiden osuus sukupuolittain
- Eriteltynä hoitovapaa, osittainen hoitovapaa ja tilapäinen hoitovapaa
- Eriteltynä vakituiset ja määräaikaiset palvelussuhteet.

Naisten ja miesten välisiä palkkaeroja selittää eniten ammattiryhmien nais- ja miesvaltaisuus sekä naisten runsaampi palkattomien vapaiden ja palkattomien perhevapaiden pitäminen. Tästä huolimatta kaupunki seuraa palkkaerojen tilannetta ja pyrkii jatkuvasti myös omilla käytettävissä olevilla keinoillaan edistämään sukupuolten välistä palkkatasa-arvoa ohjeistuksilla ja omilla palkkaratkaisuilla.

Sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisy

Tasa-arvolain 8 §

“Työnantajan menettelyä on pidettävä tässä laissa kiellettynä syrjintänä, jos työnantaja:

- 1) työhön ottaessaan taikka tehtävään tai koulutukseen valitessaan syrjäyttää henkilön, joka on ansioituneempi kuin valituksi tullut toista sukupuolta oleva henkilö, jollei työnantajan menettely ole johtunut muusta hyväksyttävästä seikasta kuin sukupuolesta taikka jollei menettelyyn ole työn tai tehtävän laadusta johtuvaa painavaa ja hyväksyttävää syytä;
- 2) työhön ottaessaan, tehtävään tai koulutukseen valitessaan tai palvelussuhteen kestosta tai jatkumisesta taikka palkka- tai muista palvelussuhteen ehdoista päättäessään menettelee siten, että henkilö joutuu raskauden, synnytyksen tai muun sukupuoleen liittyvän syyn perusteella epäedulliseen asemaan;
- 3) soveltaa palkka- tai muita palvelussuhteen ehtoja siten, että työntekijä tai työntekijät joutuvat sukupuolen perusteella epäedullisempaan asemaan kuin yksi tai useampi muu työnantajan palveluksessa samassa tai samanarvoisessa työssä oleva työntekijä;
- 4) johtaa työtä, jakaa työtehtävät tai muutoin järjestää työolot siten, että yksi tai useampi työntekijä joutuu muihin verrattuna epäedullisempaan asemaan sukupuolen perusteella;
- 5) irtisanoo, purkaa tai muutoin lakkauttaa palvelussuhteen taikka siirtää tai lomauttaa yhden tai useamman työntekijän sukupuolen perusteella.

Edellä 1 momentin 2–5 kohdassa tarkoitettu menettely on tässä laissa kiellettyä syrjintää myös silloin, kun se perustuu **sukupuoli-identiteettiin** tai **sukupuolen ilmaisuun**.

Edellä 1 momentin 2–5 kohdassa tarkoitettu menettely ei kuitenkaan ole syrjintää, jos kyse on 7 §:n 4 momentissa tarkoitettusta tilanteesta ja säännöksen mukaisesta hyväksyttävästä syystä.”

Kaupungilla on olemassa vakiintuneet menettelytavat kiusaamisen, häirinnän ja muun epäasiallisen kohtelun sekä syrjinnän ehkäisyyn ja käsittelyyn.

Toimintatavoista on jaettu tietoa koko henkilöstölle ja esihenkilöt koulutetaan asioiden käsittelyyn ja oikea-aikaiseen puuttumiseen. Sukupuoleen, sukupuolen ilmaisuun tai sukupuoli-identiteettiin perustuvaa syrjintää ennalta ehkäiseviä toimia ovat esimerkiksi:

- avoin keskusteluilmapiiri, jossa hyväksytään mielipide-erot
- johdon ja esihenkilöiden selkeä ilmaus siitä, että työpaikalla ei hyväksytä sukupuoleen, sukupuolen ilmaisuun tai sukupuoli-identiteettiin perustuvaa häirintää, syrjintää tai epäasiallista kohtelua missään muodossa
- hyvän työkäyttäytymisen pelisäännöt ja niiden mukaan toimiminen
- työntekijöiden perehdyttäminen sukupuoleen, sukupuolen ilmaisuun tai sukupuoli-identiteettiin perustuvan häirinnän välttämiseen ja ehkäisemiseen
- esihenkilöiden kouluttaminen sukupuoleen, sukupuolen ilmaisuun tai sukupuoli-identiteettiin perustuvan häirinnän ja syrjinnän havaitsemiseen, selvittämiseen ja poistamiseen
- sukupuoleen, sukupuolen ilmaisuun tai sukupuoli-identiteettiin perustuvaan häirintään puuttuminen ripeästi ja johdonmukaisesti Vantaan kaupungin menettelytapojen mukaisesti
- työolojen ja työyhteisön säännöllinen seuranta ja arviointi sekä havaittujen epäkohtien korjaaminen sekä
- tietouden lisääminen sukupuolen moninaisuudesta.

3.2. Henkilöstöpoliittinen yhdenvertaisuustyö

Yhdenvertaisuuslain 8 §

”Syrjinnän kieltö

Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi tässä laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.”

Yhdenvertaisuuslaki velvoittaa jokaista työnantajaa arvioimaan yhdenvertaisuuden toteutumista työpaikalla ja kehittämään työoloja sekä niitä toimintatapoja, joita noudatetaan henkilöstöä valittaessa ja henkilöstöä koskevia ratkaisuja tehtäessä. Edistämistoimenpiteiden on oltava toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. Henkilöstöpoliittisella yhdenvertaisuustyöllä edistämme työpaikkojen yhdenvertaisuutta ja ehkäisemme yhdenvertaisuuslain vastaista syrjintää.

Yhdenvertaisuuslaki kieltää syrjinnän iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Henkilöstöpolitiikassa myös yhdenvertaisuustyö liittyy johtamiseen palvelussuhteen elinkaaren kaikissa vaiheissa. Yhdenvertaisuuden edistäminen ja syrjinnän ennaltaehkäiseminen koskevat kaikkea muun muassa rekrytointia, palkkausta ja palkitsemista, urakehitysmahdollisuuksia, työtehtävien jakautumista, työskentelyolosuhteita ja työaika- ja vapaakäytäntöjä.

Kaupungilla on tehty pitkään tavoitteellista henkilöstöpoliittista yhdenvertaisuustyötä. Yhdenvertaisuuslain vastaisen syrjinnän kieltö ja syrjinnän ennaltaehkäiseminen käydään läpi kaupungin kaikissa esihenkilöille ja henkilöstöhallinnolle suunnatuissa esihenkilökoulutuksissa, kuten

rekrytointikoulutuksissa, työajan johtamista koskevista koulutuksissa ja palvelussuhteen päättämistä koskevista koulutuksissa. Näin pyrimme varmistamaan, että esihenkilöt tunnistavat mahdolliset syrjäntätilanteet ja osaavat puuttua niihin sekä ennaltaehkäistä syrjintää.

Vantaan kaupunki seuraa osana vuosittaista henkilöstöraportointia henkilöstön yhdenvertaisuuden tilaa muun muassa seuraavilla mittareilla:

- muunkielisten (äidinkieli ei suomi, ruotsi tai saame) osuus kaupungin työntekijöistä
- henkilöstön ikärakenne sukupuolittain
- sairauspoissaolot diagnoosiryhmittäin ja ikäryhmittäin sekä sairauspoissaolojen määrä.

Lain yksityisyyden suojasta työelämässä mukaisesti työnantaja saa käsitellä vain välittömästi työntekijän työsuhteen kannalta tarpeellisia henkilötietoja, mikä rajoittaa työnantajan oikeutta kerätä tai käsitellä tietoa henkilöstöstä edes tilastotiedon muodossa. Monet yhdenvertaisuuslaissa kielletyistä syrjäntäperusteista ovat sellaisia, joita koskevia tietoja työnantajalla ei ole oikeus kerätä eikä käsitellä, koska ne eivät ole työsuhteen kannalta tarpeellisia henkilötietoja. Tästä syystä vuosittain seurattavia tilastotietomittareita on vain muutama.

Laajemmin kaupungin työyhteisöjen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilaa seurataan säännöllisesti joka toinen vuosi toteutettavalla Kunta 10 - henkilöstökyselyllä, joka sisältää mm. kohtelun oikeudenmukaisuuteen, päätöksenteon oikeudenmukaisuuteen ja syrjinnän kokemukseen liittyviä mittareita. Kunta10 -kyselystä ja sen hyödyntämisestä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä kerrotaan tarkemmin jäljempänä kohdassa 3.3.

3.3. Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

Tasa-arvolain 6 a §

“Jos työnantajan palvelussuhteessa olevan henkilöstön määrä on säännöllisesti vähintään 30 työntekijää, työnantajan on laadittava vähintään joka toinen vuosi erityisesti palkkausta ja muita palvelussuhteen ehtoja koskeva tasa-arvosuunnitelma, jonka mukaisesti toteutetaan tasa-arvoa edistävät toimet. Suunnitelma voidaan sisällyttää henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaan tai työsuojelun toimintaohjelmaan.

Tasa-arvosuunnitelma on laadittava yhteistyössä luottamusmiehen, luottamusvaltuutetun, työsuojeluvalluutetun tai muiden henkilöstön nimeämien edustajien kanssa. Henkilöstön edustajilla on oltava riittävät osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet suunnitelmaa laadittaessa.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- 1) selvitys työpaikan tasa-arvotilanteesta ja sen osana erittely naisten ja miesten sijoittumisesta eri tehtäviin sekä koko henkilöstöä koskeva palkkakartoitus naisten ja miesten tehtävien luokituksista, palkoista ja palkkaeroista;
- 2) käynnistettäväksi tai toteutettaviksi suunnitellut tarpeelliset toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi ja palkkauksellisen tasa-arvon saavuttamiseksi;
- 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Tasa-arvosuunnitelmasta ja sen päivittämisestä on tiedotettava henkilöstölle.

Palkkakartoitus voidaan paikallisesti sopia tehtäväksi vähintään joka kolmas vuosi, jos tasa-arvosuunnitelma muilta osin tehdään vuosittain.”

Yhdenvertaisuuslain 7 §

Työnantajan on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista työpaikalla ja työpaikan tarpeet huomioon ottaen kehitettävä työoloja sekä niitä toimintatapoja, joita noudatetaan henkilöstöä valittaessa ja henkilöstöä koskevia ratkaisuja tehtäessä.

Edistämistoimenpiteiden on oltava toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Työnantajalla, jonka palveluksessa on säännöllisesti vähintään 30 henkilöä, on oltava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Edistämistoimia ja niiden vaikuttavuutta on käsiteltävä henkilöstön tai heidän edustajiensa kanssa.

Työ- tai virkaehtosopimuksen perusteella valitulla luottamusmiehellä tai, jos tällaista ei ole valittu, työsopimuslaissa tarkoitetulla luottamusvaltuutetulla tai muulla sellaisella henkilöstön edustajalla, joka on osallistunut yhdenvertaisuustoimien suunnitteluun, on oikeus pyynnöstä saada tietää, mihin toimiin työnantaja on ryhtynyt yhdenvertaisuuden edistämiseksi työpaikalla. Sama oikeus on myös työsuojeluvalltuutetulla.

Vantaalla henkilöstöpoliittisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelutyön pohjana on Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnitelma strategiakaudelle 2022–2025 ja sen osassa 3 kuvatut henkilöstöpoliittisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun periaatteet ja käytännöt. Suunnitelma toimii esihenkilöiden ja työyhteisöjen apuvälineenä tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen toimintatavan juurruttamiseen ja vahvistamiseen osaksi jokapäiväistä johtamista. **Vantaalla tehdään vuosittain kaupunkitasoinen henkilöstöpoliittinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Tämä vuosittain tehtävä suunnitelma on Vantaalla liitetty osaksi henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaa ja henkilöstökertomusta.** Vantaalla työnantajan ja henkilöstön edustajat ovat sopineet paikallisesti, että tasa-arvosuunnitelman osana oleva kaupunkitasoinen palkkakartoitus tehdään joka kolmas vuosi ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma muilta osin vuosittain.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa ja siihen liittyvää palkkakartoitusta valmistellaan säännöllisesti kokoontuvissa pääluottamusmieskokouksissa, joissa ovat läsnä henkilöstön edustajina kaupungin pääluottamusmiehet. Pääluottamusmieskokoukset ovat Vantaalla osa lain työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella mukaista edustuksellista yhteistoimintaorganisaatiota. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman valmistelu tapahtuu kalenterivuositain siten, että keväällä henkilöstön ja työnantajan edustajat kartoittavat kaupungin tasa-arvotilannetta alkuvuodesta julkaistavien tilastojen ja toteumien kautta. Lisäksi keskustellaan, mitä mahdollista muuta tietoa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun tueksi tarvitaan. Syksyllä suunnitellaan ja valitaan tarpeelliset toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua sisältävä kaupunkitasoinen henkilöstö- ja koulutussuunnitelma käsitellään ja hyväksytään vuosittain kaupungin

yhteistoimintaryhmässä, jossa ovat läsnä henkilöstön edustajina Vantaan kaupungin pääluottamusmiehet ja työsuojeluvaltuutetut. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilaa seurataan vuosittain henkilöstöraportoinnin yhteydessä kaupunkitasoisessa henkilöstökertomuksessa. Myös henkilöstökertomus käsitellään vuosittain kaupungin yhteistoimintaryhmässä. Henkilöstökertomus ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua sisältävä henkilöstö- ja koulutussuunnitelma ovat koko henkilöstön nähtävillä kaupungin sisäisillä intranet-sivuilla. Lisäksi henkilöstökertomuksen ja henkilöstö- ja koulutussuunnitelman valmistumisesta tiedotetaan erikseen noudattaen kulloinkin voimassa olevia sisäisen viestinnän käytäntöjä.

Kaupungin tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilaa seurataan säännöllisesti myös joka toinen vuosi toteutettavalla Kunta 10 -henkilöstökyselyllä, joka sisältää mm. kohtelun oikeudenmukaisuuteen, päätöksenteon oikeudenmukaisuuteen ja syrjinnän kokemukseen liittyviä mittareita. Seuraava kysely toteutetaan syksyllä 2022. Vuonna 2020 toteutettuun kyselyyn vastasi 68 % kyselyn saajista. Jokainen Vantaan kaupungin työyhteisö käy omat Kunta 10 -työhyvinvointikyselyn tulokset läpi esihenkilöidensä johdolla. Keskustelujen perusteella valitaan työyhteisön kehittämiskohteet eli suunnitellaan tavoitteet ja toimenpiteet tulokorteille. Kaupunkitasoisesti tarjotaan työpajoja, joista esihenkilöt saavat tukea ja työkaluja tulosten käsittelyyn työyhteisössä sekä pääsevät jakamaan ideoita ja ajatuksia tulosten käsittelystä. Vuoden 2020 kaupunkitasoisten tulosten mukaan syrjintä-, häirintä- ja kiusaamiskokemukset ovat kaupungilla vähentyneet hieman ja työnantajalle niistä kertoo ilmoittaneensa aiempaa useampi. Samoin vuoden 2020 kaupunkitasoisten tulosten mukaan lähiesihenkilöltä saadaan yhä enemmän tukea työhön ja toiminta koetaan yhä oikeudenmukaisemmaksi. Myös päätöksenteon koettu oikeudenmukaisuus kehittyi pienesti myönteisempään suuntaan.

Pohja vantaalaiselle tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelulle luodaan palvelualueilla ja työyhteisöissä. **Kaupunkitasoisella tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmalla ja -suunnittelulla ei rajata tai rajoiteta toimialojen, palvelualueiden tai työyhteisöjen mahdollisten omien henkilöstöpoliittisten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien laajuutta tai**

sisältöä. Kaikilla palvelualueilla laaditaan vuosittain henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma, jonka laadintapohjassa ohjataan jokaista palvelualueetta kuvaamaan palvelualueen omat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen liittyvät tavoitteet tai kehittämiskohteet. Palvelualueitasoisten kehittämiskohteiden ja tavoitteiden asettamisen pohjana on kaupunkitasoisesti kullekin vuodelle henkilöstö- ja koulutussuunnitelmassa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi asetetut tavoitteet. Kunkin palvelualueen tulee pohtia, miten kaupunkitasolla asetettuja tavoitteita voidaan edistää omalla palvelualueella. Palvelualueet voivat halutessaan tehdä myös laajemman oman tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden alkukartoituksen ja arvioinnin.

Henkilöstötietojärjestelmistä saatavan tiedon ja Kunta 10 -kyselyn lisäksi toimialoilla ja työyhteisöissä saadaan tietoa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilasta myös työyhteisöjen kehittämishankkeiden yhteydessä. Yksilötason tietoa saadaan tulos- ja kehityskeskustelujen yhteydessä. Toimialat ja työyksiköt voivat tehdä tarvittaessa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilaa selvittävän kyselyn työyhteisössä. Tasa-arvovaltuutetun sivuilta löytyy tähän tarkoitukseen tasa-arvokyselytyökalu, jonka käyttö on ilmaista (www.tasa-arvokysely.fi),

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöstä kaupungilla – anonyymi rekrytointi

Vantaan kaupunki pyrkii aktiivisesti etsimään keinoja edistääkseen henkilöstön yhdenvertaisuutta ja laajaa monimuotoisuutta. Anonyymien hakemuksen tarkoituksena on varmistaa, ettei kukaan hakija karsiudu työhaastattelusta piilevien ennakkoluulojen takia. Työhaastatteluun kutsuttavia hakijoita arvioidaan vain hakijan osaamisen, tutkinnon, ammatin ja työkokemuksen perusteella taustasta riippumatta. Henkilötietojen puuttumisen ansiosta pystytään keskittymään vain henkilön osaamiseen sekä kelpoisuusvaatimusten täyttymiseen. Rekrytointikäytännöt on usein tehty enemmistön näkökulmasta. Siksi hakumenetelmiä on hyvä tarkastella myös vähemmistöjen näkökulmista, joihin anonyymiteetti antaa oivan työvälineen.

Anonyymiä rekrytointia pilotoitiin Vantaalla vuonna 2019. Pilotti saavutti tavoitteet anonyymien rekrytointien määrän ja prosessin sekä työkalunkehittämisen suhteen sekä sai

hyvää palautetta esihenkilöiltä, hakijoilta ja positiivista huomiota Vantaalle. Menetelmän avulla voidaan luoda myönteistä ja vastuullista työnantajakuvaa. Menetelmää on nyt juurrutettu osaksi normaaleja rekrytointiprosesseja niin, että esihenkilön on rekrytointisuunnitelmaa tehdessään helppo ilmaista haluavansa käyttää anonyymin rekrytointin menetelmää. Tavoitteena oli vähintään 50 anonyymiä rekrytointia vuoden 2020 aikana ja vähintään 60 anonyymiä rekrytointia vuoden 2021 aikana. Nämä tavoitteet saavutettiin.

Kaupunkitasoinen henkilöstöpoliittinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu ja -suunnitelma pähkinänkuoressa:

**TASA-ARVO- JA
YHDENVERTAISUUSTYÖN
SUUNNITELMA
STRATEGIAKAUDELLE
2022-2025**

- Kuvaus Vantaan kaupungin henkilöstöpoliittisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön rakenteista
- Sanastoa ja käsitteitä esihenkilöiden ja työyhteisöjen avuksi tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen toimintatavan edistämiseen

**VUOSITTAIN
JULKAISTAVA
HENKILÖSTÖKERTOMUS**

- tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta kuvaavien mittareiden vuosittainen seuranta ja analysointi
- selvitys Vantaan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteesta ja sen osana erittely naisten ja miesten sijoittumisesta eri tehtäviin

**VUOSITTAIN TEHTÄVÄ
HENKILÖSTÖ- JA
KOULUTUSSUUNNITELMA**

- käynnistettäväksi tai toteutettaviksi suunnitellut tarpeelliset toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja palkkauksellisen tasa-arvon saavuttamiseksi;
- arvio aikaisempaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista
- palkkakartoitus (tehdään joka 3. vuosi)

LIITE 1

Arvio toimintakauden 2017–2021 toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toimenpiteiden toteutumisesta

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen Vantaan kaupungin toimintatapana - suunnitelmassa (2017–2020) asetettiin toiminnalliselle työlle kolmenlaisia toimenpiteitä:

- 1) säilyttäviä, joissa pidetään kiinni jo hyväksi havaitusta ja koko toimintaa kannattelevasta toiminnasta
- 2) vahvistavia, joilla parannetaan jo olemassa olevia toimintoja ja prosesseja
- 3) uusia avauksia, joita tarvitaan säilyttävien ja vahvistavien toimenpiteiden rinnalle ja siihen, että työmme ei pysähdy polkemaan paikoillaan.

Toimenpiteiden toteutumisesta voidaan esittää seuraavanlaiset kiteytykset ja arvio jatkumolla toteutunut – toteutunut osin – ei toteutunut – arviointi ei ole mahdollista.

Säilyttävät toimenpiteet

1. Julkinen sitoutuminen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen ilmaistaan kaupunkistrategiassa 2018–2021.
Toteutunut.
2. Toiminnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen velvoite sisällytetään toiminnanohjauksen mekanismeihin, kuten talousarvion valmisteluohjeisiin, ja edistämisen toteuttamista seurataan osana toimialojen tavanomaista raportointia.
Toteutunut osin; toteutui mm. valmisteluohjeissa, mutta toteuttamisesta raportoitiin vaihtelevasti.
3. Kaupunkitasoiselle toiminnalliselle tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyölle määritetään toimintaa ohjaava toimielin sekä työtä kehittävä viranhaltijataho. Nämä vastuut kirjataan hallintosäätöön sekä relevantteihin asiakirjoihin,

mukaan lukien organisaatiokaavioihin.

Toteutunut.

4. Toiminnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistä arvioidaan laatutyössä (CAF).

Toteutunut osin; CAF-arvioinnista luovuttiin, mutta Laava-arviointi sisälsi yhden arviointikohdan.

5. Kaupunkitasoista toiminnallista suunnitelmaa täsmennetään ja kehittämistoimenpiteitä konkretisoidaan tarpeen mukaan toimielin- ja viranhaltijapäätöksin.

Toteutunut.

Vahvistavat toimenpiteet

1. Luottamushenkilöiden toiminnallista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusosaamista vahvistetaan sisällyttämällä Työkirja, tämä toiminnallinen suunnitelma sekä Eurooppalainen tasa-arvon peruskirja vuoden 2017 kuntavaalien jälkeen aloittavien toimielinten perehdytykseen. Erityistä huomiota kiinnitetään kaupunginvaltuuston, -hallituksen ja lautakuntien perehdytykseen.

Toteutunut osin; kaikki lautakunnat eivät saaneet perehdytystä.

2. Koulujen ja oppilaitosten suunnitelmien tekemistä ja toteutusta seurataan asiantuntija-arvioinnilla ja vahvistetaan arvioinnin pohjalta.

Toteutunut.

3. Tietotuotannossa varmistetaan, että etenkin sukupuolesta ja mm. lainsäädännön sallimissa puitteissa myös yhdenvertaisuuslain henkilöön liittyvistä perusteista on saatavissa määrällistä ja laadullista tietoa, joiden avulla tavanomaiseen tiedolla johtamiseen on mahdollista integroida tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmia. Myös tilastojen tulkinnassa ja tutkimustyössä vahvistetaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusarviointia mahdollistavaa otetta.

Toteutunut osin; tietotuotannossa tapahtui kehitystä (mm. Miehet ja naiset Vantaalla -julkaisu 2018 sekä Kouluterveyskyselyn Vantaan-tulosten

raportointi), mutta tilastojen tulkinnassa ei saavutettu merkittävää kaupunkitasoista edistystä.

4. Yhteisen hyvinvointityön uudistamisessa varmistetaan, että toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö sisältyy hyvinvointityön malliin, hyvinvoinnin ohjelmatyöhön sekä hyvinvointiraportointiin.
Toteutunut osin; parhaiten toimialojen yhteisessä hyvinvointiraportoinnissa.
5. Päätöksentekoon liittyvässä ennakoivassa vaikutusten arvioinnissa (evaamisessa) on aina mukana tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi.
Arviointi ei ole mahdollista, koska tilannekuva evaamisesta on jäsentymätön.
6. Rakennerahastohankkeisiin sisältyvien tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussisältöjen mahdollisuuksia hyödynnetään aiempaa syvällisemmin sekä hanketoiminnan kaikissa vaiheissa että organisaation tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön kehittämisessä.
Ei toteutunut; hanketoiminnan mahdollisuuksia ei kyetty hyödyntämään paria poikkeusta lukuun ottamatta eikä Vantaa ollut mukana valtakunnallisissa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusrakenerahastohankkeissa.

Uudet avaukset

1. Jokainen toimiala selvittää miten toimialan palveluissa tulee toteuttaa ennaltaehkäisevin toimin ja edistävästi tasa-arvolain tarkoittama syrjimättömyys henkilön sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella. Tämän jälkeen toimialat ryhtyvät asiassa tarvittaviin muutostoimenpiteisiin esimerkiksi lomakkeiden ja sukupuolitettujen tilojen kaltaisissa kysymyksissä.
Toteutunut osin; huomioitu joillakin palvelualueilla, mutta muutostoimenpiteiden tilanne on epäselvä.
2. Yhdenvertaisuuslain sisältämä kohtuullisten mukautusten vaatimus sisällytetään relevantteihin ohjeistuksiin ja koulutuksiin kaikilla toimialoilla.

Ei toteutunut; lisäksi kohtuullisen mukautuksen käsite on edelleen puutteellisesti tiedossa kaikilla toimialoilla.

3. Kaupunki edellyttää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmien sisällyttämistä ylisektoristen työryhmien työhön turvallisuutta edistävässä ja väkivaltaa vastustavassa työssä.

Toteutunut; kaupungin koordinoima kaupunkiturvallisuustyö ja lähisuuhdeväkivallan vastainen työ on tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustietoista.

4. Kaupungin konsernipalveluissa toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulma käynnistetään hankintojen sosiaalisten kriteerien kautta.

Toteutunut; lisäksi hankinnassa huomioidaan vastuullisuus, johon tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus liittyvät monin tavoin.

5. Talousarviovalmistelussa kokeillaan sukupuolitietoista budjetointia joillakin toiminnan osa-alueilla.

Toteutunut.

6. Kaupunkitasoisessa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä kartoitetaan mahdollisuudet tehdä seuraavalle valtuustokaudelle ihmisoikeustyön suunnitelma. Se sisältäisi lakisääteiset suunnitelmavelvoitteet, mutta lisäksi paikallisia toimintalinjauksia globaaleista haasteista, joita Vantaan kaltainen suomalaisittain suuri ja kansainvälinen kaupunki ei voi jättää huomiotta.

Tällaisia haasteita ovat esimerkiksi ihmiskauppa, harmaa talous, turvapaikanhakijoiden määrän äkilliset kasvut, paperittomien henkilöiden tilanne ja radikalisoituminen.

Ei toteutunut; kartoitus mahdollisuuksista jäi toteuttamatta muiden haasteiden (organisaatiouudistus, pandemia yms.) takia, mutta esimerkiksi asiantuntemusta radikalisoitumisesta kyettiin parantamaan koulutushankkeen ansiosta.

LIITE 2

Yhteenveto kaupunkitasoisen toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman 2022–2025 tavoitteista ja toimenpiteistä niiden saavuttamiseksi

Luottamushenkilöiden toiminta (luku 2.1.1)

TAVOITE

Poliittiset luottamushenkilöt edistävät toiminnassaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

TOIMENPITEET

- Sitoutuminen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen strategiassa ja strategiaan pohjautuvassa päätöksenteossa.

TOIMENPITEET

Sitoutuminen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen strategiassa ja strategiaan pohjautuvassa päätöksenteossa.

- Kaupunginvaltuusto, -hallitus, lautakunnat, nuorisovaltuusto ja vaikuttajatoimielimet saavat tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja ihmisoikeuksiin liittyvää perehdytystä ja koulutusta.
- Sanoutuminen irti vihapuheesta ja turvallisemman yhteisen tilan varmistaminen Vantaan poliittisten luottamushenkilöiden eettisten periaatteiden avulla.

Viranomaisen velvollisuus edistää tasa-arvoa (luku 2.1.2)

TAVOITE

Vantaan kaupunki syventää toiminnallisen tasa-arvotyön tekemistä päätöksenteossaan ja kaikissa palveluissaan.

TOIMENPITEET

- Jokainen toimiala ja palvelualue määrittelee omat tärkeimmät tasa-arvotyön kohteensa ja toimensa tämän kaupunkitasoisen suunnitelman perustalta.
- Kaikessa strategisessa suunnittelussa ja ohjelmatyössä on velvoite ottaa huomioon tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.
- Vakiinnutamme talousarviotyöhömmme sukupuolitietoisien budjetoinnin menetelmän käytön toimialojen vuonna 2021 käynnistämien kohteiden avulla.
- Teemme tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustietoista turvallisuustyötä.
- Sisällytämme sukupuolinäkökulman tilastoihin, esitysmateriaaleihin ja esityksiin.
- Hyödynnämme hankkeiden tarjoamat mahdollisuudet paremmin.
- Tunnistamme ja huomioimme koronakriisin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutukset pandemian hoidossa ja jälleenrakennustyössä.
- Määrittelemme ja käynnistämme sukupuolten eriytymistä lieventäviä toimenpiteitä.

Tasa-arvon edistäminen kouluissa ja oppilaitoksissa (luku 2.1.3)

TAVOITE

Vantaan kasvatuksen ja oppimisen toimialan työ on sukupuolitietoista ja tasa-arvoon pyrkivää.

TOIMENPITEET

- Kasvatuksen ja oppimisen toimialalla tavoitellaan johtoryhmän tahdon mukaisesti tasa-arvon toimintakulttuuria.
- Koulut ja oppilaitokset siirtyvät lakisääteisten suunnitelmiensa teossa käyttämään yhteistä vantaalaista suunnittelupohjaa.
- Määrällisen ja laadullisen tasa-arvotiedon hankkimista ja hyödyntämistä parannetaan edelleen.
- Sukupuolitietoisien budjetoinnin toimintatavan omaksuminen.

Syrjimättömyys sukupuolen perusteella (luku 2.1.4)

TAVOITE

Tunnistamme sukupuoleen perustuvaa syrjintää, mukaan lukien häirintää ja seksuaalista häirintää, kaikilla työmme osa-alueilla saadaksemme kaikki syrjinnän muodot loppumaan välittömästi.

TOIMENPITEET

- Syrjinnän vastaisessa työssämme käsittelemme syrjinnän eri muotoja.
- Kuulemme järjestöjä ja teemme niiden kanssa yhteistyötä
- Kysymme vastaajien ja tutkittavien kokemuksia syrjinnän eri muodoista kyselyissä ja tutkimuksissa.

Sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisy (luku 2.1.5)

TAVOITE

Ennaltaehkäisemme sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää.

TOIMENPITEET

- Sukupuolen moninaisuus sisältyy tasa-arvokoulutuksiimme.
- Annamme asukkaalle ja asiakkaalle mahdollisuuden määritellä oman sukupuolensa itse.
- Teemme yhteistyötä sateenkaarijärjestöjen kanssa.

Toiminnallinen yhdenvertaisuustyö: syrjimättömyys (luku 2.2.1)

TAVOITE

Olemme syrjimättömiä omassa toiminnassamme ja puutumme muiden toteuttamaan syrjintään sitä havaitessamme.

TOIMENPITEET

- Teemme yhteistyötä kaupunkiorganisaation sisällä sekä kaupunkina kansallisten viranomaisten sekä valtakunnallisten ja paikallisten yhdenvertaisuutta edistävien järjestöjen kanssa syrjinnän havaitsemiseksi omassa toiminnassamme.
- Parannamme osaamistamme väkivaltaisesta radikalisaatiosta ja ekstremismistä.
- Edistämme antirasistista toimintaa kaikissa palveluissamme.

Viranomaisen velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta (luku 2.2.2)

TAVOITE

Teemme yhdenvertaisuuden toteutumisen arviointia ja toteutamme yhdenvertaisuutta edistäviä toimenpiteitä kaikissa palveluissamme.

TOIMENPITEET

- Yhdenvertaisuuden edistämisen velvoite koskee kaikkia palvelujamme.
- Kehitämme digitaalista saavutettavuutta.
- Varmistamme Suomen romanien huomioimisen yhdenvertaisuuden edistämisessä.
- Rakennusten ja tilankäytön suunnitteluun otetaan työn alusta saakka mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvonäkökulma
- Teemme yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoasioissa yhteistyötä Vantaa-Kerava -hyvinvointialueen kanssa.

Koulutuksen järjestäjän velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta (luku 2.2.3)

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala määrittelee tähän tavoitteen ja toimenpiteet.

15 §

Valtionavustuksen hakeminen Suomen kestävän kasvun ohjelman sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla olevista kokonaisuuksista

VD/1522/00.04.00/2022

ML-L/MV/HY-L

Suomen kestävän kasvun ohjelmalla tuetaan hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävää kasvua. Ohjelma vauhdittaa kilpailukykyä, investointeja, osaamistason nostoa sekä tutkimusta, kehitystä ja innovaatioita.

Ohjelman rahoitus tulee EU:n kertaluonteisesta elpymisvälineestä (Next Generation EU). Elpymisväline jakaantuu seitsemään ohjelmaan, joista elpymis- ja palautumistukiväline (RRF) on kooltaan ylivoimaisesti suurin. Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma on osa Suomen kestävän kasvun ohjelmaa.

Tämä haku koskee hyvinvointialueelle, kunnalle, kuntayhtymälle ja yleishyödylliselle yhteisölle myönnettäviä valtionavustuksia, joista säädetään valtioneuvoston asetuksessa elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisista sosiaali- ja terveysalan valtionavustuksista vuosina 2021–2025 (1126/2021). Lisäksi noudatetaan valtionavustuslain säännöksiä (688/2001).

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa Suomen kestävän kasvun ohjelman pilarista 4 (Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen) ja osin pilarista 3 (Työllisyysasteen ja osaamistason nostaminen kestävän kasvun vauhdittamiseksi). Ensimmäisessä valtionavustushaussa rahoitusta myönnetään:

1. tarkemman suunnitelman laatimiseen vuosina 2023–2025 toteutettaville hankkeille,
2. kansalliseen yhteistyöhön osallistumiseen ja
3. investointikohtaisten toimenpiteiden toimeenpanoon rajatuilta osin

Ohjelmaa toimeenpannaan jokaisella hyvinvointialueella. Sosiaali- ja terveysministeriö myöntää valtionavustuksia yhdelle hankkeelle kullakin hyvinvointialueella. Avustusten myöntäminen jaksotetaan vähintään kahteen hakuvaiheeseen vuosien 2021–2025 aikana siten, että avustusten käyttöajat muodostavat katkeamattoman kokonaisuuden.

Suomen kestävän kasvun -ohjelman mukaisiin valtionavustuksiin varattu kokonaiseuromäärä perustuu valtion talousarvion momentille 33.60.61 (EU:n rahoitus kestävän kasvun ohjelmaan) tehtyihin varauksiin. Ensimmäisessä haussa valtionavustuksina jaettavissa oleva enimmäismäärä on yhteensä 47,5 miljoonaa euroa, josta tavoitteena on jakaa vähintään 28 miljoonaa euroa.

Haettavissa oleva valtionavustus kohdentuu eri investoinneille hankeoppaassa esitetyllä tavalla. Valtionavustus myönnetään täysimääräisenä hankkeen valtionavustukseen oikeuttaviin kustannuksiin ilman omarahoitusosuutta. Nyt haettavana oleva avustus on käytettävissä 1.1.2022–31.12.2022. Toinen haku toteutetaan syksyllä 2022 ja koskee vuosia 2023–2025.

Haku aika valtionavustuksiin on alkanut 22.12.2021 ja päättyy 18.2.2022 klo 16.15.

Valtionavustusta voidaan myöntää vain yhdelle hankkeelle kullakin hyvinvointialueella. Ensimmäisessä haussa valtionavustus myönnetään sille kunnalle tai kuntayhtymälle, joka on hakemuksessa merkitty hankkeen hallinnoinnista vastaavaksi tahoksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä vastuu siirtyy

vuoden 2023 alussa hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle. Toisessa haussa avustukset myönnetään hyvinvointialueille ja Helsingin kaupungille. **Vantaa toimii ensimmäisen RRF haun osalta Vantaan ja Keravan alueen hankehallinnoijana. Kerava toimii hankkeessa osatoteuttajana.**

Valtionavustusta myöntämisen ehtona on, että hankealueen sosiaali- ja terveystalvasta vastaavat kunnat ja kuntayhtymät ovat tehneet periaatepäätöksen hankkeeseen osallistumisesta. Lisäksi asian tulee olla käsitelty hyvinvointialueen väliaikaisessa valmistelutoimielimessä.

Ensimmäisen haun painopisteet:

1. Heikossa ja haavoittuvassa asemassa olevien asiakas/potilasryhmien hoito-, kuntoutus- ja palveluvelan purku ja hoitoon pääsyn parantaminen.

Ensimmäisessä haussa tulee kuvata, miten saadaan kokonaiskuva alueen tilanteesta ja koronan aiheuttaman palvelutarpeen kohdentumisesta sekä hahmotella karkea toimintasuunnitelma koko hankeajan kehittämistyölle

2. Hyvinvoinnin monialaisen palvelukonseptin kehittäminen ja käyttöönotto.

Ensimmäisessä haussa valtionavustusta kohdennetaan suunnitteluun, tiedonkeruuseen sekä kansallisen tason määrittelytyöhön osallistumiseen.

3. Vaikuttavuus perusteisuus, kirjaamiskäytänteet ja rakenteellinen kirjaaminen.

Ensimmäisessä haussa rahoitus kohdistuu sosiaalihuollon kirjaamisvalmennuksien edistämiseen sosiaalialan osaamiskeskusten toimesta.

4. Hoito-, palvelu- ja kuntoutusvelan purkaminen.

Ensimmäisessä haussa painotetaan erityisesti pysyvien toimintatapojen muutosta palvelujen saatavuuden lisäämiseksi pitkällä aikavälillä sekä uusien toiminta- ja palvelumallien digitaalisten ratkaisujen kehittämistä.

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 15

Sosiaali- ja terveystoimen apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) osallistua Suomen kestävän kasvun ohjelman valtionavustushakuun yhdessä Keravan kaupungin kanssa, ja
- b) valtuuttaa sosiaali- ja terveystoimen apulaiskaupunginjohtaja allekirjoittamaan hankehakemuslomake, kuntasitoumuslomake sekä muut mahdolliset hakuihin liittyvät asiakirjat.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liite:

- Sosiaali- ja terveysministeriön hakuilmoitus; valtionavustuksen hakeminen sosiaali- ja terveysministeriöstä Suomen kestävän kasvun ohjelman hankkeille vuonna 2022 (VN/33135/2021)

Täytäntöönpano:

Lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

hankepäälikkö Marja Veikkolainen, puh. 040 593 9201, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

VALTIONAVUSTUKSEN HAKEMINEN SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖSTÄ SUOMEN KESTÄVÄN KASVUN OHJELMAN HANKKEILLE VUONNA 2022

KÄYTTÖTARKOITUS JA TAUSTA

Suomen kestävä kasvun ohjelmalla tuetaan hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kasvua. Ohjelma vauhdittaa kilpailukykyä, investointeja, osaamistason nostoa sekä tutkimusta, kehitystä ja innovaatioita. Ohjelman rahoitus tulee EU:n kertaluonteisesta elpymisvälineestä (Next Generation EU). Jäsenvaltion on esitettävä kansallinen elpymis- ja palautumissuunnitelma (RRP), jotta se voi saada elpymis- ja palautumistukivälineen rahoitusta. Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma on osa Suomen kestävä kasvun ohjelmaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa Suomen kestävä kasvun ohjelman pilarista 4, joka koskee sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistamista ja kustannusvaikuttavuuden lisäämistä, ja osin pilarista 3, joka koskee työllisyysasteen ja osaamistason nostamista kestävä kasvun vauhdittamiseksi. Avustusten myöntäminen jaksotetaan kahteen hakuvaiheeseen siten, että avustusten käyttöajat muodostavat katkeamattoman kokonaisuuden. Ensimmäinen haku käynnistyy vuoden 2021 lopussa ja koskee vuotta 2022. Toinen haku toteutetaan syksyllä 2022 ja koskee vuosia 2023–2025.

Valtionavustuksesta säädetään valtioneuvoston asetuksessa elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisista sosiaali- ja terveysalan valtionavustuksista vuosina 2021–2025 (1126/2021). Lisäksi noudatetaan valtionavustuslakia (688/2001). Hankerahoituksen hakemisessa tulee noudattaa Suomen kestävä kasvun ohjelman hankeopasta STM:n ensimmäiseen valtionavustushakuun vuodelle 2022 (<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8412-7>).

HAETTAVANA OLEVA AVUSTUS

Haettavana oleva avustus on käytettävissä 1.1.2022 – 31.12.2022. Ennen valtionavustuspäätöstä syntyneet kustannukset voivat liittyä vain hankehakemuksen valmisteluun. Tarkemmat käytön ehdot sekä rajoitukset määritellään valtionavustuspäätöksessä.

Valtionavustuksina jaettavissa oleva enimmäismäärä vuodelle 2022 on yhteensä 47,5 miljoonaa euroa, josta tavoitteena on jakaa vähintään 28 miljoonaa euroa. Haettavissa oleva valtionavustus kohdentuu eri investoinneille hankeoppaassa esitetyllä tavalla. Valtionavustus myönnetään täysimääräisenä hankkeen valtionavustukseen oikeuttaviin kustannuksiin ilman omarahoitusosuutta. Valtionavustuksiin varattu kokonaisuusmäärä perustuu valtion talousarvion momentille 33.60.61 (EU:n rahoitus kestävä kasvun ohjelmaan) tehtyihin varauksiin.

Valtionavustusta voidaan myöntää vain yhdelle hankkeelle kullakin hyvinvointialueella. Ensimmäisessä haussa valtionavustus myönnetään sille kunnalle tai kuntayhtymälle, joka on hakemuksessa merkittä hankkeen hallinnoinnista vastaavaksi tahoksi. HUS-kuntayhtymä ei voi toimia hakijana, mutta se voi olla osatoteuttajana hankkeissa. Valtionavustusta voidaan lisäksi myöntää yhdelle sosiaalialan

osaamiskeskukseen, joka toimii hankehallinnoijana osaamiskeskusten yhteenliittymässä. Hankeoppaassa kuvataan erikseen toimenpiteet, joihin osaamiskeskusten rahoitus kohdentuu.

AVUSTUKSEN HAKEMINEN

Hakuaika alkaa 22.12.2021 ja päättyy 18.2.2022 klo 16:15. Määräajan jälkeen saapuneita hakemuksia ei käsitellä. Hakulomake ja sen liitteeksi vaadittavat lomakkeet löytyvät sähköisessä muodossa osoitteesta <https://stm.fi/kestavan-kasvun-ohjelma>. Hakulomake liitteineen toimitetaan sähköisessä muodossa sosiaali- ja terveysministeriön kirjaamoon (kirjaamo.stm@gov.fi) otsikolla "[Xxx] hyvinvointialueen hakemus Suomen kestävän kasvun ohjelman hankkeelle VN/33135/2021".

AVUSTUSPÄÄTÖKSET JA LISÄTIETOJA

Sosiaali- ja terveysministeriö tekee avustuspäätökset keväällä 2022. Hakijoille ilmoitetaan päätöksestä kirjallisesti.

Lisätietoa valtionavustuksista yleisesti: <https://stm.fi/valtionavustusten-hakeminen>

Avustusta koskeviin kysymyksiin vastaavat sosiaali- ja terveysministeriössä hankepääällikkö Kirsi Paasovaara ja johtaja Taina Mäntyranta.

Hankkeiden toimenpiteitä koskevissa sisällöllisissä kysymyksissä voitte olla yhteydessä seuraaviin henkilöihin:

- Investointi 1: Tuula Kiesepää
- Investointi 2: Annakaisa Iivari
- Investointi 3: Mikko Huovila
- Investointi 4: Maarit Hiltunen-Toura

Sähköpostit ovat muotoa etunimi.sukunimi@gov.fi.

16 § Perusopetuksen poikkeusjärjestelyt

VD/9738/00.01.01.01/2020

KK/S-AP/HY-L

Vantaan kaupungin hallintosäännön 9 luvun 1 §:n 5 momentin 30 kohdan mukaan kaupunginhallitus päättää kunnan tartuntatautilain torjunnasta vastaavana toimielimenä tartuntatautilain 58 §:n mukaisista toimenpiteistä.

Tartuntatautilain 58 §:n mukaan, kun laajaa tartunnan vaaraa aiheuttava yleisvaarallinen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäilty tartuntatauti on todettu tai sen esiintyminen on perustellusti odotettavissa, kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin voi päättää toimialueellaan mm. oppilaitosten sulkemisesta. Edellytyksenä on lisäksi, että toimenpide on välttämätön yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi epäillyn tartuntataudin leviämisen estämiseksi.

Perusopetuslakiin on määräaikaisesti lisätty 20 a §. Kyseisen pykälän nojalla, jos opetusta ei tartuntatautilain 58 §:n nojalla annettavan päätöksen nojalla voida järjestää turvallisesti lähiopetuksena koulussa tai muussa opetuksen järjestämispaiikassa, voidaan siirtyä poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin. Poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin siirtymistä koskeva päätös voidaan tehdä enintään yhden kuukauden ajaksi kerrallaan. Poikkeuksellisten opetusjärjestelyjen aikana opetusta järjestetään osittain tai kokonaan muuna kuin lähiopetuksena etäyhteyksiä noudattaen.

Vantaalla koronatartuntojen määrä on kääntynyt laskuun. Koronatartuntoja koskevia ilmaantuvuuslukuja ei kuitenkaan voida pitää enää yhtä luotettavina kuin aikaisemmin, koska testauksen määrää on vähennetty ja ihmiset tekevät enemmän vain kotitestejä. Sairaalahoitoon kuormitus on kuitenkin edelleen korkealla tasolla, vaikka tehohoidossa olevien potilaiden määrä on kääntynyt laskuun.

Vantaan kaupungin alueella epidemian tilanne huomioiden on olemassa perusteet peruskoulujen osittaiselle tai kokonaan sulkemiselle tartuntatautilain 58 §:n nojalla. Lievempänä keinona opetuksen järjestäjä voi päättää poikkeusjärjestelyn toteuttamisesta, jotta peruskoulujen osittaiselta tai kokonaan sulkemiselta vältyttäisiin.

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 16

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään, että koronaepidemian vuoksi on olemassa perusteet sille, että Vantaan kaupungin alueella sijaitsevilla peruskouluilla voidaan siirtyä perusopetuslain 20 a §:n mukaisiin poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin. Poikkeusjärjestelyihin siirtymisestä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: Kasvatuksen ja oppimisen toimiala, yhteiset palvelut

Muutoksenhakuohje: 1. Oikaisuvaatimus

Lisätiedot:

kaupunginlakimies Sari-Anna Pennanen, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

17 §

Vantaan kaupungin kaksikielisyysohjelma 2022-2025

1703/00.01.02.00/2022

KK/NM/LS

Kaupunginhallitus hyväksyi Vantaan kaksikielisyysohjelman 28.1.2013 § 8. Ohjelman tavoitteena oli kuvata kaupungin ruotsinkielisten palvelujen nykytilaa ja ruotsinkielisten asemaa Vantaalla. Lisäksi tavoitteena oli kartoittaa ja määritellä toimenpiteet ruotsinkielisten palveluiden turvaamiseksi kielilain asettamien vaatimusten pohjalta. Kaksikielisyysohjelman yhtenä toimenpide-ehdotuksena oli nimetä kaupunkitasoinen viranhaltijatyöryhmä (kaksikielisyystyöryhmä).

Suomen kielen ja ruotsin kielen aseman nykytila on muuttunut vuodesta 2013 ja valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksellä uuden valtakunnallisen kansalliskielistrategian 2.12.2021. Myös Vantaan kaupungin kaksikielisyysohjelma on nähty tarpeelliseksi päivittää. Uusi kaksikielisyysohjelma tukee myös kaupungin strategiaa vahvemmin. Vantaan kaupunki on strategiassaan 2022–2025 sitoutunut varmistamaan kaksikielisyyden toteutumisen seuraamalla kaksikielisyysohjelmaa.

Kaksikielisyysohjelmaa valmistelevaan työryhmään ovat kuuluneet seuraavat henkilöt:

Christine Langinauer, museoamanuenssi (kaupunkikulttuuri)

Hanna Ormio, hallintojohtaja (kaupunkistrategia ja johto)

Anders Vikström, ruotsinkielisten palvelujen johtaja, (kasvatus ja oppiminen), puheenjohtaja

Pasi Salo, toimitilapäällikkö (kaupunkiympäristö)

Marjo-Riitta Valkonen, kehittämisspäällikkö (sosiaali- ja terveydenhuolto)

Nicole Mattsson, ruotsinkielisten palvelujen koordinaattori (kasvatus ja oppiminen), sihteeri

Kaksikielisyysohjelman toimenpiteet ja tavoitteet työstettiin syksyllä 2021. Valittiin kolme tavoitetta kaupungin valtuustokauden strategiasta varmistaen, että kansalliskielistrategian tavoitteet tulevat samalla huomioiduksi. Toimenpiteiden pohjana käytettiin henkilökunnalle ja asukkaille suunnattujen kyselyiden tuloksia. Vaikuttamistoimielin svenska kommittén otti myös kantaa toimenpiteisiin.

Kaksikielisyysohjelman päivitystarpeita esiteltiin kaupunginvaltuustolle 9.12.2021.

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 17

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- hyväksyä liitteenä oleva Vantaan kaupungin kaksikielisyysohjelma, ja
- lähettää kaksikielisyysohjelma kaupunginvaltuustolle tiedoksi merkittäväksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:

- Vantaan kaupungin kaksikielisyysohjelma 2022-2025

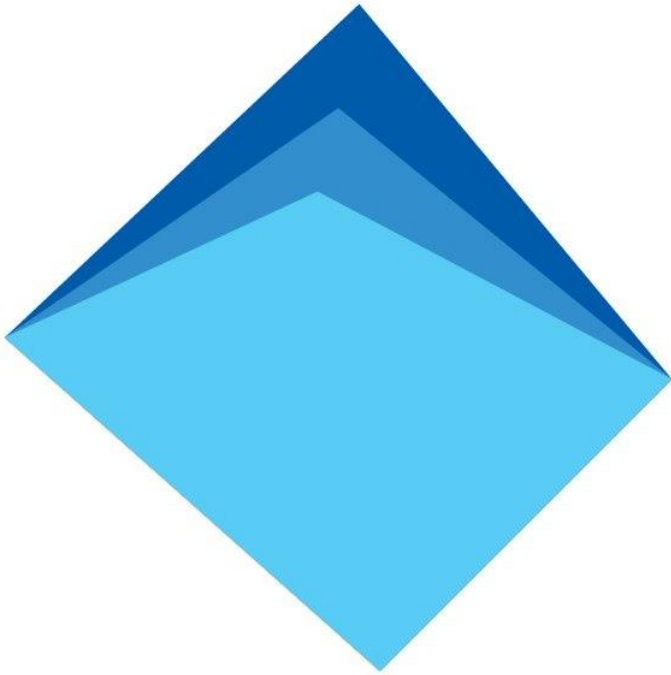
Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

koordinaattori Nicole Mattsson, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

Vantaa
Vanda

VANTAAN KAUPUNGIN KAKSIKIELISYYSOHJELMA
VANDA STADS TVÅSPRÅKIGHETSPROGRAM

2022–2025

Vantaan kaupungin kaksikielisyysohjelma

Sisältö

1. Kaksikielisyysohjelman tausta ja tavoitteet	2
2. Kansalliskielten asema kaksikielisessä kaupungissa	3
2.1. Oikeus käyttää omaa kieltään Vantaalla	3
2.2 Kaksikielisen kaupungin velvoitteet	4
3. Kaupungin kaksikielisyyden nykytila	5
3.1 Ohjeistus	6
3.2 Ruotsinkielisen palvelun organisointi	7
3.3 Viestintä ja tiedottaminen	8
3.4 Henkilöstö	8
3.5 Osallisuus	9
4. Tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset	10
4.1 Hyvät asukaslähtöiset palvelut	11
4.2 Kukoistavat kaupunkikeskukset	12
4.3 Merkityksellistä työtä vaikuttavalla johtamisella	12
4.4 Kosketuspinta kansalliskielistrategiaan	13
5. Kaksikielisyysohjelman käsittely ja voimassaoloaika	14
6. Lähteet	14

Vanda stads tvåspråkighetsprogram

Innehåll

1. Tvåspråkighetsprogrammets bakgrund och mål	2
2. Nationalspråkens ställning i en tvåspråkig stad.....	3
2.1 Rätten att använda sitt eget språk i Vanda stad	3
2.2 En tvåspråkig stads skyldigheter	4
3. Nuläget för stadens tvåspråkighet.....	5
3.1 Anvisningar	6
3.2 Hur den svenskspråkiga servicen organiseras ...	7
3.3 Information och publikationer.....	8
3.4 Personalen	8
3.5 Delaktighet.....	9
4. Utvecklingsmål och åtgärdsförslag	10
4.1 Kvalitativ service som utgår ifrån invånarna ...	11
4.2 Blomstrande stadscenter	12
4.3 Betydelsefullt jobb genom inflytelserikt ledarskap.....	12
4.4 Koppling till Nationalspråksstrategin.....	13
5. Tvåspråkighetsprogrammets behandling och giltighetstid	14
6. Källor	14

1. Kaksikielisysohjelman tausta ja tavoitteet

Vantaan kaupungin kaksikielisysohjelma perustettiin vuonna 2012 kartoittamaan kunnan ruotsinkielistä palvelua sekä kehittämään menetelmiä ja toimenpiteitä kielilain kriteerien varmistamiseksi. Uuden strategiakauden käynnistymisen yhteydessä vuonna 2022 kaksikielisysohjelmaa päivitettiin. Päivitys osui samaan aikaan ja korreloi oikeusministeriön kansalliskielistrategian uudistamisen kanssa¹. Kaksikielisysohjelman tavoitteena oli kuvata kansalliskielten asemaa kunnassa ja määritellä tapoja panna kielilain vaatimukset täytäntöön seuraavan neljän vuoden aikana sekä seurata kansallista kielistrategiaa.

Kaksikielisysohjelman valmistelun taustamateriaalina käytettiin Vantaan tuloksia oikeusministeriön kielibarometri 2020-tutkimuksesta, jossa selvitettiin, mitä mieltä ruotsinkielinen vähemmistö on kaupungin palveluista ja kielilämpötilasta. Vertailun perustana käytettiin saman tutkimuksen tuloksia vuosina 2008, 2012 ja 2016. Lisäksi kaupungin työntekijöille lähetettiin kesällä 2021 kysely. Henkilöstön kyselyn tavoitteena oli kartoittaa henkilöstön näkemys oman toimialansa ja palvelualueensa palvelutasosta molemmilla kansalliskielillä. Syksyllä 2021 asukkaille ja ulkopuolisille toimijoille annettiin mahdollisuus vastata kyselyyn avoimin kysymyksin siitä, mihin kaksikielisyystyöryhmän tulisi keskittyä kaksikielisysohjelmassa. Lisäksi Vantaan kaupungin vaikuttamistoimielin Svenska kommitténia kuultiin kaksikielisysohjelman tavoitteista ja toimenpiteistä. Vertailuna käytettiin myös vantaan ruotsinkielistä palvelua koskevan asukaskyselyn tuloksia. Kysely lähetettiin ensimmäisen kerran vuonna 2019 ja toisen kerran vuoden 2021 lopussa.

Ohjelman laatimiseen osallistuivat seuraavat edustajat kaupungin eri toimialoilta:

- Christine Langinauer, museoamanuenssi (kaupunkikulttuuri)
- Hanna Ormio, hallintojohtaja (kaupunkistrategia ja johto)
- Anders Vikström, ruotsinkielisten palvelujen johtaja, (kasvatus ja oppiminen), puheenjohtaja
- Pasi Salo, toimitilapäällikkö (kaupunkiympäristö)
- Marjo-Riitta Valkonen, kehittämisspäällikkö (sosiaali- ja terveydenhuolto)
- Nicole Mattsson, ruotsinkielisten palvelujen koordinaattori (kasvatus ja oppiminen), sihteeri

Asiantuntijoina kuultiin oikeusministeriön erityisasiantuntija Linda Lindholmia, työmarkkinapäällikkö Pia Viskarinen-Soutamo, kaupungin henkilöstökeskuksesta, kehittämisspäällikkö Emilia Mattssonia Kuntaliitosta ja hanketutkija Marina Lindelliä yhteiskuntatutkimuksen instituutista Åbo Akademista.

Tämän kaksikielisysohjelman alussa käsitellään tärkeitä kielilainsäädännön säännöksiä sekä kunnan että asukkaan näkökulmasta kielellisten oikeuksien ja velvollisuuksien osalta. Sen jälkeen kuvaillaan, miltä kaksikielisyys vantaalaisilta tällä hetkellä näyttää, ja lopuksi esitetään kaksikielisyystyöryhmän tavoitteet ja toimenpiteet seuraavalle nelivuotiskaudelle.

¹ Kansalliskielistrategia, Valtioneuvoston periaatepäätös 02.12.2021

1. Tvåspråkighetsprogrammets bakgrund och mål

Vanda stads tvåspråkighetsprogram skapades år 2012 för att kartlägga kommunens svenskspråkiga service och för att utarbeta metoder och åtgärder för att trygga att språklagens kriterier uppfylls. I och med att en ny strategiperiod inleddes år 2022 uppdaterade tvåspråkighetsarbetsgruppen tvåspråkighetsprogrammet. Uppdateringen sammanföll och korrelerade med justitieministeriets förnyande av nationalspråksstrategin². Målet med det nya tvåspråkighetsprogrammet var att beskriva nationalspråkens ställning i kommunen och fastställa arbetssätt för de kommande fyra åren för att förverkliga språklagens krav och följa nationalspråksstrategin.

Som bakgrundsmaterial vid beredningen av tvåspråkighetsprogrammet användes Vandas resultat i justitieministeriets undersökning Språkbarometern år 2020, där det utredes hur den svenskspråkiga minoriteten upplever stadens service och språkklimat. Som jämförelsegrund användes resultatet från samma undersökning år 2008, 2012 och 2016. Dessutom skickades en enkät under sommaren 2021 till stadens anställda. Syftet var att kartlägga personalens syn på det egna verksamhetsområdets och serviceområdets servicenivå på nationalspråken. Invånarna och externa aktörer fick under hösten 2021 möjlighet att svara på en enkät med öppna frågor om vad tvåspråkighetsarbetsgruppen ska fokusera på i arbetet med programmet. Dessutom hördes Vanda stads påverkansorgan svenska kommittén om tvåspråkighetsprogrammets mål och åtgärder. Också resultatet från en invånarenkät om servicen på svenska i Vanda användes som referens och jämförelse. Enkäten skickades första gången år 2019 och andra gången i slutet av år 2021.

Följande representanter från stadens olika verksamhetsområden var med och utarbetade programmet:

- Christine Langinauer, museiamanuens (stadskulturen)
- Hanna Ormio, förvaltningsdirektör (stadens strategi och ledning)
- Anders Vikström, direktör för svenskspråkiga servicen (fostran och lärande), ordförande
- Pasi Salo, fastighetschef (stadsmiljön)
- Marjo-Riitta Valkonen, utvecklingschef (social- och hälsovården)
- Nicole Mattsson, koordinator för svenskspråkiga servicen (fostran och lärande), sekreterare

Som sakkunniga hördes Linda Lindholm, specialsakkunnig vid justitieministeriet, Pia Viskarinen-Soutamo, arbetsmarknadschef vid stadens personalcentral, Emilia Mattsson, utvecklingschef vid Kommunförbundet och Marina Lindell, projektforskare vid institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi.

I början av detta tvåspråkighetsprogram behandlas viktiga bestämmelser i språklagstiftningen både ur kommunens och ur invånarens perspektiv när det gäller de språkliga rättigheterna och skyldigheterna. Sedan beskrivs hur tvåspråkigheten ser ut i Vanda just nu och till sist presenteras tvåspråkighetsarbetsgruppens utvecklingsmål och åtgärdsförslag för den kommande fyraårsperioden.

² Nationalspråksstrategin, Stadsrådets principbeslut 02.12.2021

2. Kansalliskielten asema kaksikielisessä kaupungissa

Perustuslain³ mukaan suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi. Jokaisen oikeus käyttää viranomaisessa asiassaan omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, sekä saada toimituskirjansa tällä kielellä on turvattava lailla. Julkinen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan. Nämä ovat myöskin kansalliskielistrategian taustalla olevia kysymyksiä.

Kielilain⁴ 1 luvun 2 § turvaa perustuslain säännösten toteutumisen. Se velvoittaa kaksikielisen viranomaisen palvelemaan asukkaita suomeksi ja ruotsiksi ja osoittamaan sekä palveluissaan että muussa toiminnassaan käytettävänsä molempia kieliä. Lain lähtökohta on, että viranomaisen tulee toiminnassaan oma-aloitteisesti huolehtia kielellisten oikeuksien toteutumisesta käytännössä. Vantaan tapauksessa tämän tehtävän toteuttamiseksi on nimitetty m.m. svenska kommittén ja kaksikielisyysoyryhmä.

Kielilain lisäksi kielisäännöksiä löytyy mm. kuntalaista, perusopetuslaista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon erityislainsäädännöstä ja hyvinvointialueen laista. Kuntien henkilöstön kielitaitovaatimuksia puolestaan säätelee laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta (kielitaitolaki)⁵. Viranomainen on lain 2 luvun 3 § mukaan velvollinen huolehtimaan siitä, että henkilöstöllä on tehtävien edellyttämä kielitaito, joka on varmistettava virkaa täytettäessä tai palvelukseen otettaessa. Säännös koskee sekä muodollista että tosiasiallista kielitaitoa.

Kuntien kielellinen jaotus vahvistetaan valtioneuvoston asetuksella joka kymmenes vuosi kielilain 1 luvun 5 § mukaisesti. Kunta on kaksikielinen, jos kunnassa on sekä suomen- että ruotsinkielisiä asukkaita ja vähemmistö on vähintään kahdeksan prosenttia asukkaista tai vähintään 3 000 asukasta. Vantaan kaupungin ruotsinkielisen väestön osuus oli 2,4 % ja ruotsinkielisten asukkaiden lukumäärä 5 579 vuodenvaihteessa 2020/2021⁶. Vantaa lukeutuu tämän myötä virallisesti kaksikieliseksi kaupungiksi. Ennusteiden mukaan kaksikielisyys tulee säilymään ainakin vuoteen 2045 saakka⁷. Näin ollen kaksikielisyysohjelman ylläpitäminen on kannattavaa.

2.1 Oikeus käyttää omaa kieltään Vantaalla

Jokaisella asukkaalla ja luottamushenkilöllä on oikeus käyttää suomea tai ruotsia. Kaupungin on lisäksi järjestettävä mahdollisuus tulla kuulluksi omalla kielellään, suomeksi tai ruotsiksi.

2. Nationalspråkens ställning i en tvåspråkig stad

Enligt grundlagen⁸ är Finlands nationalspråk finska och svenska. Var och ens rätt att använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, i myndighetsfrågor och att få sina förrättningshandlingar på det egna språket tryggas genom lagstiftningen. Den offentliga makten ska se till att landets finsk- och svenskspråkiga befolkning på lika grunder får sina behov tillfredsställda med avseende på bildning och samhälle. Det är bl.a. dessa frågor som är underliggande i Nationalspråksstrategin.

Språklagen⁹ 1 kap. 2 § tryggar genomförandet av bestämmelserna i grundlagen. I språklagen förklaras vidare att en tvåspråkig myndighet är skyldig att ge invånarna betjäning på finska och svenska och att visa att den använder båda språken såväl i servicen som i den övriga verksamheten. Lagen utgår ifrån att myndigheten i sin verksamhet på eget initiativ ska se till att de språkliga rättigheterna fullföljs i praktiken. I Vandas fall har bl.a. påverkarorganet svenska kommittén och tvåspråkighetsarbetsgruppen tillsatts för genomförande av detta uppdrag.

Förutom i språklagen ingår språkbestämmelser också i bl.a. kommunallagen, lagen om grundläggande utbildning och speciallagstiftningen om social- och hälsovård samt lagen om välfärdsområden. Bestämmelser om krav på kommunalt anställdas språkkunskaper finns å sin sida i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (språkkunskapslagen)¹⁰. Enligt den sistnämnda lagens 2 kap. 3 § är en myndighet skyldig att se till att de anställda har sådana språkkunskaper som arbetsuppgifterna kräver, vilket myndigheten ska försäkra sig om när den besätter en tjänst eller anställer någon. Bestämmelsen gäller både de formella och de reella språkkunskaperna.

Kommunernas språkliga indelning fastställs enligt språklagens 1 kap. 5 § vart tionde år genom statsrådets förordning. En kommun är vidare enligt lagen tvåspråkig om den har både finsk- och svenskspråkiga invånare och minoriteten utgör minst 8 procent av invånarna eller minst 3 000 invånare. I Vanda stad är andelen svenskspråkiga 2,4 % och antalet svenskspråkiga invånare var 5 579 vid årsskiftet 2020/2021¹¹. I och med detta räknas Vanda stad officiellt som en tvåspråkig stad och enligt prognoserna kommer kommunen att förbli tvåspråkig åtminstone till år 2045¹². Därigenom är upprätthållande av ett tvåspråkighetsprogram ändamålsenligt.

2.1 Rätten att använda sitt eget språk i Vanda stad

Var och en invånare och förtroendevald har rätt att använda finska eller svenska. Dessutom ska staden ordna möjlighet för invånarna att bli hörda på sitt eget språk, antingen finska eller svenska.

³ Suomen perustuslaki 731/1999

⁴ Kielilaki 6.6.2003/423

⁵ Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta 6.6.2003/424

⁶ Väestöraportti 2020-2021, Parviainen Elina 2021

⁷ Vantaan ruotsinkielisen väestön ennuste 2021, Vantaan kaupunki, strategia ja tutkinto

⁸ 2 kap. § 17, Finlands grundlag 731/1999

⁹ Språklagen 6.6.2003/423

¹⁰ Lag om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda 6.6.2003/424

¹¹ Väestöraportti 2020-2021, Parviainen Elina 2021

¹² Vantaan ruotsinkielisen väestön ennuste 2021, Vanda stad, strategi och forskning

Yhtiöllä, yhdistyksellä ja muulla oikeushenkilöllä on oikeus kaupungin kanssa asioidessaan käyttää pöytäkirjakieltään, joko suomea tai ruotsia. Tässä noudatetaan soveltuvin osin yksityishenkilön kielellisistä oikeuksista annettuja säännöksiä.

Kaupungin toimielimen jäsenellä on oikeus käyttää suomea tai ruotsia kokouksessa sekä pöytäkirjaan tai mietintöön liitettävässä kirjallisessa lausunnossa tai mielipiteessä. Jos toimielimen muu jäsen ei ymmärrä suullista puheenvuoroa, se on pyynnöstä hänelle lyhyesti selostettava.

Vantaan kaupungin päähallintokieli on suomi ja kunnan työntekijöiden työsopimuksista käy ilmi, mitä kielitaitoa tehtävään tarvitaan.

Vantaan kaupungin hallintosäännössä¹³ todetaan näin: "Hallinnon ja toiminnan järjestämisessä sekä viestinnässä on otettava huomioon suomen- ja ruotsinkielisten asukkaiden ja palvelujen käyttäjien oikeus saada palveluja heidän äidinkielellään suomeksi tai ruotsiksi kaikilla kunnan tehtäväalueilla."

2.2 Kaksikielisen kaupungin velvoitteet

Kaupungin tulee oma-aloitteisesti huolehtia siitä, että kielelliset oikeudet toteutuvat käytännössä. Asukkaita tulee palvella sekä suomeksi että ruotsiksi ja heille tulee osoittaa, että sekä palveluissa että muussa toiminnassa käytetään molempia kieliä. Kaupungin tulee yhteydenotoissaan yksityishenkilöihin ja oikeushenkilöihin käyttää näiden kieltä, suomea tai ruotsia, jos se on tiedossa tai kohtuudella selvitettävissä, taikka molempia.

Kaupungilla on velvollisuus huolehtia siitä, että palvelut annetaan suomeksi ja ruotsiksi myös esimerkiksi silloin, kun palveluja ostetaan yksityiseltä palveluntuottajalta. Vantaalla suuret hankinnat käsittelee hankintayksikkö ja hankintoja hoitavat työntekijät saavat koulutusta, joka sisältää tietoa kaupungin kielivaatimuksista.

Hallintoasian käsittelykieli on asianosaisen kieli. Tuomiot, päätökset ja muut kielilain 12–17 §:n mukaisessa asiassa annettavat asiakirjat on laadittava asianosaisen kielellä. Asianosaisille lähetettävissä ilmoituksissa, kutsuissa ja kirjeissä on käytettävä vastaanottajan kieltä, jos se on tiedossa tai kohtuudella selvitettävissä. Vaihtoehtoisesti voidaan käyttää sekä suomea että ruotsia.

Yleisölle suunnatussa tiedottamisessa on käytettävä suomen ja ruotsin kieltä. Ilmoitukset, kuulutukset ja julkipanot sekä muut yleisölle annettavat tiedotteet tulee antaa molemmalla kielellä. Selvitysten, päätösten tai muiden vastaavien tekstien julkaiseminen ei velvoita kääntämään niitä sellaisinaan, mutta laki velvoittaa viranomaisen huolehtimaan sekä suomen- että ruotsinkielisen väestön tiedonsaantitarpeista. Vantaalla kaupunginvaltuuston asiakirjat julkaistaan suomeksi ja ruotsiksi.

Företag, föreningar och andra juridiska personer har rätt att använda sitt protokollspråk, antingen finska eller svenska, i sina kontakter med staden. För dem gäller alltså de bestämmelser som omfattar individens språkliga rättigheter i sådana frågor som lagen kan tillämpas på.

Medlemmar i stadens organ har rätt att använda finska eller svenska vid sammanträden och i skriftliga yttranden eller ställningstaganden till protokollet eller ett betänkande. Om någon annan medlem inte förstår ett muntligt yttrande, ska det på begäran återges i korthet på det andra språket.

Vanda stads huvudsakliga administrativa språk är finska och det framgår i de kommunanställdas arbetsavtal vilka språkkunskaper som krävs i befattningen.

I stadens förvaltningsstadga¹⁴ konstateras följande: "I organiseringen av förvaltningen och verksamheten samt i stadens information ska de finsk- och svenskspråkiga invånarnas och servicetagarnas rättighet att få betjäning på sitt eget modersmål, finska eller svenska, inom kommunens alla verksamhetsområden beaktas".

2.2 En tvåspråkig stads skyldigheter

Staden ska på eget initiativ se till att de språkliga rättigheterna förverkligas i praktiken. Invånarna ska betjänas på både svenska och finska och det ska vara tydligt för dem att båda språken används såväl i servicen som i den övriga verksamheten. Staden ska i kontakter till privatpersoner och juridiska personer använda deras språk, finska eller svenska, om staden känner till det eller det går att få reda på det med rimlig ansträngning, eller så används båda språken.

Staden är skyldig att se till att service ges på både finska och svenska också t.ex. när servicen upphandlas av privata serviceproducenter. I Vanda behandlas stora upphandlingar av upphandlingsenheten och de anställda som sköter upphandlingar får utbildning som inkluderar information om stadens språkkrav.

Handläggningspråket i ett förvaltningsärende är partens språk. Domslut, beslut och andra handlingar som ges i ett ärende som omfattas av 12–18 § i språklagen ska utarbetas på partens språk. I meddelanden, inbjudningar och brev som skickas till olika parter ska staden använda mottagarens språk, om staden känner till det eller det går att få reda på det till rimligt besvär. Alternativt går det att använda både finska och svenska.

I information som riktar sig till allmänheten ska finska och svenska användas i tvåspråkiga kommuner. Meddelanden, kungörelser, delgivningar och andra tillkännagivanden till allmänheten ska ges på båda språken. En myndighet åläggs inte att i sig översätta utredningar, beslut eller motsvarande texter som publiceras, men lagen förpliktigar myndigheten att se till att både den finsk- och den svenskspråkiga befolkningens informationsbehov tillgodoses. I Vanda publiceras stadsfullmäktiges handlingar på finska och svenska.

¹³ Vantaan kaupungin hallintosääntö, kaupunginvaltuusto 10.5.2021: 1 luvun 2 §

¹⁴ Vanda stads förvaltningsstadga, stadsfullmäktige 10.5.2021: 1 kap. § 2

Viestit ja ilmoitukset käännetään suomesta ruotsiksi tietyin viivein. Kylttejä, liikennemerkkejä ja muita vastaavia yleisölle osoitettuja kylttejä koskevien tekstien on oltava sekä suomeksi että ruotsiksi.

3. Kaupungin kaksikielisyyden nykytila

Vuonna 1960 useampi kuin joka kymmenes vantaalainen oli ruotsinkielinen. Tätä seuraavina vuosikymmeninä ruotsinkielisen väestön osuus on laskenut, ja tänä päivänä ruotsinkielisiä on kaupungin asukkaista 2,4 %⁵. Yleinen kehityssuunta Vantaalla on jo vuosien ajan ollut, että ruotsinkielisten osuus väestöstä laskee, suomenkielisten osuus säilyy suurin piirtein samantasoisena ja muunkielisten osuus nousee⁵. Tämänhetkisen väestöennusteen mukaan ruotsinkielisiä asuu Vantaalla 5 500 vuonna 2045¹⁵. Ruotsinkielisten osuus tulee laskemaan 2 %:iin vuonna 2031⁸. Suomenkielisten määrä nousee 186 800:aan vuoteen 2025 mennessä, minkä jälkeen määrä laskee 177 500:aan vuoteen 2035 mennessä¹⁶.

Vantaan kaupungin strategia- ja tutkimusosasto raportoi vuosittain väestömuutoksista. Maantieteellisesti ruotsinkielinen väestö on jakaantunut Vantaalla epätasaisesti jo vuosia. Suuraluekohtainen asukasmäärä vaihtelee ja noin puolet ruotsinkielisistä asuu Myymäen ja Tikkurilan suuralueilla. Vantaan suuralueista eniten ruotsinkielisiä asukkaita on prosenttimääräisesti Kivistössä, jossa asuu 3,1 prosenttia ruotsinkielisiä, kun taas Myymäessä, Tikkurilassa ja Aviapoliksessa osuus on 2,7 prosenttia ja Hakunilassa ruotsinkielisten osuus on 2,4 prosenttia. Korsossa on vain 1,5 prosenttia ruotsinkielisiä ja Koivukylässä 1,6 prosenttia.

Perheiden osalta ruotsinkielisen väestön jakautuminen täysin ruotsinkielisiin ja kaksikielisiin perheisiin on kuluvalle vuosituonnilla muuttunut hyvin vähän. Vuosina 2020/2021 kaksikielisiä perheitä oli 4 856, yksikielisiä suomenkielisiä perheitä 103 389 ja yksikielisiä ruotsinkielisiä perheitä 784. 16 723 suomenkielistä ja 425 ruotsinkielistä perhettä koostui yksinhuoltajista⁹.

Kielibarometri 2012, 2016 ja 2020-tutkimuksen mukaan palveluiden saatavuus omalla äidinkielellä on suhteellisen hyvä kaupungeissa, joissa kielivähemmistön osuus on vähintään 25 %. Vantaalla ruotsinkielisten prosentuaalinen osuus ja myös maantieteellinen jakautuminen asettavat haasteita kaupungin ruotsinkielisen toiminnan ja palveluiden suunnittelulle, kun tarve ja kysyntä näille vaihtelevat.

Kielibarometrissa 2020 vantaalaisten ruotsinkielisen palvelun taso oli keskimäärin 7 kymmenestä mahdollisesta, ja tämä on suunnilleen sama kuin vuonna 2016 kun keskiarvo oli 6,9 ja vuonna 2012 keskiarvon ollessa 7,1¹⁹.

¹⁵ Vantaan väestöennuste 2021 ruotsinkielinen väestö, Mänty, Minna ja Riihelä, Juhani 2021

¹⁶ Väkiluku Helsingin seudulla äidinkielen mukaan, osuus (%) koko väestöstä 1.1.2005–2018 sekä ennuste 1.1.2020–2035

Meddelanden och kungörelser översätts från finska till svenska med en viss fördröjning. Texterna på skyltar, trafikmärken och annan motsvarande skyltning som riktar sig till allmänheten ska vara både på finska och svenska.

3. Nuläget för stadens tvåspråkighet

År 1960 var fler än var tionde Vandabo svenskspråkig. Under de följande decennierna har den svenskspråkiga befolkningens andel minskat och i dag är 2,4 % av stadens befolkning svenskspråkig⁵. Den allmänna utvecklingstendensen i Vanda har redan i flera års tid varit den att andelen svenskspråkiga minskar långsamt och andelen finskspråkiga har bibehållits på ungefär samma nivå, medan andelen personer med andra modersmål ökar⁵. Enligt aktuella invånarprognoser sjunker antalet svenskspråkiga invånare sakta efter år 2031, så att det år 2045 bor ca 5 500 svenskspråkiga i Vanda⁸. Andelen svenskspråkiga blir 2 % år 2031¹⁷. Finskspråkiga ökar till 186 800 fram till år 2025, efter vilket antalet minskar till 177 500 år 2035¹⁸.

Vanda stads avdelning för strategi och forskning rapporterar årligen hur befolkningsmängden ändras. Geografiskt sett har den svenskspråkiga befolkningen fördelats ojämnt i Vanda under en lång tid. Storområdesvis varierar invånarantalet, men cirka hälften av de svenskspråkiga finns nu samlade i Myrbacka och Dickursby storområden. Av Vandas storområden har Kivistö med 3,1 % svenskspråkiga procentuellt sett flest svensktalande invånare, medan den procentuella andelen i Myrbacka och Dickursby samt Aviapolis är 2,7 % och i Håkansböle ligger andelen svenskspråkiga på 2,4 %. I Korsö finns endast 1,5 % svenskspråkiga och i Björkby 1,6 %.

När det kommer till familjer har fördelningen av den svenskspråkiga befolkningen på helt svenskspråkiga och tvåspråkiga familjer under det innevarande årtusendet ändrats ytterst litet. År 2020/2021 var tvåspråkiga familjer 4 856 till antalet, enspråkigt finskspråkiga familjer är 103 389 till antalet och enspråkigt svenskspråkiga familjer är 784 till antalet. 16 723 finskspråkiga och 425 svenskspråkiga familjer var ensamstående⁹.

Enligt Språkbarometern både år 2012, 2016 och 2020 är tillgången till service på det egna modersmålet relativt god i de städer, där språkminoritetens andel uppgår till minst 25 %. Den procentuella andelen svenskspråkiga, liksom den geografiska spridningen i Vanda sätter planeringen av stadens svenskspråkiga verksamhet och service på prov, eftersom behov och efterfrågan växlar stort.

I Språkbarometern 2020 hade nivån på den svenskspråkiga servicen enligt de svenskspråkiga invånarna i Vanda ett medelvitsord på 7 av 10 möjliga och det är ungefär den nivån som servicen haft även år 2016 med 6,9 som medeltal och år 2012 med 7,1 som medeltal¹⁹.

¹⁷ Vantaan väestöennuste 2021 ruotsinkielinen väestö, Mänty, Minna och Riihelä, Juhani 2021

¹⁸ Väkiluku Helsingin seudulla äidinkielen mukaan, osuus (%) koko väestöstä 1.1.2005–2018 sekä ennuste 1.1.2020–2035

¹⁹ Språkbarometern, Justitieministeriet, 2020

Viime vuosina tehdyissä asukaskyselyissä vähintään puolet vastaajista on arvioinut saaneensa harvoin tai ei koskaan ruotsinkielistä palvelua. Vantaalla vuonna 2019 tehty 120 vastaajan palvelukysely osoitti, että ruotsinkieliset pyytävät harvoin ruotsinkielistä palvelua (alle 1/3 vastaajista), mikä vahvistui kielibarometrin kyselyissä, joissa 29 % harvoin tai ei koskaan pyytänyt palvelua ruotsiksi ja luku oli noussut 42 prosenttiin vuonna 2020.

Ruotsinkielisen palvelun keskimääräinen laatu oli 2/5 ruotsinkielisessä palvelututkimuksessa. Samassa vuonna 2021 tehdyssä kyselyssä ruotsinkielinen palvelu sai keskiarvon 2,6, vastaajia oli 67 ja 37 % ilmoitti käyttävänsä ruotsia ollessaan yhteydessä viranomaisiin. Kielibarometrin ja muiden kyselyjen avoimet vastaukset ovat kuitenkin korostaneet, että ruotsinkieliset käyttävät usein suomea saadakseen nopeampaa ja sujuvampaa palvelua, kun he ovat yhteydessä kaupungin viranomaisiin. Näiden havaintojen perusteella näyttää siltä, että kaupungin kaksikielistä toimintaa olisi selvästi tuettava.

3.1 Ohjeistus

Hallintosäännössä annetaan tarpeelliset määräykset siitä, miten kaupungissa annetaan palvelut samanlaisin perustein eri kieliryhmiin kuuluville asukkaille. Vantaan kaupungin hallintosääntöön on kirjattu, että sitä sovellettaessa sekä toiminnan järjestämisessä ja tiedottamisessa on noudatettava kielilakia ja lakia julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta. Kaupunginvaltuuston kokouskutsu ja pöytäkirja laaditaan suomen ja ruotsin kielellä. Muiden toimielinten kokouskutsujen ja pöytäkirjojen kieli on suomi, erikseen nimettyjä ruotsinkielisiä toimielimiä lukuun ottamatta.

Toimialojen johtosääntöihin on kirjattu velvollisuus huomioida toiminnan järjestämisessä väestön oikeus saada palveluja äidinkielellään, suomeksi ja ruotsiksi. Hankintaohjeissa todetaan, että hankintasopimuksissa on oltava määräyksiä kielestä, jolla tarjoukset on laadittava ja mitä kieltä/kieltä hankintavuoropuhelussa käytetään.

Vantaa on virallisesti kaksikielinen kaupunki. Kukin toimintalue vastaa viestintämateriaalinsa tuottamisesta ruotsiksi. Vantaan ruotsinkielinen palvelualue sijaitsee kasvatuksen ja oppimisen toimialalla, ja kaupunkitasolla ruotsinkielistä viestintää koordinoidaan kyseisellä toimialalla. Kaupunginvaltuuston esityslistat ja pöytäkirjat on käännetty ruotsiksi ja löytyy internetsivuilta paatokset.vantaa.fi. Myös tärkeät lehdistötiedotteet, talousarviot, tilinpäätökset, ilmoitukset, asemakaavat ja kadunnimet käännetään. Muun tiedotus- ja markkinointiaineiston osalta on kuitenkin tarpeen arvioida tapauskohtaisesti, miten ruotsinkielisen väestön tiedontarpeet voidaan turvata. Ellei kaikkia julkaisuja ole mahdollista julkaista myös ruotsiksi, on esimerkiksi palveluja koskevissa esitteissä oltava ruotsinkielinen yhteenveto. Lisäksi niissä on hyvä kertoa, mistä ruotsinkieliset kuntalaiset saavat lisätietoja äidinkielellään. Kaksikielisenä kuntana Vantaalla on velvollisuus käyttää ruotsinkielisen kuntalaisen kanssa ruotsia.

I de invånarenkäter som genomförts under de senaste åren har minst hälften av respondenterna bedömt att de sällan eller aldrig fått service på svenska. I enkäten Service på svenska i Vanda, som genomfördes år 2019 med 120 respondenter, framgick att svenskspråkiga sällan begär service på svenska (färre än 1/3 av svararna), vilket förstärktes i språkbarometerns undersökningar där 29% sällan eller aldrig begärde service på svenska och siffran hade stigit till 42 % år 2020.

Medeltalet för kvaliteten på svenskspråkiga servicen var i enkäten om service på svenska 2 av 5. I samma enkät som genomfördes år 2021 fick svenskspråkiga servicen medeltalet 2,6 med 67 respondenter och 37 % uppgav att de använder svenska när de är i kontakt med myndigheter. Men trots detta har det i språkbarometerns och övriga enkäters fria svar framhävts att de svenskspråkiga ofta använder finska för att få snabbare och smidigare service när de har kontakt med stadens myndigheter. På basis av dessa resultat förefaller det som om det skulle finnas ett klart behov för att stödja stadens tvåspråkighetsverksamhet.

3.1 Anvisningar

I förvaltningsstadgan ingår de relevanta bestämmelserna för hur servicen i staden ges på enahanda grunder till invånare som hör till olika språkgrupper. I Vanda stads förvaltningsstadgar står det skrivet att man vid tillämpningen av stadgan, liksom när man organiserar verksamheten och informationen ska följa språklagen och lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda. Fullmäktiges möteskallelser och protokoll ska skrivas på finska och svenska. Föredragningslistor och protokoll är på finska när det gäller övriga verksamhetsorgan, med undantag av de svenskspråkiga organ som anges separat.

I verksamhetsområdenas instruktioner har man skrivit in skyldigheten att beakta befolkningens rättighet att få service på sitt modersmål, finska och svenska, när verksamheten organiseras. I upphandlingsanvisningarna står att avtalen ska innehålla bestämmelser om vilket språk anbuderna ska avfattas på och vilket/a språk som ska användas i upphandlingsdialogen.

Vanda är officiellt en tvåspråkig stad. Varje verksamhetsområde ansvarar för att producera sitt kommunikationsmaterial på svenska. Vandas svenskspråkiga serviceområde finns inom verksamhetsområdet för fostran och lärande och på stadsnivå samordnas svenskspråkig kommunikation inom det verksamhetsområdet. Kommunfullmäktiges föredragningslistor och protokoll finns översatta till svenska på besluten.vantaa.fi. Viktiga pressmeddelanden, budgeter, bokslut, kungörelser, detaljplaner och gatunamn översätts också. När det gäller övrigt informations- och marknadsföringsmaterial måste man däremot från fall till fall bedöma hur man ska trygga den svenskspråkiga befolkningens informationsbehov. Ifall det inte är möjligt att ge ut alla publikationer även på svenska, måste det finnas ett sammandrag på svenska i t.ex. broschyrer som rör service som även omfattar svenskspråkiga invånare. I Vanda strävar vi efter att i dessa även omtala var svenskspråkiga kommuninvånare kan få tilläggsinformation på sitt modersmål. Som en tvåspråkig kommun åligger det, som sagt, Vanda att i kontakten med en svenskspråkig kommuninvånare använda hans eller hennes modersmål.

3.2 Ruotsinkielisen palvelun organisointi

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan ruotsinkielisten palvelujen palvelualue vastaa kasvatuksen ja oppimisen lautakunnan ruotsinkieliseen jaotukseen ja svenska kommittén-vaikuttamistoimielimeen kuuluvien asioiden valmistelusta ja toteuttamisesta sekä ruotsinkielisten palvelujen koordinoinnista kaupunkitasoisesti Vantaalla. Kaikki muut toimialat, eli kaupunkikulttuuri, sosiaali- ja terveydenhuolto, kaupunkiympäristö ja kaupunkistrategia ja johto, vastaa kuitenkin ruotsinkielisten palvelujen järjestämisestä toimialan sisäisesti.

Ruotsinkielisten palvelujen palvelualue järjestää ruotsinkielistä varhaiskasvatusta 10 kk-6-vuotiaille lapsille yhteistyössä (suomenkielisen) varhaiskasvatuksen palvelualueen kanssa. Ruotsinkielistä esiopetusta järjestää ruotsinkielinen varhaiskasvatus ja se tapahtuu ruotsinkieliseen perusopetukseen yhteydessä olevissa tiloissa. Ruotsinkielistä esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta tarjotaan myös ruotsinkielisen esiopetuksen yhteydessä. Ruotsinkielinen varhaiskasvatus järjestetään myös yksityisinä palveluina, joita tuetaan palveluseleillä ja yksityisen hoidon tuella.

Kasvatuksen ja oppimisen lautakunnan ruotsinkielinen jaosto päätti kokouksessaan (9.8.2018), että ruotsin kielen esiopetus vantaalaiseen esiopetukseen siirtyy ruotsinkielisestä perusopetuksesta ruotsinkielisten palvelujen varhaiskasvatukseen 1.8.2019 alkaen. Uusi varhaiskasvatuslaki, joka astui voimaan 1.9.2018, johti henkilöstörakenteen uudelleenorganisointiin ja tätä rakennetta kehitetään edelleen vuonna 2022.

Palvelualue vastaa myös ruotsin kielen perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen järjestämisestä ja kehittämisestä. Uusi lukiolaki astui voimaan 1.8.2019 ja uudet opetussuunnitelmat 1.8.2021. Ylioppilastutkinnon digitalisoituminen alkoi 2016 ja kevästä 2019 lähtien, ylioppilastutkinto toteutettiin sähköisesti.

Ruotsinkielistä etsivää nuorisotyötä tehdään myös ruotsinkielisten kasvatuksen ja oppimisen palvelujen kautta, toisin kuin suomenkielinen etsivä nuorisotyö, jossa nuorisotoimintaa johtaa kaupunkikulttuurin toimiala. Pääkaupunkiseudun ruotsinkielistä työpajatoimintaa johtaa Nuorisotyöpaja Sveps (Svenska produktionsskolan) Helsingissä. Ruotsinkielinen ammatillinen koulutus järjestetään Helsingissä Praktikumin ammattikoulun kautta, jossa Vantaan kaupunki omistaa 7 prosenttia. Vantaan ruotsinkielinen nuorisotilatoiminta järjestetään yhteistyössä Norr om Stan ja Folkhälsan i Östra Helsingehdistysten kanssa.

Ruotsinkielisten palvelujen palvelualue vastaa 1.1.2020 alkaen kaupungin ruotsinkielisten palvelujen koordinoinnista. Tärkein tehtävä on varmistaa, että ruotsinkieliset saavat tietoa siitä, mistä he voivat saada palvelua äidinkielellään. Eri palvelualueiden viranhaltijoiden ruotsin kielen taito kartoitetaan ja täydennys- ja kielikursseja tarjotaan tarpeen mukaan, jotta ruotsinkieliset asukkaat voidaan ohjata äidinkielenä tuntevien viranhaltijoiden luo. Uuteen tehtävään kuuluu palvelualueille tiedottaminen kielilaisa säädetystä vaatimuksista ja oikeuksista yhdessä svenska kommitténin ja kaksikielisyystyöryhmän kanssa. Ruotsinkielisten palvelujen palvelu huolehtii myös yhteydenpidosta kaupungin ruotsinkielisiin yhdistyksiin.

3.2 Hur den svenskspråkiga servicen organiseras

Det svenskspråkiga serviceområdet inom verksamhetsområdet för fostran och lärande ansvarar för att bereda och genomföra ärenden som hör till den svenskspråkiga sektionen inom nämnden för fostran och lärande och påverkansorganet svenska kommittén samt för koordinering av svenskspråkiga tjänster på stadsnivå i Vanda. Alla andra verksamhetsområden, det vill säga stadskulturen, social- och hälsovården, stadsmiljön och stadens strategi och ledning, ansvarar trots det var för sig för att organisera service på svenska.

Serviceområdet för den svenskspråkiga servicen anordnar småbarnspedagogik på svenska för barn i åldern 10 månader till 6 år i samarbete med resultatområdet för småbarnspedagogik. Förskoleundervisningen organiseras av småbarnspedagogiken och sker i utrymmen som finns i samband med grundläggande undervisningen. I samband med förskoleundervisningen erbjuds också kompletterande småbarnspedagogik. Förskoleverksamhet organiseras också som privata tjänster och dessa stöds genom användning av servicesedlar och stöd för privat vård.

Svenskspråkiga sektionen inom nämnden för fostran och lärande beslöt på sitt sammanträde (9 augusti 2018) att förskoleundervisningen på svenska i Vanda överförs från den svenskspråkiga grundläggande undervisningen till småbarnspedagogiken inom den svenskspråkiga servicen per den 1 augusti 2019. Den nya lagen om småbarnspedagogik som trädde i kraft 1 september 2018 medförde omorganisering av personalstrukturen och denna struktur utvecklas vidare år 2022.

Serviceområdet ansvarar även för att organisera och utveckla grundläggande- och gymnasieutbildningen på svenska. Den nya gymnasielagen trädde i kraft den 1 augusti 2019 och de nya läroplanerna togs i bruk den 1 augusti 2021. Studentexamen har digitaliserats sedan 2016 från och med våren 2019 genomfördes studentexamen elektroniskt.

Uppsökande ungdomsarbete sköts också via svenskspråkiga servicen inom verksamhetsområdet för fostran och lärande, till skillnad från på finska, där ungdomsverksamheten sköts av stadskulturens verksamhetsområde. Den svenskspråkiga verkstadsverksamheten i huvudstadsregionen drivs av Svenska produktionsskolan i Helsingfors. Svenskspråkig yrkesutbildning anordnas i Helsingfors genom yrkesskolan Praktikum, där Vanda stad äger 7 procent. Den svenskspråkiga ungdomsgårdsverksamheten i Vanda arrangeras i samarbete med föreningarna Norr om Stan och Folkhälsan i Östra Helsingehdistyerna.

Från och med den 1:a januari 2020 ansvarar det svenskspråkiga serviceområdet för koordineringen av stadens svenskspråkiga tjänster. Det viktigaste uppdraget är att se till att de svenskspråkiga invånarna får information om var de kan få service på sitt modersmål. Svenska språkkunskaper hos tjänsteinnehavarna inom olika serviceområden kartläggs och utbildningar och språkkurser erbjuds enligt behov, så att de svensktalande invånarna kan vägledas till tjänsteinnehavare som kan deras modersmål. I den nya uppgiften ingår att informera serviceområden om de krav och rättigheter som anges i språklagen, tillsammans med svenska kommittén och tvåspråkighetsarbetsgruppen. Den svenskspråkiga servicen sköter också kontakten till stadens svenskspråkiga föreningar.

Kun kaupungin verkkosivut vanta.fi uusitaan keväällä 2022, kaikki sisältö käännetään ruotsiksi. Kaikki toimialat ovat sen jälkeen velvollisia päivittämään verkkosivujensa tiedot suomeksi ja ruotsiksi.

Kulttuuripalveluiden kahdessa yksikössä, kuvataidekoulussa ja musiikkiopiston ruotsinkielisessä yksikössä, annetaan opetusta ruotsin kielellä. Kulttuuripalveluissa järjestetään myös ruotsinkielistä toimintaa isojen tapahtumien ja festivaalien yhteydessä ja tämän lisäksi kaupunkikulttuuri järjestää perinteiset ruotsinkieliset tapahtumat kuten svenska veckan ja lucia-kulkue. Urheilu- ja harrastustoimintaa järjestetään myös ruotsiksi, ja kirjasto tarjoaa ruotsinkielistä toimintaa.

Varsinkin sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla hyödynnetään ostopalveluita sekä kuntien välistä yhteistyötä ruotsinkielisten asukkaiden palveluiden järjestämisessä. Kaupunkiympäristön ja kaupungin strategia ja johdon eri palvelualueilla on nimetty erilliset ruotsinkielisistä asioista vastaavat henkilöt.

3.3 Viestintä ja tiedottaminen

Kaupunki viestii keskeiset asiat ruotsiksi. Kielilain mukaan kaksikielisyysvaatimus ei tarkoita, että suomen- ja ruotsinkielisten versioiden tulee olla täysin samanlaajuisia, vaan laajuus ja muoto tulee ratkaista asiasisällön perusteella. Palvelusta, jota on saatavana vain suomeksi, viestitään usein vain suomeksi.

Ruotsinkieliseltä vanta.fi -sivustolta löytyvät tiedot kaupungin palveluista sekä ajankohtaisia uutisia. Vanda Nytt -uutiskirje julkaistaan kerran kuussa. Kaupunki ylläpitää Vi Vandasvenskar -facebookryhmää ja kaupungin muillakin sometileillä julkaistaan postauksia ruotsiksi. Neljä kertaa vuodessa ilmestyvässä asukaslehdessä on ruotsinkielinen aukeama. Tervetuloa Vantaalle -kortti menee ruotsinkielisiin kotitalouksiin ruotsinkielisenä. Kaupungin ruotsinkielitähpuhuvien työntekijöiden ja luottamushenkilöiden sekä ruotsinkielisten järjestöjen yhteystiedot on koottu yhteen Vandaguiden-nimiseen palveluoppaaseen, joka julkaistaan sähköisesti.

Kaupunginvaltuuston esityslistat ja pöytäkirjat käännetään ruotsiksi. Myös talousarvot, tilinpäätökset, kuulutukset, kaavatekstejä sekä kadunnimet käännetään. Yleisen tiedotus- ja markkinointiaineiston tuottaminen ruotsin kielellä on tapauskohtaisen harkinnan varassa. Jokainen toimiala vastaa omalta osaltaan verkkosivujensa ruotsinkielisestä sisällöstä ja muusta ruotsinkielisestä viestinnästään. Ruotsinkielisen sisällön kokonaisuuden koordinointi on kasvatuksen ja oppimisen toimialan ruotsinkielisen tiedottajan vastuulla. Kaupungin kielenkääntäjäresurssit ovat rajalliset, mikä aiheuttaa ruotsinkielisten ajankohtaismateriaalien julkaisuun viivettä.

3.4. Henkilöstö

Vantaan kaupungilla työskenteli vuonna 2011 247 äidinkieltään ruotsinkielistä työntekijää (näistä 161 kasvatuksen ja oppimisen toimialan ruotsinkielisten palvelujen palvelualueella) ja mittasuhteet ovat pysyneet melko samanlaisina vuosien varrella.

I samband med att stadens webbsidor vanta.fi förnyas under våren 2022 översätts allt innehåll till svenska. Alla verksamhetsområden är därefter skyldiga att uppdatera informationen på sina webbsidor på finska och svenska.

Två enheter inom stadskulturen, Vanda Bildkonstskola och Vanda musikinstitutets svenskspråkiga enhet, erbjuder undervisning på svenska. Stadskulturen anordnar även svenskspråkigt program i samband med större evenemang och festivaler, och dessutom anordnar stadskulturen traditionella svenskspråkiga evenemang som svenska veckan och lucia. Det ordnas också idrotts- och hobbyverksamhet på svenska och biblioteket erbjuder svenskspråkig verksamhet.

Social- och hälsovårdens verksamhetsområde använder sig av särskilt av köptjänster och samarbete mellan kommuner för att organisera tjänster för svenskspråkiga invånare. Inom stadsmiljöns och stadens strategi och lednings olika serviceområden har det utsetts personer med ansvar för svenskspråkiga frågor.

3.3 Information och publikationer

Staden kommunicerar de viktigaste frågorna på svenska. Enligt språklagen innebär tvåspråkighetskravet inte att finska och svenska versioner ska ha exakt samma omfattning, utan omfattningen och formen bestäms utgående från innehållet. Tjänster som endast finns på finska kommuniceras ofta endast på finska.

Den svenskspråkiga vanta.fi webbplatsen innehåller information om stadens tjänster och aktuella nyheter. Nyhetsbrevet Vanda Nytt publiceras en gång i månaden. Staden upprätthåller Facebookgruppen Vi Vandasvenskar och inlägg publiceras sporadiskt på svenska på andra sociala medier i staden. Invånartidningen, som ges ut fyra gånger om året, har alltid ett svenskspråkigt uppslag. Invånarbrevet Välkommen till Vanda skickas till svenskspråkiga hushåll på svenska. Kontaktuppgifter till stadens svenskspråkiga tjänsteinnehavare och förtroendevalda samt svenskspråkiga organisationer har sammanställts i en serviceguide som heter Vandaguiden och den publiceras elektroniskt.

Stadsfullmäktiges föredragningslistor och protokoll översätts till svenska. Likaså översätts stadens budgetar, bokslut, kungörelser, plantexter och gatunamn. Allmänt informations- och marknadsföringsmaterial på svenska produceras enligt övervägande. Varje verksamhetsområde ansvarar för sitt svenskspråkiga innehåll och annan svenskspråkig kommunikation på sin webbplats. Den svenskspråkiga informatören inom verksamhetsområdet för fostran och lärande har helhetsansvaret för koordineringen av det svenskspråkiga innehållet. Staden har begränsade översättarresurser, vilket tidvis orsakar fördröjningar i översättningsarbetet.

3.4 Personalen

Vanda stad hade 247 anställda med svenska som modersmål år 2011 (av dessa 161 inom bildningsväsendets svenskspråkiga resultatområde) och proportionerna har förblivit ganska likadana längs åren.

Mutta on osoittautunut yhä vaikeammaksi löytää pätevää ruotsinkielistä henkilöstöä useilla eri toimialoilla. Rekrytoinneissa on tästä huolimatta tärkeää pitää huolta kaksikielisyyden velvoitteista. Kaksikielisyys on otettava huomioon myös silloin, kun palveluiden järjestäminen päätetään osoittaa kaupungin ulkopuoliselle toimijalle.

Kesällä 2021 lähetetyssä henkilöstökyselyssä, joka sai 281 vastausta, palvelualueiden suomenkielinen palvelu sai keskimäärin 9,4 kymmenestä mahdollisesta pisteestä ja palvelualueen ruotsinkielinen palvelu keskimäärin 4,5, kun suomenkielinen viestintä sai keskimäärin 9 pistettä ja ruotsinkielinen 5 pistettä. Suurin osa vastaajista ei tiennyt, oliko toisen kansalliskielen palvelussa vastuuhenkilö vai onko toisen kansalliskielen palvelulla erillinen palveluprosessi. Vastaajille vaikutti myös epäselvästi, otetaanko toinen kieli huomioon osallisuustyössä.

Suurin osa vastaajista ei ole viime vuosina suorittanut lisäkoulutusta kansalliskielillä. Vaikka tilanne oli hieman huonompi vuonna 2011, suomen- ja ruotsinkielisessä täydennyskoulutuksessa ei ole ollut havaittu merkittäviä muutoksia tutkimusten tulosten mukaan. Täydennyskoulutuksen suorittaneista suurin osa oli ruotsin kielen koulutuksen suorittaneita suomenkielisiä. Suurin osa vastaajista ei käyttänyt työssään toista kansalliskieltä. Näin ollen parantamisen varaa on sekä toimialojen toiminnassa että henkilöstötyössä kaksikielisyyden osalta.

Vuoden 2021 henkilöstökysely osoitti, että vastaajat eivät ole varmoja rekrytointiin liittyvistä kielitaitovaatimuksista tai -eduista, kun taas vuonna 2011 puolet työntekijöistä vastasi, että ruotsin kielen taito otetaan huomioon rekrytoinnissa. Vuonna 2021 suoritettussa kyselyssä suomenkielisten mielestä ruotsin kielen osaaminen oli etu, kun taas ruotsinkieliset eivät olleet samaa mieltä suomen kielen taidon edusta. Katsottiin myös, että kielitaitoa ei testata rekrytoinnin yhteydessä, mikä on selvästi huononemista vuoteen 2011 verrattuna, jolloin yli puolet vastasi, että toisen kotimaisen kielen taitoa kysytään rekrytoinnin yhteydessä.

Vantaan kaupungilla on käytössä kielilisiä, jonka maksamisesta päättää työnantaja. Kielilisiä voidaan maksaa henkilölle, joka suullisesti käyttää molempia kieliä kuntalaisille suunnatuissa palveluissa. Edellytyksenä on, että tehtävässä edellytetään äidinkielen lisäksi toisen kotimaisen kielen hallintaa ja että kielitaitovaatimuksia ei ole otettu huomioon tehtäväkohtaisessa palkassa. Kielilisiä on saatavilla myös saamen- ja viittomakielille. Kaksikielisyystyöryhmä selvittää kielilisien saamisen mahdollisuuksia ja työntekijöiden kielitaitojen näkyvyyttä seuraavan neljän vuoden aikana.

3.5 Osallisuus

Kaupunkikulttuurin viestintä ja vuorovaikutus –tiimi eli osallisuuspalvelut koordinoi, kehittää ja palvelee asukasosallisuuden toteuttamisessa kaupungin laajuisesti. Toimialoille ja yksiköille tiimi on yhteistyökumppani ja tukee asukasosallisuuden suunnittelussa. Jokaisella toimialueella on osallisuustyöryhmä: tehtävänä on monitoroida ja raportoida toimialueen osallisuustoimintaa. Osallisuustiimi ylläpitää erilaisia työkaluja asukasvuorovaikutuksen toteuttamiseen. Vuoropuhelu kaupunkilaisten kanssa onnistuu myös asukastilaisuuksissa ja –tapahtumissa.

Men det har visat sig bli svårare och svårare att få tag i behörig svenskspråkig personal inom flera olika verksamhetsområden. Det är trots det viktigt att se till att tvåspråkighetens förpliktelser beaktas vid rekryteringarna. Tvåspråkigheten ska också beaktas när beslut fattas om att allokera ordnandet av servicen till en aktör utom staden.

I personalenkäten som skickades ut under sommaren 2021 och fick 281 svar fick serviceområdets finskspråkiga service medeltalet 9,4 av 10 möjliga och serviceområdets svenskspråkiga service fick medeltalet 4,5, medan den finskspråkiga kommunikationen fick medeltalet 9 och den svenskspråkiga 5. Största delen av svararna visste inte om det fanns en ansvarsperson för det andra inhemska språkets service eller om servicen på det andra språket har en skild serviceprocess. Det verkade också vara oklart för respondenterna om det andra språket togs i beaktande i delaktighetsarbete.

Den största delen av svararna har inte gått en fortbildning i nationalspråken under de senaste åren. Trots att läget var lite sämre år 2011 har det alltså inte skett märkbara förändringar i frågan om fortbildning i finska och svenska enligt resultatet från enkäterna. Av dem som gått fortbildning var största delen finskspråkiga som gått fortbildning i svenska. Den största delen av svararna använde inte det andra inhemska språket i sitt arbete. Det finns alltså rum för förbättring både inom verksamhetsområdets verksamhet och inom personalarbetet när det gäller tvåspråkighet.

I personalenkäten från år 2021 framgick att svararna inte är säkra på språkkraven i samband med rekrytering, medan år 2011 svarade hälften av de anställda att kunskaper i svenska beaktas vid rekrytering. I den senaste enkäten upplevde finskspråkiga att det är en fördel att kunna svenska, medan svenskspråkiga inte var eniga om det är en fördel att kunna finska. Det upplevdes också att språkkunskaperna inte prövas i samband med rekryteringen, vilket är en tydlig försämring jämfört med år 2011 då hälften svarade att kunskaper i det andra inhemska språket efterfrågas vid rekryteringen.

I Vanda stad används ett språktillägg som arbetsgivaren fattar beslut om. Språktillägget kan betalas till personer som muntligen använder både finska och svenska i servicen till kommuninvånarna. En förutsättning för att få tillägget är att uppgiften, utöver det egna modersmålet, också förutsätter att man behärskar det andra inhemska språket och att inga språkkrav har beaktats i den uppgiftsrelaterade lönen. Språktillägg kan också fås för samiska och teckenspråk. Tvåspråkighetsarbetsgruppen kommer att arbeta med frågan om språktillägg och språkkunskapernas synlighet under de kommande fyra åren.

3.5 Delaktighet

Teamet för kommunikation och interaktion inom stadskulturens verksamhetsområde, dvs. delaktighetstjänsten, samordnar, utvecklar och servar genomförandet av invånardelaktighet på stadsnivå. För verksamhetsområdena och enheterna är teamet en samarbetspartner och stödjer planeringen av invånardelaktigheten. Varje verksamhetsområde har också en delaktighetsarbetsgrupp, vars uppgift är att övervaka och rapportera delaktighetsaktiviteter till delaktighetsteamet. Delaktighetsteamet har olika verktyg för att implementera invånardelaktighet. Dialog med invånarna förs exempelvis under invånarkvällar och -evenemang.

Lisäksi tiimi ylläpitää osallisuusverkostoa ja järjestää koulutuksia osallisuudesta, asukasvuorovaikutuksen suunnittelusta ja menetelmistä.

Osallisuuspalvelut toimittavat myös alueellisia uutiskirjeitä. Ruotsinkielinen uutiskirje Vanda Nytt tuotetaan yhteistyönä Ruotsinkielisten palvelujen kanssa.

Palvelutuotannon suunnittelussa on tärkeää huomioida ruotsinkielisten palvelutarpeiden lisäksi myös ruotsinkielisten asukkaiden osallisuus. Kaupungin asukkaiden osallisuuden tukemista on kehitetty Vantaalla jo pitkään. Vuonna 2011 laadittiin kaupunkitasoinen osallisuusmalli, ja vuosittain laaditaan ja päivitetään osallisuussuunnitelma. Suunnitelman toimenpanovaiheessa on tarkoitus laatia kaupunkitasoinen ohjeistus osallisuuden edistämiseksi, jossa huomioidaan myös eri asukasryhmien erityistarpeet.

Kaupungin ruotsinkielisten asukkaiden osallisuutta tukee omalta osaltaan svenska kommittén, joka on luottamushenkilöistä koostuva vaikuttamiselin. Sen johtosäännön mukaisesti tehtäviin kuuluu mm. edistää ruotsinkielisen väestön osallisuutta ja hyvinvointia ja käydä aktiivista vuoropuhelua asukkaiden kanssa. Lisäksi svenska kommittén voi tehdä esityksiä, esittää kannanottoja ja antaa lausuntoja asioissa, jotka koskevat ruotsinkielisen väestön asemaa ja olosuhteita. Asukkailla on perinteisen kuntalaisaloitteen ja palautteen antamisen lisäksi mahdollisuus tuoda asioita käsiteltäväksi svenska kommitténille, jonka on tällä tavoin tarkoitus toimia linkkinä asukkaiden ja kaupungin välillä.

4. Tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset

Vantaan kaupunki päivittää tavoitteitaan, arvojaan ja visiotaan neljän vuoden välein. Kaupungin arvot, avoimuus, rohkeus, vastuullisuus ja yhteisöllisyys muodostavat yhteisen käsityksen siitä, mikä on tärkeää ja arvokasta kaupungille. Uusimmat arvot ja visiot löytyvät kaupungin verkkosivuilta.²⁰ Arvot ohjaavat kaupungin päätöksentekoa ja koko organisaation toimintaa, joten se ohjaa myös kaksikielisyysohjelmaa ja -työtä. Alla on kaksikielisyysohjelman tavoitteet ja kaupungin strategiaan painopisteisiin perustuvat toimenpide-ehdotukset.

Vantaan kaupunki on kehittänyt kuusi strategista painopistettä vuosille 2022-2025. Tavoitteet ovat hyvät asukaslähtöiset palvelut, taloudellisesti kestävä ja elinvoimainen kaupunki, eriarvoistumisen estäminen, resurssiviisas ja hiilineutraali Vantaa, kukoistavat kaupunkikeskukset ja merkityksellistä työtä vaikuttavalla johtamisella. Näistä kaksikielisyystyöryhmä on päättänyt keskittyä seuraaviin: hyvät asukaslähtöiset palvelut, kukoistavat kaupunkikeskukset sekä merkityksellistä työtä vaikuttavalla johtamisella, koska nämä strategiset painopisteet liittyvät vahvasti kaksikielisyystyöhön ja ovat tällä hetkellä merkityksellisiä hyvinvointialueen uudistuksen ja päivitetyn kansalliskielistrategian valossa.

Dessutom upprätthåller teamet ett nätverk för dem som arbetar med delaktighet och teamet organiserar utbildningar om inkludering, planering av interaktion med invånare och delaktighetsmetoder.

Delaktighetsteamet ansvarar också för publicering och koordinering av regionala nyhetsbrev. Det svenskspråkiga nyhetsbrevet Vanda Nytt skapas i samarbete med svenskspråkiga servicens serviceområde.

Vid planering av serviceproduktion är det viktigt att utöver invånarnas servicebehov, också beakta deras delaktighet. Stödandet av delaktigheten hos stadens invånare har redan utvecklats under en lång tid i Vanda. År 2011 utarbetades en delaktighetsmodell på stadsnivå och en delaktighetsplan utarbetas och uppdateras årligen. Tanken är att stadens delaktighetsarbete ska strömlinjeformas och att trygga att olika invånargrupper specialbehov beaktas.

Svenska kommittén – ett påverkansorgan bestående av politiska representanter – stödjer också stadens svenskspråkiga invånares delaktighet. Enligt verksamhetsreglerna har kommittén i uppgift att bl.a. främja den svenskspråkiga befolkningens inkludering och välbefinnande samt föra aktiv dialog med invånarna. Vidare kan svenska kommittén framställa förslag, ta ställning till och ge utlåtanden i angelägenheter, som berör den svenskspråkiga befolkningens ställning och omständigheter. Invånarna kan förutom traditionella invånarinitiativ och givande av respons också föra ärenden till behandling i svenska kommittén som på detta sätt är avsedd att fungera som en länk mellan invånarna och staden.

4. Utvecklingsmål och åtgärdsförslag

Vanda stad uppdaterar sina mål, värderingar och sin vision vart fjärde år. Stadens värderingar, öppenhet, mod, ansvarsfullhet och samhällsgemenskap, utgör den gemensamma uppfattningen om vad som är viktigt och värdefullt för staden. Du kan bekanta dig med de senaste värderingarna och visionen på stadens webbsidor.²¹ Värderingarna styr stadens beslutsfattande och hela organisationens verksamhet, alltså styr det också tvåspråkighetsprogrammet och -arbetet. Nedan presenteras tvåspråkighetsprogrammets utvecklingsmål och åtgärdsförslag som tar avstamp i stadens utvecklingsmål.

Vanda stad har arbetat fram sex utvecklingsmål för åren 2022–2025. Målen är kvalitativ service som utgår ifrån invånarna, ekonomiskt hållbar och livskraftig stad, förebyggande av ojämlikhet, resurssmart och kolneutralt Vanda, blomstrande stadscenter och betydelsefullt jobb genom inflytelserikt ledarskap. Av dessa har tvåspråkighetsarbetsgruppen valt att fokusera på kvalitativ service som utgår ifrån invånarna, blomstrande stadscenter samt betydelsefullt jobb och inflytelserikt ledarskap, eftersom dessa mål har en stark koppling till tvåspråkighetsarbetet och är relevanta just nu i ljuset av välfärdsområdesreformen och den uppdaterade nationalspråksstrategin. Tvåspråkighetsarbetsgruppen arbetar naturligtvis även med stadsstrategins övriga mål, men tyngdpunkten för arbetet ligger på de tre utvalda målen.

Kaksikielisyystyöryhmä työskentelee tietenkin myös kaupunkistrategian muiden strategisten painopisteiden parissa, mutta työ keskittyy kolmeen valittuun painopisteisiin. Kaksikielisyystyöryhmä pyrkii saavuttamaan tavoitteensa seuraavien neljän vuoden aikana. Kaksikielisyystyöryhmä raportoi vuosittain kaupunginhallitukselle työn etenemisestä ja tavoitteet ja toimenpiteet päivitetään seuraavalle strategiakaudelle.

4.1 Hyvät asukaslähtöiset palvelut

Tässä kappaleessa kuvataan, miten kaikki eri toimialat toimivat, jotta voidaan tarjota hyvät asukaslähtöiset palvelut. Toimenpiteiden pohjana työryhmä on käyttänyt asukkaiden vastauksia kaksikielisyysohjelman toimenpiteistä. Pääosin avoimista kysymyksistä koostuva tutkimus keräsi 34 vastausta ja oli avoinna 1.-14.11.2021 sähköisellä alustalla OsallistuvaVantaa.fi, jossa oli myös lisätietoa kaupungin kaksikielisyystyöstä sekä suomeksi että ruotsiksi. Kaiken kaikkiaan haluttiin enemmän mahdollisuuksia harjoitella kielitaitoaan ja yhteistyötä eri kieliryhmien välillä, mikä on kaksikielisyysohjelman punainen lanka. Myös svenska kommitténin ehdotukset on otettu huomioon toimenpiteissä.

Kaikille toimialoille yhteisiä toimenpiteitä:

- Kaikille käännöksille tehdään kielentarkistus (mikä johtaa käännösten tasaiseen laatuun)
- Digitaalisten palvelujen saatavuuden varmistaminen molemmilla kotimaisilla kielillä

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala:

- Suomenkieliset hoitajat, joilla on lapsia ruotsinkielisissä yksiköissä, otetaan paremmin huomioon
- Kielikylpytoiminta Vantaalla kehittyä
- Ruotsin- ja suomenkielisten yksiköiden yhteistyö lisääntyy

Kaupunkikulttuurin toimiala:

- Kaksikielisten tapahtumien järjestäminen kirjastopalveluissa, kulttuuripalveluissa, asiakaspalvelukokonaisuudessa ja ruotsinkielisessä musiikkiopistossa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa
- Ruotsinkielisten tapahtumien markkinointi myös suomenkielisille

Kaupunkiympäristön toimiala:

- Väärin kohdistettuja merkkejä on korjattu

Kaupunkistrategian ja johdon toimiala:

- Ruotsinkielistä viestintää lisätään kaikissa kaupungin viestintäkanavissa
- Kielitaitoa ilmaisevia lippuja (ja/tai lappuja) voidaan käyttää kiinteistöissä ja asiakaspalveluhenkilöstöllä
- Kaupungin johdon virallisissa puheissa on aina myös ruotsinkielinen osuus
- Vantaalla luodaan selkeä kotoutumispolku ruotsiksi

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala:

- Palautetta kerätään sekä ruotsin- että suomenkielisistä terveydenhuoltopalveluista
- Järjestetään tiedotustilaisuuksia siitä, miten ruotsin- ja suomenkieliset palvelut järjestetään uudella hyvinvointialueella

Nedan beskrivs hur tvåspråkighetsarbetsgruppen kommer att arbeta för att nå sina mål under de kommande fyra åren. Tvåspråkighetsarbetsgruppen redogör årligen till stadsstyrelsen hur arbetet framskrider och till nästa strategiperiod uppdateras utvecklingsmålen och åtgärderna.

4.1 Kvalitativ service som utgår ifrån invånarna

Här beskrivs hur alla olika verksamhetsområden kommer att arbeta för att kunna erbjuda kvalitativ service som utgår ifrån invånarna. Som grund för åtgärderna har arbetsgruppen använt svar från invånarenkäten om tvåspråkighetsprogrammets åtgärder. Enkäten som främst bestod av öppna frågor samlade 34 svar och var öppen 1-14.11.2021 på den elektroniska plattformen OsallistuvaVantaa.fi, där det också fanns mera information om stadens tvåspråkighetsarbete på både finska och svenska. Överlag önskades mera möjligheter att öva sina språkkunskaper och samarbete mellan de olika språkgrupperna, vilket genomsyrar tvåspråkighetsprogrammets åtgärder. Också förslag av påverkansorganet svenska kommittén har tagits i beaktande i åtgärderna.

Gemensamt för alla verksamhetsområden:

- Alla översättningar språkgranskas (vilket leder till en jämn kvalitet på översättningar)
- De digitala tjänsternas tillgänglighet på de båda inhemska språken tryggas

Verksamhetsområdet för fostran och lärande:

- De finskspråkiga vårdnadshavarna som har barn i svenskspråkiga enheter tas bättre i beaktande
- Språkbadsverksamheten i Vanda utvecklas
- Samarbetet mellan svensk- och finskspråkiga enheter ökar

Stadskulturens verksamhetsområde:

- Anordnande av tvåspråkiga evenemang inom biblioteksservicen, kulturservicen, kundservicehelheten, kommunikationen och musikinstitutet i samarbete med olika aktörer
- Marknadsföring av de svenskspråkiga evenemangen även till finskspråkiga

Stadsmiljöns verksamhetsområde:

- Felöversatta skyltar åtgärdas

Verksamhetsområdet för stadens strategi och ledning:

- Den svenskspråkiga kommunikationen ökar i stadens alla kanaler
- Flaggor eller liknande som avslöjar språkkunskaper kan användas i stadens fastigheter och av kundbetjäningpersonal
- I stadsledningens officiella tal finns också en svenskspråkig del
- Det görs klara och tydliga integrationsstigar på svenska i Vanda

Social- och hälsovårdens verksamhetsområde:

- Det samlas in feedback om såväl de svenskspråkiga som de finskspråkiga vårdtjänsterna
- Det ordnas informationstillfällen om hur den svenskspråkiga och den finskspråkiga servicen ordnas i det nya välfärdsområdet

4.2 Kukoistavat kaupunkikeskukset

Tässä kappaleessa kuvataan, miten kaikki eri toimialueet toimivat sen varmistamiseksi, että Vantaan keskustat ovat mahdollisimman houkuttelevia ja viihtyisiä sekä suomen- että ruotsinkielisille. Kaupunkikeskuksilla on keskeinen rooli kielirajojen ylittämisen työn kysymyksessä. Kielten välistä yhteistyötä toivotaan paitsi kansalliskielistrategiassa myös asukkaiden keskuudessa. Mutta kyse ei ole vain tarjotusta palvelusta, vaan myös muun muassa katumaisemasta ja viestinnästä. Kyllit ovat asia, jota sekä svenska kommittén että asukkaat halusivat parantua Vantaalla, koska monet kyltit sisältävät väärin käännettyjä kadunnimiä tai kielivirheitä, erityisesti ruotsiksi.

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala:

- Suomen- ja ruotsinkielisen nuorisotoiminnan yhteistyö lisääntyy (sisältää kaupunkikulttuurin toimialan)
- Mårtensdals bildningsrumistä tulee Länsi-Vantaan asukkaiden ruotsinkielisen toiminnan keskus. Nuorisotoiminta ja kolmas sektori järjestää rakennuksessa ruotsinkielistä toimintaa
- Palvelu sekä suomeksi että ruotsiksi turvataan kaupunkien keskustojen yksiköissä

Kaupunkikulttuurin toimiala:

- Kaksikielisten tapahtumien järjestäminen kaupunkien keskustoissa, erityisesti kirjastopalveluissa, kulttuuripalveluissa, asiakaspalvelukokonaisuudessa, viestinnässä ja musiikkiopistossa

Kaupunkiympäristön toimiala:

- Varmistetaan, että tiedot ja nimet näkyvät sekä suomeksi että ruotsiksi
- Luodaan kyltti- ja tietosuunnitelma sen varmistamiseksi, että ruotsinkieliset käännökset ovat oikein ja että ruotsinkieliset tiedot ovat oikein

Kaupunkistrategian ja johdon toimiala:

- Kaupungin asiakasfoorumeissa osa ohjelmasta pidetään ruotsin kielellä

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala:

- Palvelu sekä suomeksi että ruotsiksi varmistetaan erityisesti kaupunkien keskustojen yksiköissä

4.3 Merkityksellistä työtä vaikuttavalla johtamisella

Tässä kappaleessa kuvataan, miten kaikki eri toimialat toimivat sen varmistamiseksi, että henkilöstö kokee työnsä olevan tärkeää ja että johtajat voivat käyttää oikeita välineitä vaikutusvaltaiseen johtamiseen. Kaiken kaikkiaan Vantaan työntekijät ovat viimeisimpien Kunta10-tutkimusten mukaan tyytyväisiä johtoon²², mutta erityisesti koronapandemian yhteydessä on syntynyt uusia tarpeita ja haasteita sekä johtamisessa että henkilöstössä.

²² Henkilöstökertomus 2020 (s 29)
https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkais

4.2 Blomstrande stadscenter

Här beskrivs hur alla olika verksamhetsområden kommer att arbeta för att stadscentren i Vanda ska vara så lockande och inbjudande som möjligt för både finsk- och svenskspråkiga. Stadscentren har en nyckelroll i frågan om arbete över språkgränserna, vilket är något som inte bara önskas i nationalspråksstrategin, utan också av invånarna. Men det handlar alltså inte bara om service som erbjuds, utan också om bl.a. gatubilden och kommunikation. Skyltning är något som såväl svenska kommittén som invånarna önskat en förbättring inom i Vanda, eftersom många skyltar innehåller felöversatta gatunamn eller språkfel i synnerhet på svenska.

Verksamhetsområdet för fostran och lärande:

- Samarbetet mellan den finsk- och svenskspråkiga ungdomsverksamheten ökar (inkluderar Stadskulturens verksamhetsområde)
- Mårtensdals bildningsrum blir centrum för svenskspråkig verksamhet för invånare i västra Vanda. Ungdomsverksamheten och tredje sektorn driver svenskspråkig verksamhet i byggnaden.
- Service på både finska och svenska tryggas i stadscentrens enheter

Stadskulturens verksamhetsområde:

- Anordnande av tvåspråkiga evenemang i stadscentren, speciellt inom biblioteksservicen, kulturservicen, kundservicehelheten, kommunikationen och musikinstitutet

Stadsmiljöns verksamhetsområde:

- Den försäkras att det i stadscentren finns information och namn synligt på både finska och svenska
- Det skapas en skyltnings- och informationsplan för att se till att de svenskspråkiga översättningarna är korrekta och att den svenskspråkiga informationen stämmer

Verksamhetsområdet för stadens strategi och ledning:

- Invånarevenemang som hålls i stadscentren ordnas så att en del av programmet går på svenska

Social- och hälsovårdens verksamhetsområde:

- Service på både finska och svenska tryggas i synnerhet i stadscentrens enheter

4.3 Betydelsefullt jobb genom inflytelserikt ledarskap

Här beskrivs hur alla olika verksamhetsområden kommer att arbeta för att personalen ska uppleva att deras arbete är betydelsefullt och för att ledarna ska kunna använda de rätta verktygen för ett inflytelserikt ledarskap. Överlag är de anställda i Vanda nöjda med ledarskapet, enligt de senaste Kunta10-undersökningarna²², men i synnerhet i samband med coronapandemin har nya behov och utmaningar vuxit fram både inom ledningen och personalen.

u/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/156484_Vantaan_kaupunki_henkilostokertomus_2020.pdf

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala:

- Suomen kielen opetuksen ja ruotsin kielen opetuksen opettajien välistä yhteistyötä kehitetään
- Henkilöstön kaksikielisten koulutuspäivien käsitettä kehitetään
- Toimialueen henkilöstöä kannustetaan ja henkilöstö kannustaa toisiaan käyttämään kielitaitoaan suomeksi ja ruotsiksi

Kaupunkikulttuurin toimiala:

- Henkilökunnalle järjestetään kielikursseja ja ruotsinkielisiä keskustelutilaisuuksia

Kaupunkiympäristön toimiala:

- Henkilöstölle järjestetään edelleen säännöllisiä ruotsinkielisiä keskustelutilaisuuksia
- Rakennushankkeiden opintovierailut järjestetään myös ruotsinkielisille alueille Suomessa ja Pohjoismaissa

Kaupunkistrategian ja johdon toimiala:

- Kaksikielisen työvoiman houkuttelemisen korostuu
- Kielillisestä ja mahdollisesta kielenkäyttölisästä tiedotetaan lisää

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala:

- Koulutusta tarjotaan henkilöstölle, jossa käsitellään kielillisiä ja lakisääteisiä velvoitteita tarjota suomen- ja ruotsinkielisiä palveluja

4.4 Kosketuspinta kansalliskielistrategiaan

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaisesti hallitus teki periaatepäätöksen kansallisesta kielistrategiasta 2.12.2021¹. Kansalliskielistrategian tavoitteena on varmistaa, että jokainen voi saada palvelua kansallisilla kielillä ja parantaa kieli-ilmapiiiriä. Suomen kielen osalta päätavoitteena on kielen käyttöalan kaventumisen estäminen. Ruotsin kielen osalta tavoitteena on ruotsinkielisten palvelujen toimivuuden ja saatavuuden turvaaminen sekä kieliyhteisön elinvoimaisuuden vahvistaminen. Suuntaviivat ovat:

1. Oikeus palveluihin omalla kielellä,
2. Kansalliskielten aseman turvaaminen ja
3. Elävä kaksikielisyys

Näiden ohjeiden lisäksi strategian tavoitteena on edistää kotoutumista molemmilla kansallisilla kielillä, mikä on erityisen tärkeä tavoite Vantaalla, joka on Suomen monikulttuurisin kaupunki. Vantaa työskentelee aktiivisesti kotoutumiskysymysten kanssa ja kirjoitushetkellä kehitetään uutta monikulttuurisuussuunnitelmaa, jonka toteutus alkaa vuonna 2023. Kaksikielisyystyöryhmä seuraa tätä prosessia erityisesti kotoutumisen mahdollisuudesta molemmilla kansalliskielillä. Lisäksi kaksikielisyysohjelma on kansalliskielistrategian linjausten mukainen: oikeus palveluihin omalla kielellä on osa hyvistä asukaslähtöisistä palveluista ja kansalliskielten asema turvataan ja kaksikielisyys pidetään elossa kaikkien toimialojen suomen-, ruotsin ja kaksikielisen toiminnan avulla.

Verksamhetsområdet för fostran och lärande:

- Samarbetet mellan den finska språkundervisningens och den svenska språkundervisningens lärare utvecklas
- Konceptet för tvåspråkiga fortbildningsdagar för personalen utvecklas
- Verksamhetsområdets personal uppmuntras och uppmuntrar varandra att använda sina språkkunskaper i finska och svenska

Stadskulturens verksamhetsområde:

- Språkkurser och diskussionstillfällen på svenska ordnas för personalen

Stadsmiljöns verksamhetsområde:

- Regelbundna diskussionstillfällen på svenska fortsätts att ordnas för personalen
- Studiebesök för byggprojekt ordnas också till svenskspråkiga områden i Finland och i Norden

Verksamhetsområdet för stadens strategi och ledning:

- Lockande av tvåspråkig arbetskraft uppmärksammas
- Det informeras mera om språktillägg och eventuellt språkbrukstillägg

Social- och hälsovårdens verksamhetsområde:

- Fortbildning erbjuds till personalen där språktillägg och de lagliga skyldigheterna om att erbjuda finsk- och svenskspråkig service behandlas

4.4 Koppling till Nationalspråksstrategin

Statsrådet fattade, i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering, ett principbeslut om Nationalspråksstrategin den 2:ra december 2021². Målet med Nationalspråksstrategin är att trygga att alla kan få service på nationalspråken och att förbättra språkklimatet. När det gäller det finska språket ligger fokus på att förhindra att språkets användningsområde begränsas exempelvis inom forskning. När det gäller det svenska språket ligger fokus på att trygga tillgången till en svenskspråkig service som fungerar. Riktlinjerna är följande:

1. Rätt till service på eget språk
2. Tryggande av nationalspråkens ställning
3. Levande tvåspråkighet

Utöver dessa riktlinjer strävar strategin också efter att främja integrering på båda nationalspråken, vilket är ett synnerligen viktigt mål för Vanda, som är den mest mångkulturella staden i Finland. Vanda jobbar aktivt med integrationsfrågor och i skrivande stund utarbetas en ny mångkulturalitetsplan, vars implementering inleds år 2023.

Tvåspråkighetsarbetsgruppen följer denna process i synnerhet i frågan om möjligheterna att integreras på båda nationalspråken. Dessutom är tvåspråkighetsprogrammet inom ramarna för nationalspråksstrategins riktlinjer: rätt till service på eget språk ingår i kvalitativ service som utgår ifrån invånarna och nationalspråkens ställning tryggas och tvåspråkigheten hålls vid liv genom samtliga verksamhetsområdets insatser i aktivitet på finska, svenska och båda språken.

5. Kaksikielisysohjelman käsittely ja voimassaoloaika

Kaksikielisysohjelman kehittäjäryhmä haluaa kiittää kaikista kommentteista ja avusta tämän kaksikielisysohjelman laatimisessa. Odotamme innolla yhteistyötä kaikkien asukkaiden, päättäjien ja henkilökuntamme kanssa laadukkaana suomen- ja ruotsinkielisen palvelun tarjoamiseksi Vantaalla. Kaksikielisysohjelma hyväksyttiin Vantaan kaupunginhallituksessa 14.2.2022 ja Vantaan kaupunginvaltuustossa 28.2.2022 ja se on voimassa vuoteen 2025 saakka.

5. Tvåspråkighetsprogrammets behandling och giltighetstid

Tvåspråkighetsarbetsgruppen vill tacka för alla synpunkter och all hjälp som erhållits för att framställa detta tvåspråkighetsprogram. Vi ser fram emot att arbeta tillsammans med samtliga invånare, beslutsfattare och vår personal för att erbjuda kvalitativ service på finska och svenska i Vanda. Detta tvåspråkighetsprogram godkändes av Vanda stads stadsstyrelse 14.2.2022 och av Vanda stadsfullmäktige 28.2.2022 och är i kraft till och med år 2025.

6. Lähteet Källor

- ¹ Kansalliskielistrategia, Valtioneuvoston periaatepäätös 02.12.2021 nettisivu jossa tiedosto on ladattavana: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163650>
- ² Nationalspråksstrategin, Stadsrådets principbeslut 02.12.2021, webbsida med länk för att ladda ner strategin: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163650>
- ³ Suomen perustuslaki 731/1999, Finlex nettisivut: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- ⁴ Kielilaki 6.6.2003/423, Finlex nettisivut: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423>
- ⁵ Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta 6.6.2003/424, Finlex nettisivut: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030424>
- ⁶ Väestöraportti 2020-2021, Parviainen Elina 2021, online pdf: https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/158051_Vantaan_vaesto_2020-2021.pdf
- ⁷ Vantaan ruotsinkielisen väestön ennuste 2021, Vantaan kaupunki, strategia ja tutkinto, Excel-tiedosto: https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/160666_Vantaan_ruotsinkielisen_vaeston_ennuste_2021_Excel-taulukot.xlsx
- ⁸ 2 kap. § 17, Finlands grundlag 731/1999, Finlex webbsidor: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731>
- ⁹ Språklagen 6.6.2003/423, Finlex webbsidor: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030423>
- ¹⁰ Lag om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda 6.6.2003/424, Finlex webbsidor: <https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030424>
- ¹¹ Väestöraportti 2020-2021, Parviainen Elina 2021
- ¹² Vantaan ruotsinkielisen väestön ennuste 2021, Vanda stad, strategi och forskning
- ¹³ Vantaan kaupungin hallintosääntö, kaupunginvaltuusto 10.5.2021: 1 luvun 2 §
- ¹⁴ Vanda stads förvaltningsstadga, stadsfullmäktige 10.5.2021: 1 kap. § 2
- ¹⁵ Vantaan väestöennuste 2021 ruotsinkielinen väestö, Mänty, Minna ja Riihelä, Juhani 2021, online pdf: https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/158514_Vantaan_vaestoennuste_2021.pdf
- ¹⁶ Väkiluku Helsingin seudulla äidinkielen mukaan, osuus (%) koko väestöstä 1.1.2005–2018 sekä ennuste 1.1.2020–2035, Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot, sähköinen julkaisu: https://issuu.com/tietokeskus/docs/19_03_14_tilastoja_3_vuori
- ¹⁷ Vantaan väestöennuste 2021 ruotsinkielinen väestö, Mänty, Minna ja Riihelä, Juhani 2021, online pdf: https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/158514_Vantaan_vaestoennuste_2021.pdf
- ¹⁸ Väkiluku Helsingin seudulla äidinkielen mukaan, osuus (%) koko väestöstä 1.1.2005–2018 sekä ennuste 1.1.2020–2035, Helsingfors stad, stadskansliet, stadsforskning och -statistik, online publikation: https://issuu.com/tietokeskus/docs/19_03_14_tilastoja_3_vuori
- ¹⁹ Språkbarometern, Justitieministeriet, 2020, webbsidor: https://public.flourish.studio/story/546706/?utm_source=showcase&utm_campaign=story/546706
- ²⁰ https://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/talous_ja_strategia/strategia
- ²¹ https://www.vanda.fi/forvaltning_och_ekonomi/ekonomi_och_strategi/strategier

18 §

Vastaus Jouko Jääskeläisen ja 15 muun valtuutetun aloitteeseen lasten kotihoidon tuen korottamisesta ja tuen maksuajan pidentämisestä

VD/4978/00.02.00.03/2021

KK/MM/EJ

Jouko Jääskeläinen ja 14 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Vantaan kaupunki on useammassa vaiheessa leikannut ja kaventanut lasten kotihoidon tuen Vantaalisää. Tällä hetkellä sitä maksetaan vain siihen asti, kun lapsi täyttää puolitoista vuotta.

Esitämme, että Vantaa korottaa ensi vuodelle tuen tälle vuodelle leikattua tasoa ja ulottaa sen koskemaan alle kaksivuotiaita lapsia.

Kotihoidon tuki ei passivoi vanhempia. Lapsia hoitavat äidit ja isät ovat usein juuri yhteiskunnan kaikkein aktiivisinta väkeä. He vain tarvitsevat erilaisia joustavia vaihtoehtoja lastensa hoidon järjestämisessä. Joskus siihen soveltuu parhaiten kotihoidon tuki, jolla voidaan maksaa myös muun kuin oman äidin tai isän suorittamaa hoitoa perheelle soveltuvimmalla tavalla.

Syrjäytymisvaarassa olevien maahanmuuttajien perheiden kohdalla on perusteltua samalla huolehtia oman ja suomen/ruotsin kielen oppimisesta ja työelämän valmiuksista.

Tutkimusta kotihoidon tuen vaikutuksista Vantaalla on tehty niukasti. On syytä tutkia tarkemmin tuen esitetyn korotuksen ja maksuajan pidennyksen vaikutuksia ja olla valmiita tuen jatkamiseen aina kolmeen ikävuoteen asti. Samalla on syytä keventää Vantaalisään saamisen ehtoa, että muita perheen lapsia ei saa olla kaupungin järjestämässä varhaiskasvatuksessa. Päätäjien tehtävänä on tukea perheiden valintoja, ei päättää niistä valmiiksi.”

Kaupunginvaltuusto 20.5.2021 § 20

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Nykytila

Lakisääteinen lasten kotihoidontuen hoitoraha on vuonna 2022 perheen yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta 350,27 euroa/kk, muista alle 3 vuotiaista 104,86 e/kk/lapsi ja 3-vuotta täyttäneistä alle kouluikäisistä sisaruksista 67,38 e/kk/lapsi. Hoitorahaa täydentää hoitolisä, jota voidaan maksaa perheen koko ja bruttotulo huomioiden 0–187,45 e/kk.

Lakisääteisten tukien lisäksi Vantaa maksaa kuntalisää vanhempainrahakauden päättymistä seuraavan kuukauden alusta lukien perheen nuorimmasta lapsesta 160 euroa/kk siihen asti, kunnes lapsi täyttää 1 vuotta 6 kuukautta. Kasvatuksen ja oppimisen lautakunta on päättänyt kuntalisän lakkauttamisesta 1.8.2022 alkaen (24.1.2022 § 7).

Perhevapaaudistus

Perhevapaaudistus tulee voimaan 1.8.2022. Uudistus muuttaa nykyistä kotihoidontukijärjestelmää. Jos lapsen laskettu aika on 4.9.2022, tai adoptiolapsi otetaan hoitoon 31.7.2022 tai sen jälkeen, perhe saa vanhempainpäivärahoja 1.8.2022 lähtien uuden lain mukaisesti. Jos perhe on alkanut saada vanhempainpäivärahoja aiemmin, niitä ei 1.8.2022 muuteta uuden lain mukaisiksi.

Uuden lain mukaan Kela maksaa raskausrahaa 40 arkipäivän ajalta. Vanhempainrahakausi alkaa heti raskausrahakauden jälkeen. Vanhempainrahakausi kestää 320 arkipäivää. Jos lapsella on kaksi vanhempaa, päivät jaetaan tasan kummankin vanhemman kesken. Osan vanhempainrahapäivistä voi luovuttaa toiselle pidettäväksi. Vanhempainrahaa voi pitää joustavasti vanhemman haluamina ajankohtina siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta.

Työnantajalla voi olla oikeus rajoittaa vanhempainvapaajaksoja. Jos työnantajalle sopii, vanhempi voi käyttää vanhempainrahaa lyhyissäkin jaksoissa tai jopa yksittäisinä päivinä. Vanhempi voi myös olla töissä osa-aikaisesti ja saada samalle ajalle vanhempainrahan osittaisena. Vanhempainrahan määrän laskutapa ei muutu perhevapaaudistuksessa.

Perhevapaaudistuksella lisätään perheiden valinnanmahdollisuuksia. Se mahdollistaa kotihoidon ja varhaiskasvatuksen asiakkuuden vuorottelun perheelle sopivissa jaksoissa aina siihen asti, kun lapsi täyttää 2 vuotta. Varhaiskasvatuspaikka säilyy myös perhevapaaajaksojen aikana, mikäli poissaolo kestää yhtäjaksoisesti enintään 13 viikkoa.

Tietoa tukien käytöstä

Kansaneläkelaitoksen vuonna 2019 julkaiseman Sosiaali- ja terveysturvan raportteja 14 mukaan (Lastenhoidon tukien vaikutus äitien osallistumiseen työmarkkinoille) pienet kotihoidon tuen kuntalisät eivät vaikuttaneet äitien päätöksiin. Jos kuntalisä oli alle 100 euroa tai 100 ja 150 euron välillä, ero ei ole tilastollisesti merkitsevä. Jos kuntalisä oli 150–200 euroa, äidillä oli 18 prosenttia pienempi ehdollinen työllistymisdennäköisyys kuin äidillä, jolle ei maksettu kuntalisää.

Kuntaliiton vuonna 2020 julkaiseman Selvitys kotihoidontuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisistä ja niiden maksatusperusteista sekä palvelusetelistä mukaan 42 % kunnista arvioi, ettei kuntalisän maksamisella ole merkittävää vaikutusta perheiden valintoihin varhaiskasvatuspalveluiden suhteen. Lasten kotihoidon tuen kuntalisän suuruus oli vuonna 2020 keskimäärin 171 euroa/lapsi. kuntalisää maksoi vuonna 2020 yhteensä 55 kuntaa.

Siihen, milloin perheet siirtyvät käyttämään varhaiskasvatuspalveluita, vaikuttavat monet tekijät kuten työllisyystilanne tai perheiden tyytyväisyys saatavilla oleviin varhaiskasvatuspalvelujen vaihtoehtoihin. Osalle perheistä lapsen kotihoito on myös arvovalinta, eikä kuntalisän maksatuksen arvioida määrittävän kotihoidon kestoa. Kotihoidon tuen kuntalisää on Vantaalla tällä hetkellä maksettu vain alle 1 v 6 kk ikäisistä lapsista, mutta iso osa tätä vanhemmista lapsista ei ole tälläkään hetkellä varhaiskasvatuksen piirissä. Kuntalisä yksin ei näin ollen vaikuta perheiden ratkaisuihin.

Aiemmat päätökset

Kaupunginvaltuusto on hyväksyessään kaupungin talousarvion 2022 ja taloussuunnitelman 2022–2025 (13.12.2021 § 8) käsitellyt lasten kotihoidon tuen kuntalisää ja päättänyt, ettei se sisälly talousarvioon 1.8.2022 alkaen.

Kasvatuksen ja oppimisen lautakunta on kokouksessaan 24.1.2022 § 7 päättänyt, että lasten kotihoidon tuen kuntalisä lakkautetaan 1.8.2022 alkaen.

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala ei näe tarkoituksenmukaisena lähteä vallitsevassa tilanteessa tekemään selvitystä kuntalisän euromääräisestä korotuksesta ja tuen laajentamisesta koskemaan alle kaksivuotiaita lapsia.

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 18

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Jouko Jääskeläiselle sekä 15 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:

- Jouko Jääskeläisen sekä 15 muun valtuutetun aloite kotihoidon tuen korottamiseksi ja laajentamiseksi

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

Mikko Mäkelä, puh. 050 3417386, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

Kati Timo, puh. 040 5772018 etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

Valtuustoaloitteen otsikko & Aloite	Aloitteen tekijä/tekijät ja allekirjoitukset
<p>Aloite lasten kotihoidon tuen korottamisesta ja tuen maksuajan pidentämisestä</p> <p>Vantaan kaupunki on useammassa vaiheessa leikannut ja kaventanut lasten kotihoidon tuen Vantaa-lisää. Tällä hetkellä sitä maksetaan vain siihen asti, kun lapsi täyttää puolitoista vuotta.</p> <p>Esitämme, että Vantaa korottaa ensi vuodelle tuen tälle vuodelle leikattua tasoa ja ulottaa sen koskemaan alle kaksivuotiaita lapsia.</p> <p>Kotihoidon tuki ei passivoi vanhempia. Lapsia hoitavat äidit ja isät ovat usein juuri yhteiskunnan kaikkein aktiivisinta väkeä. He vain tarvitsevat erilaisia joustavia vaihtoehtoja lastensa hoidon järjestämisessä. Joskus siihen soveltuu parhaiten kotihoidon tuki, jolla voidaan maksaa myös muun kuin oman äidin tai isän suorittamaa hoitoa perheelle soveltuvimmalla tavalla.</p> <p>Syrjäytymisvaarassa olevien maahanmuuttajien perheiden kohdalla on perusteltua samalla huolehtia oman ja suomen/ruotsin kielen oppimisesta ja työelämän valmiuksista.</p> <p>Tutkimusta kotihoidon tuen vaikutuksista Vantaalla on tehty niukasti. On syytä tutkia tarkemmin tuen esitetyn korotuksen ja maksuajan pidennyksen vaikutuksia ja olla valmiita tuen jatkamiseen aina kolmeen ikävuoteen asti. Samalla on syytä keventää</p>	<p><u>Aloitteen tekijän nimi:</u> <i>Jouko Jääskeläinen</i></p> <p><u>Aloitteen allekirjoittajat:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Juha Malmi 2. Tiina Tuomela 3. Pietari Jääskeläinen 4. Tanja Vahvelainen 5. Juha Hirvonen 6. Sirpa Siru Kauppinen 7. Eve Rämö 8. Minna Kela 9. Jari Jääskeläinen 10. Niilo Kärki 11. Emmi Pajunen 12. Minna Atiye 13. Vaula Norrena 14. Sveta Silvennoinen-Hiisku 15. Jussi Vähäkangas

<p>Vantaa-lisän saamisen ehtoa, että muita perheen lapsia ei saa olla kaupungin järjestämässä varhaiskasvatuksessa. Päätäjien tehtävänä on tukea perheiden valintoja, ei päättää niistä valmiiksi.</p> <p>Kristillisdemokraattinen valtuustoryhmä</p> <p><i>10.5.2021</i></p>	

19 §

Vastaus Emmi Pajusen ja Eve Rämön sekä 27 muun valtuutetun aloitteeseen kotihoidontuen Vantaa-lisän muuttamisesta joustavammaksi

VD/2595/00.02.00.03/2021

KK/MM/EJ

Emmi Pajusen ja Eve Rämö, sekä 27 muuta valtuutettua ovat jättäneet seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Nykyisellään Vantaa maksaa kotihoidontuella kotona hoidettavasta lapsesta kotihoidontuen kuntalisää (nk. Vantaa-lisä) 160 euroa kuukaudessa siihen asti, kunnes lapsi täyttää 1v6kk. Kuntalisää maksetaan, mikäli perheen kaikki alle kouluikäiset lapset ovat kotihoidossa.

Perhevapaauudistuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2022. Uudessa mallissa perhevapaita muutetaan joustavammaksi ja ansioon sidonnaisia perhevapaajaksoja voi pilkkoa käytettäväksi perheelle sopivissa jaksoissa myös limittäin kotihoidontuen kanssa aina siihen asti, kun lapsi täyttää 2 vuotta.

Me aloitteen allekirjoittajat esitämme, että Vantaa selvittää ja valmistelee muutosta kotihoidontuen kuntalisän joustavoittamisesta vastaamaan tulevaa perhevapaamallia.

Jatkossa lakimuutoksen myötä perheillä on mahdollisuus käyttää ansioon perustuvia vanhempainrahakuukausia yhteensä noin 14 kuukauden edestä. Mikäli kotihoidontuen kuntalisän halutaan mahdollistavan kotihoito 1,5-vuotiaaksi asti, kuntalisän tarve on yhteensä 4 kuukauden pituinen. Mikäli kuntalisän halutaan olevan kustannusvaikutuksiltaan nykyisen kaltainen, tukea voitaisiin maksaa yhteensä 8 kuukaudelta.

Esitämme, että Vantaa tutkii mahdollisuutta muuttaa kotihoidontuen kuntalisän maksatusta joustavaksi siten, että perhe saisi kuntalisää yhteensä 4 tai 8 kuukautta haluamissaan kotihoidontuen jaksoissa, jotka tulisi käyttää siihen mennessä, kun lapsi täyttää 2 vuotta. Tämä lisäisi perheiden valinnanvapautta ja toisi joustoa perhevapaiden tasapuoliseen käyttöön. Vapaiden joustava käyttö mahdollistaa entistä enemmän molempien vanhempien mahdollisuutta hoitaa perheen pienimpiä lapsia kotona ja näin ollen lisää tasa-arvoa vanhemmuuteen. Lisäksi se mahdollistaisi ja kannustaisi pienien, alle 2-vuotiaiden lasten kotihoitoon, joiden päivähoito maksaa Vantaalle kaikkein eniten.

Samassa yhteydessä tulisi uudelleen tarkastella kuntalisän ehtona olevaa vaatimusta ottaa perheen kaikki alle kouluikäiset lapset kotihoitoon. Jatkossa vanhempainvapaita ja kotihoidontukijaksoja voi vuorotella ja pilkkoa moneen osaan. Nyt kuntalisän ehtona oleva, perheen kaikkien lasten ottaminen pois varhaiskasvatuksesta, tarkoittaisi perheen muilla lapsilla päiväkodin ja kodin välillä siirtymistä jopa kuukauden välein. Vaatimus ei myöskään ole linjassa Vantaan omien linjausten kanssa siitä, että yli 3-vuotiaiden osuutta varhaiskasvatuksessa yritetään lisätä - ei vähentää.”

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Nykytila

Lakisääteinen lasten kotihoidontuen hoitoraha on vuonna 2022 perheen yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta 350,27 euroa/kk, muista alle 3 vuotiaista 104,86 e/kk/lapsi ja 3-vuotta täyttäneistä alle

kouluikäisistä sisaruksista 67,38 e/kk/lapsi. Hoitorahaa täydentää hoitolisä, jota voidaan maksaa perheen koko ja bruttotulo huomioiden 0–187,45 e/kk.

Lakisääteisten tukien lisäksi Vantaa maksaa kuntalisää vanhempainrahakauden päättymistä seuraavan kuukauden alusta lukien perheen nuorimmasta lapsesta 160 euroa/kk siihen asti, kunnes lapsi täyttää 1 vuotta 6 kuukautta. Kasvatuksen ja oppimisen lautakunta on päättänyt kuntalisän lakkauttamisesta 1.8.2022 alkaen (24.1.2022 § 7).

Perhevapaaudistus

Perhevapaaudistus tulee voimaan 1.8.2022. Uudistus muuttaa nykyistä kotihoidontukijärjestelmää. Jos lapsen laskettu aika on 4.9.2022, tai adoptiolapsi otetaan hoitoon 31.7.2022 tai sen jälkeen, perhe saa vanhempainpäivärahoja 1.8.2022 lähtien uuden lain mukaisesti. Jos perhe on alkanut saada vanhempainpäivärahoja aiemmin, niitä ei 1.8.2022 muuteta uuden lain mukaisiksi.

Uuden lain mukaan Kela maksaa raskausrahaa 40 arkipäivän ajalta. Vanhempainrahakausi alkaa heti raskausrahakauden jälkeen. Vanhempainrahakausi kestää 320 arkipäivää. Jos lapsella on kaksi vanhempaa, päivät jaetaan tasan kummankin vanhemman kesken. Osan vanhempainrahapäivistä voi luovuttaa toiselle pidettäväksi. Vanhempainrahaa voi pitää joustavasti vanhemman haluamina ajankohtina siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta.

Työnantajalla voi olla oikeus rajoittaa vanhempainvapaajaksoja. Jos työnantajalle sopii, vanhempi voi käyttää vanhempainrahaa lyhyissäkin jaksoissa tai jopa yksittäisinä päivinä. Vanhempi voi myös olla töissä osa-aikaisesti ja saada samalle ajalle vanhempainrahan osittaisena. Vanhempainrahan määrän laskutapa ei muutu perhevapaaudistuksessa.

Perhevapaaudistuksella lisätään perheiden valinnanmahdollisuuksia. Se mahdollistaa kotihoidon ja varhaiskasvatuksen asiakkuuden vuorottelun perheelle sopivissa jaksoissa aina siihen asti, kun lapsi täyttää 2 vuotta. Varhaiskasvatuspaikka säilyy myös perhevapaajaksojen aikana, mikäli poissaolo kestää yhtäjaksoisesti enintään 13 viikkoa.

Tietoa tukien käytöstä

Kansaneläkelaitoksen vuonna 2019 julkaiseman Sosiaali- ja terveysturvan raportteja 14 mukaan (Lastenhoidon tukien vaikutus äitien osallistumiseen työmarkkinoille) pienet kotihoidon tuen kuntalisät eivät vaikuttaneet äitien päätöksiin. Jos kuntalisä oli alle 100 euroa tai 100 ja 150 euron välillä, ero ei ole tilastollisesti merkitsevä. Jos kuntalisä oli 150–200 euroa, äidillä oli 18 prosenttia pienempi ehdollinen työllistymisdennäköisyys kuin äidillä, jolle ei maksettu kuntalisää.

Kuntaliiton vuonna 2020 julkaiseman Selvitys kotihoidontuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisistä ja niiden maksatusperusteista sekä palvelusetelistä mukaan 42 prosenttia kunnista arvioi, ettei kuntalisän maksamisella ole merkittävää vaikutusta perheiden valintoihin varhaiskasvatuspalveluiden suhteen. Lasten kotihoidon tuen kuntalisän suuruus oli vuonna 2020 keskimäärin 171 euroa/lapsi. kuntalisää maksoi vuonna 2020 yhteensä 55 kuntaa.

Siihen, milloin perheet siirtyvät käyttämään varhaiskasvatuspalveluita, vaikuttavat monet tekijät kuten työllisyystilanne tai perheiden tyytyväisyys saatavilla oleviin varhaiskasvatuspalvelujen vaihtoehtoihin. Osalle perheistä lapsen kotihoito on myös arvovalinta, eikä kuntalisän maksatuksen arvioida määrittävän kotihoidon kestoa. Kotihoidon tuen kuntalisää on Vantaalla tällä hetkellä maksettu vain alle 1 v 6 kk

ikäisistä lapsista, mutta iso osa tätä vanhemmista lapsista ei ole tälläkään hetkellä varhaiskasvatuksen piirissä. Kuntalisä yksin ei näin ollen vaikuta perheiden ratkaisuihin.

Aiemmat päätökset

Kaupunginvaltuusto on hyväksyessään kaupungin talousarvion 2022 ja taloussuunnitelman 2022–2025 (13.12.2021 § 8) käsitellyt lasten kotihoidon tuen kuntalisää ja päättänyt, ettei se sisälly talousarvioon 1.8.2022 alkaen.

Kasvatuksen ja oppimisen lautakunta on kokouksessaan 24.1.2022 § 7 päättänyt, että lasten kotihoidon tuen kuntalisä lakkautetaan 1.8.2022 alkaen.

Edellä mainitut tekijät huomioiden kasvatuksen ja oppimisen toimiala ei näe tarkoituksenmukaisena lähteä selvittämään kuntalisän maksatuksen joustavoittamista 4 kk ja 8 kk maksatusaikoihin perheen toivomassa muodossa, eikä laajentamisen vaikutuksia alle 2-vuotiaille.

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 19

Kasvatuksen ja oppimisen apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Emmi Pajuselle ja Eve Rämölle ja sekä 27 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Merkittiin, että Vihreiden kaupunginhallitusryhmä jätti asiaan seuraavan pöytäkirjalauseuman, johon Perussuomalaisten, Vasemmistoliiton ja Keskustan kaupunginhallitusryhmät yhtyivät:

Vantaan hallintosäännön mukaan vähintään 15 valtuutetun allekirjoittamaan aloitteeseen on valmisteltava vastaus puolen vuoden kuluessa sen jättämisestä. Tämä aloite on jätetty maaliskuussa 2021. Sen vastauksessa on viivytelty niin kauan, että sen mahdollinen vaikutus budjettineuvotteluihin syksyllä 2021 on jäänyt toteutumatta. Kotihoidontuen kuntalisän lakkautus 1.8.2022 leikkaa toimeentuloa niiltä perheiltä, joiden lapsi on syntynyt kevään 2021 – elokuun 2022 välisenä aikana, koska he eivät käytännössä ehdi saada kuntalisää, eivätkä myöskään 1.8.2022 voimaan tulevan perhevapaaudistuksen uutta päivärahaa.

Liitteet:

- Emmi Pajusen ja Eve Rämön sekä 27 muun valtuutetun aloite kotihoidontuen Vantaa-lisän muuttamisesta joustavammaksi

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

Mikko Mäkelä, puh. 050 3417386, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
Kati Timo, puh. 040 5772018, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

Valtuustoaloitteen otsikko & Aloite	Aloitteen tekijä/tekijät ja allekirjoitukset
<p>Aloite kotihoidontuen Vantaa-lisän muuttamisesta joustavammaksi</p> <p>Nykyisellään Vantaa maksaa kotihoidontuella kotona hoidettavasta lapsesta kotihoidontuen kuntalisää (nk. Vantaa-lisä) 160 euroa kuukaudessa siihen asti, kunnes lapsi täyttää 1v6kk. Kuntalisää maksetaan, mikäli perheen kaikki alle kouluikäiset lapset ovat kotihoidossa.</p> <p>Perhevapaauudistuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2022. Uudessa mallissa perhevapaita muutetaan joustavammaksi ja ansioon sidonnaisia perhevapaajaksoja voi pilkkoa käytettäväksi perheelle sopivissa jaksoissa myös limittäin kotihoidontuen kanssa aina siihen asti, kun lapsi täyttää 2 vuotta.</p> <p>Me aloitteen allekirjoittajat esitämme, että Vantaa selvittää ja valmistele muutosta kotihoidontuen kuntalisän joustavoittamisesta vastaamaan tulevaa perhevapaamallia.</p> <p>Jatkossa lakimuutoksen myötä perheillä on mahdollisuus käyttää ansioon perustuvia vanhempainrahakuukausia yhteensä noin 14 kuukauden edestä. Mikäli kotihoidontuen kuntalisän halutaan mahdollistavan kotihoito 1,5-vuotiaaksi asti, kuntalisän tarve on yhteensä 4 kuukauden pituinen. Mikäli kuntalisän halutaan olevan kustannusvaikutuksiltaan nykyisen kaltainen, tukea voitaisiin maksaa yhteensä 8 kuukaudelta.</p> <p>Esitämme, että Vantaa tutkii mahdollisuutta muuttaa kotihoidontuen kuntalisän maksatusta joustavaksi siten, että perhe saisi kuntalisää yhteensä 4 tai 8 kuukautta haluamissaan kotihoidontuen jaksoissa, jotka tulisi käyttää siihen mennessä, kun lapsi täyttää 2 vuotta. Tämä lisäisi perheiden valinnanvapautta ja toisi joustoa perhevapaiden tasapuoliseen käyttöön. Vapaiden joustava käyttö mahdollistaa entistä enemmän molempien vanhempien mahdollisuutta hoitaa perheen pienimpiä lapsia kotona ja näin ollen lisää tasa-arvoa vanhemmuuteen. Lisäksi se mahdollistaisi ja kannustaisi pienien, alle 2-vuotiaiden lasten</p>	<p><u>Aloitteen tekijän nimi:</u> Emmi Pajunen ja Eve Rämö</p> <p><u>Aloitteen allekirjoittajat:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Niilo Kärki 2. Jouko Jääskeläinen 3. Anniina Kostilainen 4. Antero Eerola 5. Tiina Tuomela 6. Minna Kuusela 7. Sveta Silvennoinen-Hiisku 8. Sirpa Siru Kauppinen 9. Jari Jääskeläinen 10. Kai-Ari Lundell 11. Vaula Norrena 12. Jaana Heiskanen 13. Markku Weckman 14. Niilo Kärki 15. Maija Rautavaara 16. Minna Atiye 17. Joel Linnainmäki 18. Minttu Sillanpää 19. Jussi Saramo 20. Stefan Åstrand 21. Patrik Karlsson 22. Mika Kasonen 23. Salla Lindblad-Palo 24. Anssi Aura 25. Juha Hirvonen 26. Timo Juurikkala 27. Jussi Vähäkangas

kotihoitoon, joiden päivähoito maksaa Vantaalle kaikkein eniten.

Samassa yhteydessä tulisi uudelleen tarkastella kuntalisän ehtona olevaa vaatimusta ottaa perheen kaikki alle kouluikäiset lapset kotihoitoon. Jatkossa vanhempainvapaita ja kotihoidontukijaksoja voi vuorotella ja pilkkoa moneen osaan. Nyt kuntalisän ehtona oleva, perheen kaikkien lasten ottaminen pois varhaiskasvatuksesta, tarkoittaisi perheen muilla lapsilla päiväkodin ja kodin välillä siirtymistä jopa kuukauden välein. Vaatimus ei myöskään ole linjassa Vantaan omien linjausten kanssa siitä, että yli 3-vuotiaiden osuutta varhaiskasvatuksessa yritetään lisätä - ei vähentää.

Vantaalla 8.3.2021

Emmi Pajunen ja Eve Rämö

20 § Resurssiviisauden tiekartan päivitys 2021

VD/12181/11.00.00.00/2021

TeA/HW/TLA/KR/JV/KN/LS

Vantaan resurssiviisauden tiekartta on kaupungin strategiaa toteuttava ohjelma, joka ohjaa kaupunkia kohti ekologista kestävyttä ja hiilineutraaliutta vuonna 2030. Tiekartta kokoaa yhteen tavoitteet, joilla hillitään ilmastonmuutosta ja sopeudutaan muuttuvaan ympäristöön, kehitetään kaupunkia resurssiviisaaksi sekä ylläpidetään ja edistetään luonnon monimuotoisuutta. Tiekartan tavoitteet konkretisoidaan toimenpiteiksi kaupungin toimialojen toteutussuunnitelmissa. Vantaan resurssiviisauden tiekartta hyväksyttiin vuonna 2018 (Kv 18.6.2018) ja tämä on ensimmäinen ohjelman päivitys valtuustokaudelle 2021–2025. Päivityksessä on huomioitu ne muutostarpeet, joita laajenevat ympäristöhaasteet ovat tuoneet mukanaan.

Päivitetyn resurssiviisauden tiekartan tavoitetilana vuonna 2030 on hiilineutraali Vantaa, jossa kaupungin suunnittelu ja toteutus on resurssiviisasta, luonto monimuotoista, luonnonvaroja käytetään kestävästi ja jossa asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen toimintatavat ovat vastuullisia. Entisten neljän etenemiskaistan lisäksi tiekarttaan on lisätty kaksi uutta kaistaa, joiden tavoitteet ja toimenpiteet liittyvät luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseen ja hiilinielujen vahvistamiseen. Lisäksi tiekarttaan on lisätty tavoitteet kompensatiomahdollisuuksien kehittämiseksi. Päivitetyn tiekartan kuusi kaistaa ovat: Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen, Hiilineutraali energia, Materiaalien elinkaari ja kiertotalous, Monimuotoinen luonto, Vastuullinen Vantaa sekä Hiilinielut ja kompensointi.

Resurssiviisauden tiekartan päivitykseen on liitetty vuonna 2019 valmistuneen Kiertotalouden tiekartan tavoitteet. Lisäksi toimialalla on vuoden 2021 aikana valmisteltu erilliset selvitykset puurakentamisen sekä kasvikatkojen edistämisen keinoista, ja nämä työt on huomioitu resurssiviisauden tiekartan tavoitteissa. Myös ilmanlaatua koskevat tavoitteet on kirjattu resurssiviisauden tiekarttaan, mutta meluasioita hallitaan erillisen Meluntorjunnan toimintasuunnitelman kautta. Pohjavesiä suojellaan erillisen Pohjavesien suojelusuunnitelman avulla.

Resurssiviisauden tiekartan päivitystyötä on ohjannut poikkihallinnollisen strategiateeman johtoryhmä, Hiilijory. Tiekartan päivitystä on koordinoanut kaupungin ympäristökeskus. Päivitys on laadittu tiiviissä vuorovaikutuksessa kaupunkiorganisaation eri alojen asiantuntijoiden kanssa. Tavoitteiden pohdintaan on osallistettu myös asukkaita ja yrityksiä. Mielipiteitä on kartoitettu kyselyin ja työpajoissa. Lopuksi tiekarttaluonnoksesta pyydettiin kommentit kaupungin keskeisiltä asiantuntijoilta sekä seuraavilta sidosryhmiltä: HSY (Helsingin Seudun Ympäristöpalvelu), HSL (Helsingin Seudun Liikenne), Vantaan Energia Oy, VTK kiinteistöt Oy, VANTTI, VAV-konserni sekä Mercuria kauppaoppilaitos Oy.

Hiilineutraalius 2030

Vantaa on vastannut hiilineutraaliustavoitteellaan 2030 osaltaan kansainväliseen tavoitteeseen, jolla ilmaston lämpeneminen saataisiin rajattua alle 1,5 asteen. Vantaan päästöt ovat pitkään olleet laskusuunnassa. HSY:n (Helsingin seudun ympäristöpalvelut) laskelmien mukaan vuoden 2020 päästöt olivat Vantaalla 883 kt CO₂-ekv. (hiilidioksidiekvivalenttia), eli reilu 18 prosenttia alhaisemmat verrattuna vuoteen 1990. Asukaskohtaiset päästöt ovat laskeneet huomattavasti enemmän eli 47 prosenttia vuodesta 1990, koska vantaalaisia on nyt noin 80 000 enemmän.

Vaikka Vantaan kaupunkiorganisaation suorat päästöt ovat vain noin 10 prosenttia kaupunkialueella syntyvistä päästöistä, on välillinen vaikutus päästöihin moninkertainen muun muassa

kaupunkikonserniin kuuluvien yhtiöiden, kuten Vantaan Energian sekä asumisen ja maankäytön ohjauksen kautta. Arvioiden mukaan kaupunki voi ohjauskeinoilla ja tytäryhtiöidensä kautta vaikuttaa vähintään neljäänkymmeneen prosenttiin kaupungin alueella syntyvistä päästöistä

Hiilineutraali Vantaa vuonna 2030 tarkoittaa, että Vantaan alueella tulee vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 80 prosenttia vuoden 1990 päästöihin verrattuna ja kompensoida jäljelle jäävät päästöt hiilinieluilla tai esimerkiksi rahoittamalla vähähiilisyteen tähtääviä hankkeita muualla. Hiilineutraaliuden saavuttamiseksi Vantaan kasvihuonekaasupäästöjen tulee olla enintään 214 kt CO₂-ekv. vuonna 2030.

Tiekartan päivitystä varten laaditussa konsulttiselvityksessä tarkasteltiin kahta skenaariota hiilineutraaliuden saavuttamiseksi. Toisessa arvioitiin hiilineutraaliuden saavuttamista suhteessa niihin toimenpiteisiin, joiden jo tiedetään toteutuvan kaupungin ja valtion toimesta (Business as usual, BAU-skenaario). BAU-skenaariossa päästöt vähenevät 62 prosenttia verrattuna vuoteen 1990.

HNV-skenaariossa (Hiilineutraali Vantaa) päästöt vähenevät 80 prosenttia verrattuna vuoteen 1990. Tavoite saavutetaan, kun kaukolämmön ja öljylämmityksen päästöt poistuvat ja jäljelle jää lähinnä sähkölämmityksen, kulutussähkön, liikenteen sekä teollisuuden ja työkoneiden päästöjä. Suurimmat suhteelliset päästövähennykset saavutetaan lämmityksessä (kaukolämpö sekä öljylämmitys -100 prosenttia), jätteiden käsittelyssä (-94 prosenttia) sekä liikenteessä (-82 prosenttia).

Vantaan resurssiviisauden tiekartan visio ja tavoitteet, valtuustokausi 2021–2025

Päivitetyn resurssiviisauden tiekartan tavoitetilaksi vuonna 2030 asetettiin hiilineutraali Vantaa, jossa kaupungin suunnittelu ja toteutus on resurssiviisasta, luonto monimuotoista, luonnonvaroja käytetään kestävästi ja jossa asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen toimintatavat ovat vastuullisia.

Tiekartan kaistoittaisille tavoitteille määriteltiin indikaattoreita, joilla seurataan niiden toteutumista. Tarkemmat toimenpiteet vastuutahoineen, aikatauluineen ja mittareineen kirjataan toimialakohtaisiin toteutussuunnitelmiin.

Tavoitteet kaistoittain ovat:

Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen

Resurssiviisaasti toteutettu yhdyskuntarakenne mahdollistaa vantaalaisille kestävän ja vähäpäästöisen elämäntavan, kestävät liikkumismuodot ja luonnon arvojen turvaamisen. Maankäytön ratkaisulla voidaan merkittävästi vähentää Vantaan alueen kasvihuonekaasupäästöjä esimerkiksi vaikuttamalla rakennusten energiankulutukseen, uusutuvan energian käyttöön ja liikenneratkaisuihin. Vaikutukset syntyvät viiveellä vuosien kuluttua ja ovat pitkäkestoisia. Liikenteen päästöt olivat 40 prosenttia kaikista päästöistä Vantaalla vuonna 2020. Hiilineutraaliuden edellyttämä liikenteen päästövähennystarve on 29 kt CO₂-ekv. vuodessa.

Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen kaistan tavoitteeksi on asetettu, että hiilineutraalius ja resurssiviisaus ovat maankäytön suunnittelun ja toteutuksen lähtökohtina. Lisäksi kaupunki integroi ilmastonmuutoksen sopeutumistoimet suunnitteluun, rakentamiseen ja ylläpitoon. Tavoitteena on myös, että viherrakenne on terveyttä tukeva ja hyvinvointia luova. Lisäksi säilytetään ja parannetaan viheralueiden saavutettavuutta. Liikkumistarvetta vähennetään muun muassa luomalla hyvät edellytykset kestäväälle liikkumiselle. Samalla edistetään ajoneuvojen vähäpäästöisyyttä ja parannetaan ilmanlaatua.

Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen -kaistan tavoitteiden toteutumista seurataan muun muassa seuraavilla indikaattoreilla: Tiiviisti asuttujen alueiden osuus, Tiiviillä alueilla asuvien osuus, Ilmasto/hiilineutraaliusselvitys tehty merkittävimmissä kaavakohteissa (kpl/osuus), Palvelujen saavutettavuus, Erityyppisten viheralueiden riittävyys- ja saavutettavuusmittaritot kaavarunkotöitä ja asemakaavahankkeita varten, Kestävien liikkumistapojen osuus (kulkumuotojakauma, %), Pyöräilijöiden määrä, Sähkö- ja kaasuautojen osuus autokannasta, Ilmanlaatu huono tai erittäin huono.

Hiilineutraali energia

Energiantuotanto ja -kulutus aiheuttavat valtaosan Vantaan ilmastopäästöistä. Kaukolämmitettyjen rakennusten kerrosneliöiden osuus koko kaupunkialueella on noin 70 prosenttia. Tavoitteena on, että Vantaalla vähennetään lämmityksen päästöjä ja Vantaan alueella on luovuttu lämmityksessä fossiilisista polttoaineista vuoteen 2030 mennessä. Energiategokkuutta parannetaan systemaattisesti niin omissa kiinteistöissä kuin koko kaupunkialueen kiinteistöissä edistäen kiinteistöjen ja asuntojen energiaremontteja. Hiilineutraali Vantaan Energia 2030 -tavoite ja toimenpiteet vaikuttavat suoraan kaukolämmön päästöihin ja sähkön osalla epäsuorasti alentaen sähkön valtakunnallista päästökertoimen keskiarvoa.

Vantaan Energia lopettaa fossiilisten (kivihiili, turve, maakaasu) polttoaineiden polttamisen vuoteen 2026 mennessä ja etenee tämän jälkeen hiileneutraaliksi. Jätevoimalan laajennus ja maailman suurin lämmön kausivarasto mahdollistavat fossiilisista polttoaineista luopumisen. Tavoitteena on myös, että Vantaalla vähennetään käyttösähkön päästöjä. Kulutussähkön päästöjä vähennetään korvaamalla vanhoja laitteita energiategokkaammilla, tuottamalla itse uusiutuvaa sähköä aurinkopaneeleilla ja hankkimalla päästötöntä sähköä. Lisäksi lisätään uusiutuvan energian osuutta.

Hiilineutraali energia -kaistan tavoitteiden toteutumista seurataan muun muassa seuraavilla indikaattoreilla: Vantaan alueen lämmityksen ja sähkön käytön päästöt (1000 t CO₂-ekv.) ja ne verrattuna vuoteen 1990 (%), Vantaan alueen sähkön käytön päästöt (1000 t CO₂-ekv.) ja ne verrattuna vuoteen 1990 (%), Uusiutuvan energian kaukolämmön tuotannon osuus (%) ja aurinkosähkön tuotanto (KWp), maalämmön tuotanto (MWh) ja kaupunkikonsernin uusiutuvan energian hankinta (%).

Materiaalien elinkaari ja kiertotalous

Vantaan kaupunki on yksi nopeimmin kasvavista kaupungeista Suomessa. Rakennetulla ympäristöllä on ratkaiseva merkitys ilmastomuutoksen hillinnässä, sillä rakennukset aiheuttavat kolmanneksen Suomen ilmastopäästöistä. Rakennusten elinkaaren aikaisista kasvihuonekaasupäästöistä rakennusmateriaalien osuus on merkittävä. Merkittäviä päästöjä aiheuttaa myös esirakentaminen. Rakennusmateriaalien merkitys kasvaa edelleen rakennusten energiategokkuuden parantuessa ja käytön aikaisten kasvihuonekaasupäästöjen vähentyessä.

Vantaalla on purku- ja kierrätysmateriaalien sekä maamassojen uusiokäytön kehittämisessä runsaasti mahdollisuuksia. Uusiokäytön kehittämisellä voidaan vähentää liikenteen aiheuttamia päästöjä sekä kaupungille aiheutuvia kustannuksia. Purku- ja kierrätysmateriaalien ja maamassojen uusiokäytön kehittäminen nähdään Vantaalla myös mahdollisuutena yrittäjyyden ja työllisyyden edistämiseksi.

Resurssiviisaassa kaupungissa jakamistalous on merkittävässä roolissa. Kaupungin rooli jakamistalouden edistämässä on yhtäältä toimia mahdollistajana ja toisaalta varmistaa omistamiensa ja omassa käytössä olevien resurssien tehokas hyödyntäminen ja yhteiseen käyttöön avaaminen. Jätehuollon kehittämisessä korostetaan aiempaa enemmän kiertotalouden merkitystä jätteen synnyn ehkäisyssä.

Tavoitteiden mukaan Vantaalla edistetään vähähiilistä rakentamista. Ympäristöministeriön tavoitteena on, että rakennuksen elinkaaren aikaista hiilijalanjälkeä ohjataan lainsäädännöllä 2020-luvun puoliväliin mennessä. Vantaan kaupunki ottaa kriteerit asteittain käyttöön jo ennen lainsäädännöllistä pakkoa omassa rakentamisessaan ja laajentaa niiden käyttöönottoa ohjauksen kautta myös kaupunkikonsernin ja yksityisten toimijoiden rakentamiseen.

Tavoitteena on myös rakentamisen kiertotalouden edistäminen. Myös infrarakentamisen ja massojenhallinnan hiilijalanjälkeä vähennetään. Vuonna 2019 valmistunut Vantaan maa- ja kiviainesten hallinnan toimintaohjelma on jalkautettu ja tavoitteena on teemakohtaisesti etsiä keinoja hallinnan edistämiseksi. Lisäksi päämääränä on keskeisten toimintatapojen yhtenäistäminen sekä yhteistyön lisääminen kaupungin sisällä ja HSY:n kanssa.

Jakamistalouden edellytyksiä kehitetään. Tilojen, aineistojen, esineiden ja koneiden lainaaminen ja yhteiskäyttö tukevat jakamistaloutta ja resurssiviisasta, kestävää elämäntapaa. Tämän lisäksi kehitetään jätehuoltoa kiertotaloutta tukevaksi.

Materiaalien elinkaari ja kiertotalous -kaistan tavoitteiden toteutumista seurataan muun muassa seuraavilla indikaattoreilla: Kaupungin hankkeet, joissa vähähiilisen rakentamisen kriteerit ovat käytössä, Puurakentamisen kehittyminen Vantaalla, Tonttivaraukset vähähiiliseen rakentamiseen, Tehdyt purkukartoitukset (kpl, %), Purkukohteista kierrätykseen menneet materiaalit (t, %), Massojen hallinnan kautta kierrätetyt maamassat (t), Täyssähköautojen määrä, joissa on yhteiskäyttösovellus, Kirjaston kautta varattujen laitteiden lainaus- ja käyttökerrat, Kalusteiden ja irtaimiston kierrätyskonsepti on käytössä, Yhdyskuntajätteen kierrätys-%, Hankittujen kertakäyttömuovituotteiden määrä (t), Rakennusjätteen määrä (t).

Monimuotoinen luonto

Resurssiviisauden tiekartassa on uutena kaistana Monimuotoinen luonto. Luonnon monimuotoisuudella eli biodiversiteetillä tarkoitetaan elinympäristöjen ja lajien kirjoa sekä lajien sisäistä perinnöllistä monimuotoisuutta.

Vantaan tavoitteena on, että luonnon monimuotoisuutta lisätään, suojellaan ja vahvistetaan suunnitelmallisesti. Lisäksi vahvistetaan toimia metsä- ja suoluonnon monimuotoisuuden parantamiseksi. Myös vesistöjen luonnontilaisuutta ja monimuotoisuutta parannetaan ja varmistetaan kattava avoimien alueiden verkosto. Lisäksi Tehostetaan haitallisten vieraslajien torjuntaa ja suojellaan luontoa kulumiselta.

Monimuotoinen luonto -kaistan tavoitteiden toteutumista seurataan muun muassa seuraavilla indikaattoreilla: Luonnonsuojelualueiden osuus % pinta-alasta, Metsäiset alueet, Vähintään 80-vuotiaan metsän osuus, Pintavesien ekologinen tila, Purovesien laadun seurantatulokset, Hoidossa olevat arvoniityt (pinta-ala), Kaupungin järjestämien vieraslajitorjuntatalkoot, Toteutetut reitit luonnonsuojelualueilla (metriä).

Vastuullinen Vantaa

Vastuullinen Vantaa -kaista kattaa kaikki vantaalaiset – niin asukkaat, kaupungin työntekijät kuin yritykset ja yhteisöt. Kaista sisältää kestävään elämäntapaan, ympäristökasvatukseen ja koulutukseen sekä ympäristöjohtamiseen ja työn tekemisen tapoihin liittyviä toimenpiteitä.

Kaupungeilla on merkittävä rooli ilmastotyössä ja kuntalaisten kestäväan elämäntavan mahdollistamisessa. Myös kaupungin palvelutarjonnassa, kuten kirjastoissa, nuorisotiloissa, kouluissa ja

päiväkodeissa, on tärkeitä tuoda esille kestävän elämäntavan taitoja, tietoja ja tapoja normaalin toiminnan yhteydessä.

Tavoitteiden mukaan ympäristövastuullisuudesta viestitään innostavasti ja mahdollistetaan vuorovaikutteinen osallistuminen. Lisäksi Vantaalla kasvatetaan ja tuetaan kuntalaisia kestävään elämäntapaan ja ympäristövastuullisuuteen. Keskeistä on myös ruoan ympäristövaikutusten vähentäminen ja kaiken kaikkiaan kaupunkiorganisaation ympäristövastuullisuuden lisääminen.

Suomen neljänneksi suurimpana kaupunkina Vantaan tekemillä valinnoilla on merkitystä. Hankintojen osuus on yli puolet kaupungin budjetista, ja hankinnat ovatkin konkreettinen tapa toteuttaa kaupungin strategiaa. Tavoitteena onkin ympäristövastuullisten hankintojen edistäminen. Lisäksi kaupunki edistää yritysten ja yhteisöjen ympäristövastuullisuutta. Elinkeinoelämän, oppilaitosten, tutkimuslaitosten, järjestöjen sekä kaupungin ja tytäryhteisöjen välistä ympäristöyhteistyötä tiivistetään ottamalla käyttöön Ilmastokumppanuushankkeessa tunnistettuja toimintamalleja.

Vastuullinen Vantaa -kaistan tavoitteiden toteutumista seurataan muun muassa seuraavilla indikaattoreilla: Mediatiedotteiden määrä, osallisuustoimenpiteiden määrä, Kampanjoiden, kurssien määrä ja tavoitavuus, Vantaan ateriapalveluiden hiilijalanjälki, Hävikkiterminaalin läpi kulkenut hävikki (kg/v), Ruoka-apuverkoston tavoittamat asukkaat (hlö/vko), Elinkaaritarkastelu otettu käyttöön merkittävimmille tuoteryhmille, Ekotukihenkilöiden määrä, Green deal -sopimusten tavoitteet toteutettu, Ympäristöjärjestelmien määrä ja Ilmastoyhteistyö yritysten kanssa (kpl).

Hiilinielut ja kompensointi

Hiilineutraalius tarkoittaa, että alueellisesti Vantaalla kasvihuonekaasupäästötase on nolla. Vantaan hiilineutraaliustavoitteessa päästöjä on vähennetty vähintään 80 prosenttia vuonna 2030 verrattuna vuoteen 1990. Loput 20 prosenttia voidaan sitoa kasvillisuuteen, maaperään ja puurakentamiseen tai hankkimalla päästövähennysoimia muualle. Hiilikädenjäljen huomioiminen on myös noussut esille. Mikäli päästövähennyksissä ylitetään 80 prosentin osuus vähentää se tarvetta hankkia kompensoitioita.

Vantaalla selvitetään koko kaupunkialueen päästöjen kompensointi. Samalla hiilinielujen ja hiilivarastojen vahvistetaan. Lisäksi päästöjen kompensointi aloitetaan oman toiminnan päästöjen osalta selvittämällä keinoja ja arvioimalla kompensoitava osuus. Vantaan kaupungin energiankulutuksen, työntekijöiden liikkumisen ja työmatkojen ilmastopäästöjen kompensointi otetaan käyttöön vaiheittain vuoteen 2030 mennessä. Ennen käyttöönottoa käydään läpi muiden kaupunkien kokemukset ja mallit sekä selvitetään toimintatavat ja tarvittava ohjeistus ja sopimukset.

Hiilinielut ja kompensointi -kaistan tavoitteiden toteutumista seurataan muun muassa seuraavilla indikaattoreilla: Kompensoidut kaupungin alueelliset päästöt (kt CO₂), Vantaan alueen hiilivaraston muutos (kt CO₂) ja vuotuinen hiilinielu (t CO₂/vuosi), Puurakentamiseen sitoutunut hiili (t CO₂, t CO₂/vuosi), Hiilikädenjälki.

Resurssiviisauden tiekartan toimeenpano, seuranta ja raportointi

Vantaan resurssiviisauden tiekartan tavoitteet konkretisoidaan toimenpiteiksi kaupungin toimialojen toteutussuunnitelmissa. Tiekartan tavoitteiden ja toimialojen toimenpiteiden etenemistä seurataan Ympäristövahti-palvelussa, joka otetaan kaupunkitasoisesti käyttöön keväällä 2022.

Tiekartan tavoitteiden ja toteutussuunnitelmien toimenpiteiden toteutumisesta koostetaan vuosittain Ympäristövastuuraportti. Työn etenemisen lisäksi Ympäristövastuuraporttiin kootaan katsaus hyvistä

esimerkeistä, joita kaupungissamme on tehty resurssiviisauden ja hiilineutraaliuden eteenpäinviemiseksi. Lisäksi raporttiin liitetään ympäristötilinpito. Jatkossa Ympäristövastuuraaportti sekä toimialojen omat toteutussuunnitelmaraportoinnit tuotetaan Ympäristövahti-työkalulla. Resurssiviisauden tiekartassa on myös esitetty Vantaan hiilibudjetti 2025 ja 2030 sekä hiilineutraaliuden kehityksen seuranta.

Resurssiviisauden tiekartan päivitys viedään lautakuntiin tiedoksi kaupunginvaltuuston hyväksynnän jälkeen.

Kaupunkiympäristölautakunta 14.12.2021 § 5

Apulaiskaupunginjohtajan va. esitys:

Päätetään

- hyväksyä resurssiviisauden tiekartan päivitys ja
- esittää se edelleen hyväksyttäväksi kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle

Käsittely:

Kaupunkiympäristölautakunnan puheenjohtaja Anssi Aura esitti asian jättämistä pöydälle. Esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Päätös:

Päätettiin jättää asia pöydälle kaupunkiympäristölautakunnan seuraavaan kokoukseen.

Kaupunkiympäristölautakunta 18.1.2022 § 5

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- hyväksyä resurssiviisauden tiekartan päivitys ja
- esittää se edelleen hyväksyttäväksi kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle

Käsittely:

Merkittiin, että apulaiskaupunginjohtaja täydensi esitystään lisäämällä päätösesitykseen kohdan c: "valtuutetaan apulaiskaupunginjohtaja tekemään esitykseen vähäisiä stilistisiä muutoksia ennen kaupunginhallituksen käsittelyä". Lisäksi apulaiskaupunginjohtaja täydensi esitystään seuraavilla tekstimuutoksilla:

Lisättiin sivun 5 kappaleeseen 2 seuraava teksti: "Myös kaikki valtuustoryhmät sitoutuivat vuodet 2021–2023 kattavassa valtuustosopimuksessa laatimaan pitkän aikavälin strategian mittareineen lähiluonnon ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi."

Lisättiin sivun 8 kappaleen 2 loppuun teksti: "Ulkoisia tukia haettaessa on huolehdittava, että Vantaa hankkii riittävästi osaamista ja tukea erittäin kilpailtujen rahoitushakemusten tekemiseen, sekä on valmis omarahoitusosuuksien kattamiseen positiivisten rahoituspäätösten kohdalla."

Tehtiin seuraava tekstilisäys sivulle 12 kohdan 3.1 toisen kappaleen loppuun (lisäys kursivilla): "Vantaalla liikennejärjestelmän osalta panostetaan tulevana vuosina erityisesti toimivaan joukkoliikenteeseen, kävelyn ja pyöräilyn kehittämiseen ja liikenteen infrastruktuurin sujuvoittamiseen sekä edistetään ajoneuvojen vähäpäästöisyyttä."

Tehtiin seuraava tekstilisäys sivulle 13 tavoitteen 1 ensimmäiseen kappaleeseen (lisäys kursivilla): ”Vantaalla tiivistetään maankäyttöä *pääsääntöisesti* raideliikenteeseen tukeutuen.”

Lisättiin sivulle 14 tavoitteen 2 indikaattoreihin vihertehokkuus ja kuivuuskausiin valmistautuminen.

Tehtiin sivulle 15 tavoitteen 4 otsikkoon seuraava lisäys (kursivilla): ”Luodaan hyvät edellytykset kestäväälle ja *monimuotoiselle* liikkumiselle.”

Muokattiin sivulla 15 tavoitteen 4 toisen kappaleen loppua seuraavasti: ”Maankäytön suunnittelussa pyritään luomaan kävellen ja pyöräillen liikkuville ~~lyhyempiä reittejä kuin autoliikenteelle~~ *nykyistä lyhyempiä reittejä*. *Sujuvoitetaan autoliikennettä mm. rakentamalla liikenneympyröitä ja kadunvarsipysäköintiä. Näin vaikutetaan päästöjen vähenemiseen.*”

Lisättiin sivulle 16 tavoitteen 6 loppuun uusi kappale: ”Autoliikenteen sujuvuutta edistämällä vaikutetaan vähäpäästöisyyteen ja ilmanlaadun parantamiseen. Vantaa tekee liikenneratkaisuja, jotka edistävät tätä tavoitetta.”

Lisättiin sivulle 24 tavoitteen 15 indikaattoreihin tehtyjen luontoinventointien määrä sekä elinalueiden yhtenäisyys.

Tehtiin sivun 24 viimeiseen kappaleeseen seuraava tekstilisäys (lisäys kursivilla): Vantaalaisen suoluonnon uhkana ovat vanhojen ojitusten lisäksi niiden lähistöllä sijaitsevien alueiden rakentamisesta *sekä ilmastomuutoksen aiheuttamista ääri-ilmiöistä* johtuvat häiriöt, kuten pohjaveden pinnan lasku ja kuivuminen, sekä rakennetuilta alueilta soille tulevien vesimäärien suuret vaihtelut.

Lisättiin sivulle 25 tavoitteen 16 indikaattoreihin ennallistettujen elinalueiden pinta-ala sekä lahopuun määrä.

Lisättiin sivulle 29 tavoitteen 23 ensimmäisen kappaleen loppuun lause: ”Toimenpiteiden ja tavoitteiden lopputuleman tulee olla, että ruoka on monipuolista, ravitsevaa ja maukasta.”

Lisättiin sivulle 30 tavoitteen 25 loppuun teksti: ”Hankintoja kilpailutettaessa nostetaan tuotteiden kestävyys ja vastuullisuus osaksi kriteeristöä.”

Tehtiin seuraava tekstilisäys sivulle 32 tavoitteen 28 toiseen kappaleeseen (lisäys kursivilla): ”Vantaan kaupungin metsänhoidolliset tavoitteet ja toimenpiteet päivitetään tukemaan hiilinielujen muodostumista ja varastojen ylläpitoa. *Puiden määrää kaupungissa tulee määrätietoisesti ja kokonaisvaltaisesti kasvattaa alueilla, missä se on luontevaa, kuten tonteilla, puistoissa ja muussa kaupunkitilassa. Puiden määrään tulee kiinnittää erityistä huomiota kaavoituksessa. Puustoisien alueen määrää on mahdollista kasvattaa huomioiden kuitenkin aukeiden alueiden riittävyys biodiversiteetin kannalta sekä kulttuurimaiseman suojelu.*”

Lisättiin sivulle 32 tavoitteen 28 neljännen kappaleen loppuun lause: ”Ennen maatalouden ja metsähoidon tavoitteiden laadintaa käydään vuoropuhelua Vantaalla toimivien maatilayrittäjien ja toimijoiden kanssa.”

Kaupunkiympäristölautakunnan jäsen Oskari Iivarinen esitti poistettavaksi sivulta 16 tavoitteen 5 lopusta seuraavan kohdan: ”Liikkumistarpeeseen voidaan vaikuttaa tehokkaasti ajoneuvoliikenteen hinnoittelulla. Hinnoittelu ei ole yksin Vantaan päätettävissä, vaan Vantaa edistää teemaa yhteistyössä seudun kaupunkien ja HSL:n kanssa. Pysäköinnin maksullisuus on kuitenkin kaupungin käytettävissä oleva hinnoittelukeino.” Jäsen Pekka Virkamäki kannatti muutosesitystä.

Kaupunkiympäristölautakunnan varapuheenjohtaja Tarja Eklund kannatti apulaiskaupunginjohtajan esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että on tehty kannatettu muutosesitys, josta joudutaan äänestämään, ja teki seuraavan äänestysesityksen: Ne, jotka kannattavat apulaiskaupunginjohtajan esitystä, äänestävät jaa, ja ne, jotka kannattavat jäsen Iivarisen muutosesitystä, äänestävät ei. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Äänestyksessä annettiin 7 jaa-ääntä (Eklund, Kotila, Kostilainen, Merelä, Mutanen, Rahkala, Tamminen) ja 10 ei-ääntä (Ahokas, Erkkilä, Hartikainen, Haverinen, Iivarinen, Karhu, Suni, Virkamäki, Björkell, Aura). Puheenjohtaja totesi muutosesityksen tulleen hyväksytyksi. Poistettiin resurssiviisauden tiekartasta seuraava teksti: ”Liikkumistarpeeseen voidaan vaikuttaa tehokkaasti ajoneuvoliikenteen hinnoittelulla. Hinnoittelu ei ole yksin Vantaan päätettävissä, vaan Vantaa edistää teemaa yhteistyössä seudun kaupunkien ja HSL:n kanssa. Pysäköinnin maksullisuus on kuitenkin kaupungin käytettävissä oleva hinnoittelukeino.”

Päätös:

Päätettiin

- a) hyväksyä resurssiviisauden tiekartan päivitys edellä kuvatun mukaisesti apulaiskaupunginjohtajan esittämällä lisäyksillä ja kaupunkiympäristölautakunnan äänestyksen jälkeen hyväksymällä muutoksella täydennettynä,
- b) esittää se edelleen hyväksyttäväksi kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle ja
- c) valtuuttaa apulaiskaupunginjohtaja tekemään esitykseen vähäisiä stilistisiä muutoksia ennen kaupunginhallituksen käsittelyä.

Merkittiin, että vihreiden lautakuntaryhmä jätti asiaan seuraavan pöytäkirjalausuman, johon vasemmistoliiton ja sosialidemokraattien ryhmät yhtyivät: ”Liikenteen hinnoittelu on keskeinen keino resurssiviisauden saavuttamisessa ja se tulee sisällyttää kaupungin keinovalikoimaan.”

Tehdyt tarkistukset

Kaupunkiympäristölautakunnan päätöksenteon jälkeen resurssiviisauden tiekartan sivun 11 ensimmäisen kappaleen loppuun on tehty ”[Tulokset luvattu marraskuun loppuun mennessä, lisätään.]” -tekstin tilalle seuraava täydennys: ”Hankkeen tulosten mukaan vuonna 2020 Vantaan asukaskohtaiset päästöt olivat 8,1 t CO₂-ekv. Vantaan hiilineutraalisuustavoitteen laskennassa käytettävän alueperustaisen päästölaskennan mukaan asukaskohtaiset päästöt olivat samana vuonna 3,7 CO₂-ekv.”

Lisäksi kaupunkiympäristölautakunnan 18.1.2022 hyväksymiin, apulaiskaupunginjohtajan muutetun esityksen mukaisiin indikaattoreihin on tehty seuraavat täsmennykset:

- Sivulle 14 tavoitteen 2 alainen uusi indikaattori vihertehokkuus on jaettu kahdeksi erikseen mitattavaksi indikaattoriksi: vihertehokkuus kaupunginvaltuuston hyväksymissä kaavoissa (kpl, %) ja asemakaavan mukaisen vihertehokkuuden noudattaminen rakennuslupapäätöksissä (mittarina: viherkerroin toteutuu 90 %:sti).

- Kieliasua on täsmennetty sivulla 24 tavoitteen 15 alaisessa uudessa indikaattorissa luontoinventointien määrä ja sivun 25 tavoitteen 16 alaisessa uudessa indikaattorissa ennallistettujen elinalueiden pinta-ala.

Kaupunginhallitus 31.1.2022 § 14

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) hyväksyä resurssiviisauden tiekartan päivitys, ja
- b) esittää se edelleen hyväksyttäväksi kaupunginvaltuustolle.

Päätös:

Päätettiin jättää asia pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 20

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) hyväksyä resurssiviisauden tiekartan päivitys, ja
- b) esittää se edelleen hyväksyttäväksi kaupunginvaltuustolle.

Käsittely:

Asian käsittelyn aikana kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtaja täydensi esitystään seuraavilla tekstimuutoksilla:

Lisättiin sivulle 15 viimeiseen kappaleeseen 4. virkkeen jälkeen seuraava lause:

Julkisen liikenteen uusien kalustohankintojen yhteydessä selvitetään ratkaisuja, jotka mahdollistavat polkupyörien kuljettamisen liikennevälineissä.

Tehtiin sivulle 16 ensimmäisen kappaleen alkuun ja loppuun seuraavat tekstilisäykset:

Liikkumisvalintoihin voidaan vaikuttaa edullisella ja saavutettavalla joukkoliikenteellä. Vantaan joukkoliikenteen runko muodostuu junaliikenteestä, jota täydentävät vuosina 2021–2023 aloittavat runkobussilinjat. Vantaan ratikan suunnittelu on käynnissä ja toteuttamisesta päätetään vuonna 2023. Joukkoliikenteen toimivuutta, houkuttelevuutta ja vähäpäästöisyyttä kehitetään yhdessä HSL:n (Helsingin seudun liikenne) kanssa. Matkaketjujen sujuvuutta ja miellyttävyyttä kehitetään joukkoliikenteen solmukohteiden infraa ja palveluita parantamalla. Kaupunki seuraa ja hyödyntää uuteen tutkimukseen ja teknologiaan perustuvia keinoja liikenteen päästöjen vähentämiseksi.

Muutettiin sivun 16 viimeistä kappaletta seuraavasti:

~~Autoliikenteen sujuvuutta edistämällä vaikutetaan vähäpäästöisyyteen ja ilmanlaadun parantamiseen. Vantaa tekee liikenneratkaisuja, jotka edistävät tätä tavoitetta. Liikenteen kokonaisuuden sujuvuutta edistämällä vaikutetaan vähäpäästöisyyteen ja ilmanlaadun parantamiseen. Vantaa tekee liikenneratkaisuja, jotka edistävät tätä tavoitetta.~~

Muokattiin sivun 29 toista kappaletta seuraavasti:

Laitosruokailun kestävyden tavoittelua tehdään ravitsemussuositusten ehdolla, *sesongin mukaisia tuotteita suosien, kasvisten määrää lisäten* ja varmistaen, että ruoka maistuisi nykyistäkin paremmin.

Tehtiin sivulle 32 toiseksi viimeiseen kappaleeseen seuraava tekstilisäys:

Huomioitavana asiana on myös varautuminen ilmastonmuutoksen aiheuttamiin metsätuhoihin *sekä puuston merkitys lisääntyvien helteiden varjostajana ja happirikkaan mikroilmaston suojana tiiviissä kaupunkiympäristössä.*

Lisättiin sivulle 33 toisen kokonaisen kappaleen perään seuraava lause:
Kaupunki edistää puurakentamista kaavoituksen keinoin.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys käsittelyosassa ilmenevin muutoksin.

Lisäksi merkittiin, että perussuomalaisten kaupunginhallitusryhmä jätti asiaan seuraavan pöytäkirjalausuman:

”Tavoite on hyvä, mutta Resurssiviisauden tiekartan päivitys ei ota huomioon ohjelman kustannusvaikutuksia. Vantaan pitäisi tahdittaa hiilineutraalisuustavoite muun Suomen malliin vuoteen 2035 mennessä.”

Liitteet:

- Resurssiviisauden tiekartta, valtuustokausi 2021–2015 (Kh 14.2.2022)

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

ympäristöpäällikkö Jari Viinanen, puh. 040 723 8353, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

Resurssiviisauden tiekartta

-valtuustokausi 2021–2025

Sisällysluettelo

Esipuhe.....	2
1. Taustaa.....	3
2. Vantaa vastaa ilmastonmuutoksen haasteeseen.....	7
2.1. Päästöjen kehitys Vantaalla vuodesta 1990 vuoteen 2030.....	8
2.2. Kuluttamisen päästöt Vantaalla.....	10
3. Vantaan resurssiviisauden tiekartta.....	11
3.1. Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen.....	12
3.2. Hiilineutraali energia.....	16
3.3. Materiaalien elinkaari ja kiertotalous.....	19
3.4. Monimuotoinen luonto.....	23
3.5. Vastuullinen Vantaa.....	27
3.6. Hiilinielut ja kompensointi.....	31
4. Toimeenpano, seuranta ja raportointi.....	33
Tekstissä käytettyjä käsitteitä.....	35
Lähteet.....	36

Esipuhe

Vantaa on sitoutunut saavuttamaan hiilineutraaliuden vuonna 2030. Kaupungin tavoitteet ja toimet ilmasto- ja ympäristötyön toteuttamiseksi ja ympäristövastuun kantamiseksi kirjattiin vuonna 2018 resurssiviisauden tiekarttaan. Nyt käsissäsi on tämän tiekartan päivitys valtuustokaudelle 2021–2025. Päivityksessä on huomioitu ne muutostarpeet, joita laajenevat ympäristöhaasteet ovat tuoneet mukanaan. Lisäksi tiekartassa näkyvät opit, joita aikaisemmalta kaudelta olemme saaneet.

Päivitetyn resurssiviisauden tiekartan tavoitetilana vuonna 2030 on hiilineutraali Vantaa, jossa kaupungin suunnittelu ja toteutus on resurssiviisasta, luonto monimuotoista, luonnonvaroja käytetään kestävästi ja jossa asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen toimintatavat ovat vastuullisia.

Tiekartta toteuttaa kaupungin strategiaa. Ilmastotyötä tukee myös poikkihallinnollisesti johdettava Hiilineutraali Vantaa -strategiateema, jolla varmistetaan kaikkien toimialojen osallistuminen yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Hiilineutraalisuus onkin mahdollista saavuttaa vain yhdessä tekemällä. Tarvitaan yhteistyötä valtion, kaupunkien, asukkaiden, yritysten, yhteisöjen ja tutkimus- ja oppilaitosten välillä. Lisäksi tarvitaan osallistamista, ja meidän tulee löytää uusia toimintatapoja sekä kestäviä kulutusvalintoja. Ennen kaikkea meidän tulee löytää viisautta, jotta voimme toteuttaa ympäristövastuutamme myös taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävin ja vaikuttavin ratkaisuin.

Tiekartta on laaja ja tavoitteiden kirjo suuri. Toteuttamisen kannalta edessä ei ole helppo taival, mutta se on välttämätön. Toteuttamiseen tarvitaan myös riittävät resurssit osaamisen kehittämiseen ja investointeihin. Rakennamme hyvinvoivaa ja ekologisesti kestävä Vantaata meille ja tuleville kuntalaisille.

Ilmastonmuutoksen hillintätoimet eivät tarkoita kurjempaa tulevaisuutta vaan erilaista ja uudenlaista tapaa elää, ajatella ja toteuttaa arjen asioita – vastuullisuutta yhteisen maapallomme ihmisten ja luonnon hyvinvoinnista. Lisäksi muutokset tuovat mukanaan Vantaalle mahdollisuuksia kehittää hyvinvointia, elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä.

Resurssiviisauden tiekartan päivitystyötä on ohjannut poikkihallinnollisen strategiateeman johtoryhmä, Hiilijory. Tiekartan päivitystä on koordinoitunut kaupungin ympäristökeskus. Päivitys on laadittu tiiviissä vuorovaikutuksessa kaupunkiorganisaation eri alojen asiantuntijoiden kanssa. Tavoitteiden pohdintaan on osallistettu myös asukkaita ja yrityksiä. Mielipiteitä on kartoitettu kyselyin, kommenttikierroksin ja työpajoissa. Kiitos kaikille työhön osallistuneille.

Rakennetaan hiilineutraali ja resurssiviisas Vantaa yhdessä!

Ritva Viljanen
kaupunginjohtaja

Tero Anttila
apulaiskaupunginjohtaja
Kaupunkiympäristön toimiala

Riikka Åstrand
apulaiskaupunginjohtaja
Kaupunkikulttuurin toimiala

Timo Aronkytö
apulaiskaupunginjohtaja
Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala

Katri Kalske
apulaiskaupunginjohtaja
Kasvatuksen ja oppimisen toimiala

1. Taustaa

Resurssiviisauden tiekartta on kaupungin strategiaa toteuttava ohjelma, joka ohjaa kaupunkia kohti ekologista kestävyttä ja hiilineutraaliutta vuonna 2030. Tiekartta kokoaa yhteen tavoitteet, joilla hillitään ilmastonmuutosta ja sopeudutaan muuttuvaan ympäristöön, kehitetään kaupunkia resurssiviisaaksi sekä ylläpidetään ja edistetään luonnon monimuotoisuutta. Tiekartan tavoitteet konkretisoidaan toimenpiteiksi kaupungin toimialojen toteutussuunnitelmissa. Vantaan resurssiviisauden tiekartta hyväksyttiin vuonna 2018 ja tämä on ensimmäinen ohjelman päivitys valtuustokaudelle 2021–2025.

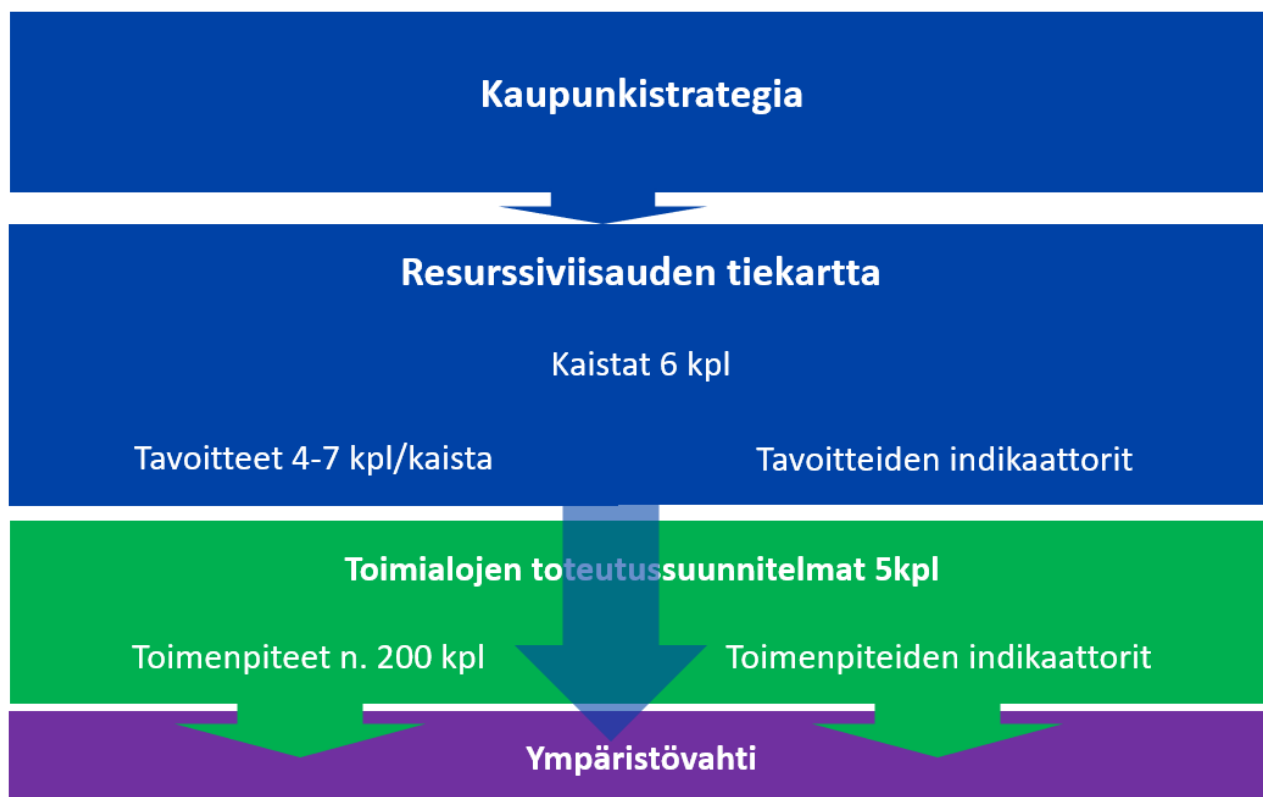
[Tähän lisätään muut strategiaa toteuttavat ohjelmat, joissa resurssiviisautteen viitataan, kun strategialuonnos on julkaistu.]

Ympäristö on keskellä nopeaa ja huolestuttavaa muutosprosessia ja resurssiviisauden tiekartan päivityksen yhteydessä näkökulmaa näihin ympäristöhaasteisiin vastaamiseksi on laajennettu. Entisten neljän etenemiskaistan lisäksi tiekarttaan on lisätty kaksi uutta kaistaa, joiden tavoitteet ja toimenpiteet liittyvät luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseen ja hiilinielujen vahvistamiseen. Lisäksi tavoitteisiin on lisätty tavoitteet kompensatiomahdollisuuksien kehittämiseksi. Päivitetyn tiekartan kuusi kaistaa ovat: Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen, Hiilineutraali energia, Materiaalien elinkaari ja kiertotalous, Monimuotoinen luonto, Vastuullinen Vantaa sekä Hiilinielut ja kompensointi.

Resurssiviisauden tiekartan päivitykseen on liitetty vuonna 2019 valmistuneen Kiertotalouden tiekartan tavoitteet. Lisäksi toimialalla on vuoden 2021 aikana valmisteltu erilliset selvitykset puurakentamisen sekä kasvikkatojen edistämisen keinoista, ja nämä työt on huomioitu resurssiviisauden tiekartan tavoitteissa. Myös ilmanlaatua koskevat tavoitteet on kirjattu resurssiviisauden tiekarttaan, mutta meluasioita hallitaan erillisen Meluntorjunnan toimintasuunnitelman kautta. Pohjavesiä suojellaan erillisen Pohjavesien suojelusuunnitelman avulla.

Taulukko 1. Kaupunkistrategian Resurssiviisas ja hiilineutraali Vantaa painopistealueen tavoitteet (tarkentuu, kun strategia hyväksytään vuonna 2022).

Vantaan kaupunkistrategia on rakennettu painopistealueittain, joista yhtenä on Resurssiviisas ja hiilineutraali Vantaa. Painopistealueelle on kirjattu keskeisimmät tavoitteet, joita valtuustokaudella edistetään. Resurssiviisauden tiekartta tukee strategian tavoitteiden saavuttamista.							
Painopiste 3: Resurssiviisas ja hiilineutraali Vantaa							
.....	Lasten, nuorten ja aikuisten ympäristö- ja -tekoja lisäämään kasvatuksen, oppimisen ja osallisuuden keinoilla	Aviapolis- lentokenttäympäristö kehittyy Euroopan ympäristöystävällisimmäksi	Vantaa edistää hiilineutraaliutta yhteistyössä konserniyhtiöiden kanssa	Vantaa on kiertotalouden edelläkävijäkaupunki	Huolehditaan Vantaan luonnon monimuotoisuuden säilymisestä	Hankinnat tukevat kaupungin vastuullisuustavoitteiden toteuttamista

Kuvio 1. Resurssiviisauden tiekartan toimenpano ja seuranta Vantaalla

Ympäristöhaasteet laajenevat ja muuttuvat

Euroopan ympäristökeskuksen (EEA) mukaan Eurooppa ei saavuta vuoden 2030 ilmasto- ja ympäristötavoitteitaan, ellei seuraavan kymmenen vuoden aikana puututa ripeästi luonnon monimuotoisuuden hälyttävän nopeaan vähenemiseen, ilmastonmuutoksen kasvaviin vaikutuksiin ja luonnonvarojen ylikulutukseen. Siinä työssä keskeisessä roolissa ovat kaupungit, sillä Ilmastonmuutoksen hillinnässä ja muiden ympäristövaikutusten ehkäisemisessä kaupunkien ja kaupunkiseutujen toimet ovat ratkaisevia.

Ilmastonmuutos ja luontokato ovat toinen toistaan vahvistavia kestävä kehityksen kriisejä. Vantaa on sitoutunut luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen ja edistämiseen monien kansainvälisten sopimusten, EU:n sekä kansallisen lainsäädännön kautta. **Myös kaikki valtuustoryhmät sitoutuivat vuodet 2021–2023 kattavassa valtuustosopimuksessa laatimaan pitkän aikavälin strategian mittareineen lähiluonnon ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.** Lisäksi Vantaan kaupunki on sitoutunut strategiassaan huolehtimaan luonnon monimuotoisuuden säilymisestä ja monimuotoisuuden tilan seurannasta. YK:n biodiversiteettisopimuksen puitteissa on määritelty viisi kohtaa, joita toteuttamalla luontokato voidaan pysäyttää ja luonnon monimuotoisuus jopa nosta nousemaan vuoteen 2030 mennessä. Nämä ovat kestävä tavaroiden ja ruoan tuotanto, kulutuksen hillitseminen ja jätteen vähentäminen, toimet saastumisen lopettamiseksi, vieraslajien leviämisen ja kantojen riistökäytön estämiseksi, ilmastonmuutoksen hillintä sekä ekosysteemien suojelu ja ennallistaminen. Useat luonnon monimuotoisuuteen liittyvät kysymykset ovat paikallisia, joten myös ratkaisut löytyvät paikallisesti.

Luonnonvarojen kestävä käyttö kannalta kiertotalouden kehittäminen on keskiössä. Vantaa noudattaa vuonna 2021 päätetyn valtioneuvoston kiertotalouden strategisen ohjelman perusteita. Ohjelman visiona on, että Suomessa vuonna 2035 hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta on menestyvän taloutemme perusta. Sen mukaan kestävät tuotteet ja palvelut ovat talouden valtavirtaa ja jakamistalous arkipäivää. Luonnonvarojen käyttö on kestävä ja materiaalit pysyvät kierrossa pidempään ja turvallisesti. Kiertotalouden läpimurto on tehty innovaatioiden, digitaalisten ratkaisujen, fiksun sääntelyn sekä vastuullisten sijoittajien, yritysten ja kuluttajien avulla sekä tarjotaan kestäviä ratkaisuja kansainvälisillä markkinoilla.

Vantaan kaupungin välilliset vaikutuskeinot päästöihin ovat laajoja. Kaupunki toimii ohjaajana ja mahdollistajana. Kaupunki asettaa suuntaviivat maankäytön suunnittelulle, ohjaa tontinluovutuksen ja rakentamisen ohjeistusta, koordinoi luonnonsuojelua ja ympäristövalvontaa. Lisäksi kaupunki vaikuttaa viestinnän, koulutuksen ja kasvatuksen kautta asukkaisiin, yrityksiin ja yhteisöihin. Kaupunki voi omassa toiminnassaan ja erilaisten pilottihankkeiden kautta toimia edelläkävijänä ja esittää uusia ratkaisuja määräyksistä poiketen. Samaan aikaan se voi antaa mahdollisuuden uusille innovaatioille tarjoamalla niille kohteita. Lisäksi omistajaohjauksen kautta kaupunki voi vaikuttaa tytäryhteisöjensä työhön resurssiviisauden ja hiilineutraaliuden edistämiseksi.

Tiekartan tavoitteiden toteutuminen edellyttää myös valtion toimia ja seudullista yhteistyötä. Kaupungit voivat vaikuttaa seudullisten ja kansallisten yhteistyöverkostojen avulla valtion linjauksiin ilmastoasioissa.

Resurssiviisauden tiekartan monet toimenpiteet koskettavat myös vantaalaisten arkea, ja toimenpiteiden onnistuminen riippuu kuntalaisten ja kunnan alueen toimijoiden valinnoista. Demokraattisen johtamisen kannalta on tärkeää, että kuntalaisia kutsutaan osallistumaan ilmastotavoitteita koskevaan päätöksentekoon. Vantaalaisten osallistuminen ilmastotoimien

valmisteluun luo uskoa omiin vaikutusmahdollisuuksiin ilmastonmuutoksen hillinnässä ja motivoi toimimaan. Erilaiset työpajat, keskustelutilaisuudet sekä asukasraadit ovat esimerkkejä menetelmistä, joilla lisätään osallisuutta myös ilmastopäätöksissä.

Resurssiviisauden tiekarttaan on otettu toisena uutena kaistana Hiilinielut ja kompensointi, joita hiilineutraaliuden saavuttaminen edellyttää. Hiilineutraalius tarkoittaa, että hiilidioksidipäästöjä tuotetaan korkeintaan sen verran kuin niitä voidaan sitoa ilmakehästä hiilinieluihin. Tärkeimmät hiilinielut ja -varastot ovat metsät ja meret. Vantaan alueen metsiin ja maaperään sitoutuneella hiilellä sekä hiilidioksidin talteenoton ja jalostamisen myötä voidaan osaltaan kompensoida hillintätoimenpiteiden jälkeen jäljelle jääneitä päästöjä. Vantaan Energialla onkin jo suunnitelmia hiilidioksidin talteenotosta ja jalostamisesta tuotteiksi.

Tiekartta tuo myös aiempaa vahvemmin esiin ilmastonmuutoksen sopeutumisen tavoitteita. Ääriolosuhteet, kuten kuumuus, rankkasateet, tulvat, kuivuus, myrskyt, metsäpalot ja biologiset riskit tulevat lähivuosina ja -vuosikymmeninä lisääntymään ja näihin on syytä varautua hyvissä ajoin.

Vantaan sopimukset ja sitoumukset

Resurssiviisauden tiekartta vastaa osaltaan myös niihin kansainvälisiin ja kansallisiin sopimuksiin ja sitoumuksiin, joihin Vantaan kaupunki on liittynyt. Kaupunki on mukana Euroopan kaupunkien energia- ja ilmastosopimuksessa nimeltään Covenant of Mayors for Climate and Energy, jolla tähdätään kohti EU:n tavoitteen mukaista päästöjen vähentämistä, ilmastonmuutokseen sopeutumista sekä energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian käyttöä. Osana sopimusta Vantaa on laatinut Kestävän energian ja ilmaston toimintasuunnitelman (SECAP), johon on koottu hillinnän ja sopeutumisen toimia. Vantaa raportoi ilmastotoimien etenemisestä CDP-raportointijärjestelmän (Carbon Disclosure Project) kautta kerran vuodessa.

Vantaa liittyi kesällä 2021 Euroopan komission Green City Accordiin eli vihreä kaupunki aloitteeseen. Sen allekirjoittaneet eurooppalaiset kaupungit sitoutuvat edistämään viittä kestävän kehityksen tavoitetta, jotka liittyvät ilman ja veden laatuun kaupunkiluonnon moniluotoisuuteen kiertotalouteen ja jätteiden käsittelyyn sekä meluun.

Vantaa on myös sitoutunut YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 toimintaohjelmaan, joka tähtää äärimmäisen köyhyyden poistamiseen ja kestäväan kehitykseen. Vantaan ensimmäinen VLR (Voluntary Local Review) -raportti julkaistiin kesällä 2021. Kestävän kehityksen ohjelman tavoitteita luotaessa on pyritty huomioimaan sekä ympäristö, ihmiset, ihmisoikeudet, alueelliset ja kulttuurilliset erot, talouden näkökulmat, että niiden sovellettavuus kaikkialle maailmaan.

Kansallisella tasolla Vantaan kaupunki on solminut kuntien energiatehokkuussopimuksen (KETS) vuosille 2017–2025, jonka mukaisesti kaupungin energiansäästön kokonaistavoite on 12 180 MWh vuoden 2025 loppuun mennessä. KETS-sopimuksen toteutumista ja vuosiraportointia valvovat Motiva sekä Energiavirasto.

Lisäksi Vantaan kaupunki on mukana kolmessa kuntien ja valtion välisessä hankintojen green deal -sopimuksessa. Vuonna 2020 allekirjoitettiin Haitallisten aineiden vähentäminen varhaiskasvatuksen hankinnoissa green deal -sopimus ja Päästöttömien työmaiden green deal -sopimus. Purkamisen green deal -sopimus laadittiin vuonna 2021. Päästöttömien työmaiden green deal -sopimuksen tavoitteena on vähentää kaikkia työkoneiden päästöjä muun muassa polttoainevalinnoilla.

Purkamisen green deal -sopimus taas kannustaa purkumateriaalien uudelleenkäyttöön ja kierrättämiseen.

Vuonna 2020 Vantaa liittyi kansalliseen Kohti hiilineutraalia kuntaa (Hinku) -ilmastoverkoston, jossa on jo 80 päästöjen vähentämiseen sitoutunutta suomalaista kuntaa. Vantaa näkee verkostoitumisen ja avoimen tiedonjaon tärkeänä keinona edistää ilmastotavoitteita yhteistyössä muiden kuntien kanssa.

Vantaa on myös yksi kymmenestä CIRCWASTE-hankkeen edelläkävijäkunnasta. Ensimmäisenä kiertotalouden kuntaverkostona edelläkävijäkunnat aikovat toteuttaa valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteet kierrättämällä vähintään 55 prosenttia yhdyskuntajätteistä, hyödyntämällä materiaalina vähintään 70 prosenttia rakennus- ja purkujätteistä sekä vähentämällä jättemäärää vuoteen 2020 mennessä vuoden 2000 tasolle.

Vantaalla toimiva Avia-verkosto on Helsinki-Vantaan lentoaseman ympäristössä toimivien yritysten, järjestöjen ja julkisen sektorin toimijoiden verkosto. Verkosto julkisti vuonna 2021 Green deal manifestin, jossa ilmaistaan yhteinen tahtotila hiilineutraaliustavoitteen edistämiseen, ympäristötehokkuuteen ja kiertotalouden edistämiseen sekä koko lentokenttäalueen kestäväan kasvuun.

2. Vantaa vastaa ilmastonmuutoksen haasteeseen

Ilmaston muuttuminen yhä lämpimämmäksi ja arvaamattommaksi jatkuu. Viime vuosina on nähty maailmalla lämpöennätyksiä, myrskyjä, kuivuutta, metsäpaloja, jäätiköiden kiihtyvää sulamista ja rankkasateiden aiheuttamia tulvia. Ilmastonmuutoksen on aiheuttanut ihminen polttamalla fossiilisia polttoaineita ja hyödyntämällä maata ja metsiä omiin tarkoituksiinsa. Maapallon lämpötila on noussut esiteollisesta ajasta jo 1,1 astetta, mutta se ei lämpene tasaisesti. Pohjoisella pallonpuoliskolla lämpeneminen tapahtuu voimakkaammin ja näin ollen Suomessa lämpötila on noussut jo 2,3 astetta. Vaikutukset näkyvät jo Vantaalla.

Vuonna 2016 voimaan tulleessa Pariisin ilmastosopimuksessa tavoitteena on rajoittaa maapallon keskilämpötilan nousu 1,5 asteeseen esiteolliseen aikaan verrattuna. Syksyllä 2021 julkaistun hallitustenvälisen ilmastopaneelin (IPCC) raportin mukaan nykyisillä toimilla tavoitteeseen ei päästä ja 1,5 asteen lämpeneminen saavutetaan pahimmillaan jo 2030-luvun alussa. Tavoitteeseen pääsy edellyttää koko maapallon hiilineutraaliutta vuoteen 2050 mennessä ja lämmittävien päästöjen puolittamista jo 2020-luvulla. Kaupungit, kuten Vantaa näyttävät esimerkkiä ja tavoittelevat hiilineutraaliutta vuonna 2030. Myös laaja joukko yrityksiä on ottanut kireämmät tavoitteet.

Globaali päästöjen puolittaminen tarkoittaa valtavaa energiamurrosta, liikkumistapojen ja välineiden radikaalia muutosta, vähähiilistä ruoantuotantoa sekä niihin liittyvien markkinoiden muutosta fossiilitaloudesta vähähiiliseen talouteen. Suomen hiilineutraaliustavoite vuonna 2035 ja Vantaan tavoite vuonna 2030 vauhdittavat elinkeinoelämän ja kuntalaisten muutosta luoden vähähiilisiä markkinoita sekä teknologioita ja tapoja vietäväksi maailmalle. Hyvänä esimerkkinä on Vantaan Energian luopuminen fossiilisista polttoaineista uusien innovaatioiden avulla viimeistään vuonna 2026 ja eteneminen kohti hiilinegatiivisuutta vuonna 2030.

Hillintätoimien lisäksi Vantaalla tulee tehdä sopeutumistoimia, koska ilmastonmuutoksen pysäyttäminen kokonaan on mahdotonta lähimpien satojen vuosien aikana. Sopeutumistoimia

tarvitaan jo nyt lisääntyvän sadannan, luontokadon, hellejaksojen ja lumipeitteen puuttumisesta aiheutuvien muutoksien aiheuttamien haittojen vähentämiseksi. Seurauksina ovat muun muassa taajamien hulevesitulvat, rakenteiden kastuminen, rehevöittävien ravinteiden valuma vesistöihin, ennenaikaiset kuolemat, kasvillisuuden kuivuminen, häiriöt liikennejärjestelmissä, ilmaston aiheuttama muuttoliike sekä muutokset kasvillisuudessa ja eläinkunnassa. Sopeutumistoimia tarvitaan maankäyttöön ja rakentamiseen, kasvatukseen ja opetukseen, luonnonhoitoon, virkistykseen, sosiaali- ja terveyspalveluihin, elinkeinopoliittikkaan sekä valmius- ja varautumissuunnitteluun.

Ilmastonmuutoksen hillinnällä ehkäistään ilmatoriskeitä aiheuttavia kustannuksia. Vantaalle on mahdollista saada valtion energia-avustuksia ja EU:n vihreän siirtymän ohjelman perusteella jaettavia tukia. Niitä voidaan hyödyntää esimerkiksi kiinteistöjen energiaremonteissa ja siirtymiseen pois tuontiin perustuvista fossiilisista polttoaineista. Näin säästetään suoraan rahaa ja vähennetään energian tuotannon ja käytön kustannuspaineita tulevaisuudessa. Kaupungit kilpailevat osajista ja vihreää siirtymää toteuttavista yrityksistä ja siten edelläkävijäkaupungit menestyvät luoden uutta yritystoimintaa sekä työpaikkoja ja tätä kautta myös verotuloja Vantaalle. Ulkoisia tukia haettaessa on huolehdittava, että Vantaa hankkii riittävästi osaamista ja tukea erittäin kilpailtujen rahoitushakemusten tekemiseen, sekä on valmis omarahoitusosuuksien kattamiseen positiivisten rahoituspäätösten kohdalla.

2.1. Päästöjen kehitys Vantaalla vuodesta 1990 vuoteen 2030

Vantaa vastaa osaltaan kansainväliseen tavoitteeseen, jolla lämpeneminen saataisiin rajattua alle 1,5 asteen, omalla vuoden 2030 hiilineutraaliustavoitteellaan. HSY:n (Helsingin seudun ympäristöpalvelut) laskelmien mukaan vuoden 2020 päästöt olivat Vantaalla 883 kt CO₂-ekv. (hiilidioksidiekvivalenttia), eli reilu 18 prosenttia alhaisemmat verrattuna vuoteen 1990. Aasukokohtaiset päästöt ovat laskeneet huomattavasti enemmän eli 47 prosenttia vuodesta 1990, koska vantaalaisia on nyt noin 80 000 enemmän.

Vaikka Vantaan kaupunkiorganisaation suorat päästöt ovat vain noin 10 prosenttia kaupunkialueella syntyvistä päästöistä, on välillinen vaikutus moninkertainen muun muassa kaupunkikonserniin kuuluvien yhtiöiden, kuten Vantaan Energian sekä asumisen ja maankäytön ohjauksen kautta. Arvioiden mukaan kaupunki voi ohjauskeinoilla ja tytäryhtiöidensä kautta vaikuttaa vähintään neljäänkymmeneen prosenttiin kaupungin alueella syntyvistä päästöistä. Esimerkiksi Vantaan vuokrayhtiön VAV-konsernin asunnoissa asuu 10 prosenttia vantaalaisista ja lähes 90 prosenttia vantaalaisista asuu kaukolämmitetyissä taloissa.

Hiilineutraali Vantaa vuonna 2030 tarkoittaa, että Vantaan alueella tulee vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 80 prosenttia vuoden 1990 päästöihin verrattuna ja kompensoida jäljelle jäävät päästöt hiilinieluilla tai esimerkiksi rahoittamalla vähähiilisyteen tähtääviä hankkeita muualla. Hiilineutraaliuden saavuttamiseksi Vantaan kasvihuonekaasupäästöjen tulee olla enintään 214 kt CO₂-ekv. vuonna 2030.

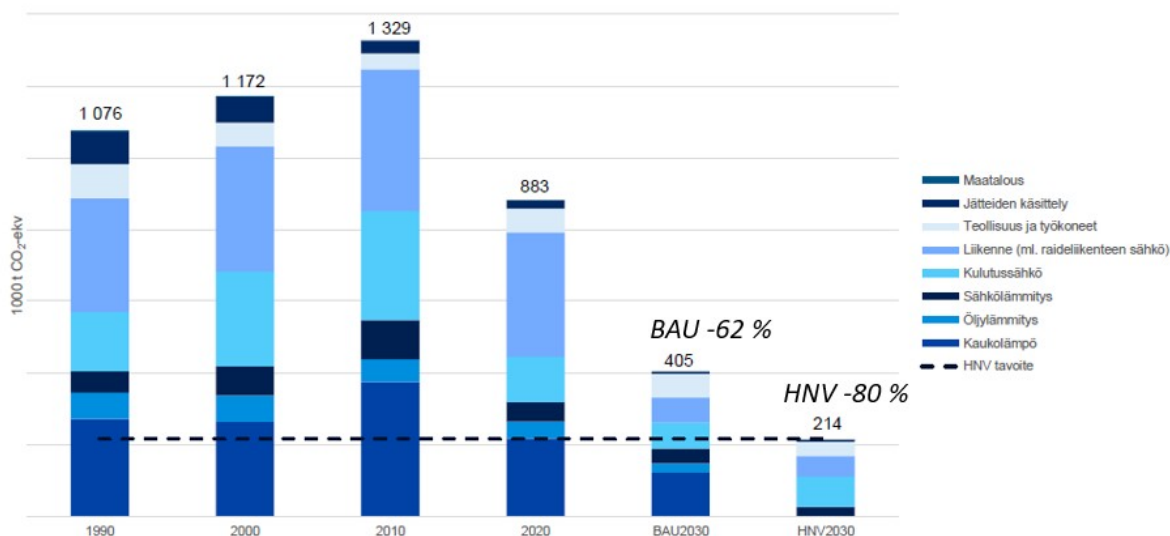

Kuvio 2. Vantaan alueen kokonaispäästöt vertailuvuonna 1990, tilanne vuonna 2020 sekä päästövähennystavoite vuonna 2030 (kt CO₂-ekv).

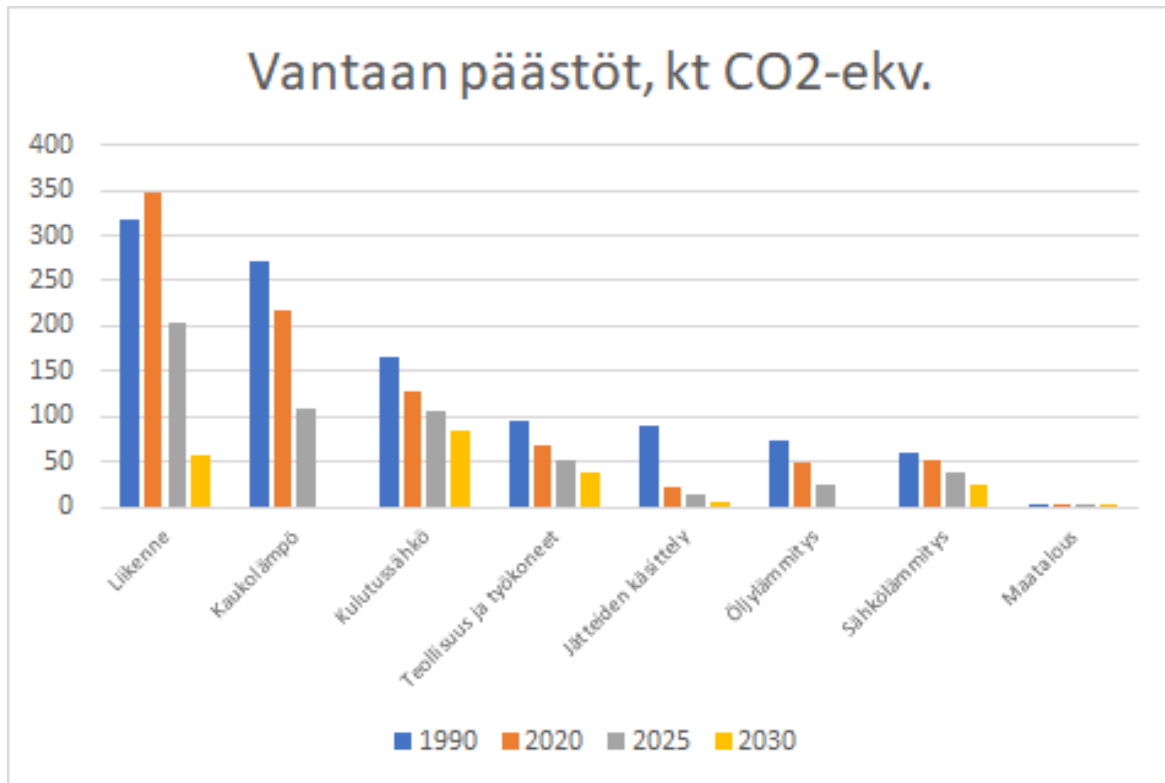
Vantaalle laaditussa kasvihuonekaasuselityksessä on tarkasteltu kahta päästöskenaariota. Business as usual (BAU) -skenaario sisältää valtion ja kaupungin päätettyjä keinoja. Hiilineutraali Vantaa 2030 (HNV2030) -skenaario taas kattaa hiilineutraaliuteen tarvittavat lisävähennykset.

BAU-skenaariossa päästöt vähenevät 62 prosenttia verrattuna vuoteen 1990. Suurimmat suhteelliset päästövähennykset saavutetaan jätteiden käsittelyssä (-94 prosenttia) sekä liikenteessä (-78 prosenttia).

HNV-skenaariossa päästöt vähenevät 80 prosenttia verrattuna vuoteen 1990. Kaukolämmön ja öljylämmityksen päästöt poistuvat ja jäljelle jää lähinnä sähkölämmityksen, kulutussähkön, liikenteen sekä teollisuuden ja työkoneiden päästöjä. Suurimmat suhteelliset päästövähennykset saavutetaan lämmityksessä (kaukolämpö sekä öljylämmitys -100 prosenttia), jätteiden käsittelyssä (-94 prosenttia) sekä liikenteessä (-82 prosenttia).

Kuvio 3. Vantaan päästöt 1990–2020 ja skenaariot vuoteen 2030 (1000 t CO₂-ekv). Business as usual (BAU) sisältää valtion ja kaupungin päätettyjä keinoja. Hiilineutraali Vantaa 2030 (HNV2030) sisältää hiilineutraaliuteen tarvittavat lisävähennykset. Lähde: Skenaariolaskenta 2021, Sitowise.

Kuvio 4. Vantaan kokonaispäästöjen kehitys vuodesta 1990 vuoteen 2020 ja hiilineutraaliskenaariot vuosiin 2025 ja 2030. Lähde: Skenaariolaskenta 2021, Sitowise.

2.2. Kuluttamisen päästöt Vantaalla

Hiilineutraaliustavoitteen taustalla oleva kasvihuonekaasupäästöjen laskenta rajautuu Vantaan kaupungin sisällä tuotettuihin päästöihin ja ostetun kulutussähkön päästöihin (Scope 1 ja 2). Laskennassa ei ole mukana Vantaalla kuluttavien, mutta kaupungin rajojen ulkopuolella tuotettujen tavaroiden valmistuksen (esim. ruoka, autot, laitteet, rakennustuotteet) tai palveluiden välillisiä päästöjä. Kuluttamisen päästöt eli muualla kuin Vantaan alueella valmistetut tuotteet, ruoka ja palvelut sisältyvät resurssiviisauden tavoitteeseen (Scope 3). Resurssiviisauden tiekartassa ja toimialojen toteutussuunnitelmissa on toimenpiteitä kuluttamisen päästöjen vähentämiseksi, vaikka osa näistä päästöistä ei vaikuta hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseen.

Kuvio 5. Päästöjen tarkastelu Scope 1, 2 ja 3 avulla.

Kulutuksesta aiheutuu merkittävä osa kuntalaisten hiilijalanjäljestä, joten kuluttamisen päästöjen jääminen laskennan ulkopuolelle on selkeä puute päästölaskennassa ja ilmastotyön vaikutusten seurannassa. Vantaa on mukana Kulma - Kulutuksen kasvihuonekaasupäästöjen laskentamallin pilottihankkeessa, jossa laskettiin kuluttamisen päästöt vertailukelpoisesti 15 Suomen kunnalle. Hankkeen tulosten mukaan vuonna 2020 Vantaan asukaskohtaiset päästöt olivat 8,1 t CO₂-ekv. Vantaan hiilineutraalisuustavoitteen laskennassa käytettävän alueperustaisen päästölaskennan mukaan asukaskohtaiset päästöt olivat samana vuonna 3,7 CO₂-ekv.

Myös Suomen ympäristökeskus SYKE julkaisee vuonna 2022 valtakunnallisen kulutusperäisten päästöjen laskennan. Lisäksi HSY on kehittämässä kuluttamisen päästöjen arviointia ja seurantaä pääkaupunkiseudun kunnille. Vantaalla hyödynnetään näitä päästölaskentoja vähähiiliseen elämäntapaan kannustavien tavoitteiden ja toimenpiteiden edistämisessä.

3. Vantaan resurssiviisauden tiekartta

Vantaan resurssiviisauden tiekartta ohjaa kaupungin ympäristövastuullisuuden kehittämistä. Tavoitetilana vuonna 2030 on hiilineutraali Vantaa, jossa kaupungin suunnittelu ja toteutus on resurssiviisasta, luonto monimuotoista, luonnonvaroja käytetään kestävästi ja jossa asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen toimintatavat ovat vastuullisia.

Kuvio 6. Resurssiviisauden tiekartan visio 2030

Tavoitetilaa kohti edetään Resurssiviisauden tiekartan kuudella kaistalla. Kaistojen teemat ovat: *Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen, Hiilineutraali energia, Materiaalien elinkaari ja kiertotalous, Monimuotoinen luonto, Vastuullinen Vantaa sekä Hiilinielut ja kompensointi.* Toteutuessaan kaistojen tavoitteet luovat kestävästä hyvinvointia ja vahvistavat yritysten kilpailukykyä sekä kaupungin elinvoimaisuutta.

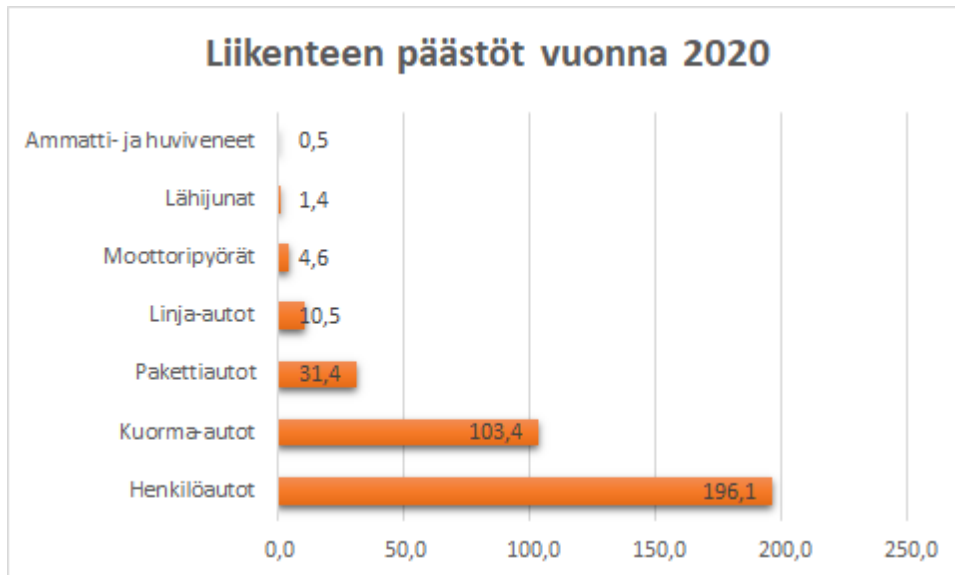
Tiekartan kaistojen tavoitteille on määritelty indikaattorit, joiden avulla seurataan tavoitteiden toteutumista. Tiekartan tarkemmat toimenpiteet vastuutahoineen, aikatauluineen ja mittareineen kirjataan toimialakohtaisiin toteutus suunnitelmiin.

3.1. Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen

Resurssiviisaasti toteutettu yhdyskuntarakenne mahdollistaa vantaalaisille kestävän ja vähäpäästöisen elämäntavan, kestävät liikkumismuodot ja luonnon arvojen turvaamisen. Maankäytön ratkaisulla voidaan merkittävästi vähentää Vantaan alueen kasviuonekaasupäästöjä esimerkiksi vaikuttamalla rakennusten energiankulutukseen, uusutuvan energian käyttöön ja liikenneratkaisuihin. Vaikutukset syntyvät viiveellä vuosien kuluttua ja ovat pitkäkestoisia.

Vantaa sijaitsee valtakunnallisten pääväylien, kansainvälisen lentokentän sekä kauko- ja lähiliikenteen rautateiden solmukohtassa. Monipuoliset ja kattavat liikenneyhteydet mahdollistavat sujuvat matkaketjut kaupungin ja metropolialueen sisällä sekä muualle Suomeen ja ulkomaille. Vantaalla liikennejärjestelmän osalta panostetaan tulevina vuosina erityisesti toimivaan joukkoliikenteeseen sekä kävelyn ja pyöräilyn kehittämiseen ja liikenteen infrastruktuuriin sujuvoittamiseen sekä edistetään ajoneuvojen vähäpäästöisyyttä.

Liikenteen päästöt olivat 40 prosenttia kaikista päästöistä Vantaalla vuonna 2020. Hiilineutraaliuden edellyttämä liikenteen päästövähennystarve on 29 kt CO₂-ekv. vuodessa. Hiilineutraaliusskenaarion mukaan tavaraliikenteen (kuorma-autot ja pakettiautot) on arvioitu kasvavan. Henkilöliikennekilometreistä osa siirtyy kävelyyn, pyöräilyyn ja joukkoliikenteeseen. Vuonna 2030 arkiuorokauden kilometrit per asukas tulisi laskea 15,6 kilometristä 13,1 kilometriin.

Kuvio 7. Liikenteen päästöt Vantaalla vuonna 2020 (1000 t CO₂-ekv.). Lähde HSY.

Päästöjen vähentäminen edellyttää muutoksia maankäytön suunnitteluun, liikkumisen tapoihin, liikkumiseen käytettävään käyttövoimaan ja liikkumisen edellyttämän infrastruktuurin rakentamiseen.

Vantaalla tehtiin vuonna 2021 Hiilineutraalit ja resurssiviisaat alueet -selvitys, jossa tunnistettiin kaupungin maankäytön ohjauskeinoja hiilineutraaliuden ja resurssiviisauden tavoitteiden toteuttamiseen kaupunkitasoisesti sekä ominaispiirteiltään erilaisilla alueilla. Selvityksen pohjalta toimenpiteitä priorisoidaan toimialakohtaisiin toteutussuunnitelmiin. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisista ohjauskeinoista keskeisimmät ovat kaavoitus, rakennusvalvonta lupamenettelyineen, katusuunnitelma, tonttijako sekä puiston tai muun yleisen alueen suunnitelma. Vantaa ohjaa maankäyttöä myös tontinluovutus- ja maankäyttösopimuksilla. Lisäksi on käytössä rakennusjärjestys ja rakennustapaohjeet.

Tavoite 1. Hiilineutraalius ja resurssiviisaus ovat maankäytön suunnittelun ja toteutuksen lähtökohtina.

Vantaalla tiivistetään maankäyttöä pääsääntöisesti raideliikenteeseen tukeutuen. Keskuksia kehitetään toiminnallisesti monipuolisina kaupunkikeskustoina. Uuden yleiskaavan 2020 periaatteiden mukaisesti Vantaa kasvaa vahvasti sisäänpäin nykyistä rakennetta tiivistäen ja uudistaen. Uudet asunnot, työpaikat ja palvelut sijoittuvat pääosin aseman seuduille ja joukkoliikennevyöhykkeelle. Vantaan ratikan vaikutusalueelle kehitetään kestäviä liikkumismuotoja suosivaa omaleimaista ratikkakaupunkia. Keskuksien ympäristössä pysäköinti toteutetaan joustavasti, tehokkaasti ja keskitetysti rakenteellisena pysäköintinä.

Kaupungissa otetaan käyttöön Hiilineutraalit ja resurssiviisaat alueet -selvityksessä priorisoidut ohjaukeinot ja toimenpiteet sekä hyödynnetään laskureita. Tehdään yhteistyötä metropolialueen kuntien kanssa yhteisten työkalujen ja periaatteiden kehittämisessä. Kaavoituksessa keskeisinä tavoitteina on edistää vähähiilisiä ratkaisuja ja uusiutuvilla energialähteillä tuotetun energian hyödyntämistä. Hiilineutraaliuteen ja resurssiviisauteen tähtäävät toimenpiteet selvitetään kaavakohtaisesti.

Erialaisten pilottihankkeiden avulla etsitään eri kaavatasoille ominaisia keinoja, joilla voidaan ohjata rakentamista tavoitteiden suuntaan. Keinoina voivat olla muun muassa kaavahankkeiden ilmastovaikutusten arvioinnin kehittämien sekä kaavamääräykset energiankulutuksen ja sen päästöjen vähentämiseksi, sähköautojen latauspisteistä sekä kierrätysmateriaalien ja maamassojen käytöstä. Kaavoituksen rinnalla tärkeä keino rakentamisen ohjaamiseen ovat tontinluovutus sopimukset, ja onkin tärkeää huomioida, mitkä asiat kuuluvat luontevasti kaavaan, ja mitkä tontinluovutusehtoihin.

Indikaattorit:

- *Tiiviisti asuttujen alueiden osuus (Ekologisen kestävyuden indikaattori)*
- *Tiiviillä alueilla asuvien osuus (Ekologisen kestävyuden indikaattori)*
- *Ilmasto/hiilineutraaliusselvitys tehty merkittävimmässä kaavakohteissa (kpl/osuus)*
- *Palvelujen saavutettavuus (Ekologisen kestävyuden indikaattori)*

Tavoite 2. Kaupunki integroi ilmastonmuutoksen sopeutumistoimet suunnitteluun, rakentamiseen ja ylläpitoon.

Vantaata suunnitellaan, rakennetaan ja ylläpidetään muuttuvan ilmaston vaatimukset huomioiden. Tavoitteiden mukaan rakennukset ja infrastruktuuri kestävät suurempaa kosteusrasitusta ja rankkasateita ja tiloihin varataan riittävät mahdollisuudet sisäilman viilentämiseen kesällä. Uusien rakennusten suunnittelussa huomioidaan passiivinen aurinkosuojaus. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen on myös osa kaupungin riskienhallinnan suunnittelua.

Viherrakentaminen yleisillä alueilla ja yksityisten omistamilla tonteilla kuten myös katoilla auttaa sopeutumaan ilmastonmuutokseen erityisesti hulevesien ja lämpötilojen hallinnan kautta. Samalla luodaan viihtyisämpää ja monimuotoisempaa ympäristöä ja lisätään hiilinielujä. Vantaalla kaikissa asemakaavoissa on käytössä tonttikohtainen vihertehokkuusvaatimus. Tonttikohtaisen vihertehokkuusvaatimuksen lisäksi kokeillaan alueellista vihertehokkuusvaatimusta, jolla varmistetaan, että rakennetuilla alueilla on riittävästi kasvullista maata. Viheralueille kohdistuvien ilmastovaikutusten hallintaa kehitetään. Tavoitteena on esimerkiksi hellejaksojen seurauksena syntyvän kuivuuden aiheuttamien luontoarvojen menetysten estäminen.

Hulevesiohjelma vuodelta 2009 päivitetään valtuustokauden alussa ja se ohjaa hulevesien hallinnan kokonaisvaltaista suunnittelua ja toteutusta. Hulevesien hallinnan hiilipohjaiset ratkaisut lisäävät hiilivarastoa.

Indikaattorit:

- *Hulevesirakenteiden suunnittelu ja rakentamisen vauhti vuodessa (kpl)*
- *HSY:n sopeutumisen indikaattorit (kaupunkitulvat, varautuminen)*
- *Vihertehokkuus kaupunginvaltuuston hyväksymissä kaavoissa (kpl, %)*

- *Rakennuslupapäätöksissä on noudatettu asemakaavan mukaista viherkerrointa (mittari: viherkerroin toteutuu 90 %:sti (%))*
- *kuivuuskausiin valmistautuminen*

Tavoite 3. Viherrakenne on terveyttä tukeva ja hyvinvointia luova. Säilytetään ja parannetaan viheralueiden saavutettavuutta.

Yleiskaavan 2020 mukaan kaupunki kasvaa sisäänpäin. Se lisää painetta ottaa lähellä asutusta olevia viheralueita rakentamiskäyttöön. Tiivis kaupunkirakenne mahdollistaa toisaalta palveluiden helpomman saavutettavuuden ja säästää laajempia viheralueita rakentamiselta. Viheralueet vaikuttavat monella eri tavoin ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin sekä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja hiilinieluihin.

Vantaan tavoitteena on, että kaavoituksessa ja rakentamisessa luonnon monimuotoisuutta säilytetään ja lisätään sekä turvataan ekosysteemipalveluiden toimivuus. Vantaa osallistuu ekologisen kompensoinnin kehittämiseen ja pilotointiin.

Valtuustokauden aikana laaditaan Vantaan viherrakenteen kehityskuva (VIVA – Vihreä ja virtaava Vantaa), jonka avulla hallitaan viheralueverkoston ja viherrakenteen kokonaisuuden kehitystä ja haetaan hyviä ratkaisuja. Näitä ovat muun muassa virkistyskäytössä olevat riittävät, lähellä olevat ja toimivat viheralueet, joita tutkitaan Viheralueiden saavutettavuus ja mitoitus (SAAVU) -työssä osana Viherrakenteen kehityskuvaa.

Indikaattorit:

- *Palveluiden saavutettavuus, lähivirkistysalueiden/viheralueiden saavutettavuus (Ekologisen kestävyden indikaattori)*
- *Eriyppisten viheralueiden riittävyys- ja saavutettavuusmittaristot kaavarunkotöitä ja asemakaavahankkeita varten (tavoite: mittaristojen tuottamat analyysit peittävät mahdollisimman kattavasti asuinalueet)*

Tavoite 4. Luodaan hyvät edellytykset kestäväälle ja monimuotoiselle liikkumiselle

Kävelyn ja pyöräilyn kulkumuoto-osuus Vantaalla oli vuonna 2018 tehdyssä tutkimuksessa 20 prosenttia, pyöräilyn 7 prosenttia. Vuoden 2022 aikana valmistuvassa liikennepoliittisen ohjelman päivityksessä määritellään erityyppisillä liikkumisalueilla kulkumuotojen priorisointi. Esimerkiksi keskustoissa priorisoidaan päästöttömiä ja tilatehokkaimpia kulkumuotoja eli kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä.

Kävelyn ja pyöräilyn osuutta liikkumisessa kasvatetaan. Vantaalla kehitetään viihtyisää ja miellyttävää liikkumisympäristöä, joka houkuttelee kävelemään ja pyöräilemään. Kävelyympäristöjen miellyttävyyteen, toimivuuteen ja esteettömyyteen panostetaan sekä pyöräliikennettä kehitetään monipuolisesti vuonna 2022 laadittavan edistämishojelman mukaisesti. Yhteyksiä parannetaan pyöräliikenteen tavoiteverkon mukaisiksi sekä lisätään turvallista pyöräpysäköintiä. Julkisen liikenteen uusien kalustohankintojen yhteydessä selvitetään ratkaisuja, jotka mahdollistavat polkupyörien kuljettamisen liikennevälineissä. Maankäytön suunnittelussa pyritään luomaan kävellen ja pyöräillen liikkuville nykyistä lyhyempiä reittejä. Sujuvoitetaan autoliikennettä mm. rakentamalla liikenneympyröitä ja kadunvarsipysäköintiä. Näin vaikutetaan päästöjen vähenemiseen.

Liikkumisvalintoihin voidaan vaikuttaa edullisella ja saavutettavalla joukkoliikenteellä. Vantaan joukkoliikenteen runko muodostuu junaliikenteestä, jota täydentävät vuosina 2021–2023 aloittavat runkobussilinjat. Vantaan ratikan suunnittelu on käynnissä ja toteuttamisesta päätetään vuonna 2023. Joukkoliikenteen toimivuutta, houkuttelevuutta ja vähäpäästöisyyttä kehitetään yhdessä HSL:n (Helsingin seudun liikenne) kanssa. Matkaketjujen sujuvuutta ja miellyttävyyttä kehitetään joukkoliikenteen solmukohteiden infraa ja palveluita parantamalla. Kaupunki seuraa ja hyödyntää uuteen tutkimukseen ja teknologiaan perustuvia keinoja liikenteen päästöjen vähentämiseksi.

Indikaattorit:

- *Kestävien liikkumistapojen osuus (kulkumuotojakauma, %)*
- *Pyöräilyn laatukäytävien pituus (Ekologisen kestävyuden indikaattori)*
- *Palvelujen saavutettavuus: Julkinen liikenne, joukkoliikenteen pysäkit (Ekologisen kestävyuden indikaattori)*
- *Pyöräliikenteen tavoiteverkon kriteerit täyttävät pyörätiet*
- *Joukkoliikenteen matkustajamäärä*
- *Pyöräilijöiden määrä*

Tavoite 5. Vähennetään liikkumistarvetta

Monipuoliset ja tiiviit keskustat sekä lähipalvelut mahdollistavat arjessa tarvittavien palvelujen saavuttamisen kävellen, pyörällä ja joukkoliikenteellä vähentäen näin autoriippuvuutta. Etätöiden mahdollisuuksia ja edellytyksiä kehittämällä vähennetään työmatkaliikunnan tarvetta ja sitä kautta ruuhkia ja pysäköintipaikkojen tarvetta, mikä tekee liikennejärjestelmästä kustannustehokkaamman.

Indikaattorit:

- *Palvelujen saavutettavuus (Ekologisen kestävyuden indikaattori)*

Tavoite 6. Edistetään ajoneuvojen vähäpäästöisyyttä ja parannetaan ilmanlaatua

Henkilöliikenteen sähköistyminen etenee. Hiilineutraaliusskenaariossa sähköautojen osuus kaksinkertaistuu 6,6 prosentista 13 prosenttiin vuonna 2030 ja ladattavien hybridien osuus nousee 3,4:stä 5,2 prosenttiin. Biokaasu- ja etanoliautojen osuus pysyy alle prosentissa.

HSL:n tavoitteena on leikata hiilidioksidipäästöjä yli 90 prosenttia vuodesta 2010 vuoteen 2025. Vuodesta 2010 vuoteen 2020 mennessä ovat CO₂-päästöt vähentyneet lähes 50 prosenttia. Tavoitteena on, että 30 prosenttia kalustosta on sähköbusseja vuonna 2025. HSL:n tavoitteena on päästötön joukkoliikenne. Vuonna 2030 yli 50 prosenttia bussiliikenteestä ajetaan vihreällä sähköllä, loput jätteistä ja tähteistä tehdyllä biopoltoaineella.

Sähköbussiliikenne mahdollistetaan toteuttamalla joukkoliikenteen tarvitsema latausinfra terminaaleissa ja muilla pääte pysäkeillä tarpeen mukaan. Sähköautojen latauspaikkojen toteuttamisella tuetaan sähköautojen käyttöä. Kaupungin omissa ajoneuvoissa suositaan vähäpäästöisyyttä ja kitkarenkaita. Ilmanlaatuksymykset huomioidaan kaavoituksessa ja katupölypäästöjen vähentämiseksi etsitään ratkaisuja.

Liikenteen kokonaisuuden sujuvuutta edistämällä vaikutetaan vähäpäästöisyyteen ja ilmanlaadun parantamiseen. Vantaa tekee liikenneratkaisuja, jotka edistävät tätä tavoitetta.

Indikaattorit:

- Sähkö- ja kaasuautojen osuus autokannasta (Ekologisen kestävyuden indikaattori)
- Ilmanlaatu huono tai erittäin huono (Ekologisen kestävyuden indikaattori)

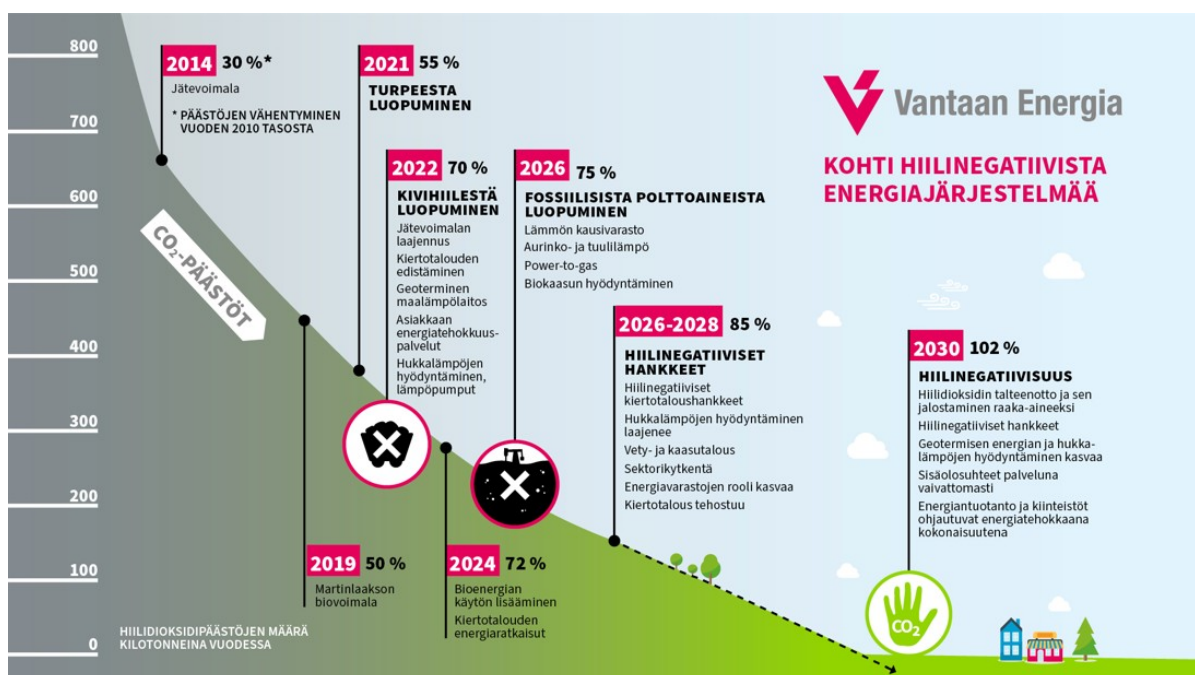
3.2. Hiilineutraali energia

Energiantuotanto ja -kulutus aiheuttavat valtaosan Vantaan ilmastopäästöistä. Kaukolämmitettyjen rakennusten kerrosneliöiden osuus koko kaupunkialueella on noin 70 prosenttia. Tavoitteena on, että Vantaan alueella on luovuttu lämmityksessä fossiilisista polttoaineista vuoteen 2030 mennessä. Kuntalaisia kannustetaan aktiivisiksi energiantuotannon toimijoiksi. Energiatohokkuutta parannetaan systemaattisesti niin omissa kiinteistöissä kuin koko kaupunkialueen kiinteistöissä edistämällä kiinteistöjen ja asuntojen energiaremontteja.

Vantaan Energian hiilinegatiivisuusohjelma

Hiilinegatiivinen Vantaan Energia 2030 -tavoite ja toimenpiteet vaikuttavat suoraan kaukolämmön päästöihin ja sähkön osalla epäsuorasti alentaen sähkön valtakunnallista päästökertoimen keskiarvoa. Tavoite kytkeytyy myös kiertotalouteen ja ilmanlaatuun. Vantaan Energia ja kaupunki tiivistävät yhteistyötä kehittämällä uusia vähäpäästöisiä ratkaisuja. Kaupunki ohjaa myös konserniohjauksen kautta hiilineutraaliuteen kuten muitakin tytäryhteisöjään.

Vantaan Energia lopettaa fossiilisten (kivihiili, turve, maakaasu) polttoaineiden käytön viimeistään vuonna 2026 ja etenee tämän jälkeen hiilinegatiiviseksi. Jätevoimalan laajennus ja maailman suurin lämmön kausivarasto mahdollistavat fossiilisista polttoaineista luopumisen. Suunnitelmien mukaan hiilineutraalia synteettistä kaasua valmistava laitos käynnistyy vuonna 2026 sekä hiilidioksidin talteenotto raaka-aineeksi ja kierrätysbiohiililaitos vuonna 2027. Hiilidioksidia jalostetaan kokonaan uusiksi tuotteiksi vuonna 2029. Kokonaisuuden taustalla on ajatus, että hiilidioksidin varastoinnin sijaan Vantaan Energia sitoo sen pitkäaikaisesti materiaaleiksi esimerkiksi rakennusteollisuuden käyttöön.

Kuvio 8. Vantaan Energian polku kohti hiilinegatiivista energiajärjestelmää

Tavoite 7. Vähennetään lämmityksen päästöjä

Koko kaupunkialueella lämmityksen päästöt olivat 36 prosenttia kaikista päästöistä vuonna 2020. Päästövähennystarve on 29,2 kt CO₂-ekv. vuodessa. Päästöjä vähennetään energiaa säästävällä uudis- ja korjausrakentamisella sekä luopumalla fossiilisista polttoaineista niin kaukolämmössä kuin erillislämmityksessä. Kaukolämmön osalla vähennystarve on 21,6 ja sähkölämmityksen osalla 2,7 kt CO₂-ekv. vuodessa. Energiatehokas uudisrakentaminen ja vanhan rakennuskannan energiaremontit ovat merkittävässä osassa fossiilittomaan lämmitykseen siirryttäessä, jotta päästötöntä sähköä ja lämpöä riittää kasvavan kaupungin tarpeisiin. Vähän energiaa kuluttava kiinteistö säästää käyttökustannuksissa ja antaa suojaa energian hinnan vaihteluissa.

Öljylämmityksestä päälämmitysmuotona luovutaan, jolloin päästöjen tulee vähentyä keskimäärin 4,9 kt CO₂-ekv. vuodessa. Kaupungin omissa kiinteistöissä jatketaan johdonmukaisesti siirtymistä öljystä maalämpöön, muuhun lämpöpumppuratkaisuun tai kaukolämpöön. Valtion öljystä luopumisen tuen sekä kaupungin neuvonnan, ohjauksen ja lupakäytänteiden helpotusten myötä suurin osa yksityisistä ja teollisista kiinteistöistä siirtyy öljystä lämpöpumppuihin tai kaukolämpöön.

Päästöjen vähentämiseksi myös paikallista uusiutuvaa ja hukkaenergiaa hyödynnetään, energiaremontteja tehdään ja edistetään. Hiilineutraaliusskenaarion mukaan ominaislämmönkulutus (kWh(m²/a) laskee vuodesta 2020 vuoteen 2030 21 prosenttia asuintaloissa ja 19 prosenttia muissa rakennuksissa. Erityisesti kiinnitetään huomioita taloyhtiöiden energiaremonttien edistämiseen yhteistyössä Ilmastoinfon, Motivan ja naapurikuntien kanssa. Kaupungin omilla ja tytäryhteisöjen kiinteistöillä (VTK ja VAV) on esimerkkirooli ja usein lainsäädäntöä korkeammat vaatimukset. Kaupunki ohjaa maankäytön keinoin energian hiilineutraaliuteen. Myös teollisuutta ja toimitiloja kannustetaan energiaremontteihin ja otetaan käyttöön ilmastokumppanuus-yhteistyömuotoja.

Indikaattorit:

- *Vantaan alueen lämmityksen päästöt (1000 t CO₂-ekv.) ja ne verrattuna vuoteen 1990 (%)*

Tavoite 8. Vähennetään käyttösähkön päästöjä

Vuonna 2020 koko kaupunkialueella kulutussähkön päästöt olivat 14 % kaikista päästöistä. Päästöjen vähennystarve on 2,7 CO₂-ekv. vuodessa. Toistaiseksi siihen lasketaan mukaan myös kiinteistöissä tapahtuva sähköautojen lataus, mutta ei lämpöpumppujen sähkön kulutusta, joka on osa lämmitystä. Sähkön kulutus on ollut kasvussa, mutta sähköä on tuotettu puhtaammin. Sähkön kulutuksen kasvua tulee hillitä kaikin keinoin lukuun ottamatta sähköisen liikenteen kuluttamaa sähköä, jossa se korvaa fossiilisia. Vuonna 2030 sähköä on arvioitu kuluvan 15 prosenttia enemmän kuin vuonna 2020, mutta se on vähäpäästöisempää.

Kulutussähkön päästöjä vähennetään korvaamalla vanhoja laitteita energiategokkaammilla, tuottamalla itse uusiutuvaa sähköä aurinkopaneeleilla ja hankkimalla päästötöntä sähköä. Kulutussähköä käytetään taloteknisiin laitteisiin kuten valaistukseen ja ilmanvaihtoon, tietoteknisiin laitteisiin, kylmäkoneisiin jne. Näiden laitteiden hankinnoissa energiategokkuus tuo vuosien mittaan myös rahallisen hyödyn.

Indikaattorit:

- *Vantaan alueen sähkön käytön päästöt (1000 t CO₂-ekv.) ja ne verrattuna vuoteen 1990 (%)*

Tavoite 9. Lisätään uusiutuvan energian osuutta

Kaukolämmityksen uusiutuvan energian osuus on jo kasvanut vuoden 1990 nolasta 56 prosenttiin vuonna 2020, kun huomioidaan jätteenpolton bio-osuus, joka on puolet poltettavasta jätteestä. Maalämmön osuus oli 0,8 prosenttia lämmityksestä vuonna 2020. Hiilineutraaliusskenaarion mukaan kaukolämmössä uusiutuvan energian osuus kasvaa edelleen Vantaan Energian ohjelman mukaan. Lämpöpumppujen tuottaman energian osuus kasvaa ja aurinkosähkötuotannon osuus kotitalouksien kokonaiskulutuksesta tulisi olla 15 prosenttia ja muissa kiinteistöissä 10 prosenttia vuonna 2030. Teknitaloudellista aurinkosähkötientiaalia on huomattavasti enemmän eli 36 % vuoden 2030 arvioidusta sähkön kokonaiskulutuksesta.

Uusiutuvaa energiaa tuotetaan osana kaukolämmön ja sähkön tuotantoa ja toimitetaan se kaukolämpö- ja sähköverkon kautta. Myös alueellisia hybridiratkaisija ja erillisiä lämpöratkaisuja selvitetään kaukolämpöverkon ulkopuolella.

Kaupungin ohjauskeinoissa huomioidaan teknologiariippumattomuus ja valinnan vapaus energiaratkaisuissa. Tavoitteena on vähentää päästöjä kustannustehokkaasti. Paikallisen tai kiinteistökohtaisen uusiutuvan energian, kuten aurinkosähkövoimaloiden ja lämpöpumppujen käyttöönottoa, edistetään näistä lähtökohdista kaavoituksella, tontinluovutusehdoilla ja uusiutuvan energian asennusten helpotuksilla. Uusiutuvaa energiaa otetaan myös omissa kaupunkikonsernin rakennuksissa käyttöön.

Uusiutuvaa sähköä ja lämpöä on myös mahdollista hankkia muun muassa sähkön sertifikaattien kautta ja myös Vantaan Energia myy uusiolämpöä. Kaupunki toimii esimerkkinä kiinteistökohtaisten ratkaisujen käyttöön otossa ja energian hankinnan osalla.

Indikaattorit:

- *Uusiutuvan energian kaukolämmön tuotannon osuus (%) ja aurinkosähkön (kWp) ja maalämmön (MWh) tuotanto ja kaupunkikonsernin uusiutuvan energian hankinta (%).*

3.3. Materiaalien elinkaari ja kiertotalous

Vantaan kaupunki on yksi nopeimmin kasvavista kaupungeista Suomessa. Rakennetulla ympäristöllä on ratkaiseva merkitys ilmastonmuutoksen hillinnässä, sillä rakennukset aiheuttavat kolmanneksen Suomen ilmastopäästöistä. Rakennusten elinkaaren aikaisista kasvihuonekaasupäästöistä rakennusmateriaalien osuus on merkittävä. Merkittäviä päästöjä aiheuttaa myös esirakentaminen. Rakennusmateriaalien merkitys kasvaa edelleen rakennusten energiatehokkuuden parantuessa ja käytön aikaisten kasvihuonekaasupäästöjen vähentyessä.

Vantaalla on purku- ja kierrätysmateriaalien sekä maamassojen uusiokäytön kehittämisessä runsaasti mahdollisuuksia. Uusiokäytön kehittämisellä voidaan vähentää liikenteen aiheuttamia päästöjä sekä kaupungille aiheutuvia kustannuksia. Purku- ja kierrätysmateriaalien ja maamassojen

uusiokäytön kehittäminen nähdään Vantaalla myös mahdollisuutena yrittäjyyden ja työllisyyden edistämiseksi.

Resurssiviisaassa kaupungissa jakamistalous on merkittävässä roolissa. Viime vuosina jakamistalous on kehittynyt harppauksin. Syynä on kuluttajien huoli ympäristöstä sekä kulutuskäyttäytymisessä tapahtumassa oleva kulttuurinen muutos pysyvän omistajuuden arvostamisesta kohti käyttöoikeiden arvostamista. Jakamistolouden kehittymistä on edesauttanut myös teknologian kehittyminen. Lisäksi uuden sukupolven yrittäjät ja rahoittajat ovat löytäneet jakamistaloudesta uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Kaupungin rooli jakamistolouden edistämässä on yhtäältä toimia mahdollistajana ja toisaalta varmistaa omistamiensa ja omassa käytössä olevien resurssien tehokas hyödyntäminen ja yhteiseen käyttöön avaaminen. Jätehuollon kehittämisessä korostetaan aiempaa enemmän kiertotalouden merkitystä jätteen synnyn ehkäisyssä.

Tavoite 10. Edistetään vähähiilistä rakentamista

Ympäristöministeriö on valmistelemassa vähähiilisen rakentamisen kriteerejä talonrakentamisen ohjaamiseen. Ohjaukskeinot koskevat uusia ja laajamittaisesti korjattavia rakennuksia. Valmisteilla olevassa rakentamisen ohjauksessa tarkasteluun on otettu rakennusmateriaalien valmistus, rakentaminen, rakennusjätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys. Ympäristöministeriön tavoitteena on, että rakennuksen elinkaaren aikaista hiilijalanjälkeä ohjataan lainsäädännöllä 2020-luvun puoliväliin mennessä. Vantaan kaupunki ottaa kriteerit asteittain käyttöön jo ennen lainsäädännöllistä pakkoa omassa rakentamisessaan ja laajentaa niiden käyttöönottoa ohjauksen kautta myös kaupunkikonsernin ja yksityisten toimijoiden rakentamiseen.

Resurssiviisauden tiekartan tavoitteiden mukaisesti Vantaalla laadittiin selvitys puurakentamisen edistämiseksi vuosien 2020–2021 aikana. Selvityksen keskeisimmät tavoitteet ja toimenpiteet liittyvät hiilijalanjälkikriteerien käyttöönottoon, vähähiilisten rakennusmateriaalien käytön edistämiseen ja puumateriaalin lisäämiseen kaupungin omissa hankkeissa. Puurakentamista, kuten muutakin vähähiilistä rakentamista, kaupunki voi edistää kaavoituksessa, maankäyttösopimuksissa, tontinluovutusehdoissa ja -kilpailutuksissa sekä omissa rakennushankkeissa, joissa asetetaan hiilijalanjäljelle esimerkiksi hankinta- ja kilpailutuskriteereitä. Linjauksien toimenpiteet lisätään päivitetyn tiekartan Kaupunkiympäristön toimialan toteutussuunnitelmaan ja viedään sitä kautta toteutukseen.

Indikaattorit:

- *Kaupungin hankkeet, joissa vähähiilisen rakentamisen kriteerit ovat käytössä*
- *Puurakentamisen kehittyminen Vantaalla*
- *Tonttivaraukset vähähiiliseen rakentamiseen*

Tavoite 11. Edistetään rakentamisen kiertotaloutta

Kaupunki edistää rakentamisessaan kierrätysmateriaalien käyttöä, rakennusmateriaalien kierrätettävyyttä, purettavuutta, muunneltavuutta sekä uusiokäyttöä ja pitkää ikää. Rakennusten elinkaaritarkastelu otetaan kaupungin suunnitteluohjeiden lähtökohdaksi, sillä rakennusten elinkaarta pystytään jatkamaan peruskorjauksilla tai käyttötarkoituksen muutoksilla.

Vantaa allekirjoitti vuonna 2021 kestävän purkamisen green deal-sopimuksen, jonka päätavoitteena on lisätä purkumateriaalien uudelleenkäyttöä ja kierrättämistä kannustamalla kiinteistöomistajia ja rakennuttajia laatimaan purkukartoitus kokonaisten rakennusten purku- sekä laajoissa korjaushankkeissa. Tavoitteena on myös verkkopohjaisten maanlaajuisten vaihdanta-alustojen käytön lisääminen sekä purkumateriaaleihin ja niiden hyödyntämiseen liittyvän tietopohjan vahvistaminen.

Vantaa on edistänyt rakentamisen kiertotaloutta myös vuonna 2019 alkaneessa nelivuotisessa CIRcUIT -hankkeessa (Circular Construction In Regenerative Cities). Hankkeessa on muun muassa testattu EU:n purkukartoitusopasta kahdessa Vantaan puretussa koulussa. Vantaalla hankkeessa mietitään myös purkamiselle vaihtoehtoja muun muassa rakennuksen käyttötarkoitusta muuttamalla tai rakennusta korjaamalla ja laajentamalla.

Indikaattorit:

- *Tehdyt purkukartoitukset, kpl, %*
- *Purkukohteista uudelleenkäyttöön menneet rakennusosat, kpl, t*
- *Purkukohteista kierrätykseen menneet materiaalit, t, %*
- *Purettavaksi suunnitellut (design for disassembly) rakennukset, kpl, %*
- *Muunneltavaksi suunnitellut (design for adaptability) rakennukset, kpl, %*

Tavoite 12. Vähennetään infrarakentamisen ja massojenhallinnan hiilijalanjälkeä

Merkittävin vaikutuskeino infran ympäristövaikutuksiin on huolellinen ja koko elinkaaren kattava suunnittelu. On arvioitu, että jopa yli 90 % infrarakentamisen päästöistä ratkaistaan suunnittelun eri vaiheissa.

Vantaalla infrarakentamisessa otetaan käyttöön KESY-toimintamalli, joka määrittelee miten hankkeen tilaaja, suunnittelija, rakentaja ja kunnossapitäjä voivat kussakin hankkeen vaiheessa huomioida kestävän ympäristörakentamisen mukaisen toiminnan. Toimintamalli on Vantaalla ollut käytössä muutamissa pilottikohteissa.

Kehitteillä olevat infrarakentamisen päästölaskentaperiaatteet mahdollistavat infrahankkeiden erilaisten toteutusratkaisujen vertailun, mikä helpottaa päästöjen huomioimista esimerkiksi hankkeiden kilpailutuksissa. Vantaalla laskentamenetelmiä on pilotoitu ja niiden kehittämistä seurataan.

Vuonna 2019 valmistunut Vantaan maa- ja kiviainesten hallinnan toimintaohjelma on jalkautettu ja tavoitteena on teemakohtaisesti etsiä keinoja hallinnan edistämiseksi. Tavoitteena on keskeisten toimintatapojen yhtenäistäminen sekä yhteistyön lisääminen kaupungin sisällä ja HSY:n kanssa. Yhteistyötä ja toimenpiteitä etsitään seuraavissa teemaryhmissä: maankäytön suunnittelu, maankäyttösopimukset ja tontinluovutusehdot, infrahankkeiden suunnittelu, rakennusten suunnittelu, rakennuttaminen, rakentaminen, kunnossapito ja lupapalvelut, viestintä, koulutus ja vuorovaikutus sekä tietojärjestelmät (digitalisaatio).

Geotekniikassa ja pohjarakentamisessa käytetään useita energia- ja päästöintensiivisiä materiaaleja. Maarakentamisessa nykyiset materiaalit tulee jalostaa ja valmistaa mahdollisimman vähäpäästöisesti. Lisäksi vähäpäästöisiä materiaaleja suositetaan suunnittelussa ja toteutuksessa.

Vantaan ratikka suunnitellaan resurssiviisauden periaatteiden mukaan, kuten hyödyntämällä kierrätysmateriaaleja, laatimalla päästölaskentoja, massojen hallinnalla, viherrakentamisella, biodiversiteettiä suojelemalla ja huomioimalla materiaalien hiilijalanjälki hankinnoissa.

Indikaattorit:

- *Massojen hallinnan kautta kierrätetyt maamassat, t*
- *SeutuMassan kautta raportoidut maa- ja kiviainekset, %*
- *Maankaatopaikalle vietyjen maamassojen määrä*

Tavoite 13. Kehitetään jakamistalouden edellytyksiä

Tilojen, aineistojen, esineiden ja koneiden lainaaminen ja yhteiskäyttö tukevat jakamistaloutta ja resurssiviisasta, kestävää elämäntapaa. Vantaan kaupungin tilojen yhteiskäytön tehokkuutta edistetään Timmi-varausjärjestelmää kehittämällä. Varausjärjestelmän kautta voi hakea käyttöönsä muun muassa liikunta-, asukas-, kulttuuri-, nuoriso, opetus- ja kokoustiloja. Myös uusissa toimitilanhankkeissa ja remonttien suunnittelun yhteydessä lisätään tilojen monikäyttöisyyttä ja yhteiskäyttöä.

Kirjasto toteuttaa aineistojen, erilaisten välineiden ja tilojen lainausta ja yhteiskäyttöä laajasti. Kirjat, lehdet, pelit, elokuvat, musiikki ja muut aineistot sekä painetussa että digitaalisessa muodossa ovat kirjaston lainaustoiminnan ydin. Kirjasto laajentaa jakamistaloutta ja kestävää elämäntapaa tukevia palvelujaan lisäämällä erilaisten välineiden lainaamista mahdollisuuksien mukaan – laajan välinelainauksen toteuttaminen edellyttäisi myös tilaa välineiden säilyttämiselle, mikä ei kirjastojen nykyisillä neliömäärillä ole mahdollista.

Kaupunkipyörät ja muut yhteiskäyttöiset kevyet liikumisvälineet, kuten sähköpotkulaudat mahdollistavat kestävä liikumisen. Kaupunki edistää vähäpäästöisten autojen ja sähköpyörien yhteiskäyttöä muun muassa ottamalla käyttöön uusia sovelluksia ja järjestämällä yhteiskäyttöautoille maksuttomia pysäköintipaikkoja katualueilta.

Kaupungin toimipisteiden kalusteiden ja irtaimiston kierrätystä kehitetään luomalla kokonaisvaltainen kalusteiden ja irtaimiston kierrätyskonsepti. Lisäksi edistetään toimintoja, joissa uusia tuotteita valmistetaan esimerkiksi kouluilta poistetuista pulpeteista ja muista kalusteista. Myös yhteistyön tiivistämistä Kierrätyskeskuksen kanssa jatketaan.

Indikaattorit:

- *Timmi-järjestelmän piirissä olevien tilojen määrä/kaikki varattavat tilat*
- *Yhteiskäytössä olevien kaupunginvirka-autojen määrä*
- *Täyssähköautojen määrä, joissa on yhteiskäyttösovellus*
- *Kirjaston kautta varattujen laitteiden lainaus- ja käyttökerrat*
- *Kalusteiden ja irtaimiston kierrätyskonsepti on käytössä*
- *Kalusteiden ja irtaimiston kierrätysaste, määrä*

Tavoite 14. Kehitetään jätehuoltoa kiertotaloutta tukevaksi

Jätteiden käsittelystä aiheutui 2 prosenttia kasvihuonekaasupäästöistä vuonna 2020. Päästöjen vähennystarve on keskimäärin 2,7 kt CO₂-ekv. vuodessa. Valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa (VALTSU) vuoteen 2027 (lausunnoilla 19.11.2021 asti) korostetaan aiempaa enemmän

kiertotalouden merkitystä jätteen synnyn ehkäisyssä. Jakamistalouden ratkaisut tukevat osaltaan tätä tavoitetta. Vantaa on yhdessä HSY:n kanssa sitoutunut VALTSU:n teemakohtaisiin tavoitteisiin.

Vantaan tulee kehittää omien kiinteistöjensä jätehuoltoa sujuvammaksi. Tämä vaatii konsernitasoista johtamista, koordinoitua ja kehittämistä jäteastioiden saatavuudessa, tiloissa ja puhtauspalvelusopimuksissa. Erityisesti muovijätteen hyödyntämiseen kiinnitetään huomiota.

Indikaattorit:

- *Yhdyskuntajätteen kierrätys-%*
- *Hankittujen kertakäyttömuovituotteiden määrä, t*
- *Ruokahävikin määrä, päiväkodit, koulut ja toisen asteen oppilaitokset*
- *Biojätteen kierrätys-%*
- *Rakennusjätteen määrä, t*
- *Rakennus- ja purkujätteen materiaalihyötykäyttö-%*

3.4. Monimuotoinen luonto

Luonnon monimuotoisuudella eli biodiversiteetillä tarkoitetaan elinympäristöjen ja lajien kirjoa sekä lajien sisäistä perinnöllistä monimuotoisuutta. Yksinkertaisesti se tarkoittaa elämää sen kaikissa ilmenemismuodoissa. Luonnon monimuotoisuus on elinehto lajien säilymiselle ja myös välttämätöntä ihmisen hyvinvoinnille, sillä rikas luontoympäristö tuottaa tärkeitä ekosysteemipalveluita, kuten pölytystä, ilmaston säätelyä ja hiilen sidontaa, puhdasta vettä, tulvasuojaa sekä virkistyspalveluita.

Suomessa suurimpia uhkia luonnon monimuotoisuudelle muodostavat ihmisen toiminnan aiheuttama elinympäristöjen häviäminen ja pirstoutuminen sekä niiden laadun heikentyminen, vieraslajien aiheuttama kilpailu, ilmastonmuutos sekä ekosysteemien toiminnan heikentyminen. Elinympäristöjen ja lajien suojeleminen on tärkeää, sillä monimuotoinen luonto voi sopeutua paremmin erilaisiin ympäristömuutoksiin. Arvioiden mukaan maailmassa on menossa kuudes sukupuuttoaalto, ja Suomessakin tuoreimpien uhanalaisuusselvityksien mukaan joka yhdeksäs laji ja puolet luontotyypeistä ovat uhanalaisia.

Enemmistö uhanalaisista lajeistamme elää metsissä ja perinneympäristöissä. Monimuotoisuudelle tärkeät luonnontilaisen kaltaiset metsät ja suot sekä perinnebiotoopit ovat kuitenkin huomattavasti vähentyneet viimeisen sadan vuoden aikana. Vantaalta löytyy vielä laajojakin metsäalueita samoin kuin erilaisia vesiympäristöjä, etenkin puroja, jotka nekin ovat erityisen arvokkaita luonnon monimuotoisuudelle. Elinympäristöjen säilyttämisen ohella on tehokkaasti torjuttava haitallisia vieraslajeja, sillä niiden leviäminen on paikallisesti merkittävä uhka luontaiselle lajistollemme.

Vantaan yleiskaavassa 2020 luonnon monimuotoisuutta ja toimivia ekosysteemejä turvataan vahvistamalla ekologista verkostoa. Uusia luonnonsuojelualueita on osoitettu kaavassa 800 hehtaaria, mikä nostaa suojelualueiden osuuden 9,3 prosenttiin maapinta-alasta. Se on merkittävästi enemmän kuin Suomen kuntien keskiarvo (4,7 %). Yleiskaavan luonnonsuojelualueet, muut luontoarvoiltaan merkittävät alueet (esim. LUO-alueet) ja ekologiset yhteydet turvaavat eliölajiston sekä luontotyyppien säilymisen ja monimuotoisuuden pitkällä aikavälillä.

Tavoite 15. Luonnon monimuotoisuutta lisätään, suojellaan ja vahvistetaan Vantaalla suunnitelmallisesti

Vantaalla on tehty pitkäjänteistä työtä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi rauhoittamalla luonnonsuojelualueita, suojelemalla luontotyyppisiä ja eliölajeja sekä vahvistamalla ekologista verkostoa yleiskaavan luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeillä alueilla ja ekologisilla runkoyhteyksillä. Tätä suojelutyötä jatketaan laatimalla Vantaalle luonnonsuojelun toteutussuunnitelma, jossa tarkastellaan ja aikataulutetaan luonnonsuojelualuevarausten rauhoitusta, hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimista ja niiden toteuttamista, luontoalueiden ennallistamista ja luontoalueverkostoa kokonaisuutena.

Ekologisesti kestävä kaupunkisuunnittelun ja maankäytön tueksi tarvitaan lisäksi kattavaa tietoa Vantaan luontotyypeistä ja lajistosta, ja tämän varmistamiseksi laaditaan inventointisuunnitelma.

Luontokadon pysäyttäminen on elämän suojelua. Luontokatoa voidaan torjua elinympäristöjä suojelemalla, ennallistamalla ja luonnonmukaistamalla. Myös erilaisten uusympäristöjen luominen lisää kaupunkiympäristöjen monimuotoisuutta ja tukee lajiston elinolosuhteita. Rakennetuilla alueilla tällaisia uusympäristöjä ovat esimerkiksi kasvikatot, kasveja sisältävät hulevesikosteikot sekä vihertehokkaasti toteutetut pihat.

Vantaan luonnon monimuotoisuutta seurataan säännöllisesti. Tavoitteena on tuottaa tietoa elinympäristöjen ja lajiston tilasta sekä niissä tapahtuvista muutoksista päättäjiä, suunnittelijoita ja kaupunkilaisia varten.

Ekologisten verkostojen tavoitteena on turvata eliölajiston sekä luontotyyppien monimuotoisuus ja säilyminen pitkällä aikavälillä. Ekologiset verkostot koostuvat luonnon ydinalueista ja niitä yhdistävistä ekologisista yhteyksistä. Luonnon ydinalueet voivat olla esimerkiksi suojelualueita tai muita luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita elinympäristöjä. Ne sisältävät eliölajeille välttämättömiä lisääntymis-, suoja- tai ravintopaikkoja. Ekologiset yhteydet mahdollistavat eliölajien liikkumisen ja leviämisen elinympäristöjen välillä.

Ekologisten verkostojen huomioiminen on osa kestävästä kaupunkisuunnittelusta ja perusta luonnon monimuotoisuuden säilymiselle. Vantaalle laaditaan ekologisia verkostoja koskeva suunnitelma, jossa tarkastellaan metsä-, niitty- ja siniverkostoja kokonaisvaltaisesti ja etsitään keinoja niiden kehittämiseksi ja toiminnan vahvistamiseksi.

Indikaattorit:

- *Luonnonsuojelualueiden osuus % kaupungin pinta-alasta (Ekologisen kestävyysindikaattori)*
- *tehtyjen luontoinventointien määrä (kpl)*
- *elinalueiden yhtenäisyys*

Tavoite 16. Vahvistetaan toimia metsä- ja suoluonnon monimuotoisuuden parantamiseksi

Metsillä on laaja-alaisimpana elinympäristötyyppinä keskeinen merkitys Vantaan luonnon monimuotoisuudelle. Merkittävimmät yhtenäiset metsäalueet sijaitsevat idän Sipoonkorvessa ja lännen Petikon-Keimolan-Vestran alueilla. Näiden metsäydinalueiden lisäksi kaupungin metsäiseen ja puustoiseen verkostoon kuuluu pienempiä metsäkokonaisuuksia ja lähimetsiä. Soita on Vantaalla

huomattavasti vähemmän kuin metsiä, mutta suotkin sisältävät laajan kirjon harvinaista ja uhanalaista lajistoa ja luontotyypppejä.

Viimeisimmän vuoden 2019 uhanalaisuusarvion mukaan suurin osa Suomen uhanalaisesta lajistosta elää ensisijaisesti metsissä. Tärkeitä syitä metsälajiston uhanalaistumiselle ovat vanhojen metsien niukkuus, metsärakenteen yksipuolistuminen, sekä kookkaiden puiden ja etenkin lahoppuun väheneminen. Metsälajiston ohella uhanalaisuus koskettaa nykyisin suurta joukkoa metsäisiä luontotyypppejä. Niistä lehdot ovat runsaslajisimpia, joten lehdolla on erityisen suuri merkitys myös uhanalaiselle lajistolle.

Vantaalaisen suoluonnon uhkana ovat vanhojen ojitusten lisäksi niiden lähistöllä sijaitsevien alueiden rakentamisesta sekä ilmastonmuutoksen aiheuttamista ääri-ilmiöistä johtuvat häiriöt, kuten pohjaveden pinnan lasku ja kuivuminen, sekä rakennetuilta alueilta soille tulevien vesimäärien suuret vaihtelut.

Luontoalueiden pirstoutuminen ja lisääntyneestä virkistyskäytöstä johtuva kasvillisuuden ja maaperän muuttuminen uhkaavat soita ja metsiä. Suojelualueet eivät yksinään riitä turvaamaan monimuotoisuutta. Tarvitaan myös tietoa ja seurantaa luonnon tilasta ja lajistosta suojelualueiden ulkopuolelta. Aktiivisilla hoito- ja ennallistamistoimilla sekä kulumisvaurioiden torjunnalla voidaan metsä- ja suoluonnon ekologista tilaa parantaa.

Kaupunkisuunnittelussa metsäverkostorakenteen huomioiminen kattavine ekologisine yhteyksineen ja niiden tukialueineen rakennetussa ympäristössä on myös varautumista elinympäristömuutoksiin, kuten ilmastonmuutokseen. Metsät ja suot ovat Vantaalla, paitsi olennainen osa virkistysverkostoa, erittäin merkittäviä hiilinieluja ja hiilivarastoja. Tiivistyvässä kaupungissa onkin tärkeää sovittaa yhteen keinot luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi ja ekosysteemipalveluiden tuottamiseksi.

Indikaattorit:

- *Metsäiset alueet (Ekologisen kestävyden indikaattori)*
- *Vähintään 80-vuotiaan metsän osuus kaikesta metsämaasta (Ekologisen kestävyden indikaattori)*
- *Ennallistetut alueet (ha)*
- *Lahoppuun määrä*

Tavoite 17. Vesistöjen luonnontilaisuutta ja monimuotoisuutta parannetaan

Vantaa on virtavesien kaupunki, jonka maisemaa ovat merkittävästi muovanneet Vantaanjoki ja sen suurin sivuhaara, Keravanjoki. Näiden jokien lisäksi Vantaalla on kymmenittäin puroja, jotka ranta-alueineen toimivat ekologisina yhteyksinä niin kaloille kuin myös linnuille, hyönteisille, nisäkkäille ja kasveille.

Vantaanjoen alueella elää kaksi Euroopan unionin tiukasti suojelemaa lajia: saukko ja vuollejokisimpukka, jonka merkittävin esiintymisalue Suomessa on Vantaanjoki. Vantaan puroissa on tehty kunnostusohjelman (2016–2020) mukaisia toimenpiteitä, ja kaupungin purotalkkarit ovat siivonneet puroluontoa roskista sekä toteuttaneet taimenille kutusoraikkoja. Noususteiden poistaminen on mahdollistanut uhanalaisen meritaimenen nousun Vantaan jokiin ja puroihin. Edelleen kuitenkin tarvitaan toimia vantaalaisen vesiluonnon hyväksi.

Vantaalla purot kulkevat paikoin hyvinkin ahtaissa asutuksen keskellä olevissa käytävissä, jolloin puroluonnolle jää vain vähän tilaa. Silti näissäkin kohteissa tulisi parantaa puron elinvoimaisuutta ja

etsiä siihen ratkaisuja. Uusien alueiden suunnittelussa on tarpeen varata purokäytävälle riittävästi tilaa, jotta puro voisi mutkitella ja elää luonnonmukaisesti.

Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelman ympäristötavoitteena on saada Vantaanjoen ekologinen tila hyväksi vuoteen 2027 mennessä. Vuonna 2017 Vantaanjoen ekologinen tila oli tyydyttävä, joten vaaditaan aktiivisia tekoja, jotta tavoitteisiin päästään.

Indikaattorit:

- *Pintavesien ekologinen tila (Ekologisen kestävyuden indikaattori)*
- *Purovesien laadun seurantatulokset (Kylmäojan ja Rekolanojan piilevätulokset)*

Tavoite 18. Varmistetaan kattava avoimien alueiden verkosto

Avoimet kulttuurimaisemat ovat merkittävä osa vantaalaista kaupunkiympäristöä. Kuitenkin luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa arvioitiin uhanalaisiksi kaikki perinnebiotoopit, joita ovat muuan muassa niityt, kedot ja metsälaitumet. Niitä uhkaavat hoidon ja käytön loppumisen lisäksi ilmastonmuutoksen kiihdyttämät umpeenkasvu, rehevöityminen ja vieraslajien leviäminen, sekä maankäytön muutokset.

Tarvitaan aktiivisia toimia monimuotoisten avoimien elinympäristöjen säilyttämiseen ja lisäämiseen, koska merkittävä osa Suomen uhanalaisista ja uhanalaistuvista lajeista on riippuvainen näistä elinympäristöistä. Niittyjen pinta-alaa tulee lisätä. Niitty-ympäristöjen monimuotoisuutta kasvatetaan olevien niittyjen oikealla hoidolla, sekä sopivien nurmikkoalueiden niityttämisellä ja niittykasvien lajimäärän nostamisella. Hyviä mahdollisuuksia niittyelinympäristöjen luomiseen ja ylläpitoon tarjoavat muun muassa täyttömäet ja tienpientareet. Koska perinnebiotoopit ja niiden lajisto ovat vähentyneet voimakkaasti, kannattaa pieniäkin alueita hoitaa.

Niitylajien menestymisen turvaksi tulee selvittää avoimien alueiden verkosto osana Vantaan ekologisten verkostojen suunnitelmaa. Tämä auttaa turvaamaan alueiden kytkeytyneisyyden sekä mahdollistaa verkostoa täydentävien osien lisäämisen ja monipuolistamisen. Vantaalla on arvonniittyjä, jotka tarvitsivat hoitosuunnitelmat, jotta alueiden niitylajiston menestymisen edellytyksiä saadaan parannettua. Kehittämällä kaupungin niittämistoimia turvataan kasvien siementuotanto ja hyönteisten menestyminen.

Indikaattorit:

- *Hoidossa olevat arvonniityt (pinta-ala)*

Tavoite 19. Tehostetaan haitallisten vieraslajien torjuntaa

Vieraslajit ovat maailmanlaajuisesti yksi suurimmista uhkista luonnon monimuotoisuudelle. Suomessa suurimmat ongelmat voidaan vielä ehkäistä torjumalla haitallisia vieraslajeja. Vieraslajit aiheuttavat monenlaista haittaa: ne valloittavat alkuperäisten lajien elintilaa, lisäävät saalistuspainetta, levittävät tauteja ja loisia, tai risteytyvät alkuperäisten lajien kanssa.

Moni vieraslaji Vantaalla on levinnyt luontoon viedyn puutarhajätteen mukana. Vantaalla eniten haittaa aiheuttavia vieraskasvilajeja ovat jättiputket, jättipalsami, kurturuusu ja lupiini. Koska haitalliset vieraslajit leviävät merkittävässä määrin yksityisten ihmisten toiminnan tuloksena, on tärkeää lisätä kuntalaisten vieraslajituntemusta sekä järjestää asukkaiden kanssa vieraslajitalkoita.

Vieraslajien kirjo on laaja, ja kaupungilla on tarve linjata toimintamallit ja varata resurssit vieraslajien torjuntaan.

Haitallisten vieraslajien torjunta on pitkäkestoista työtä, joka vaatii resursseja ja suunnitelmallisuutta. Vieraslajit eivät tunne kaupungin rajoja, joten yhteistyö naapurikuntien kanssa vieraslajien torjumiseksi on perusteltua. Vieraslajeista on etenkin haittaa luonnonsuojelualuiden herkissä luontokohteissa, joten vieraslajien torjuntatoimet kannattaa ensisijaisesti suunnata sinne.

Indikaattorit:

- *Kaupungin järjestämien vieraslajitorjuntatalkoiden määrä ja niihin osallistuneiden kuntalaisten määrä*

Tavoite 20. Suojellaan luontoa kulumiselta

Vantaan tiivistyvä kaupunkirakenne lisää kulutuspainetta luontoalueilla. Monilla luonnonsuojelualueilla on paljon käyttäjiä, mikä on johtanut maaperän ja kasvillisuuden kulumiseen. Kävely ja pyöräily kuluttavat luontoa, minkä seurauksena polkujen määrä lisääntyy, polut levenevät, kasvillisuus katoaa, maaperä tiivistyy ja tätä kautta myös eroosio lisääntyy. Herkkien luontokohteiden ympäristö ja lajisto eivät helposti palaudu ennalleen, vaikka kulutuspainetta vähentyisi.

Luontokohteiden kulutuspainetta voidaan vähentää huolellisella reittien suunnittelulla, opastuksella ja kulumista ehkäisevillä rakenteilla. Merkityt reitit ja pääpolut ovat hyviä tapoja suojella luontoa. Virkistyskäytön ohjaaminen eri keinoilla ehkäisee lisäksi häiriötä, jota koituu maassa pesiville linnuille sekä muille eläimille. Luontoalueiden suojelu säilyttää myös ympäristön laadun, ja ihmiset hakevatkin luontokokemuksia nimenomaan laadukkaista luontokohteista.

Indikaattorit:

- *Toteutetut reitit luonnonsuojelualueilla (metriä)*
- *Laadittujen suojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien määrä*

3.5. Vastuullinen Vantaa

Vastuullinen Vantaa -kaista kattaa kaikki vantaalaiset – niin asukkaat, kaupungin työntekijät kuin yritykset ja yhteisöt. Kaista sisältää kestävään elämäntapaan, ympäristökasvatukseen ja koulutukseen sekä ympäristöjohtamiseen ja työn tekemisen tapoihin liittyviä toimenpiteitä.

Kaupungeilla on merkittävä rooli ilmastotyössä ja kuntalaisten kestävän elämäntavan mahdollistamisessa. Kuntalaiset toivovat selkeitä ohjeita omista vaikutusmahdollisuuksista ja ilmastoystävällisistä valinnoista. Viestinnällä ja vuoropuhelulla lisätään ilmastotoimien hyväksyttävyyttä ja avoimuutta. Kuntaorganisaation on tärkeää toimia esimerkkinä arjen kestävien valintojen toteuttamisessa. Myös kaupungin palvelutarjonnassa, kuten kirjastoissa, nuorisotiloissa, kouluissa ja päiväkodeissa, on tärkeitä tuoda esille kestävän elämäntavan taitoja, tietoja ja tapoja normaalin toiminnan yhteydessä.

Tavoite 21. Ympäristövastuullisuudesta viestitään innostavasti ja mahdollistetaan vuorovaikutteinen osallistuminen

Kaupunki hyödyntää aktiivisesti sen käytössä olevia vuorovaikutteisen viestinnän keinoja ja osallistumisen tapoja, ja kehittää myös uusia. Erilaiset kampanjat, teemavuodet ja hankkeet ympäristövastuuteemoihin liittyen sekä osallisuustyön uudet menetelmät vahvistavat osallisuutta, sekä välittämistä ja vaikuttamista oman elinympäristön asioihin. Avoin viestintä ja vuoropuhelu mahdollistavat sen, että vantaalaiset tietävät kunnan ilmastotyöstä ja oman toiminnan merkityksestä. Resurssiviisas Vantaa toimii esimerkkinä arjen kestävien valintojen toteuttamisessa ja erityistä huomiota kiinnitetäänkin tavaroiden ja palvelujen kuluttamisen päästöihin ja niiden esiintuomiseen. Innostava viestintä ilmastotoimien merkittävydestä motivoi kunnan eri toimijoita, niin asukkaita kuin yrityksiä, toteuttamaan yhteisiä tavoitteita. Viestinnässä hyödynnetään myös kumppanuuksia, kuten HSY:n Ilmastoinfoa. Erilaiset työpajat, keskustelutilaisuudet sekä kuntalaisraadit ovat esimerkkejä menetelmistä, joilla lisätään osallisuutta myös ilmastopäätöksissä.

Indikaattorit:

- *Mediatiedotteiden määrä, joissa hiilineutraalius/ympäristönäkökulma (kpl/vuosi)*
- *Osallisuustoimenpiteiden määrä*
- *Kampanjoiden määrä ja tavoitavuus*
- *Ilmastoinfon tiedotteet, osallisuustoimenpiteet ja kampanjat*

Tavoite 22. Kasvatamme ja tuemme vantaalaisia kestäväan elämäntapaan ja ympäristövastuullisuuteen

Vantaan kaupunki kasvattaa ekososiaalisesti sivistyneitä vantaalaisia sekä edistää hyvän luontosuhteen syntymistä ja kehittymistä. Kasvatuksen ja opetuksen palveluissa kohdataan joka päivä kymmeniä tuhansia vantaalaisia lapsia, nuoria ja aikuisopiskelijoita. Näiden oppijoiden kautta voidaan vaikuttaa suureen osaan vantaalaisten perheiden arkea ja ajattelua ja siten lisätä hyväksyttävyyttä ilmastonmuutoksen hillinnän vaatimille rakenteellisille muutoksille ja muille resurssiviisauden teoille. Opetus- ja kasvatussuunnitelmien mukaisesti opetetaan kestäväan elämäntavan taitoja, tietoja ja tekoja vaikuttavissa teemoissa, kuten ruokailu ja ruoan tuotanto, energia, liikkuminen ja muu kuluttaminen.

Kasvatuksen ja koulutuksen sekä Aikuisopiston kurssien ja maahanmuuttajien koulutuksen kautta voidaan tehdä tutuksi kestäväan elämäntapaa sekä vaikuttaa kuntalaisten kulutusperustaiseen hiilijalanjälkeen. Vantaalla lisätään kaikilla asteilla varhaiskasvatuksesta ammatilliseen koulutukseen kasvattajien ja opettajien ympäristö- ja kestäväan elämäntavan tietoja. Opetuksen teemoihin sisällytetään ympäristövastuuasioita rakenteiden ja opetussuunnitelmatyön avulla sekä luodaan vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia. Toimintaympäristöjä muokataan tukemaan paremmin ympäristökasvatusta.

Kuntalaisten tietoa kestävästä elämäntavasta ja ympäristövastuusta voidaan lisätä myös osana harrastustoimintaa ja osallistumista niin nuorten kuin aikuisten palveluissa. Ympäristövastuun teemoja sisällytetään vapaaehtoistoimintaan, kulttuurituotantoon, tapahtumiin ja näyttelyihin.

Indikaattorit:

- *Kestäväan elämän ja ilmasto- ja ympäristövastuukurssien, opintojaksojen ja tutkinnon osien järjestäminen*

- *Ilmastoinfon verkkokurssialusta Koutsin kurssien vantaalaiset suorittajat (kpl/vuosi)*
- *Ilmastoinfon energianeuvonnan kurssien vantaalaiset osallistujat (kpl/vuosi)*
- *HSY:n ympäristökasvatuksen kautta tilatut oppitunnit (kpl/vuosi)*
- *HSY:n vantaalaiset kummikoulut (kpl/vuosi)*

Tavoite 23. Vähennämme ruoan ympäristövaikutuksia

Vantaa on merkittävä ateriapalveluiden ja ruoan ostaja. Vantaalla ruokitaan 40 000 lasta ja nuorta kasvatuksen ja opetuksen palveluissa sekä 3000 sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasta päivittäin. Lisäksi Vantaalla edistetään kaupunkiviljelyä, muuta urbaania ruoantuotantoa ja vähennetään ruokahävikkiä. Toimenpiteiden ja tavoitteiden lopputuleman tulee olla, että ruoka on monipuolista, ravitsevaa ja maukasta.

Ympäristötavoitteet edellyttävät ruokajärjestelmän murrosta ja siirtymistä kestäväan ruokakulttuuriin. Vantaalla suurena joukkoruokailun järjestäjänä on mahdollisuus vaikuttaa konkreettisesti ihmisten tottumuksiin ja asenteisiin. Vantaalaiset lapset ja nuoret ovat vaatineet huomion kiinnittämistä ruoan ympäristökestävyyteen. Laitosruokailun kestävyys tavoittelua tehdään ravitsemussuosituksen ehdoilla, sesongin mukaisia tuotteita suosien, kasvisten määrää lisäten ja varmistaen, että ruoka maistuisi nykyistäkin paremmin. Vantaalla tavoitellaan joukkoruokailun hiilijalanjäljen pienentämistä yhteisöllisyyden ja osallisuuden keinoin. Lisäksi ruokahankintojen vastuullisuutta kehitetään mm. elintarvikkeiden hankintakriteerityöllä ja ateriapalveluiden hiilijalanjälkeä seuraamalla. Mukana työssä on koko kaupunkiorganisaatio, ateriapalveluntuottajat sekä palveluiden käyttäjät.

Vantaalla toimii Yhteinen pöytä -verkosto. Se koostuu hävikkiruokaterminaalista, 80:stä kaupungin, seurakuntien ja järjestöjen ruoka-apua jakavasta toimipisteestä sekä koulutuslaitoksista. Sen kautta jaetaan tukuista, tehtaista ja kaupoista ylijäänyttä ruokahävikkiä. Ruoan ympäristökuormituksen vähentäminen on Yhteisen pöydän konseptin yksi ydintavoitteista. Toiminnassa hyödynnetään tehokkaasti ruokahävikkiä sekä vahvistetaan kierto- ja jakamistaloutta. Verkosto kehittää ruoka-apua ja ruokahävikin hyötykäyttöä, välivarastointia ja logistiikkaa ja toimii valtakunnallisena esimerkkinä ruoka-aputoimijoille. Yhteinen pöytä selvittää mahdollisuutta laajentaa hävikkiterminaalien ja ruokahävikin logistiikan toimintaa valmistetun ruoan hävikin hyödyntämiseen Vantaalla.

Vantaan kaupunki on rakentanut ruoka-alan yritysyrityksen, Ruokaklusterin, jossa on mukana yli 70 yritystä. Tavoitteena on luoda Vantaasta Suomen urbaanin ruoantuotannon pääkaupunki vuoteen 2025 mennessä. Ruokaklusterin avulla kaupunkiin kehitetään avoimen innovaation keinoin kestävä kehityksen mukaisia ruokateollisuuden ekosysteemejä sekä ruoan kiertotalousmalleja. Kaupungissa demonstroidaan uusia innovatiivisia kaupunkiviljely- ja foodtech-ratkaisuja, joilla lisätään ruoan huoltovarmuutta ja omavaraisuutta. Nämä suunnitelmat tukevat myös YK:n kestävä kehityksen tavoitteita.

Indikaattorit:

- *Vantaan ateriapalveluiden hiilijalanjälki*
- *Hävikkiterminaalien läpi kulkenut hävikki kiloina vuodessa*
- *Ruoka-apuverkoston tavoittamien vantaalaisten määrä viikossa.*

Tavoite 24. Edistämme kaupunkiorganisaation ympäristövastuullisuutta

Vantaan kaupunki pitää kaupungin työntekijöiden ympäristöosaamisen ajan tasalla huolehtimalla riittävästä koulutuksesta ja perehdytyksestä. Esimerkillinen ympäristövastuun kantaminen vaatii järjestelmällistä ympäristöjohtamisen kehittämistä, jossa ympäristöasiat kytetään työpaikan arkeen osaksi rutiineja, työtapoja, työtä ohjaavia rakenteita, suunnittelua ja päätöksentekoa. Ympäristöasioiden hallinta ja jatkuva parantaminen sisällytetään osaksi muuta johtamista.

Ympäristöjohtamista edistetään kehittämällä johtamisen työkaluja, ekotukitoimintaa ja ympäristökoulutusta. Lisäksi tuetaan ympäristösertifikaattien, kuten Ekokompassin ja koulujen ja päiväkotien Vihreä Lippu -ohjelman käyttöönottoa. Kaupunkiympäristön toimiala kehittää toimintaansa ympäristöjohtamisjärjestelmän avulla. Järjestelmän käyttöönoton tavoitteena on kehittää toimialan ympäristöasioiden hallintaa ja sitä kautta vaikuttaa toimialan omiin päästöihin. Tarkoitus on, että ympäristöjärjestelmän käyttöönotto kaupunkiympäristön toimialalla toimisi mallina ympäristöjärjestelmän hyödyntämiseen myös muilla toimialoilla.

Ilmastobudjetoinnin eri malleja ja niiden soveltuvuutta Vantaalle selvitetään.

Indikaattorit:

- *Koulutusten ja osallistujien määrä*
- *Ekotukihenkilöiden määrä*
- *Ympäristöjärjestelmien määrä*
- *Ympäristösertifioidut oppilaitokset, koulut ja päiväkodit (Ekologinen indikaattori)*

Tavoite 25: Edistämme ympäristövastuullisia hankintoja

Suomen neljänneksi suurimpana kaupunkina Vantaan tekemillä valinnoilla on merkitystä. Hankintojen osuus on yli puolet kaupungin budjetista, ja hankinnat ovatkin konkreettinen tapa toteuttaa kaupungin strategiaa. Hankintojen strategisten tavoitteiden sekä hankintalinjausten avulla hankintaprosessit yhdenmukaistuvat ja varmistetaan kaupungin tavoitteiden edistyminen kaikilla toimialoilla. Hankintojen vaikutuksista ympäristöön, yhteiskuntaan ja talouteen ollaan entistä paremmin tietoisia ja hankintojen vaikuttavuutta parannetaan. Riskianalyysien avulla tunnistetaan ympäristön kannalta merkittävimmät hankinnat. Näiden hankintojen ympäristövaikutuksia selvitetään ja ne huomioidaan päätöksenteossa koko tuotteen tai palvelun elinkaaren ajan.

Hankintojen vaikuttavuutta parannetaan myös yhteistyössä muiden kaupunkien kanssa kehittämällä hankintaprosessia ja laatimalla yhteisiä hankintakriteereitä. Suuret kaupungit voivat yhteistyöllä ohjata markkinoita ja kirittää jo tapahtumassa olevaa markkinoiden sekä yhteiskunnan muutosta.

Yhteistyötä tehdään pääkaupunkiseudun metropolialueella esimerkiksi ateriapalveluiden ympäristövaikutusten vähentämisessä, hiilijalanjälkilaskennan kehittämisessä ja parhaiden käytäntöjen jakamisessa. Vantaa on mukana kolmessa vapaaehtoisessa hankintojen green deal -sopimuksessa, joilla tavoitellaan kestäväää purkamista, päästöttömiä työmaita sekä haitallisten kemikaalien vähentämistä päiväkodeissa. Vähäpäästöisten ajoneuvojen hankinnoilla ja latauspisteverkoston laajentamisella vähennetään liikenteen päästöjä. Päästöttömien työmaiden green dealin mukaan työmaat ovat fossiilittomia vuoden 2025 loppuun mennessä ja vuonna 2030 työmailla käytettävistä työkoneista ja työmaiden kuljetuksista vähintään 50 prosenttia toimii sähköllä, biokaasulla tai vedyllä.

Kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti Vantaa haluaa toteuttaa muutosta ympäristön kannalta kestävämpään elämään reilulla tavalla. Siksi myös hankintojen sosiaalista vastuullisuutta parannetaan. Hankintoja kilpailutettaessa nostetaan tuotteiden kestävyys ja vastuullisuus osaksi kriteeristöä.

Indikaattorit:

- Riskianalyseillä selvitetty ympäristövaikutuksiltaan merkittävimmät tuoteryhmät
- Elinkaaritarkastelu otettu käyttöön merkittävimmille tuoteryhmille
- Green deal -sopimusten tavoitteet toteutettu

Tavoite 26. Kaupunki edistää yritysten ja yhteisöjen ympäristövastuullisuutta

Vantaalla on elinvoimaohjelma, jonka toimenpiteet on suunnattu palvelemaan elinkeinoelämän ja yritysten edustajia sekä ohjaamaan kaupunkiorganisaation omaa työtä kaupungin elinvoiman kehittämisessä. Elinkeinoelämän, oppilaitosten, tutkimuslaitosten, järjestöjen sekä kaupungin ja tytäryhteisöjen välistä ympäristöyhteistyötä tiivistetään ottamalla käyttöön Ilmastokumppanuushankkeessa tunnistettuja toimintamalleja. Klusterit toimivat yhteistyön ytimenä. Nopeiden kokeilujen ja hankkeiden kautta luodaan uusia innovaatioita, toimintamalleja, arvoketjuja ja palveluja niin kaupungille kuin osallistuville organisaatioille. Hankkeita ja yhteistyötä kanavoidaan kaupunkikehitysalueille. Ekosysteemisopimuksen ja metropolipolitiikan kautta edistetään yhteisiä hiilineutraaliustoimenpiteitä metropolialueen kaupunkien kanssa.

Kaupunki edistää ja tukee pk-yritysten ja kaupunkikonsernin ympäristöjohtamisjärjestelmien, kuten Ekokompassin, laajentamista koko kaupungissa. Kaupunki edellyttää kaupunkikonsernin suurimmilta tytäryhtiöiltä omien hiilineutraaliustiekarttojen laatimista tavoitteineen ja toimenpiteineen. Kaikki konserniyhteisöt raportoivat vastuullisuustoimenpiteistään toimintakertomuksissaan.

Vantaa osallistuu aktiivisesti kansallisiin ja kansainvälisiin verkostoihin ja luo positiivista mielikuvaa itsestään. Hyvinä esimerkkeinä ovat menestymiset iCapital-kilpailussa ja CDP-raportoinnissa. Verkostoista on kerrottu tarkemmin kappaleessa 2.

Indikaattorit:

- Ekokompassi-sertifikaattien ja muiden ympäristöjärjestelmien määrä.
- Ilmastoyhteistyö yritysten kanssa (kpl yrityksiä mukana, Hakosalo yritysluettelo)

3.6. Hiilinielut ja kompensointi

Hiilineutraalius tarkoittaa, että alueellisesti Vantaalla kasvihuonekaasupäästötase on nolla. Vantaan hiilineutraaliustavoitteessa päästöjä on vähennetty vähintään 80 prosenttia vuonna 2030 verrattuna vuoteen 1990. Loput 20 prosenttia voidaan sitoa kasvillisuuteen, maaperään ja puurakentamiseen tai hankkimalla päästövähennysoimia muualle. Hiilikädenjäljen huomioiminen on myös noussut esille. Mikäli päästövähennyksissä ylitetään 80 prosentin osuus vähentää se tarvetta hankkia kompensatioita.

Kuvio 9. Hiilensidonnin ja kompensoitavien päästöjen osuus Vantaan kaupungin alueella on 214 000 t hiilidioksidiekvivalenttia.

Tavoite 27. Koko kaupunkialueen päästöjen kompensointi

Taloudellisesti ja tieteellisesti kestävä sekä Vantaan kannalta hyödylliset kompensointimekanismien tavat selvitetään tekemällä yhteistyötä muiden kaupunkien, valtion, Syken ja HSY:n kanssa. Kompensointitapoja otetaan käyttöön kokeilujen kautta ja haetaan kokemuksia kompensoinnista muista kaupungeista. Tavoitteena on luoda kompensointimalli ja saada kompensointilaskenta osaksi päästölaskentaa.

Indikaattori:

- *Kompensoidut kaupungin alueelliset päästöt (kt CO₂)*

Tavoite 28. Hiilinielujen ja hiilivarastojen vahvistaminen

Vantaalla vahvistetaan kaupunkialueen hiilidioksidin varastointia kasvillisuuteen ja maaperään ja olemassa olevia hiilivarastoja ylläpidetään. Vuonna 2020 tehty hiilitasetarkastelu osoittaa, että Vantaalla noin 1/3 hiilestä on sitoutunut puustoon ja 2/3 maaperään. Merkittävimmät hiilivarastot sijaitsevat metsäalueilla ja etenkin turvemaidella. Näissä myös hiilivarasto kasvaa ollen hiilinielua. Tulokset korostavat metsien merkittävää roolia sekä hiilivarastoina että hiilinieluinä. Toimia tarvitaan, jottei pellot ja rakennetut viheralueet ole päästölähteinä.

Vantaan kaupungin metsänhoidolliset tavoitteet ja toimenpiteet päivitetään tukemaan hiilinielujen muodostumista ja varastojen ylläpitoa. Puiden määrä kaupungissa tulee määrätietoisesti ja kokonaisvaltaisesti kasvattaa alueilla, missä se on luontevaa, kuten tonteilla, puistoissa ja muussa kaupunkitilassa. Puiden määrään tulee kiinnittää erityistä huomiota kaavoituksessa. Puustoisien alueiden määrää on mahdollista kasvattaa huomioiden kuitenkin aukeiden alueiden riittävyys biodiversiteetin kannalta sekä kulttuurimaiseman suojelu. Huomioitavana asiana on myös varautuminen ilmastonmuutoksen aiheuttamiin metsätuhoihin sekä puuston merkitys lisääntyvien helteiden varjostajana ja happirikkaan mikroilmaston suojana tiiviissä kaupunkiympäristössä.

Viherrakentamisen suunnittelussa kaupunkipuistojen hiilensidonta otetaan entistä enemmän huomioon. Vanhojen puiden ja pinnoittamattoman kasvipeitteisen alueen merkitys hiilivarastona on

suuri. Hiilinielun kannalta on tärkeää, että puistoissa kasvaa nuoria puita, jotka ajan myötä korvaavat kuolevat suuret puut. Pinnoitettujen alueiden hiilivarasto on käytännössä nolla. Vihertehokkuustyökalua kehitetään ohjaamaan entistä paremmin tonttien hiilensidontaan.

Vantaa kaupungilla on omaa maanviljelyä ja alueella toimii useita maatiloja. Maatalous on laskelmien mukaan päästölähde. Vantaalla ei ole turvepeltoja, jotka ovat pelloista pahimpia päästölähteitä. Sen sijaan kivennäispelloille voidaan sitoa hiiltä ja niillä voidaan tuottaa esimerkiksi biokaasuksi viljeltävää nurmea. Tavoitteena on hiilensidontan kehittäminen viljelytekniikalla ja samalla Itämeren kuormittavan ravinnekuorman vähentäminen Vantaan Itämeriohjelman kautta. Ennen maatalouden ja metsähoidon tavoitteiden laadintaa käydään vuoropuhelua Vantaalla toimivien maatilayrittäjien ja toimijoiden kanssa.

Puurakentamiseen sitoutuvan hiilen seurannassa hyödynnetään ympäristöministeriön kehittämää rakennusten hiilijalanjäljen arviointimallia ja päästötietokantaa, jolla eri rakennusten hiilivarastointikykyä on jatkossa helpompi arvioida. Alueellisella hiiliselaskennalla luodaan paras mahdollinen hiilen sidonta ja varaston ylläpito. Kaupunki edistää puurakentamista kaavoituksen keinoin.

Indikaattorit:

- *Vantaan alueen hiilivaraston muutos (kt CO₂) ja vuotuinen hiilinielu (t CO₂/vuosi)*
- *Puurakentamiseen sitoutunut hiili (t CO₂, t CO₂/vuosi)*

Tavoite 29. Kasvatetaan hiilikädenjälkeä ja edistetään hiilinegatiivisuutta

Hiilijalanjälki tarkoittaa esimerkiksi jonkin tuotteen koko elinkaaren aikaisia kasvihuonekaasupäästöjä, joilla on negatiivinen vaikutus ilmastoon. Hiilikädenjäljessä on kyse tuotteen tai palvelun ilmastohyödyistä käyttäjälle. Sitä voi luoda niin valtio, kaupunki, yritys kuin yksittäinen ihminen. Kun yritys tuottaa hiilikädenjälkeä asiakkaalleen, asiakas pystyy alentamaan omaa hiilijalanjälkeään. Sillä esitetään siis myönteisiä päästövaikutuksia tulevaisuudessa.

Vantaan kaupunki edistää päästöjä vähentäviä innovaatioita sekä liiketoiminnan syntyä ja kasvua omalla toiminnallaan ja ohjauskeinoilla. Hiilikädenjälki tuodaan näkyväksi yritys yhteistyössä ja asukasvuorovaikutuksessa sekä kasvatuksessa ja koulutuksessa. Osallistutaan laskennan kehittämiseen ja arvioidaan, onko mahdollista hyödyntää menetelmää kompensoitavan osuuden laskennassa. Kaupunki voi vaikuttaa hiilikädenjälkeen muun muassa ilmastoystävällisillä hankinnoilla ja rakentamisella, edistämällä innovaatioita kaupunkikehittämishankkeiden kautta, osallistumalla innovatiivisiin EU-hankkeisiin sekä klusteri- ja ilmastokumppanuustoiminnalla.

Vantaan Energian Hiilinegatiivinen 2030 -hankekokonaisuudessa hiilidioksidia sitovat investoinnit mahdollistavat yhtiön omia päästöjä suuremmat päästövähennykset. Hiilinegatiivisuus mahdollistuu luopumalla fossiilisista polttoaineista vuoteen 2026 mennessä ja etenemällä tämän jälkeen neljän suunnitellun päähankkeen myötä hiilinegatiiviseksi.

Indikaattorit

- *Hiilikädenjälki*

Tavoite 30. Kaupungin omien suorien päästöjen kompensointi

Päästöjen kompensointi aloitetaan oman toiminnan päästöjen osalta selvittämällä keinoja ja arvioimalla kompensoitava osuus. Vantaan kaupungin energiankulutuksen, työntekijöiden liikkumisen ja työmatkojen ilmastopäästöjen kompensointi otetaan käyttöön vaiheittain vuoteen

2030 mennessä. Ennen käyttöönottoa käydään läpi muiden kaupunkien kokemukset ja mallit sekä selvitetään toimintatavat ja tarvittava ohjeistus ja sopimukset. Kaupungin konserniyhteisöjen osalta vastaava menettely tapahtuu yhteisöjen hiilineutraaliusohjelmien kautta. Esimerkiksi Vantaan Energia on laatinut hiilineutraaliusohjelman ja tavoittelee hiilinegatiivisuutta. Tältä osin laskennassa tarkastellaan, ettei kompensoida kahteen kertaan kaukolämmön päästöjä sekä Vantaan Energian, että kaupungin toimesta.

Indikaattorit

- *Kompensoidut kaupunkiorganisaation päästöt*

4. Toimeenpano, seuranta ja raportointi

Tiekartan tavoitteet konkretisoidaan toimenpiteiksi kaupungin toimialojen toteutussuunnitelmissa. Jokaisella toimialalla on kaistoittaisia toimenpiteitä, joilla on mittarit, aikataulut ja vastuutahot määriteltynä. Toteutussuunnitelmat hyväksytään toimialojen johtoryhmissä.

Tiekartan tavoitteiden indikaattoreiden kehitystä ja toimialojen toimenpiteiden etenemistä seurataan Ympäristövahti-palvelussa, joka otetaan kaupunkitasoisesti käyttöön keväällä 2022. Aiemmin toimialojen toteutussuunnitelmat raportoitiin excel-tilukoissa. Erilliset taulukot koettiin haastavaksi ja helposti eriytyväksi tavaksi kerätä ja raportoida kaupunkitasoisia ja yhteisten tavoitteiden alla olevia toimenpiteitä. Ympäristövahti-työkalulla toimenpiteiden raportointi ja seuranta sujuvoituu ja toimenpiteistä voidaan viestiä aiempaa avoimemmin ja yhtenäisemmin. Järjestelmällinen seuranta mahdollistaa päästöjen kannalta vaikuttavimpiin toimenpiteisiin keskittymisen.

Tiekartan tavoitteiden ja toteutussuunnitelmien toimenpiteiden toteutumisesta koostetaan vuosittain Ympäristövastuuraportti. Työn etenemisen lisäksi Ympäristövastuuraporttiin kootaan katsaus hyvistä esimerkeistä, joita kaupungissamme on tehty resurssiviisauden ja hiilineutraaliuden eteenpäinviemiseksi. Lisäksi raporttiin liitetään ympäristötilinpito. Jatkossa Ympäristövastuuraportti sekä toimialojen omat toteutussuunnitelmaraportoinnit tuotetaan Ympäristövahti-työkalulla.

Hiilibudjetti 2025 ja 2030 ja hiilineutraaliuden seuranta

Vuonna 2021 päivitetyn Hiilineutraali Vantaa 2030 skenaariolaskelman mukaan on laskettu tavoitteet tonnimääräinen päästötavoite vuosille 2025 ja 2030 sekä keskimääräinen vuosittainen muutostarve kilotonneina hiilidioksidia ja prosentuaalisesti vuodesta 2020 vuoteen 2030 (Taulukko 2).

Taulukko 2. *Vantaan sektorikohtaiset päästöt laskettuna vuosilta 1990 ja 2020 (HSY). Vuosien 2025 ja 2030 päästöt perustuvat vuonna 2021 laadittuun skenaariotarkasteluun (Sitowise).*

VANTAA	Päästöt, 1000 t CO ₂ -ekv		Muutos %, 1990-2025/2030	
	1990	2020	2025	2030
Liikenne (ml. raideliikenteen sähkö)	318	348	203 (-36 %)	58 (-82 %)
Kaukolämpö	271	216	108 (-60 %)	0 (-100 %)
Kulutussähkö	165	127	106 (-36 %)	85 (-49 %)
Teollisuus ja työkoneet	95	67	53 (-44 %)	39 (-59 %)
Jätteiden käsittely	91	22	14 (-85 %)	5 (-94 %)
Öljylämmitys	74	49	25 (-67 %)	0 (-100 %)
Sähkölämmitys	60	53	40 (-34 %)	26 (-57 %)
Maatalous	3	2	1,5 (-50 %)	1 (-70 %)
Yhteensä	1076	883	548,5 (-49 %)	214 (-80 %)

Taulukko 3. Keskimääräinen vuosittainen hiilidioksidipäästöjen vähennystarve (kilotonnia ja prosenttia vuodessa) vuodesta 2021 vuoden 2030 loppuun.

Keskimääräinen päästöjen vähennystarve 2021–2030		
	kt CO ₂ -ekv./vuodessa	%/vuodessa
Liikenne (ml. raideliikenteen sähkö)	29	8,3 %
Kaukolämpö	21,6	10,0 %
Kulutussähkö	4,2	3,3 %
Teollisuus ja työkoneet	2,8	4,2 %
Jätteiden käsittely	1,7	7,7 %
Öljylämmitys	4,9	10,0 %
Sähkölämmitys	2,7	5,1 %
Maatalous	0,1	5,0 %
Yhteensä	66,9	7,6 %

Tekstissä käytettyjä käsitteitä

- **Ekologisella kompensatiolla** tarkoitetaan menettelyä, jolla taloudellisen toiminnan, kuten esimerkiksi rakentamisen, johdosta elinympäristölle aiheutetut haitat hyvitetään parantamalla elinympäristön tilaa toisaalla. Ekologisilla kompensatioilla tavoitellaan yleensä kokonaisheikentymättömyyttä, eli sitä, että heikennyksen ja hyvityksen jälkeen luontoarvoa olisi jäljellä yhtä paljon kuin ennen heikennystä.
- **Ekososiaalinen sivistys** on ymmärrystä oikeuksista ja velvollisuuksista, jotka perustuvat ihmisen riippuvuuteen luonnosta ja toisista ihmisistä. Ekososiaalisen sivistyksen arvopohja muodostuu vapaudesta, vastuullisuudesta, kohtuullisuudesta ja ihmistenvälisyydestä. Ekososiaalisesti sivistynyt kansalainen on kestäviin elämäntapoihin ja kulttuurin johtavan yhteiskunnallisen muutoksen toimeenpanija.
- **Ekosysteempipalvelu:** Ekosysteempipalvelut ovat luonnon ilmaiseksi tarjoamia korvaamattomia, ihmisille välttämättömiä ja hyvinvointia lisääviä palveluita. Tällaisia ovat esimerkiksi pölytys, ravinteiden ja veden kierto, ilmaston sääntely, ilman ja veden puhdistaminen sekä virkistys ja luonnosta saatava toimeentulo.

- **Elinkaariajattelu:** Elinkaariajattelun periaatteena on, että tuotteen (tavaran, rakennuksen jne.) ympäristövaikutukset sisältävät koko sen elinkaaren ympäristövaikutukset: valmistusprosessin sekä sitä ennen ja sen jälkeen syntyneet ympäristövaikutukset – ”kehdestä hautaan”. Esimerkiksi raaka-aineiden louhinta ja tuotanto, komponenttien valmistus, kuljetukset, käyttö sekä käytönjälkeiset vaikutukset, kuten jätteenkäsittely.
- **Hiilidioksidiekvivalentti (CO₂-ekv.)** kuvaa ihmisen tuottamien kasvihuonekaasujen ilmastovaikutusta. Eri kasvihuonekaasuilla on ilmakehässä erilainen vaikutus, sekä suuruudeltaan että sen suhteen, kuinka nopeasti kaasu poistuu ilmakehästä. Hiilidioksidiekvivalentti kuvaa kaasujen ilmastovaikutusta hiilidioksidiin suhteutettuna. Sen avulla eri kasvihuonekaasujen päästöt voidaan laskea yhteen.
- **Hiilineutraalius:** Vantaan tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä. Se tarkoittaa, että kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään 80 % vuoden 1990 tasosta. Loput päästöt kompensoidaan rahoittamalla päästöjen vähentämistä toisaalla. Hiilidioksidipäästöjä mitataan yleensä tonneina tai kilotonneina (miljoona kiloa).
- **Hiilijalanjälki** tarkoittaa jonkin tuotteen, toiminnan tai palvelun aiheuttamaa ilmastokuormaa eli sitä, kuinka paljon kasvihuonekaasuja tuotteen tai toiminnan elinkaaren aikana syntyy.
- **Hiilikädenjäljellä** kuvataan tuotteen, prosessin tai palvelun ilmastohyödyt eli päästövähennyspotentiaali käyttäjälle. Korostaa myönteisiä päästövaikutuksia tulevaisuudessa, kun taas hiilijalanjälki keskittyy kielteisiin päästövaikutuksiin nyt.
- **Hiilinielu** on mikä tahansa prosessi, toiminto tai mekanismi, joka poistaa kasvihuonekaasua, aerosolia tai kasvihuonekaasun esiastetta ilmakehästä.
- **Hiilivarasto:** Hiilen muoto, joka ei ole vapaana ilmakehässä, vaan sitoutuneena biomassaan.
- **Jakamistalous:** Jakamistalous tulee englanninkielisestä termistä sharing economy ja se viittaa yhteiseen ja yhteisölliseen kuluttamiseen. Olennaista on tavaroiden omistamisen sijaan käyttömahdollisuus. Termi kattaa niin naapuriavun, oman auton vuokraamisen yhteiskäyttöön kuin kaupallisetkin palvelut (kuten yhteiskäyttöautoyritykset).
- **Kiertotalous:** Kiertotalous on malli, jossa tuotanto suunnitellaan niin, että jätettä ei synny. Tuotteet, komponentit ja materiaalit kiertävät mahdollisimman pitkään, ja niiden arvo säilyy. Kulutus perustuu omistamisen sijasta palveluiden käyttämiseen: jakamiseen, vuokraamiseen sekä kierrättämiseen. Kiertotalous vähentää neitseellisten materiaalien tarvetta.
- **Kompensaatio:** Hyvitys, jolla pyritään kumoamaan aiheutettujen kasvihuonekaasupäästöjen vaikutukset esimerkiksi rahoittamalla päästöjen vähentämiseen tähtäviä toimia toisaalla.
- **Luonnon monimuotoisuus eli biodiversiteetti** tarkoittaa lajien sisäistä perinnöllistä muuntelua, lajien ja eliöyhteisöjen runsautta sekä ekosysteemien monimuotoisuutta. Toisin sanoen luonnon monimuotoisuudella tarkoitetaan elämää sen kaikissa ilmenemismuodoissa.
- **Luontosuhde:** Luontosuhteella tarkoitetaan yksilön tai yhteisön ja luonnon välisen vuorovaikutuksen kokonaisuutta. Määritelmä sisältää empatian luontokappaleita kohtaan, tunteen ykseydestä luonnon kanssa, vastuuntunnon ympäristöstä ja luonnosta nauttimisen.
- **Perusura eli business-as-usual -skenaario (BAU):** Skenaario, jonka avulla arvioidaan, miten päästöt kehittyvät ilman lisätoimia. Skenaarioon otetaan mukaan todennäköisiä kehityskulkuja sekä jo tehtyjä päätöksiä ja linjauksia.
- **Skenaario:** yksi mahdollisista tulevaisuuden kehityskuluista; tiettyihin oletuksiin perustuva ennuste.
- **Resurssiviisaus:** Resurssiviisaus tarkoittaa kykyä käyttää luonnonvaroja harkitusti hyvinvointia ja kestävästä kehitystä edistävällä tavalla - vastuullisesti. Resurssiviisaus on resurssitehokkuutta kokonaisvaltaisempi käsite ja se sisältää kestävästä hyvinvoinnin lisäämisen.

- **Viherrakenne:** Viherrakenne on osa yhdyskuntarakennetta, ja sillä tarkoitetaan viheralueiden ja niiden välisten viheryhteyksien muodostamaa verkostoa.

Lähteet

- [Circular Construction in Regenerative Cities \(CIRCuiT\)](#)
- [CIRCWASTE-hanke](#)
- [Green deal -sopimukset](#)
- <https://www.eea.europa.eu/fi>
- [Kasvihuonekaasupäästöjen seuranta \(HSY\)](#)
- [Valtioneuvoston periaatepäätös kiertotalouden strategisesta ohjelmasta 8.4.2021](#)
- [Valtakunnallinen jätesuunnitelma \(VALTSU\)](#)
- <https://www.vantaanenergia.fi/hiilineutraali-2030/>
- <https://www.vantaa.fi/yleiskaava2020>
- [Vähähiilinen rakentaminen](#)

21 § **Asemakaavamuutos 002457 ja maanalainen asemakaava 002457ma, 61 Tikkurila, 62 Jokiniemi / Vantaan Ratikka: Tikkurilanraitio**

VD/7367/10.02.04.00/2020
TeA/TLA/MYL/TTA/MJA/VIK/LS

Asemakaavan muutoksella ja maanalaisella asemakaavalla mahdollistetaan osa Vantaan ratikalle tarkoitettu joukkoliikenteen tunneliyhteydestä Väritehtaankadun ja Kielotien välillä, joukkoliikenteen pysäkki kulkuyhteyksineen Tikkurilan rautatieaseman alapuolelle sekä tunnelin läntinen ajoyhteys Kielotielle.

Asemakaavan muutos koskee katualuetta kaupunginosassa 61 Tikkurila. Kumoutuvassa asemakaavassa muutos koskee asemakaavan katualuetta.

Maanalainen asemakaava koskee joukkoliikennetunnelia kaupunginosissa 61 Tikkurila ja 62 Jokiniemi.

Alue sijaitsee Tikkurilan ja Jokiniemen kaupunginosissa. Suunniteltava maanpäällisen asemakaavamuutoksen alue sijoittuu Kielotielle. Maanalainen asemakaava sijoittuu Lummekujan, Kirjastopuiston, Ratakujan, bussiaseman laiturialueen, kauppakeskus Dixin ja pääradan alapuolelle sekä pääradan itäpuoleisille rautatie- ja katualueille.

Maanomistus

Suunnittelualueen ja sen yläpuoliset katu- ja puistoalueet omistaa Vantaa kaupunki. Rautatiealueet omistaa Suomen valtio. Maanalaiseen kaavaan merkitty joukkoliikenteen tunneli alittaa rautatie-, katu- ja puistoalueiden lisäksi kiinteistön 92–61–308-4, jonka omistavat Kiinteistö Oy Tikkurilan toimisto-kiinteistö 1, 2A & 2B c/o YIT Rakennus, Tikkurilan Asemakeskuspysäköinti Oy, Vantaa kaupunki ja Kiinteistö Oy Vantaa Ratatie 11.

Valmistelu

Kaupungin asiantuntijoiden lisäksi kaavan valmisteluun on osallistunut Ramboll Finland Oy Vantaa kaupungin konsulttina.

Yleiskaava

Alue on kaupunginvaltuuston 17.12.2007 hyväksymässä oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa keskustatoimintojen aluetta (C), jonka eteläpuolelle on osoitettu joukkoliikenteen terminaali (LJ). Suunnittelualueen itäisimmässä kulmassa sijaitsevalla LR alueella on voimassa yleiskaava 1992.

Kaupunginvaltuuston 25.1.2021. hyväksymässä yleiskaava 2020:ssa suunnittelualue on kaupunkikeskustan aluetta (C), jonka läpi kulkee raitiotie. Alueen eteläpuolella on valtakunnallinen joukkoliikenteen vaihtopysäkki ja alueen läpi kulkee virkistysalueyhteys. Yleiskaava ei ole lainvoimainen.

Asemakaavamuutos ja maanalainen asemakaava

Asemakaavamuutoksella ja maanalaisella asemakaavalla mahdollistetaan osa Kielotien ja Väritehtaankadun välisestä tunneliyhteydestä Vantaan ratikkaa varten. Kaavassa osoitetaan joukkoliikenteen vaihtopysäkki Tikkurilan rautatieaseman laitureiden alapuolelle ja varmistetaan siten sujuvat vaihtoyhteydet ratikasta juniin ja busseihin.

Asemakaava on kaksiosainen. Maanpäällinen kaava 002457 sijoittuu Kielotielle ja sillä osoitetaan tunneliin johtava läntinen ajoyhteys. Maanalainen kaava 002457 ma sijoittuu pääradan itälaidan sekä

Kielotien ja Lehdokkitien risteuksen välille rautatiealueen (LR), katualueen, puistoalueen (VP) ja liike- ja toimistorakennusten korttelialueen (K) alapuolelle. Maanalaisella kaavalla osoitetaan tilavaraus joukkoliikennetunnelille (ma-11) ja maanalaiselle joukkoliikenteen pysäkille sekä niihin liittyville kulkuyhteyksille. Maanalaisen kaavan alueella maanpäällisiin asemakaavoihin ei tule muutoksia.

Asemakaavan ratkaisu perustuu ratikan yleissuunnitelmassa (WSP Finland Oy 18.9.2019) ja tunnelin rakennettavuusselvityksessä (AFRY Finland Oy 19.4.2021) esitettyihin rakenteiden tilatarpeisiin. Kaavassa annetaan määräyksiä muun muassa kaupunkikuvaan, rakentamisen laatuun ja ympäristöolosuhteisiin liittyen. Tunnelin itäosa ajoyhteyksineen ratkaistaan tulevissa Vantaan ratikan asemakaavoissa.

Raitiotie ja Tikkurilanraitio toteutuessaan kasvattaisivat Tikkurilan matkakeskuksen merkitystä joukkoliikenteen solmukohtana. Vantaan ratikka on pikaraitiotieyhteys, jota suunnitellaan Mellunmäen metroasemalta Hakunilan, Tikkurilan ja Aviapoliksen kautta lentoasemalle. Raideyhteydellä on tarkoitus lisätä kestävä ja esteetöntä liikkumista, mahdollistaa kaupungin kasvaminen kestävästi joukkoliikenteen varrelle sekä edistää alueellista hyvinvointia ja vetovoimaa. Vantaan ratikasta tulisi toteutuessaan merkittävä osa seudullista raitiotieverkostoa.

Vantaan ratikan asemakaavoitus on Vantaan asemakaavoituksen vuoden 2022 työohjelmassa.

Osallistuminen ja vuorovaikutus

MRL 63 §:n mukainen osallistumis- ja arviointisuunnitelma ”Vantaan ratikka - osallistumis- ja arviointisuunnitelma - Ratikan kaavarunko (YK0049), Ratikan asemakaavat (tarkastelualue 062800) ja katu- ja puistosuunnittelun aloitusilmoitus” on julkaistu 23.11.2020 ja päivitetty 17.9.2021. Asemakaavatyöstä nro 002457 ja 002457ma julkaistiin lisäksi oma osallistumis- ja arviointisuunnitelmansa 18.5.2021

MRL 62 §:n ja MRA 30§:n mukaisesti kaavan vireille tulosta on kuulutettu Vantaan kaupungin verkkosivuilla, Vantaan Sanomissa, Hufvudstadsbladetissa sekä kirjeitse kaava-alueen maanomistajille ja viranomaisille. Osallisille varattiin mahdollisuus lausua mielipiteensä asiasta. Mielipiteitä kaava-aluetta koskien saatiin yhteensä 14 kappaletta.

Ratikan suunnittelusta järjestettiin neljä alueellista verkkotilaisuutta joulukuussa 2020, joista Tikkurilan alueen yleisötilaisuus järjestettiin 16.12.2020. Lisäksi järjestettiin puhelinpäivystys ja kysymyksiä ja näkemyksiä sai jättää myös sähköpostilla. Tikkurilanraition asemakaavatyötä esiteltiin Uudistuva Tikkurila -illassa 19.5.2021. Koko ratikan linjaa koskeva yleisötilaisuus järjestettiin 23.9.2021.

Kaupungin maa- ja asuntopoliittiset linjaukset

Kaava on kaupungin maapoliittisten linjausten mukainen (KV 18.6.2018 § 9).

Sopimus

Asemakaavamuutokseen ei liity maankäytösopimusta.

Kaupunkiympäristölautakunta 18.1.2022 § 9

Kaupunkisuunnittelujohtajan esitys:

Päätetään esittää kaupunginhallitukselle, että

- a) asetetaan nähtäville 30 päiväksi MRA 27 §:n mukaisesti 18.1.2022 päivätty asemakaavamuutosehdotus 002457 sekä maanalainen asemakaava 002457ma, 61 Tikkurila ja 62 Jokiniemi / Vantaan Ratikka: Tikkurilanraitio,
- b) oikeutetaan asemakaavoitus pyytämään tarvittavat lausunnot.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Kaupunginhallitus 31.1.2022 § 20

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) asettaa nähtäville 30 päiväksi MRA 27 §:n mukaisesti 18.1.2022 päivätty asemakaavamuutosehdotus 002457 sekä maanalainen asemakaava 002457ma, 61 Tikkurila ja 62 Jokiniemi / Vantaan Ratikka: Tikkurilanraitio,
- b) oikeuttaa asemakaavoitus pyytämään tarvittavat lausunnot.

Käsittely:

Kaupunginhallituksen jäsen Sakari Rokkanen poistui yleislausekejäävinä kokouksesta asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.

Päätös:

Päätettiin jättää asia pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Kaupunginhallitus 14.2.2022 § 21

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) asettaa nähtäville 30 päiväksi MRA 27 §:n mukaisesti 18.1.2022 päivätty asemakaavamuutosehdotus 002457 sekä maanalainen asemakaava 002457ma, 61 Tikkurila ja 62 Jokiniemi / Vantaan Ratikka: Tikkurilanraitio,
- b) oikeuttaa asemakaavoitus pyytämään tarvittavat lausunnot.

Käsittely:

Asian käsittelyn aikana kaupunginhallituksen jäsen Kai-Ari Lundell esitti jäsen Tuukka Saimenin kannattamana asian palauttamista valmisteluun. Puheenjohtaja totesi, että asiasta joudutaan äänestämään ja teki seuraavan äänestysesityksen: he, jotka kannattavat asian käsittelyn jatkamista, äänestävät jaa, ja he, jotka kannattavat asian palauttamista valmisteluun, äänestävät ei. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Äänestyksessä annettiin 11 jaa-ääntä (Multala, Tahvanainen, Abdi, Karinen, Kasonen, Kaukola, Luukkala, Norrena, Raja-Aho, Tammi ja Valtanen) ja 3 ei-ääntä (Lundell, Saimen ja Niikko), joten puheenjohtaja totesi asian käsittelyn jatkuvan.

Asian käsittelyn aikana kaupunginhallituksen jäsen Tuukka Saimen esitti asian jättämistä pöydälle. Esitys raukesi kannattamattomana.

Merkittiin, että kaupunginhallituksen jäsen Sakari Rokkanen poistui intressijääviyden vuoksi kokouksesta tämän asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liite:

- Asemakaavamuutoksen ja maanalaisen asemakaavan selostus 18.1.2022

Seuraavat selvitykset löytyvät kaavan ja ratikan nettisivuilta:

- Vantaan ratikka: Tikkurilanraitio meluselvitys, Sitowise, 20.12.2021
https://www.vantaa.fi/uutisia/ajankohtaiset_kaavat/tikkurilan_kaavat/tikkurilan_kaavat_arkisto/101/0/157460
- Ratakujan tunnelin rakennettavuusselvitys AFRY Finland Oy, 19.4.2021
https://www.vantaa.fi/asuminen_ja_ymparisto/kadut_ja_viheralueet/liikenne/ratikka/tietoa/selvityksia
- Vantaan ratikan yleissuunnitelma WSP Finland Oy, 18.9.2019
https://www.vantaa.fi/asuminen_ja_ymparisto/kadut_ja_viheralueet/liikenne/ratikka/yleissuunnitelma

Täytäntöönpano: kaupunkiympäristön toimiala

Muutoksenhakuohje: 3. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

aluearkkitehti Marjaana Yläjääski, puh. 040 591 3878,

asemakaava-arkkitehti Tea Taponen, puh. 040 483 9054

asemakaava-arkkitehti, Vantaan ratikka, Mari Jaakonaho, puh. 050 302 9411

etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

002457 ja 002457ma Vantaan ratikka: TIKKURILANRAITIO

TIKKURILA

KAUPUNKIRAKENNE JA YMPÄRISTÖ / ASEMAKAAVOITUS

Asemakaavamuutoksen selostus, joka koskee 18.1.2022 päivättyä asemakaavakarttaa nro 002457 sekä maanalaista asemakaavakarttaa 002457ma. Kaavoitus on tullut vireille 23.11.2020 Vantaan ratikan osallistumis- ja arviointisuunnitelmalla Vantaan ratikka - osallistumis- ja arviointisuunnitelma - Ratikan kaavarunko (YK0049), Ratikan asemakaavat (tarkastelualue 062800) ja katu- ja puistosuunnittelun aloitusilmoitus. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on päivitetty 17.9.2021. Tästä kaavatyöstä 002457 ja 002457ma on lisäksi julkaistu oma osallistumis- ja arviointisuunnitelmansa 18.5.2021.

PERUS- JA TUNNISTETIEDOT

Asemakaavan muutos

Katualueet kaupunginosissa 61 Tikkurila

Maanalainen asemakaava

Joukkoliikennetunneli kaupunginosissa 61 Tikkurila ja 62 Jokiniemi.

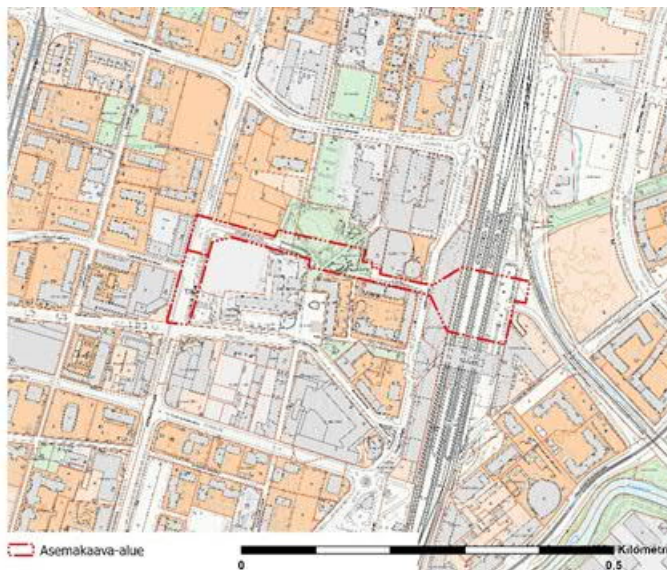
Asemakaavan muutoksella ja maanalaisella asemakaavalla mahdollistetaan osa Vantaan ratikalle tarkoitettu joukkoliikenteen tunneliyhteydestä Värитеhtaankadun ja Kielotien välillä, joukkoliikenteen pysäkki kulkuyhteyksineen Tikkurilan rautatieaseman alapuolelle sekä tunnelin läntinen ajoyhteys Kielotielle. Asemakaavan yhteydessä ei laadita tonttijakoa.

Asemakaavaan ei liity maankäyttösopimusta.

Hanke on aloitettu Vantaan kaupungin omasta aloitteesta.

Kaavan laatija: Tea Taponen, asemakaava-arkkitehti, Vantaan kaupunki;
tea.taponen@vantaa.fi, puh. +358 40 483 9054

KAAVA-ALUEEN SIJAINTI

Kuva 1. Kaava-alueen sijainti.

Suunnittelualue sijaitsee Tikkurilan ja Jokiniemen kaupunginosissa. Suunniteltava maanpäällisen asemakaavamuutoksen alue sijoittuu Kielotielle. Maanalainen asemakaava sijoittuu Lummekujan, Kirjastopuiston, Ratakujan, bussiterminaalin laiturialueen, kauppakeskus Dixin ja pääradan alapuolelle sekä pääradan itäpuoleisille rautatie- ja katualueille.

PROSESSIN VAIHEET

- Vantaan ratikan yleissuunnitelma valmistui vuonna 2019, jonka pohjalta Vantaan kaupunginvaltuusto hyväksyi ratikan jatkosuunnittelun aloittamisen 16.12.2019. Jatkosuunnitteluvaiheessa Vantaan ratikan reitille laaditaan katu- ja puistosuunnitelmat, alustavat rakennussuunnitelmat ja tunnelin osalta rakennussuunnitelmat sekä asemakaavat.
- Ratikan kaavoitus tuli vireille osallistumis- ja arviointisuunnitelman "Vantaan ratikka - osallistumis- ja arviointisuunnitelma - Ratikan kaavarunko (YK0049), Ratikan asemakaavat

(tarkastelualue 062800) ja katu- ja puistosuunnittelun aloitusilmoitus" nähtäville asettamisella 23.11.2020. Vantaan ratikan osallistumis- ja arviointisuunnitelma päivitettiin 17.9.2021.

- Mielenpaineet osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 062800 pyydettiin 15.1.2021 mennessä (MRL 62 §) ja niitä saatiin 88 kappaletta. Näistä kaava-aluea koskeviksi voidaan katsoa 5 kpl mielenpaineita.
- Hankkeesta järjestettiin yleisötilaisuudet 8.12.2020 (Länsimäki) / 9.12.2020 (Hakunila) / 16.12.2020 (Tikkurila) / 17.12.2020 (Aviapolis).
- Ratakujan asunto-osakeyhtiöiden yleisötilaisuus tunnelin suunnitelmiin liittyen järjestettiin 31.3.2021.
- Kaupunginhallitus päätti ratikan Ratakujan linjauksesta 26.4.2021.
- Osallistumis- ja arviointisuunnitelma "Vantaan ratikka: Tikkurilanraitio asemakaavan muutos nro 002457 ja maanalainen asemakaava nro 002457ma" julkaistiin 18.5.2021.
- Mielenpaineet osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 002457 ja 002457ma pyydettiin 18.6.2021 mennessä ja niitä saatiin 9 kappaletta.
- Tikkurilanraitio asemakaavahanketta esiteltiin Uudistuva Tikkurila -tilaisuudessa 19.5.2021.
- Hankkeesta järjestettiin yleisötilaisuus 23.9.2021 (koko ratikan linja).

SISÄLLYSLUETTELO

1. Tiivistelmä.....	6
2. Lähtökohdat.....	7
2.1 Selvitys suunnittelualueen oloista.....	7
2.2 Suunnittelutilanne	17
3. Asemakaavan suunnittelun vaiheet	26
3.1 Suunnittelun käynnistäminen, sitä koskevat päätökset ja vireilletulo	26
3.2 Osallistuminen ja yhteistyö.....	26
3.3. Asemakaavan tavoitteet	28
3.4 Asemakaavaratkaisun vaihtoehdot	30
4. Asemakaavan kuvaus.....	30
4.1 Kaavan rakenne	30
4.2 Ympäristön laatua koskevien tavoitteiden HUOMIOIMINEN	31
4.3 Aluevaraukset.....	31
4.4 Kaavan vaikutukset.....	32
4.5 Ympäristön häiriötekijät	39
4.6 Nimistö.....	39
5. Asemakaavan toteutus	40
6. Kaavatyöhön osallistuneet.....	40
7. Asemakaavan seurantalomake	41
8. Asemakaavakartta ja -määräykset	43

LUETTELO SELOSTUKSEN LIITEASIAKIRJOISTA

- Asemakaavakartta ja -määräykset.
- Meluselvitys 002457 ja 002457ma Vantaan ratikka: Tikkurilanraitio, Sitowise, 20.12.2021
www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/160766_002257_ja_002257ma_meluselvitys_sitowise_12_2021.pdf

LUETTELO MUISTA KAAVAA KOSKEVISTA ASIAKIRJOISTA, TAUSTASELVITYKSISTÄ JA LÄHDEMATERIAALISTA

- Tikkurilan tunnelin rakennettavuusselvitys, Afry Finland Oy, 19.4.2021 www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/160696_Rata-kujan_tunnelin_rakennettavuusselvitys_19.4.2021_.pdf
- Vantaan ratikan yleissuunnitelma, WSP Finland Oy, 18.9.2019 https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/147683_Vantaan_ratikan_yleissuunnitelma_raportti.pdf

- Ratikan selvityksiä ja aineistoja: https://www.vantaa.fi/asuminen_ja_ymparisto/kadut_ja_viheralueet/liikenne/ratikka/tietoa/selvityksia
- Vantaan ratikan yleissuunnitelma, Pyöräliikenteen tarkastelut ratikan varrella, Vantaan kaupunki ja WSP Finland Oy, 25.9.2020
- Vantaan ratikan OAS-vaiheen vuorovaikutusraportti 22.3.2021
- Vantaan ratikka Design Manual, Vantaan kaupunki & WSP Finland Oy, 9.10.2020
- Vantaan ratikka, Resurssiviisauden suuntaviivat, Sitowise Oy, 13.5.2020
- Vantaan ratikan hulevesiselvitys (yleissuunnitelman liite 11), WSP Finland Oy, 30.4.2019
- Vantaan ratikka, Seloste ratalinjauksen tärinäarvioinnista (yleissuunnitelman liite 13), WSP Finland Oy, 18.9.2019
- Vantaan ratikka, Hankearviointi (yleissuunnitelman liite 14), WSP Finland Oy, 10.9.2019
- Vantaan ratikka, Investointikustannukset (yleissuunnitelman liite 15), WSP Finland Oy, 26.6.2019
- Vantaan ratikkatalouden tiivistelmä, Vantaan kaupunki 3.5.2021
- Pohjaveden virtausmallisimulaatiot Tikkurilan tunneliosuudella, Afry Finland Oy, 12.6.2020
- Vantaan ratikka – Rakennettavuusselvitys, OT4 Tarkentavat pohjavesiselvitykset, Afry Finland Oy, 18.3.2021
- Vantaan ratikka, Ratikkalinjan PIMA-riskien tarkastelu, Golder Associates Oy, 13.8.2020
- Vantaan tulvaohjelma, Vantaan kaupunki 2015
- Vantaa alueittain 2015, Vantaan kaupunki 2016
- Vantaan väestö 2020/2021, Vantaan kaupunki 2021
- Vantaan väestöennuste 2021, Vantaan kaupunki 2021

1. TIIVISTELMÄ

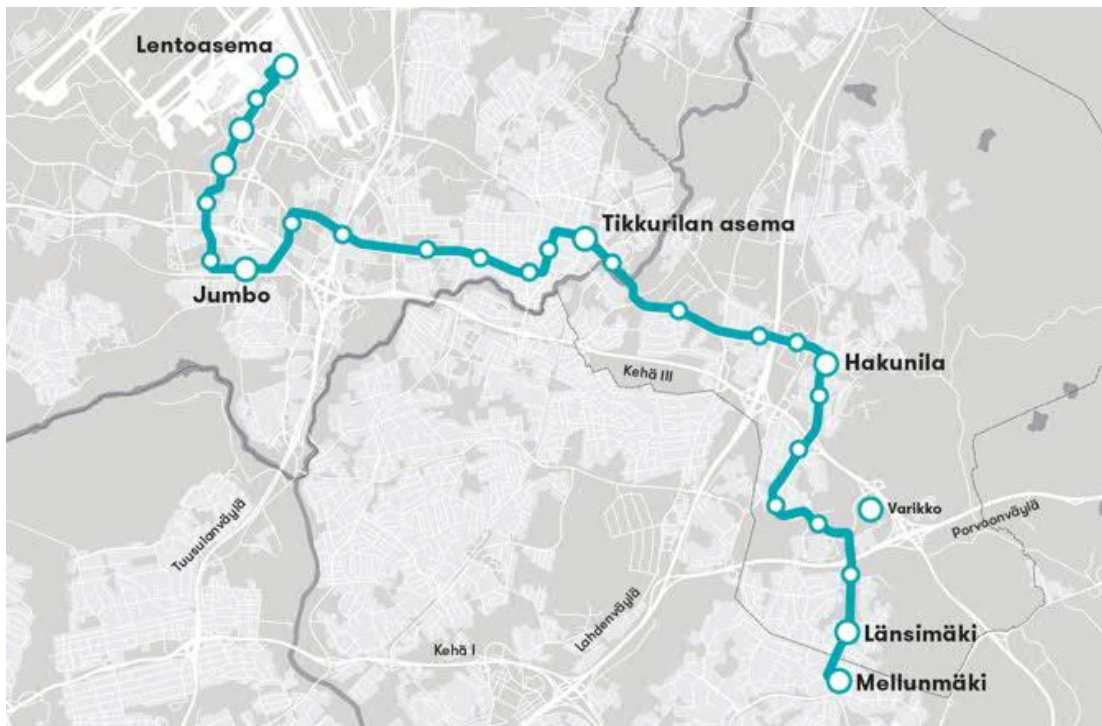
Asemakaavan muutoksella ja maanalaisella asemakaavalla mahdollistetaan osa Kielotien ja Väri-tehtaan kadun välisestä tunneliyhteydestä Vantaan ratikkaa varten. Kaavassa osoitetaan joukkoliikenteen vaihtosema Tikkurilan rautatieaseman laitureiden alapuolelle ja varmistetaan siten sujuvat vaihtoyhteydet ratikasta juniin ja busseihin.

Asemakaava on kaksiosainen. Maanpäällinen kaava 002457 sijoittuu Kielotielle ja sillä osoitetaan tunneliin johtava läntinen ajoyhteys. Maanalainen kaava 002457 ma sijoittuu pääradan itälaidan sekä Kielotien ja Lehdokkitien risteyksen välille rautatiealueen (LR), katualueen, puistoalueen (VP) ja liike- ja toimistorakennusten korttelialueen (K) alapuolelle. Maanalaisella kaavalla osoitetaan tilavaraus joukkoliikennetunnelille (ma-ji) ja maanalaiselle joukkoliikenteen pysäkillle sekä niihin liittyville kulkuyhteyksille. Maanalaisen kaavan alueella maanpäällisiin asemakaavoihin ei tule muutoksia.

Asemakaavan ratkaisu perustuu ratikan yleissuunnitelmassa (WSP Finland Oy 18.9.2019) ja tunnelin rakennettavuusselvityksessä (AFRY Finland Oy 19.4.2021) esitettyihin rakenteiden tilatarpeisiin. Kaavassa annetaan määräyksiä muun muassa kaupunkikuvaan, rakentamisen laatuun ja ympäristöolosuhteisiin liittyen. Tunnelin itäosa ajoyhteyksineen ratkaistaan tulevissa Vantaan ratikan asemakaavoissa.

Raitiotie ja Tikkurilanraitio toteutuessaan kasvattaisivat Tikkurilan matkakeskuksen merkitystä joukkoliikenteen solmukohtana. Vantaan ratikka on pikaraitiotieyhteys, jota suunnitellaan Mellunmäen metroasemalta Hakunilan, Tikkurilan ja Aviapoliksen kautta lentoasemalle. Raideyhteydellä on tarkoitus lisätä kestäväää ja esteetöntä liikkumista, mahdollistaa kaupungin kasvaminen kestävästi joukkoliikenteen varrelle sekä edistää alueellista hyvinvointia ja vetovoimaa. Vantaan ratikasta tulisi toteutuessaan merkittävä osa seudullista raitiotieverkostoa.

Vantaan ratikan asemakaavoitus on Vantaan asemakaavoituksen vuoden 2022 työohjelmassa.

Kuva: Vantaan ratikan reitti Mellunmäen metroasemalta Hakunilan, Tikkurilan ja Aviapoliksen kautta lentoasemalle.

2. LÄHTÖKOHDAT

2.1 SELVITYS SUUNNITTELUALUEEN OLOISTA

2.1.1 Alueen yleiskuvaus

Suunnittelualue sijoittuu Tikkurilan ja Jokiniemen kaupunginosaan. Alue on raideliikenteen, lentokentän yhteysliikenteen ja tieliikenteen solmukohtassa. Kehäradan liikenne käynnistyi kesällä 2015 ja Tikkurilasta on muodostunut Suomen kolmanneksi vilkkain rautatieasema Helsingin päärautatien ja Pasilan aseman jälkeen. Tikkurilan asemalla on lisäksi bussiterminaali ja taksisyhteydet. Kävelyn ja pyöräilyn verkosto on tiheä.

Suunnittelualue sijaitsee voimakkaasti kehittyvän Tikkurilan ytimessä. Lähistöllä on vireillä useita kaava- ja rakentamishankkeita.

Kuva 1. Suunnittelualueetta Ratakujan kohdalla kesäkuussa 2020 kauppakeskus DIXI:n suunnasta kuvattuna (lähde: Vantaan raitiotie, rakennettavuusselvitys, Ratakujan tunneli Afry Finland 19.4.2021)

2.1.2 Luonnonympäristö

Maisemakuva ja -rakenne

Alue sijoittuu Keravanjoen laakson savitasangolle. Vuonna 1870–1871 mitatussa Senaatin kartassa näkyy, että alue on ollut osin peltoa ja osin niittyä. Alue on kuulunut Suuren rantatien vaikutuspiiriin. Tikkurilan ydinkeskustassa alkuperäistä luonnonmaisemaa ei ole enää juuri havaittavissa. Kirjastopuisto ja Tikkurilantorin muodostavat urbaanin puistoaukiotilan.

Kirjastopuisto on maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti tärkeä keskustapuisto. Kirjastopuistossa on muutama arvopuu, jotka ovat maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittäviä. Kaupunkikuvallisesti ja maisemallisesti merkittävät lehtipuut, tammi että hopeapoppeli, ovat maamerkkimäisiä yksittäispuita, jotka ovat arviolta noin 50 vuotta vanhoja.

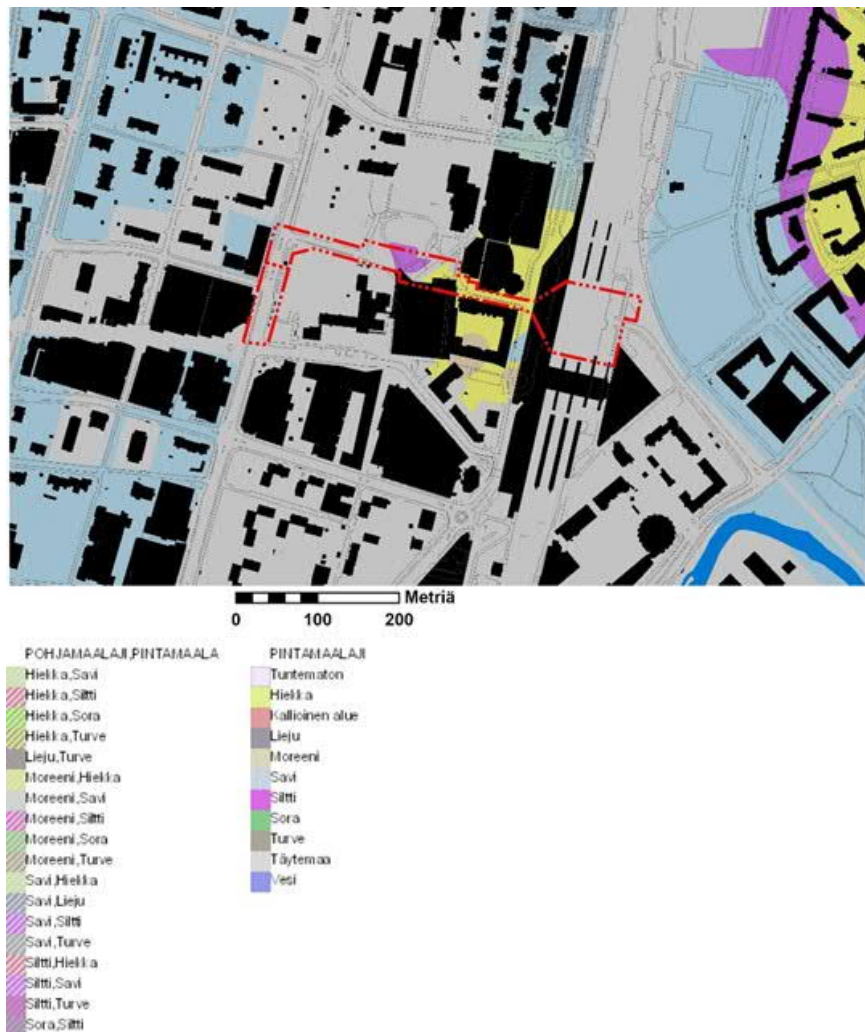
Kuvat 3 ja 4. Vasemmalla Kirjastopuiston tammi, oikealla hopeapoppeli

Vesistöt ja vesitalous

Kaavamuutosalue on pääosin vettä läpäisemätöntä ja viemäroityä aluetta. Kirjastopuistossa maanalaisen kaavan yläpuolella on vettä läpäisevää kasvualustaa sekä hulevesien viivytyksen painanne. Alue ei sijaitse pohjavesialueella. Alueella ei ole merkittävää tulvimisriskiä.

Maaperä ja topografia

Maalajikartan (kuva 3) mukaan kaava-alueen maaperä on pääosin täyttöä ja hiekkaa. Radan länsipuolella Männistönpolun ja Ratakujan välisellä alueella on pieni alue savea. Kaava-alueen itäosa rajautuu savialueeseen. Pohjatutkimusten mukaan pintamaakerroksen alla on syvimmillään n. 8,8 m kerros savea. Savikerroksen alla maaperä vaihtuu siltin, hiekan ja soran kautta kalliopintaa päällystävään moreeniin. Kairaukset ovat ulottuneet n. 1,0–15,08 m syvyydelle maanpinnasta. Syvimät kairaukset sijaitsevat alueen itäpuolella Värитеhtaankadulla. Matalimmat kairaukset sijoittuvat kaava-alueen eteläosaan Ratatien varteen. Kairaukset ovat päättyneet tiiviiseen maakerrokseen, kiveen tai kallioon.

Kuva 5. Maalajikartta. Punainen pistekatkoviiva osoittaa kaava-alueen rajauksen.

Kaava-alueen pohjoisemmalla alueella tehdyt pohjatutkimuspisteet näkyvät kuvassa 4.

Kuva 6. Pohjatutkimuskartta (ei mittakaavassa). Punainen viiva osoittaa osallistumis- ja arviointisuunnitelman rajauksen.

Pohjaveden pinta on vuosina 2013–2021 tehtyjen mittausten mukaan vaihdellut n. 0,63–5,25 m syvyydellä maanpinnasta. Korkeimmillaan pohjavesi on havaittu kaava-alueen pohjoisosassa. Kaava-alue ei sijaitse määritellyllä pohjavesialueella.

Lummekujalla, Ratakujalla, pääradan kohdalla ja Värитеhtaankadulla maanpinnan korkeusasema vaihtelee raitiotien linjalla noin tasovälillä +17...+20. Pohjamaa on Lummekujalla täytemaata, jonka alapuolella on savea, syvimmillään 7 metriä maanpinnan tasosta. Kirjastonpuiston, Ratakujan ja pääradan kohdalla pohjamaa on sekoitus täytemaata, silttiä, hiekkaa ja moreenia. Värитеhtaankadulla pohjamaa on täytemaata, jonka alapuolella on savea, syvimmillään 8 metriä maanpinnan tasosta. Kallionpinnantasoa vaihtelee noin tasovälillä +5...+15 ollen korkeimmillaan Kirjastonpuiston ja Maalipolun (pääradan itäinen reuna) välisellä alueella, noin 4...6 metrin syvyydessä maanpinnasta. (Vantaan ratikan yleissuunnitelma, WSP Finland Oy 2019)

Rakennettavuus maaperän suhteen

Alustavan arvion mukaan rakennusten suositeltu perustamistapa on paalutus.

Kunnallistekniset rakenteet ja liikennöitävät alueet voidaan alustavan arvion mukaan perustaa maanvaraisesti.

Alueella tulee tehdä täydentävä rakennuspaikkakohtainen pohjatutkimus. Rakentamiskäytös tulee perustua rakennuspaikkakohtaisiin pohjatutkimuksiin ja suunnitelmiin.

2.1.3 Rakennettu ympäristö

Väestön rakenne ja kehitys kaupunginosassa

Tikkurilan kehittyminen asuinalueena on kytkeytynyt pääraataan. Tikkurilassa asui vuoden 2020 lopussa 7297 henkeä ja Jokiniemessä 6110 henkeä. Tikkurilan väkiluku nousi 778 hengellä vuoden 2019 alusta ja Jokiniemen väkiluku nousi 332 hengellä vuoden 2019 alusta. Tikkurilassa on vähän lapsia ja nuoria, yli 65-vuotiaiden osuus on vastaavasti suuri. Jokiniemellä taas yli 65-vuotiaiden osuus on pienempi kuin muualla Vantaalla. Koko Tikkurilan suuralueen asukasluvu oli 46 210 henkeä vuoden 2020 lopulla, joka on kasvanut yli 8 500 asukkaalla vuodesta 2010. Tikkurilan suuralueen väestön ennustetaan kasvavan noin 4 400 henkilöllä vuosien 2021–2026 aikana.

Asuminen ja sosiaalinen ympäristö

Kaava-alueella ei ole asuntoja. Kaava-alueeseen rajautuu asuinkerrostalokortteleita Lummekujalla, Kirjastopuistossa, Ratakujalla ja Värитеhtaankadulla.

Tikkurilan palvelualueen väestön sosiaalisen rakenteen piirteisiin kuuluu mm. aikuisvaltaisuus, yksin eläminen, lapsettomat avopariperheet ja työttömyys. Tikkurilan väestö on enimmäkseen muualta muuttanutta, mikä vaikuttaa hyvinvoinnin taustatekijöihin kuten juurtumiseen, ihmissuhteisiin ja yhteisöllisyyteen. Jokiniemessä on paljon opiskelija-asuntoja, joten alueen väestöstä merkittävä osa on opiskelijoita.

Palvelut ja työpaikat

Tikkurilan kaupunginosa on Vantaan toiseksi suurin työpaikkakeskittymä lentokentän jälkeen. Lähes 92 prosenttia 6 300 työpaikasta on palvelujen parissa. Kaupunki ja valtio ovat merkittäviä työnantajina. Jokiniemen työpaikoista joka neljäs oli vuonna 2013 julkisen hallinnon toimialalla. Jokiniemessä on kunnan palvelujen lisäksi useita valtion toimipaikkoja. Tikkurilassa ja Jokiniemessä on runsaasti julkisia ja kaupallisia palveluita.

Seudullisesti tarkasteltuna alue kytkeytyy Tikkurilan rautatieaseman kautta laajasti pääkaupunki-seudun ja osin laajemminkin Uudenmaan ja Kanta-Hämeen työmatkapedelöintiin. Kaikki kaukojunat pysähtyvät Tikkurilassa, mikä tuo tarkasteluun valtakunnallisen ulottuvuuden.

Suunnittelualueen yläpuolelle sijoittuu toimisto- ja liikekeskus Dixi, jossa sijaitsee monipuolisesti erilaisia palveluita, päivittäis- ja erikoistavarakauppoja sekä erilaisia hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä yrityksiä ja palveluja sekä poliisilaitoksen lupapalvelut. Suunnittelualueen läheisyydessä sijaitsee myös muun muassa kirjasto ja ammattikorkeakoulu Laurea.

Kaava-alueen läheisyydessä on vireillä useita hankkeita, joiden toteutumisen myötä alueelle saadaan lisää palveluita ja ratikan käyttäjiä.

Yhdyskuntarakenne ja kaupunkikuva

Suunnittelualue on Tikkurilan ja Jokiniemen ydinkeskustaa. Se sijoittuu Tikkurilan aseman molemmin puolin. Jokiniemestä on kasvamassa yhä selkeämmin osa Tikkurilan keskustaa.

Tikkurilan kaupunkikuva on ajallisesti kerrostunutta. Kaupunkikuvassa on löydettävissä 1950-luvun kirkonkylämäistä tunnelmaa sekä 1970-luvun ihanteisiin perustuvaa autokaupunkia. Kaupungintalo ja Tikkurilan vanha asema ovat tärkeitä identiteettitekijöitä. Tikkurilan 1980-luvun rakentaminen toi keskustaan isoja kaupallisia yksiköitä, kuten Tikkurin ja Prismen sekä nykyisen Laurean ammattikorkeakoulun. Tikkurilan aseman ympäristö on uudistunut paljon 2010-luvulla. Tikkurilan vanha asemarakennus korvattiin uudella asemakeskuksella, Dixillä, joka otettiin käyttöön vuonna 2015. Ratakujaa reunustavat rakennukset on rakennettu vuosina 2014-2015, paitsi Vantaanaukion toimistorakennus, joka on rakennettu vuonna 1981.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Vantaan kaupunkikulttuurin juuret sijaitsevat Tikkurilan alueella. Vanhin osa Tikkurilan keskustan rakennuskannan historiallisista kerrostumista on hävinnyt vanhaa rautatieasemaa ja vernissatehdasta lukuun ottamatta. Tikkurilasta tuli Helsingin maalaiskunnan hallinnollinen keskus vuonna 1946, kun siihen asti keskuksena ollut Malmi liitettiin osaksi Helsinkiä.

Suunnittelualueen välittömässä läheisyydessä sijaitsevat rakennusperintökohdeluokkaan R1 arvioidut vuonna 1957 valmistunut Vantaan kaupungintalo (lähde: rakennushistoriaselvitys 2010), vuonna 1984 valmistunut Tikkurilan kirjasto (lähde: Vantaan arkkitehtuuri- ja miljöökohteita, 1998) sekä vuonna 1936 valmistunut Villa Grönberg. Kaakkoisosassa suunnittelualue sivuaa Suuren rantatien linjausta (Tikkurilantie).

Virkistys

Maanalaisen kaava-alueen yläpuolelle sijoittuu vuonna 2017 valmistunut Kirjastopuisto. Kirjastopuisto muodostaa yhdessä Tikkurilantorin kanssa toiminnallisesti monipuolisen oleskelu-, leikki- ja torialueen. Puistossa sijaitsee myös skeittipooli. Kirjastopuiston läpi kulkee useita tärkeitä kevyenliikenteenreittejä mm. kirjaston, torin, aseman ja Kielotien suuntiin.

Kuva 7. Kirjastopuisto syksyllä 2020. Kuvassa oikealla maanalaisiin tiloihin johtava nykyinen ajoyhteys.

Kaava-alueen läheisyyteen sijoittuu Keravanjoen rantojen viheralueet, jotka ovat Tikkurilan keskuksen vetovoimaisin viheraluekokonaisuus. Jokiniemen pohjoisosassa sijaitsee urheilun monitoimipaikka, Hiekkaharjun liikuntapuisto.

Liikenne

Suunnittelualue sijoittuu Tikkurilan aseman ympäristöön, joka on liikenteen solmukohta.

Autoliikenne

Kaava-alueen länsiosaan sijoittuva Kielotie on pohjois-etelä-suuntainen kokoojatie, johon yhdistyvät poikkikatut. Kielotie yhdistyy pohjoisessa Talkootiehen ja etelässä Kielotie ja Talvikkitie yhdistyvät Tikkuritieksi, joka jatkuu Kehä III:n yli Tapulikaupungintielle asti. Tikkuritieltä on liittymät Kehä III:lle. Maanalaisen kaava-alueen yläpuolella sijaitsevat Lummekuja, Ratakuja ja Ratatie ovat kaksisuuntaisia liityntäkatuja. Kaava-alueelta on yhteyksiä pysäköintilaitoksiin.

Joukkoliikenne

Suunnittelualue sijoittuu Tikkurilan aseman ympäristöön, jolla sijaitsee juna-asema ja bussitermiinaali. Tikkurilan juna-asemalla pysähtyvät kaikki lähi- ja kaukojunat. Tikkurilan asemalla on myös liityntäpysäköintiä. Aseman kautta liikkuu vuosittain noin 12 miljoonaa matkustajaa.

Pääradan itäpuolella Tikkurilan aseman kohdalla varaudutaan kahden junaliikenteen lisäraiteen ja uuden laiturin rakentamiseen. Lisäraiteiden toteuttamisesta ei tällä hetkellä ole olemassa päätöksiä.

Kuva 8. Ratapihan aluetta suunnittelualueen kohdalla (lähde: Vantaan raitiotie, rakennettavuusselvitys, Ratakujan tunneli Afry Finland 19.4.2021)

Kaava-alueella Kielotielä sekä kaava-alueen läheisyydessä Tikkurilantiellä, Jokinimenkadulla ja ratatiellä kulkee joukkoliikenteen bussilinjoja.

Kävely ja pyöräily

Alue on hyvin saavutettavissa kävellen ja pyöräillen kaikista suunnista. Pääradan varressa kulkee pyöräliikenteen baana. Värитеhtaankadun eteläpuolella on kävely- ja pyörätie ja Santaradalle varattun LR-alueen itäpuolella Teatteripolku -niminen jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu. Pääradan molemmin puolin on pyöräparkit sekä kaupunkipyöräasemat. Kielotien itäpuolella kulkee pääpyöräreitti, jossa pyöräily on osassa katu erotettu omalle kaistalleen. Kielotien länsipuolella kulkee yhdistetty jalankulku- ja pyörätie.

Vesihuolto

Vedenjakelu

Asemakaavan muutosalueella on rakennettua vesihuoltoa. Kaavamuutosalueen yleiset vesijohdot sijaitsevat Värитеhtaankadulla (225 m, 1992), Ratakujalla, Kirjastopuistossa sekä Lummekujalla (225 m, 2011).

Alueen vesijohtoverkko kuuluu Tikkurilan painepiiriin. Käyttövesi saadaan Pitkälän vedenpuhdistuslaitokselta Ylästön paineenkorotuspumppaamon ja Tikkurilan painepiirin kautta. Hiekkaharjussa sijaitsevan vesitornin tilavuus on 8000 m³, HW = +80 ja NW = +73.

Jätevesiviemärointi

Kaavamuutosalueen nykyiset jätevesiviemärit sijaitsevat Värитеhtaankadulla (250 m, 1992), Ratakujalla (160 m, 2011), Kirjastopuistossa (315 m, 2011) sekä Lummekujalla (315 m, 2011).

Kaava-alueen jätevedet johdetaan Kielotien runkoviemäriin, Tikkurilan ja Viertolan halki Suutarilan jätevedenpumppaamolle. Suutarilasta jätevedet johtuvat lopulta Viikinmäen jätevedenpuhdistamolle.

Hulevesiviemärointi / hulevesijärjestelmä

Kaavamuutosalueen hulevesiviemärit sijaitsevat Värитеhtaankadulla (300B, 400 B, 500 B, 1992), Ratakujalla (1000 B), Kirjastopuistossa (315 m, 2011) sekä Lummekujalla (315 m, 2011).

Alueen hulevedet johdetaan Kielotien, Ratatien ja Värитеhtaantien hulevesiviemäreitä pitkin Keraanjokeen.

Kaukolämpö

Kaukolämpöverkko ulottuu alueelle. Kaukolämpölinja kulkee Värитеhtaankadulla, Ratakujalla, Lummekujalla ja Kielotiellä. Lisäksi kaduilla on sähkö- ja telekaapeleita.

Sähköverkko

Vantaan Energian sähköverkko ulottuu alueelle.

Ratakujan ja Lummekujan läheisyydessä sijaitsee kolme muuntamo. Ratakujalla sijaitsee myös merkittäviä kaapelikaivantoja.

Ympäristöhäiriöt

Melu

Suunnittelualue ei ole lentomelualue. Suunnittelualueen merkittävin melulähde on rautatie, jossa päivämelu on 65–70 dB ja paikoin 70–75 dB. Kielotien liikennemelu nousee 60–65 dB suunnittelualueella. Sitowisen meluselvityksessä (20.12. 2021) rautatieliikenteen melua eikä tunnelin yläpuolisten katujen melua ei ole mallinnettu, koska niillä ei ole yhteisvaikutusta tunnelissa sijaitsevan raitiomelun kanssa.

Nykytilanteessa melu asuinrakennusten oleskelupiha-alueilla ei ylitä ohjearvoja. Asuinrakennusten julkisivuihin kohdistuu enimmillään 52 dB päiväajan ja 43 dB yöajan melu Ratakujalla. Liike- ja toimistorakennuksiin kohdistuu enimmillään 62 dB päiväajan ja 53 dB yöajan melu Kielotiellä. Melutasot eivät aiheuta ohjearvojen ylitystä sisätiloissa, kun oletetaan että julkisivut ovat tavanomaisia ja niiden äänitasoero vähintään 30 dB.

Päiväajan keskiäänitaso

$L_{Aeq7-22}$

	> 45 dB
	> 50 dB
	> 55 dB (ohjearvo ylitty)
	> 60 dB
	> 65 dB
	> 70 dB
	> 75 dB

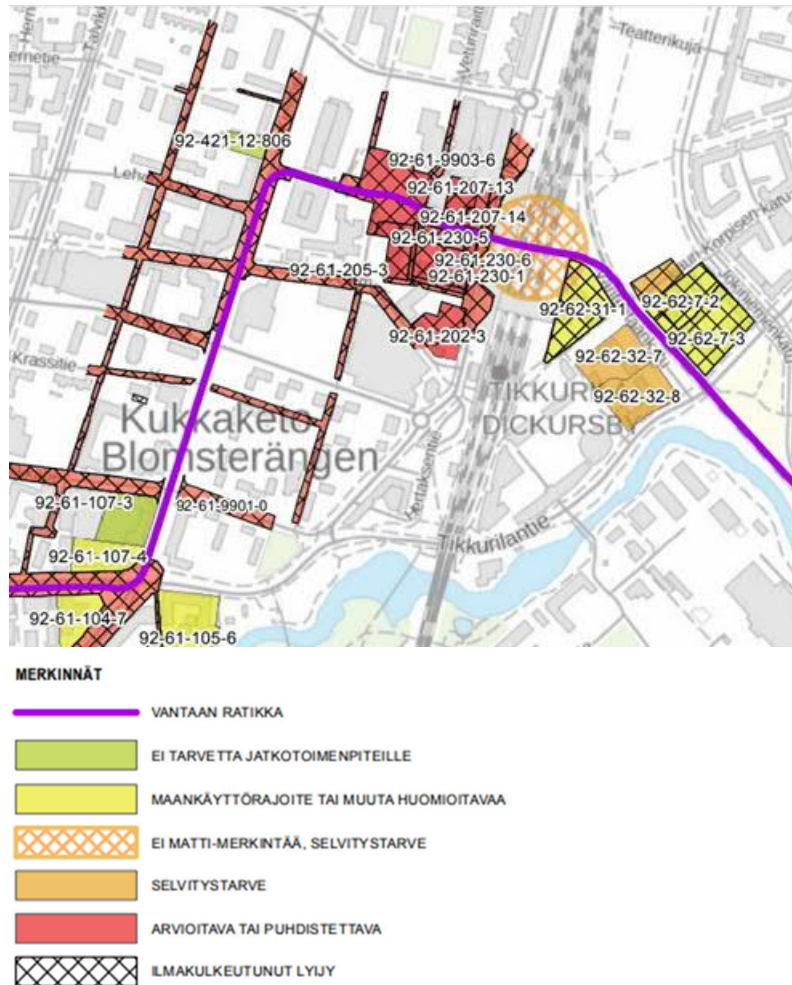
Kuva 9. Ote nykytilanteen päiväajan tieliikenteen melutasosta suunnittelualueella (Sitowise 20.12.2021). Kaava-alue on osoitettu lilalla viivalla. Kuvassa rautatieliikenteen melua eikä tunnelin yläpuolisten katujen melua ei ole mallinnettu, koska niillä ei ole yhteisvaikutusta tunnelissa sijaitsevan raitiomelun kanssa.

Pilaantuneet maa-alueet

Suunnittelualueelta on laadittu pima-riskien (pilaantuneet maa-alueet) selvitys osana Vantaan raitikkalinjan pima-riskien tarkastelua (Raitikkalinjan PIMA-riskien tarkastelu, Golder Associates Oy 2020). Selvitystyö on toteutettu tarkastelemalla ympäristöhallinnon ylläpitämään Maaperän tilan tietojärjestelmään (Matti) merkittyjen pima-kohteiden kohderaportteja, jonka lisäksi lisätietoja pima-kohteista on saatu Vantaan kaupungin Ympäristökeskuksesta. Selvityksessä kohteet on luokiteltu Matti-lajien mukaisesti. Lisäksi laadittuihin selvityskarttoihin on merkitty raitikkareitin

lähialueella sijanneiden kahden lyijysulattamon vaikutuksesta ilmakulkeutuneella lyijyllä pilaantuneet alueet.

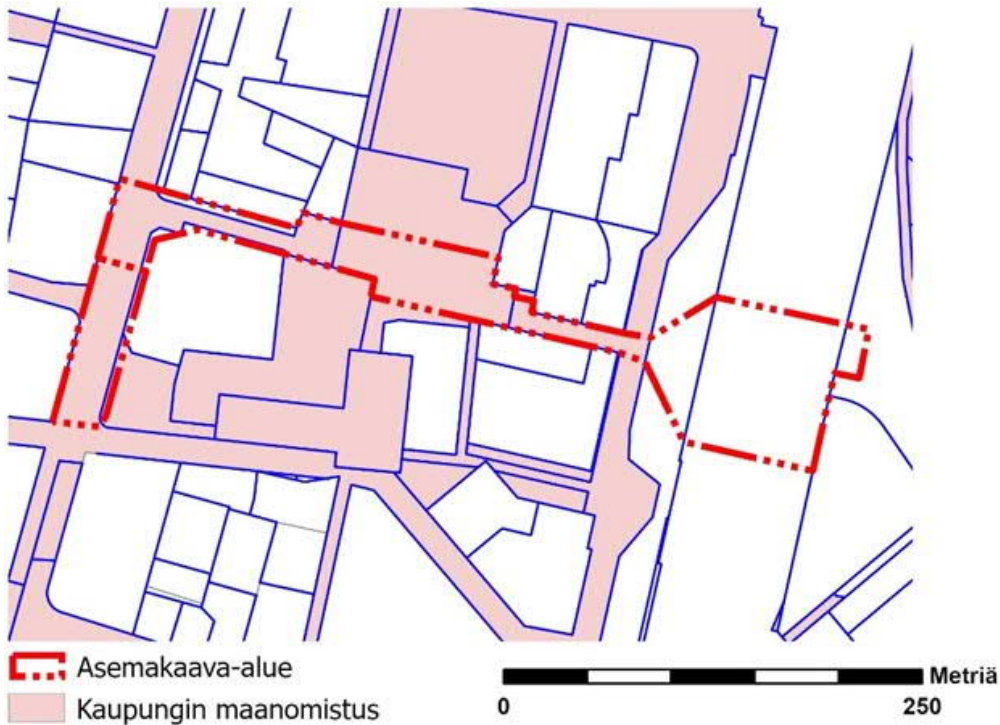
Suunnittelualueella Ratakujalla ja sitä ympärivöissä kiinteistöissä on Matti-lajin mukainen arvioitava tai puhdistettava kohde. Alueella on sijainnut akkutehtaan toimintoja v. 1944–73. Alueelle on kulkeutunut ilmalaskeumana lyijyä läheisyydessä sijainneelta lyijysulattolta ja alueella tehdyissä tutkimuksissa on maaperässä todettu koholla olevia lyijypitoisuuksia. Alueesta on tehty kunnostuspäätös vuonna 2009 ja loppuraportti vuonna 2011, mutta loppuraporttia ei ole tarkastettu, tiedot eivät ole ajan tasalla eikä kiinteistötietoja ole tarkastettu. Kaikilla kiinteistöillä on maankäyttörajoite. Suunnittelualueen läheisyydessä on ilmalijylaskeumia myös pääradan itäpuolella. Tikkurilan aseman kohdalla ei ole Matti-merkintää, kohteelle on merkitty selvitystarve.

Kuva 10. Ote Ratikkalinjan PIMA-riskien tarkastelusta suunnittelualueella (Golder 2020 Associates Oy 2020).

2.1.4 Maanomistus

Suunnittelualueen ja sen yläpuoliset katu- ja puistoalueet omistaa Vantaan kaupunki. Rautatiealueet omistaa Suomen valtio. Maanalaiseen kaavaan merkitty tunneli alittaa rautatie-, katu- ja puistoalueiden lisäksi myös kiinteistön 92-61-308-4 (Dixi), jonka omistavat Kiinteistö Oy Tikkurilan toimituskiinteistö 1, 2A & 2B c/o YIT Rakennus, Tikkurilan Asemakeskuspysäköinti Oy, Vantaan kaupunki ja Kiinteistö Oy Vantaan Ratatie 11.

Kuva 11. Kaupungin maanomistus vaaleanpunaisella. Kaava-alueen rajaus esitetty punaisella pistekatkoviivalla.

2.2 SUUNNITTELUTILANNE

2.2.1 Kaava-aluetta koskevat suunnitelmat, päätökset ja selvitykset

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtioneuvoston 14.12.2017 päättämien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) pyrkimyksenä on vähentää yhdyskuntien ja liikenteen päästöjä, turvata luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriympäristön arvoja sekä parantaa elinkeinojen uudistumismahdollisuuksia. Niillä myös sopeudutaan ilmastomuutoksen seurauksiin ja sään ääri-ilmiöihin. Hanke on näiden tavoitteiden mukainen. Tavoitteiden toteutuminen on selostettu tarkemmin selostuksen kohdissa 4 ja 5.

Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen

- Luodaan edellytykset vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen. Suurilla kaupunkiseuduilla vahvistetaan yhdyskuntarakenteen eheyttä.
- Edistetään palvelujen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta. Edistetään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä viestintä-, liikkumis- ja kuljetuspalveluiden kehittämistä.

Tehokas liikennejärjestelmä

- Edistetään valtakunnallisen liikennejärjestelmän toimivuutta ja taloudellisuutta kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia liikenneyhteyksiä ja verkostoja sekä varmistamalla edellytykset eri liikennemuotojen ja -palvelujen yhteiskäyttöön perustuville matka- ja kuljetusketjuille sekä tavara- ja henkilöliikenteen solmukohtien toimivuudelle.

Maakuntakaava

Uudellamaalla on voimassa Uusimaa-kaava 2050, Uudenmaan neljäs vaihemaakuntakaava tuuli-voima- ja Natura 2000 alueiden ja luonnonsuojelualueiden merkintöjen osalta sekä Östersundomin alueen maakuntakaava.

Maakuntavaltuusto on hyväksynyt 4. vaihemaakuntakaavan 24.5.2017. Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavaan sisältyvä Östersundomin alueen vaihemaakuntakaava on saanut lainvoiman 10.5.2021.

Uusimaa-kaava 2050

Uusimaa-kaava 2050 on nimi uudelle maakuntakaavakokonaisuudelle, joka koostuu kolmesta oikeusvaikutteisesta kaavasta: Helsingin seudun, Länsi-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaavoista. Seutujen kaavojen taustavisiona toimii strateginen, oikeusvaikutukseton Uudenmaan rakennesuunnitelma. Kaavakokonaisuus kattaa koko Uudenmaan maakunnan alueen lukuun ottamatta Östersundomin aluetta Helsingissä, Sipoossa ja Vantaalla.

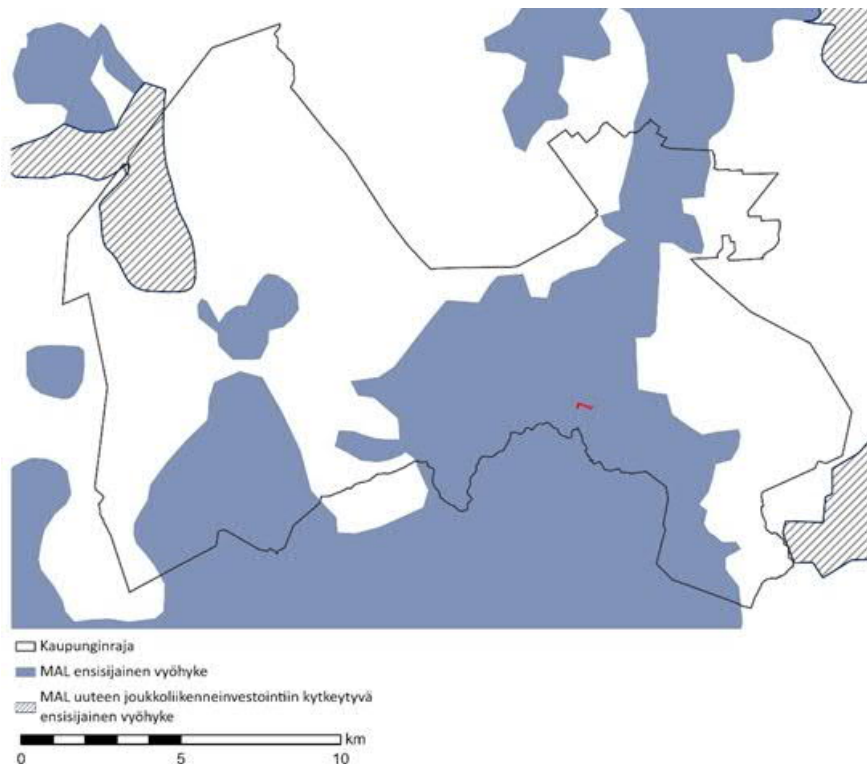
Uusimaa-kaavan kokonaisuus on tullut Helsingin hallinto-oikeuden 24.9.2021 päätöksen myötä voimaan siltä osin kuin valitukset hylättiin. Voimaantulon myötä kaavakokonaisuus korvaa pääosin aiemmin voimassa olleet maakuntakaavat, lukuun ottamatta Östersundomin alueen maakuntakaavaa, 4. vaihemaakuntakaavan tuulivoimaratkaisua sekä hallinto-oikeuden päätöksen myötä voimaan jääviä merkintöjä ja määräyksiä.

Uusimaa-kaavan muutoksenhakuprosessi on vielä kesken. Niiltä osin kuin valitukset on hyväksytty, maakuntavaltuuston päätökset ovat edelleen täytäntöönpanokiellossa. Lainvoiman kaava saa vasta, kun mahdolliset jatkovalitukset on ratkaistu korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Kuva 12. Ote Uusimaa 2050 -maakuntakaavasta. Kaava-alue osuu Tikkurilan keskustatoimintojen alueelle (punainen ympyrä kuvan keskellä).

MAL 2019 -suunnitelma

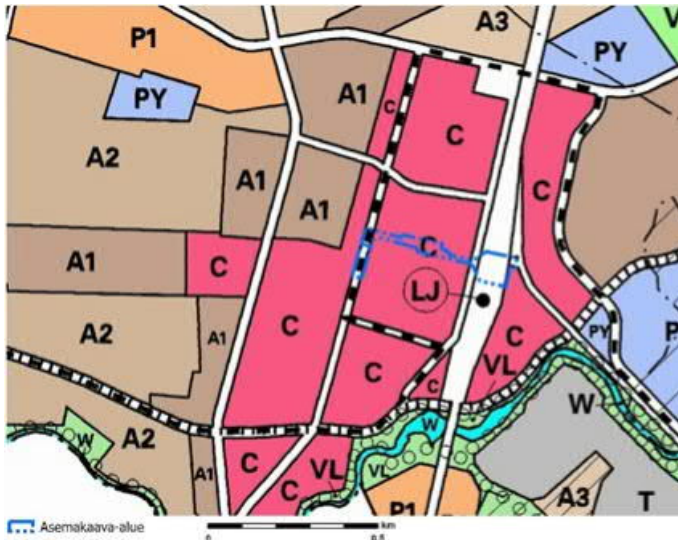
Kuva 13. Ote MAL 2019 -suunnitelmasta. Kaava-alue näkyy punaisella. Kaava-alue osuu MAL:in ensisijaiselle vyöhykkeelle.

MAL 2019 on suunnitelma Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen kehittämiseksi vuosille 2019–2050. Suunnitelma valmistellaan neljän vuoden välein HSL:n toimesta yhteistyössä seudun 14 kunnan kanssa. Suunnitelmassa määritellään ja priorisoidaan seudullisesti merkittävän maankäytön ja erityisesti asuntorakentamisen sijoittumista sekä linjataan kasvua tukevat liikennejärjestelmän kehittämistoimet. Tavoitteena on kuvata seudun yhteinen tahtotila, jonka pohjalta yhdessä toimitaan tavoitetilan saavuttamiseksi. Suunnitelmassa tavoitellaan vähäpäästöistä, houkuttelevaa, elinvoimaista ja hyvinvoivaa seutua. Suunnitelman päämittarien tavoitetasoissa vuodelle 2030 on määritelty mm. että liikenteen kasvihuonekaasupäästöt vähenevät 50 % vuoden 2005 tasosta vuoteen 2030 mennessä (määrävä tavoitetaso), asuntotuotannosta vähintään 90 % kohdistuu ensisijaisesti kehitettävälle maankäytön vyöhykkeille (oheinen kartta) ja väestöstä vähintään 85 % sijoittuu kestävän liikkumisen vyöhykkeille.

MAL 2019 suunnitelma on hyväksytty Vantaan osalta HSL:n hallituksessa 26.3.2019 (liikenteen osuus) ja kaupunginvaltuustossa 20.5.2019. Valtion ja Helsingin seudun neuvotteluryhmä on 4.6.2020 saavuttanut neuvottelutuloksen maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimukseksi vuosille 2020–2031. Vantaan kaupunginvaltuusto hyväksyi 21.9.2020 § 13 MAL-sopimuksen 2020–2031.

Vantaan ratikka on yksi MAL 2019 -suunnitelman seudullisen raitiotieverkoston laajentamisen viidestä pikaraitiotiehankeesta.

Yleiskaava 2007

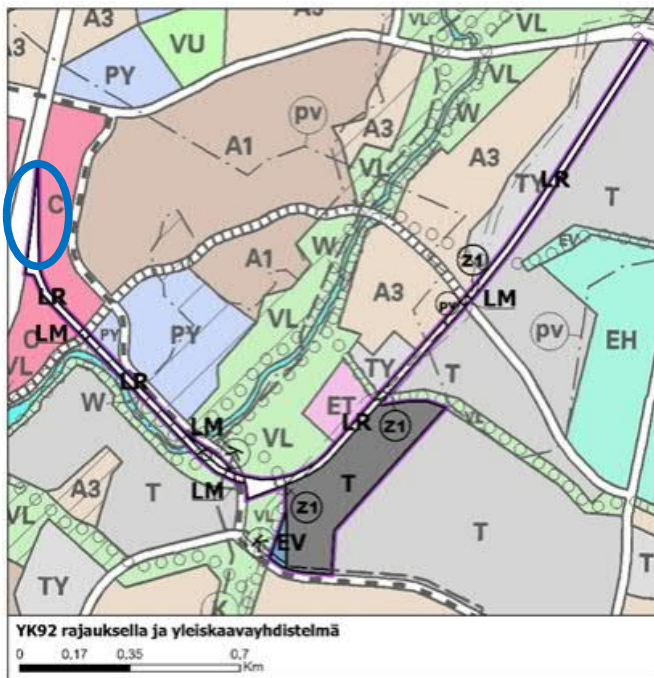

Kuva 14. Ote voimassa olevasta yleiskaavasta 2007. Kaava-alue on merkitty sinisellä.

Suunnittelualueella ovat voimassa Vantaan yleiskaava 2007 sekä Vantaan yleiskaava 1992 (Santaradan alue). Kaupunginvaltuuston 17.12.2007 hyväksymä yleiskaava on tullut voimaan 25.2.2009.

Liikennealueita lukuun ottamatta suunnittelualue on yleiskaavassa keskustatoimintojen aluetta (C), jonka eteläpuolelle on osoitettu joukkoliikenteen terminaali (LJ). Joukkoliikenteen runkoyhteys on esitetty katkoviivalla.

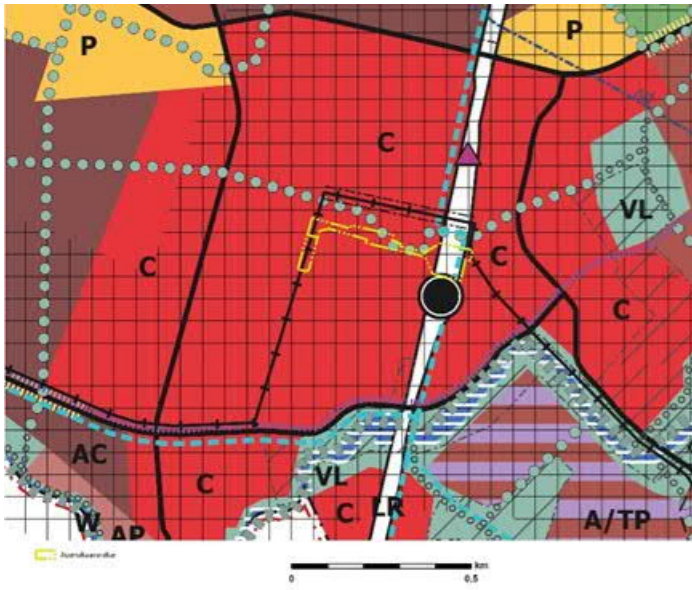
Kaavahanke on yleiskaavan yleispiirteisyys huomioiden yleiskaavan 2007 mukainen.

Kuva 15. Ote yleiskaava 1992 ja yleiskaava 2007 yhdistelmäkartasta, jossa Yleiskaavan 1992 mukainen alue on korostettu. Kaava-alueen itäreuna sijoittuu sinisellä merkittyyn kohtaan.

Suunnittelualueen itäisimmässä kulmassa sijaitsevalla LR alueella on voimassa yleiskaava 1992. Kuvassa 15 violetilla rajatulla alueella Yleiskaavassa 1992 sijaitsee Santaradalle varattu LR alue.

Yleiskaava 2020

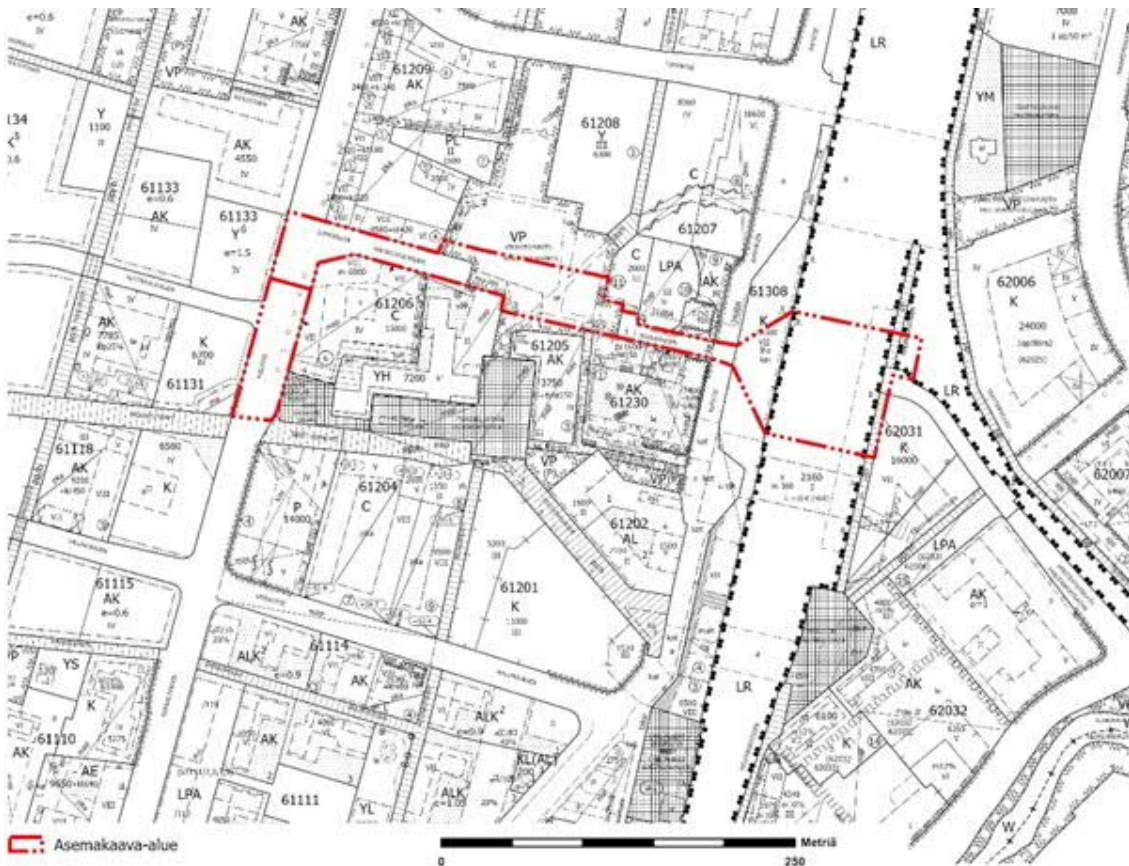
Kuva 16. Ote yleiskaavasta 2020. Kaava-alue on osoitettu keltaisella pistekatkoviivalla.

Kaupunginvaltuuston 25.1.2021 hyväksymässä yleiskaava 2020:ssa suunnittelualue on kaupunkikeskustan aluetta (C), jonka läpi kulkee raitiotie (musta poikkiviivallinen viiva). Alueen eteläpuolella on valtakunnallinen joukkoliikenteen vaihtosama (musta pallo) ja alueella kulkee virkistysalueyhteys (vihreä palloviiva). Pohjois-eteläsuunnassa pääradan vierellä kulkee pyöräliikenteen baana (vihreä katkoviiva).

Yleiskaava 2020 ei ole vielä saanut lainvoimaa.

Kaavahanke on yleiskaavan yleispiirteisyys huomioiden yleiskaavan 2020 mukainen.

Asemakaava

Kuva 17. Ote ajantasa-asemakaavasta.

Suunnittelualue on voimassa olevien asemakaavojen alueella rautatiealuetta (LR), liike- ja toimistorakennusten korttelialuetta (K), katualuetta ja puistoaluetta (VP).

Kaavamuutosalueella 002457 on voimassa seuraavat asemakaavat ja asemakaavan muutokset:

- Asemakaavan muutos 002365 Kielotie 13 (Kv 25.1.2021)

Maanalaisen asemakaavan alueella 002457ma on voimassa seuraavat asemakaavat ja asemakaavan muutokset:

- Asemakaava 620500 Jokiniemi 1 (SM 4.8.1983)
- Asemakaavan muutos 001998 Tikkurila, Jokiniemi/Asemakeskus (Kv 18.6.2012)
- Asemakaavan muutos 0022247 Tikkurila (Kv 20.4.2015)
- Asemakaavan muutos 001897 Tikkurila (Kv 14.12.2009)
- Asemakaavan muutos 002352 Kielotie 15 (Kv 26.8.2019)

Maanalaisen asemakaavan voimaantulo ei kumoa näitä maanpäällisiä kaavoja.

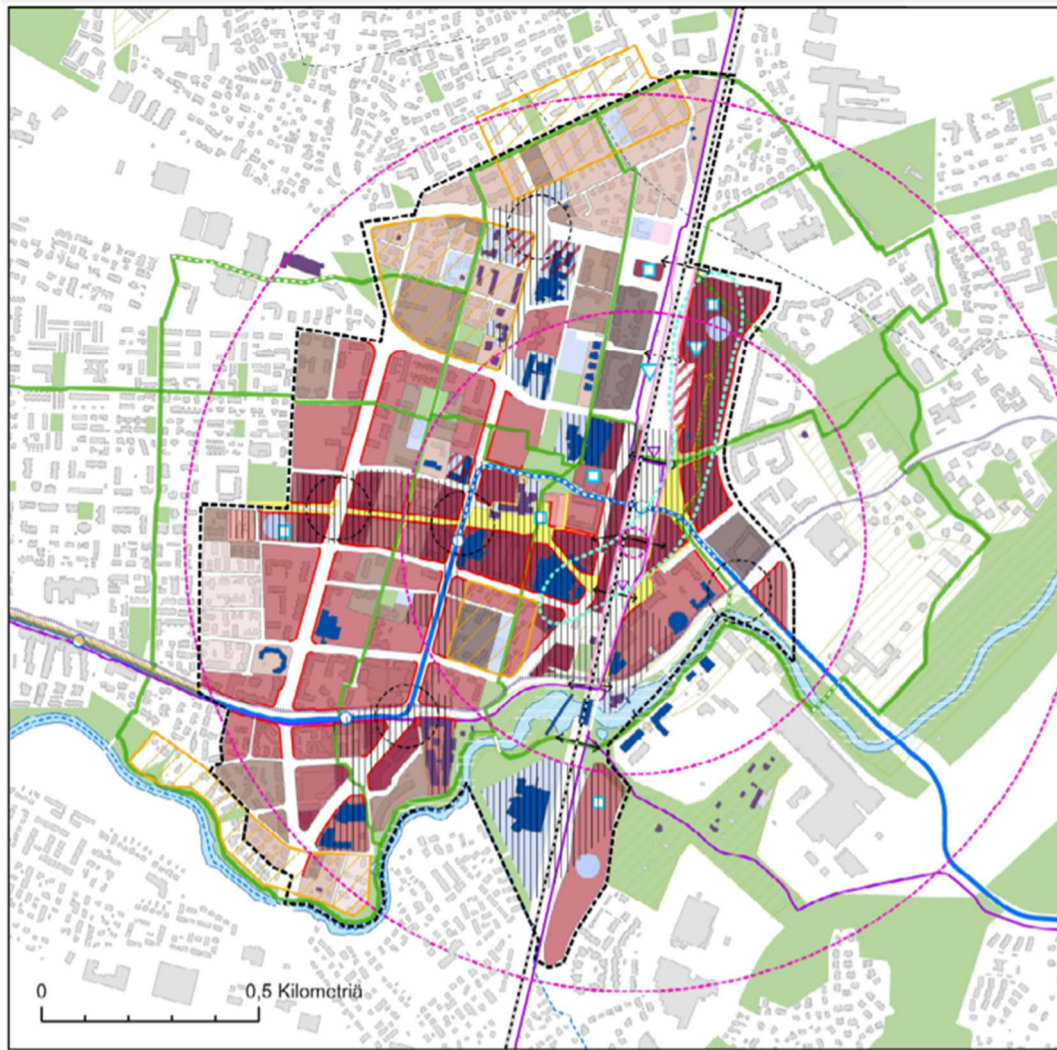
Tikkurilan kaavarungot 2015 ja 2020

Tikkurilan voimassa oleva kaavarunko on vuodelta 2015.

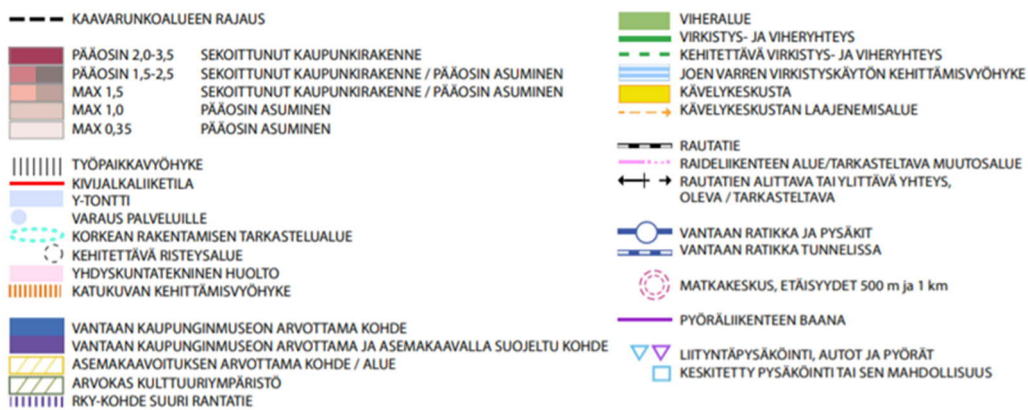
Uusi, Tikkurilan kaavarunko 2020 (062700) kattaa koko Tikkurilan kaupunginosan ja osan Hiekka-harjusta, Jokiniemestä, Kuninkaalasta ja Viertolasta. Kaavarunko 2020 tarkastelee Tikkurilan keskustan kehitystä vuoteen 2040 saakka. Se mahdollistaa 10 000 asukkaan ja 4 000 työpaikan lisäyksen alueelle. Asukasluku kasvaa 21 000:een ja työpaikkamäärä 13 500:aan. Tikkurila tiivistyy kestävästi raideliikenteen äärelle.

Kaavarungon 2020 kävelyakseli ulottuu Jokiniemestä Asematien kautta Peltolantorille asti. Tikkurilan aseman ympäristö on osoitettu tehokkaan rakentamisen alueeksi ja sekoittuneeksi kaupunkirakenteeksi. Alue on työpaikkavyöhykettä sekä korkean rakentamisen tarkastelualueetta.

Kaupunginhallitus 9.8.2021 asetti Tikkurilan kaavarungon 2020 nähtäville 9.8.-3.10.2021 väliseksi ajaksi.

A KARTTA / KAUPUNKIKUVA JA -RAKENNE, ASUMINEN JA TYÖ

Kuva 18. Ote Tikkurilan kaavarungosta 2020. Kartassa A on esitetty kaupunkikuva ja -rakenne, asuminen ja työ.

Rakennuskielto

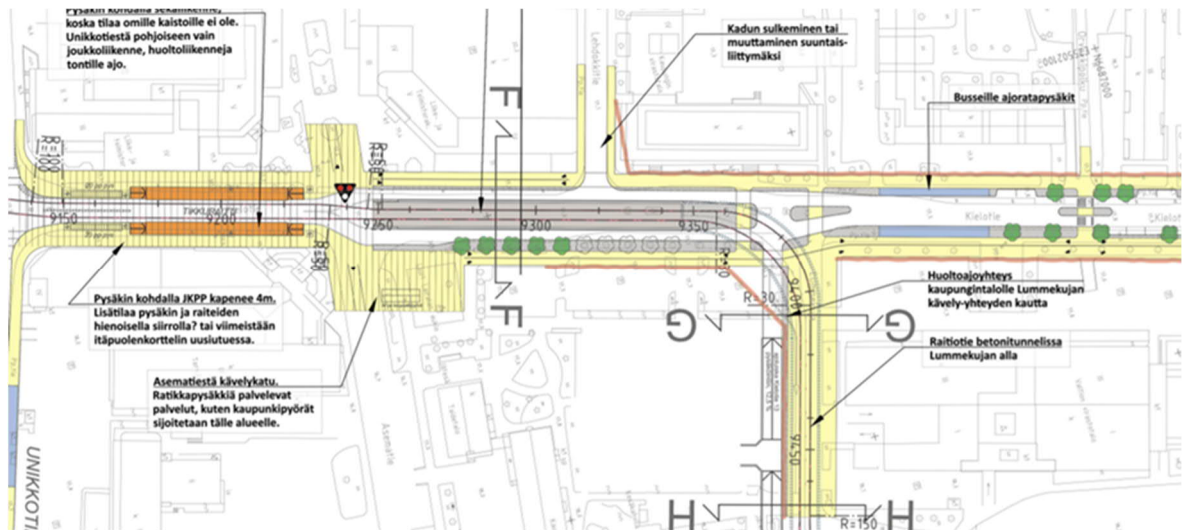
Alueella ei ole rakennuskieltoja.

Muut päätökset ja suunnitelmat

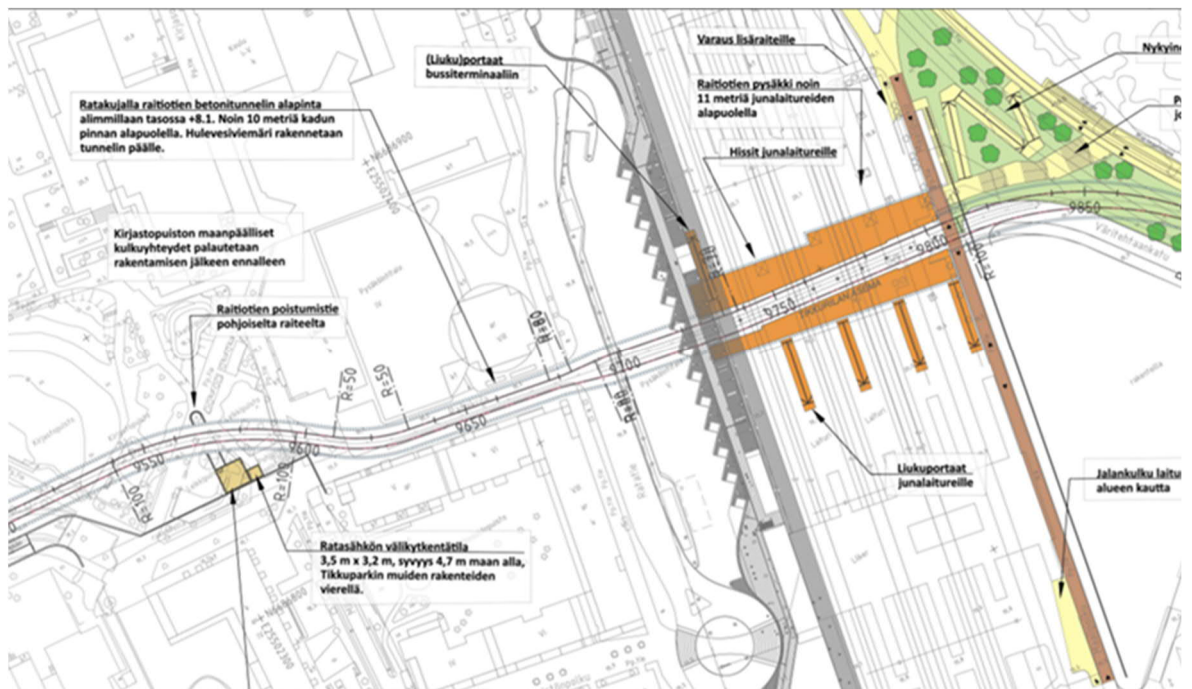
Ratikan yleissuunnitelma (2019)

Vantaan ratikan yleissuunnitelma valmistui vuonna 2019 ja se hyväksyttiin teknisessä lautakunnassa 19.11.2019. Kaupunginvaltuusto päätti 16.12.2019 ratikan jatkosuunnittelusta, jossa Vantaan ratikan reitille laaditaan katu- ja puistosuunnitelmat, alustavat rakennussuunnitelmat ja tunnelin osalta rakennussuunnitelmat sekä asemakaavat.

Yleissuunnitelmassa on tutkittu hanke- ja vertailuvaihtoehtoja sekä laadittu matkustajamääräennusteita. Lisäksi on arvioitu ratikan vaikutuksia kulkutapoihin, liikenteelliseen saavutettavuuteen, tieliikenteen suoritteisiin ja onnettomuuksiin, päästöihin, matka-aikoihin lentoasemalle, maankäyttöön ja yhdyskuntarakenteeseen, palveluiden kehityspotentiaaliin, luontoon, kulttuuriin, virkistyskäyttöön, maisemaan, kaupunkikuvaan, meluun ja tärinään.

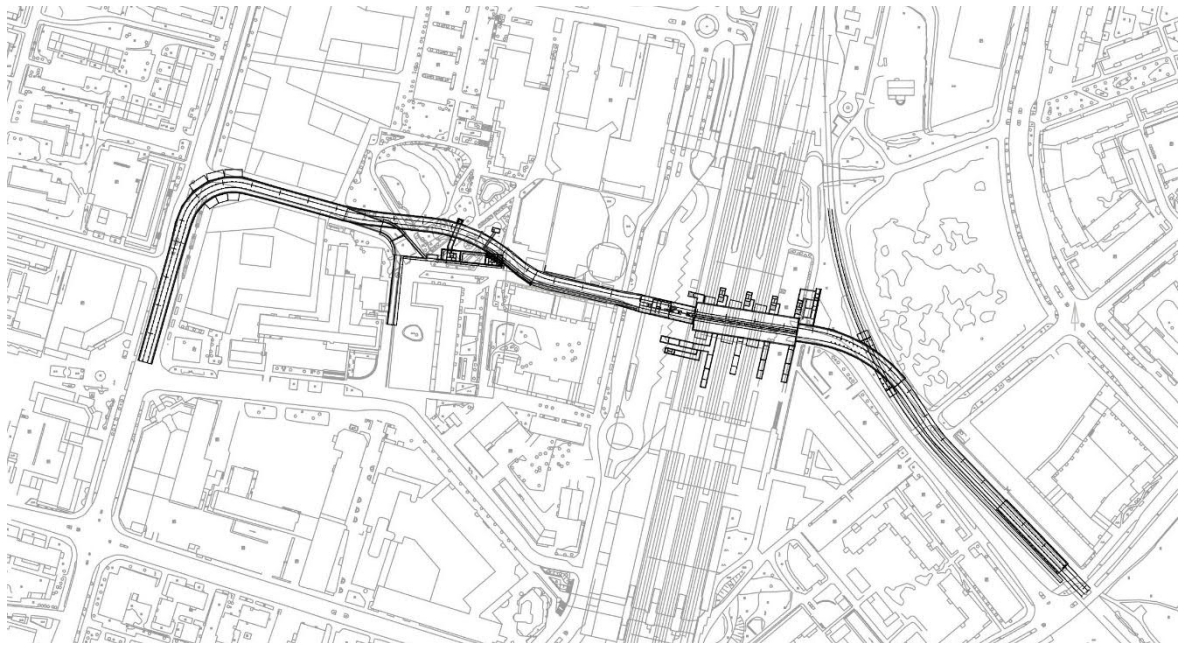
Kuva 19. Ote Vantaan ratikan yleissuunnitelmasta (WSP Finland Oy 2019).

Kuva 20. Ote Vantaan ratikan yleissuunnitelmasta (WSP Finland Oy 2019).

Vantaan raitiotie, rakennettavuusselvitys, Ratakujan tunneli (Afrý Finland Oy, 19.4.2021)

Selvitys esittää Vantaan raitiotien toteutettavuuden välillä Kielotie-Tikkurilantie. Rakennettavuusselvitys oli jatkoa WSP Finland Oy:n laatimalle yleissuunnitelmalle, jota ratkaisuna selvitys tarkensi Tikkurilan keskustan alueen tunnelin toteutuksen osalta. Selvitys laadittiin osana AFRY Finland Oy:n toimeksiantoa 3–10/2020 ja sitä tarkennettiin alkuvuodesta 2021. Selvitys esittää Tikkurilanraitio tunnelin mahdollisen toteutustavan ja -järjestyksen periaatetasolla.

Kuva 21. Alustava suunnitelma (Vantaan raitiotie, rakennettavuusselvitys, Ratakujan tunneli, Afrý Finland Oy, 19.4.2021)

Tunnelin katu- ja rakennussuunnittelu (alkaen syksystä 2021)

Tikkurilanraitio katu- ja rakennussuunnittelun on alkanut syksyllä 2021, ja valmistuu vuonna 2023. Suunnittelu tehdään ratikan yleissuunnitelman ja tunnelin rakennettavuusselvityksen pohjalta. Katu- ja rakennussuunnittelun myötä saadaan mahdollisimman realistinen arvio tunnelin rakentamisen kustannuksista.

Ratikan kaavarunko

Vantaan ratikan reitin varrelle laaditaan sen kaupunkikehitystä ohjaava kaavarunko, joka kattaa ratikan pysäkeistä noin 800 metrin säteellä muodostuvan vyöhykkeen. Kaavarunko on yleiskaavaa tarkempi, mutta asemakaavaa suurpiirteisempi suunnitelma, jolla luodaan pitkän aikavälin visio ratikkakaupungista, määritellään tavoitemitoitus suunnittelualueen lisärakentamiselle, arvioidaan ratikkakaupungin kehittämisen vaikutukset ja aikataulutetaan alueiden kehittäminen pitkällä aikavälillä. Kaavarunko yhteensovittaa alueen maankäyttöön kohdistuvia tavoitteita ja tarkentaa Vantaan yleiskaavan 2020 maankäyttösuunnitelmaa. Kaavarunko toteutetaan oikeusvaikutuksettomana suunnitelmana, jonka ensisijainen tavoite on sitouttaa kaupungin eri toimialat toteuttamaan ratikkakaupunkia yhteisten periaatteiden mukaisesti.

Ratikan kaavarungon vaikutusten arviointi pitää sisällään laajemman kaupunkikehityksen vaikutusten arvioinnin.

Tavoitteena on, että ratikan kaavarunko voidaan hyväksyä vuoden 2023 alkuun mennessä.

3. ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET

3.1 SUUNNITTELUN KÄYNNISTÄMINEN, SITÄ KOSKEVAT PÄÄTÖKSET JA VIREILLETULO

Vantaan ratikan yleissuunnitelma valmistui vuonna 2019, jonka pohjalta Vantaan kaupunginvaltuusto hyväksyi ratikan jatkosuunnittelun aloittamisen 16.12.2019. Jatkosuunnitteluvaiheessa Vantaan ratikan reitille laaditaan katu- ja puistosuunnitelmat, alustavat rakennussuunnitelmat tai tunnelin osalta rakennussuunnitelmat sekä asemakaavat.

Kaavoitus tuli vireille ja siitä julkaistiin osallistumis- ja arviointisuunnitelma 23.11.2020 nimellä "Osallistumis- ja arviointisuunnitelma, Vantaan ratikka: Ratikan kaavarunko (yk0049), ratikan asemakaavat (tarkastelualue 062800) ja katu- ja puistosuunnittelun aloitusilmoitus" Osallistumis- ja arviointisuunnitelma päivitettiin 17.9.2021.

Kaavatyöstä 002457 ja 002457ma julkaistiin lisäksi oma osallistumis- ja arviointisuunnitelmansa 18.5.2021.

Ratikan asemakaavat ovat Vantaan kaavoitusohjelmassa 2021.

3.2 OSALLISTUMINEN JA YHTEISTYÖ

3.2.1 Osalliset

Osallisia ovat ne, joiden oloihin tai etuihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa.

- Kaavamutoksen hakijat
- Alueen maanomistajat ja maanvuokraajat
- Viereisten ja vastapäisten alueiden omistajat ja vuokralaiset (naapurit)
- Kaupunginosan tai lähialueen asukkaat, yritykset ja työntekijät,
- Asukas- ym. yhdistykset
- Kunnan jäsenet ja ne, jotka katsovat olevansa osallisia
- Kaupungin omat asiantuntijat

Osallisia ovat myös ne viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään.

- Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Väylävirasto (rautatie- ja vesialueet)
- Pelastuslaitos
- Vantaan kaupunginmuseo
- Suomen Luonnonsuojeluliitto
- Tietoliikenneverkkoja ylläpitävät yhtiöt, energiayhtiöt
- Uudenmaan liitto, HSY, HSL, TUKES

3.2.2 Osallistuminen ja vuorovaikutus

Ratikan suunnittelua varten on laadittu kaksi osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa. Toinen osallistumis- ja arviointisuunnitelma koskee koko ratikan varren suunnittelua. Myöhemmin laadittiin tätä Tikkurilanraitojen asemakaavamutosta varten vielä oma osallistumis- ja arviointisuunnitelma.

Koko ratikan varren jatkosuunnittelun osallistumis- ja arviointisuunnitelma "Vantaan ratikka - osallistumis- ja arviointisuunnitelma - Ratikan kaavarunko (YK0049), Ratikan asemakaavat

(tarkastelualue 062800) ja katu- ja puistosuunnittelun aloitusilmoitus" julkaistiin 23.11.2020. Asemakaavamuutoksen alkamisesta on tiedotettu Vantaan kaupungin verkkosivuilla, Vantaan asukaslehdessä/ Vantaan Sanomissa sekä kirjeitse (MRL 62§) maanomistajille, naapureille ja viranomaisille. Mielenpitoet tästä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta pyydettiin 15.1.2021 mennessä (MRL 62 §) ja niitä saatiin yhteensä 88 kappaletta. Mielenpiteistä 5 kappaletta koski Tikkurilanraitio kaava- aluetta. Näistä 4 mielenpidettä koski ratikan linjausta. Yksi mielenpide koski ratikan ja muiden rakennushankkeiden aikataulujen yhteensovittamista. Yhdessä mielenpiteessä esitettiin huoli ratikan rakentamisen aikaisista haitoista, rakentamisen aikaisesta vaikutuksesta kiinteistöjen arvoon, Kirjastopuiston käytettävyydestä rakentamisen aikana sekä ratikan aiheuttamasta tärinästä.

Ratikan suunnittelusta järjestettiin neljä alueellista verkkotilaisuutta ja yksi koko linjaa koskeva. Yleisötilaisuudet järjestettiin 8.12.2020 (Länsimäki), 9.12.2020 (Hakunila), 16.12.2020 (Tikkurila) ja 17.12.2020 (Aviapolis), 23.9.2021 (koko ratikan linja). Lisäksi järjestettiin puhelinpäivystys ja kysymyksiä ja näkemyksiä sai jättää myös sähköpostilla. Ratakujan asunto-osaakeyhtiöiden yleisötilaisuus tunnelin suunnitelmiin liittyen järjestettiin 31.3.2021.

Osallistuminen ja vuorovaikutus on kuvattu Vantaan ratikan OAS-vaiheen vuorovaikutusraportissa 22.3.2021. Erilaiset osallistumisen ja vaikuttamisen tavat koottiin työn aikana osallistuvavantaa.fi -alustalle.

Tikkurilanraitio asemakaavatyöstä julkaistiin lisäksi oma osallistumis- ja arviointisuunnitelmansa nro 002457 ja 002457ma 18.5.2021. Asiasta tiedotettiin Vantaan kaupungin verkkosivuilla, Vantaan asukaslehdessä sekä kirjeitse (MRL 62§) maanomistajille, naapureille ja viranomaisille. Mielenpitoet Tikkurilanraitio asemakaavatyöstä nro 002457 ja 002457ma osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta pyydettiin 18.6.2021 mennessä ja niitä saatiin 9 kpl. Tikkurilanraitio asemakaavamuutosta esiteltiin Uudistuva Tikkurila -tapahtumassa 19.5.2022.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saadut mielenpitoet

Mielenpitoet Tikkurilanraitio asemakaavatyön nro 002457 ja 002457ma osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta pyydettiin 18.6.2021 mennessä ja niitä saatiin 9 kpl.

Mielenpiteissä lausuttiin seuraavaa:

HSL

HSL:n mielenpiteen mukaisesti Vantaan ratikan kaikkien suunnitteluratkaisujen tulisi pyrkiä nopeuden ja sujuvuuden turvaamiseen. Erityistä huomiota vaativa kohde on Tikkurilanraitio läntinen suuaukko. Lisäksi huomiota on kiinnitettävä rakentamisen aikaisiin järjestelyihin ja tunnelin rakentaminen tulee vaiheistaa niin, että Ratatie ja linja-autotermiinaali, sekä Kielotie eivät ole yhtä aikaa työmaa-alueena. Tikkurilan aseman kohdalla on itäpuolella myös varaus kahdelle lisäraiteelle, mikä on huomioitava raitiotien ja siihen liittyvien kulkuyhteyksien suunnittelussa, vaikka lisäraiteiden toteuttamisesta ei tällä hetkellä ole olemassa päätöksiä.

HSY

Asemakaavoituksessa on huomioitava riittävät tilavaraukset vesihuollon putkille ja laitteille. Vesi- huoltolinjat tulee lähtökohtaisesti osoittaa yleisille alueille ja johtokuva-aluevarausten tarve tulee selvittää.

Kaupunginmuseo

Kaavan toteutuessa tulee varmistaa, että kaava-alueen välittömässä läheisyydessä sijaitsevan kaupungintalon sekä rakennusperintöarvoiltaan merkittäviksi todetun kirjaston talon suojeluedellytykset eivät vaarannu.

Vantaan Energia Oy ja Vantaan Energian Sähköverkot Oy

Asemakaavamuutoksessa tulee huomioida keski- ja pienjännitemaakaapeleiden sekä kaukolämpöputkien sijainnit.

Elisa Oyj

Alueella on runsaasti yhteiskunnalle tärkeitä tietoliikennekaapeleita, joiden olemassaolo sekä toiminta tulee alueella toimijoiden tiedostaa ja turvata kaikissa oloissa.

Fingrid Oyj

Asemakaavoitettavalla alueella ei ole Fingridin voimajohtoja.

Senaatti-kiinteistöt

Senaatti-kiinteistöt esittää, että Jokiniemenkujan läheisyyteen suunniteltaisiin ja toteutettaisiin ratikan pysäkkipari. Poliisin viranomaistoiminnan erityisvaatimukset sekä häiriöttömät toimintaedellytykset tulee huomioida jo suunnitteluvaiheessa siten, että rakentamisesta ja siihen liittyvästä liikenteestä ei aiheudu poliisin liikkumiselle esteitä tai hidasteita.

Asunto Oy Vantaan Tikkurilanaukio

Asunto Oy Vantaan Tikkurilanaukio haluaa ilmaista kantansa, jonka taloyhtiön yhtiökokous on linjannut vuonna 2020: "ettei taloyhtiö hyväksy linjausta, että raitiovaununlinja toteutetaan Ratakujan puolelta. Perusteluna, että parkkihalli joudutaan sulkemaan pitkäksi aikaa".

Väylävirasto

Tikkurila – Hakkila -rata on Väylävirastolle radan kunnossapidon kannalta tarpeellinen rataosa ja tämän käytössä säilyminen tulee asemakaavamuutoksessa turvata. Asemakaavatyön ja raitiotien jatkosuunnittelun yhteydessä tulee raitiotien järjestelyt yhteensovittaa Pasila – Riihimäki -radan ja Tikkurila – Hakkila -radan kanssa siten, ettei raitiotien rakentamisesta aiheudu haittaa em. rataosille.

Viranomaisyhteistyö

Ratikan asemakaavoja on käsitelty ELY-keskuksen kanssa 7.10.2020, 11.5.2021 ja 10.2.2021.

Katusuunnittelun yhteydessä viranomaisyhteistyötä on tehty Uudenmaan ELY-keskuksen, Väyläviraston, pelastuslaitoksen sekä Helsingin seudun liikenteen (HSL) kanssa.

3.3. ASEMAKAAVAN TAVOITTEET

3.3.1 Lähtökohta-aineiston antamat tavoitteet

Kunnan asettamat tavoitteet

Vantaan valtuustokauden 2018–2021 strategia (Kv 11.12.2017):

Kaupunkia tiivistetään lähiluontoa vaalien. Nykyistä kaupunkirakennetta vahvistetaan resurssivii-
saasti. Kaupunkikeskusten kehittämismahdollisuudet hyödynnetään rohkeasti ja kaupunkiympäris-
töistä ja asunnoista tehdään kansainvälisesti kilpailukykyisiä. Ratkaisuissa ja päätöksenteossa tur-
vataan talouden tasapainoa, lisätään kaupungin elinvoimaa ja vetovoimaa, edistetään asukkaiden
hyvinvointia, ollaan edelläkävijöitä palvelujen kehittämisessä ja johdetaan uudistuen ja osallis-
tuen.

MAL-tavoitteet:

Vantaan ratikka kuuluu Helsingin seudun kuntien ja valtion väliseen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukseen (MAL-sopimus). Sopimuksella mahdollistetaan kestävä ja vähähiilisen kaupunkiseudun kehittäminen vuosien 2020–2031 aikana. MAL-sopimusten tavoitteena on yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän yhteensovittaminen siten, että

- luodaan edellytyksiä liikenteeseen kohdistettujen ja joukkoliikennettä tukevien investointien täysimääräiselle hyödyntämiselle,
- edistetään uusien liikennepalvelujen syntymistä henkilö- ja tavaraliikenteessä,
- raideliikenteeseen ja pyöräliikenteeseen osoitetaan vahvat panostukset.

Suunnitelmassa tavoitellaan vähäpäästöistä, houkuttelevaa, elinvoimaista ja hyvinvoivaa seutua. Velvoittavaksi tavoitetasoksi on hyväksytty liikenteen kasvihuonekaasujen päästövähennys vähintään 50 % vuoden 2005 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

Resurssiviisauden tiekartta (Kv 18.6.2018)

Resurssiviisauden tiekartta määrittää Vantaan pitkän aikavälin ympäristötavoitteita ja konkretisoi valtuustokauden 2018–2021 strategiaa. Kaupunkisuunnittelussa keskeisiä tavoitteita ovat:

- Kaupunkirakenne on kestävästi täydentyvä ja sekoittuva.
- Liikkuminen on hiilineutraalia, sujuvaa ja kohtuuhintaista.
- Varaudutaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin ja käytetään resurssitehokkaita, luonnonmukaisia ratkaisuja.
- Luonnon monimuotoisuus säilytetään ja sitä kartutetaan myös rakennetuilla alueilla.
- Viherrakenne luo hyvinvointia ja viheralueet ovat helposti saavutettavissa.
- Ohjataan uusiutuvan energian käyttöön.

Vantaa on asettanut tavoitteekseen olla hiilineutraali kaupunki vuonna 2030. Hiilineutraaliin Vantaaseen tähtäävät toimenpiteet ovat osa resurssiviisauden tiekarttaa. Tavoitteeseen päästäkseen Vantaan tulee vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 80 % vuoden 1990 päästöihin verrattuna ja kompensoida jäljelle jäävät päästöt esimerkiksi lisäämällä hiilinieluja tai rahoittamalla vähähiilisyys-tään tähtäviä hankkeita muualla. Päästötavoitteen saavuttamiseksi tärkeimmiksi toimenpiteiksi on listattu:

- rakentamisen energiatehokkuuden parantaminen
- kaupunkirakenteen eheyttäminen ja kehittäminen
- joukkoliikenteen parantaminen
- kestävien hankintojen tekeminen
- tilojen ja laitteiden käytön energiatehokkuus.

Ratikan tavoitteet:

Vantaan ratikan tavoitteet on muodostettu yleissuunnitelman laatimisen yhteydessä ja hyväksytty Vantaan kaupunginhallituksessa 12.11.2018. Raitiotien tärkeimmiksi päätavoitteiksi on määritetty:

1. Vantaan kansainvälisen saavutettavuuden ja joukkoliikenteen verkoston parantaminen.
2. Kaupunkikeskustojen kehittäminen ja houkuttelevien asuin- ja työpaikka-alueiden lisääminen.
3. Autoriippumattoman elämäntavan edistäminen.
4. Liikenteen ympäristöhaittojen vähentäminen.

3.4 ASEMAKAAVARATKAISUN VAIHTOEHDOT

Asemakaavaratkaisu esittää ratikkalinjan sijainnin Tikkurilassa Vantaan kaupunginhallituksen 26.4.2021 tekemän päätöksen mukaisesti.

3.4.1 Asemakaavaratkaisun valinta ja perusteet

Asemakaavaratkaisu perustuu rakennettavuusselvityksessä (AFRY Finland Oy 19.4.2021) esitettyihin katurakenteiden tilatarpeisiin.

Asemakaavamuuoksessa varaudutaan mahdolliseen ratikan rakentamiseen tulevaisuudessa vaaramalla maanalainen alue joukkoliikennetunnelia varten.

Asemakaavaratkaisu mahdollistaa sujuvan juna-ratikka-bussi –vaihtopaikan Tikkurilaan. Asemakaavaratkaisun mahdollistama vaihtoyhteys on koko ratikkahankkeen kannalta erittäin tärkeä.

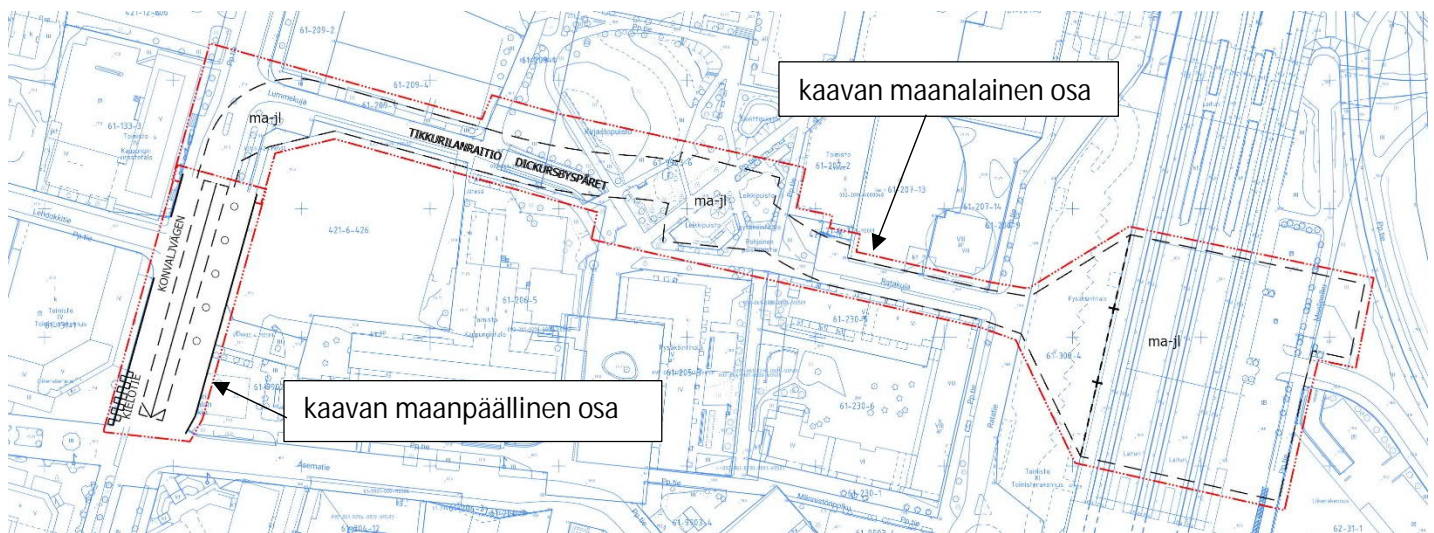
4. ASEMAKAAVAN KUVAUS

4.1 KAAVAN RAKENNE

Maanalaisella asemakaavalla osoitetaan tilavarauks maanalaiselle joukkoliikennetunnelille (ma-ji) ja maanalaiselle joukkoliikenteen pysäkillle. Maanalainen asemakaava sijoittuu rautatiealueen (LR), katualueen, puistoalueen (VP) ja liike- ja toimistorakennusten korttelialueen (K) alapuolelle. Maanalaisen kaavan 002457ma-alueen osin maanpäällisiä alueita koskeviin asemakaavamerkintöihin ja -määräyksiin ei tule muutoksia voimassa oleviin asemakaavoihin nähden.

Maanpäällisellä asemakaavamuuoksella osoitetaan tunneliin johtava ajoramppi tunnelin länsipäähän ohjeellisena sijaintina.

Kaava-alueelle sijoittuva raitiotielinjaus on kokonaisuudessaan noin 580 metriä pitkä, josta maanalainen osuus on noin 450 metriä.

Kuva 22. Asemakaavakartta 18.1.2022

4.1.1 Mitoitus

Kaavalla ei osoiteta rakennusoikeutta.

4.2 YMPÄRISTÖN LAATUA KOSKEVIEN TAVOITTEIDEN HUOMIOIMINEN

Asemakaavassa on annettu kaupunkikuvaa ja joukkoliikennepysäkin laatua koskevia määräyksiä. Arkkitehtuurista on annettu laatua koskevia määräyksiä. Ekologisuus ja taloudellisuus on otettu huomioon. Viherrakentamisesta ja hulevesien käsittelystä on annettu määräykset. Kaavamääräyksissä on huomioitu työnaikaiset varotoimet.

4.3 ALUEVARAUKSET

Maanpäällinen kaava 002457 osoittaa katualuetta.

Maanalainen kaava 002457ma muodostuu ohjeellisella sijainnilla merkitystä joukkoliikenteen tunnelista (ma-jl) Maanalaisen kaavan alueella maanpäällinen kaava jää ennalleen.

4.3.1 Maanpäällinen kaava 002457

Katualue

Tunnelin läntinen ajoyhteys osoitetaan kaavassa Kielotielle merkinnällä ma-ajo. Tunnelien ajoyhteytenä toimivan ajoluiskan (ma-ajo) kattaminen sallitaan kaavassa. Mikäli tunneliin johtava ajoluiska katetaan, tulee katoksessa määräyksen mukaan olla kasvillisuuskatto.

4.3.2 Maanalainen kaava 002457ma

ma-jl

Maanalaisella kaavalla osoitetaan joukkoliikenteen tunneliyhteys ohjeellisella ma-jl -merkinnällä rautatiealueen, Ratakujan, kirjastopuiston, Lummekujan ja osin Kielotien alitse.

Maanalaista kaavaa koskien määrätään, että alueelle saa maanpintaan sijoittaa tarvittavia poistumisteihin ja ilmanvaihtoon tarvittavia rakennuksia, rakennelmia ja tiloja ja ne saavat ulottua korkeintaan 5 metriä maanpinnan yläpuolelle. Maanpäällisiin osiin on määrätty kaupunkikuvaan ja kulkuyhteyksiin liittyviä määräyksiä. Alueelle saa sijoittaa joukkoliikenteen pysäkin, sen tarvitsemat laituri- ja odotustilat, sekä kulkuyhteydet. Pysäkin kulkuyhteyksineen tulee toteuttaa kaupunkikuvaltaan korkealuokkaisena. Lisäksi alueelle saa sijoittaa tunnelia palvelevat tekniset tilat, kuten pumppaamon ja muuntamot.

4.3.3 Koko kaava-aluetta koskevat määräykset

Sekä maanpäällistä kaavaa 002457 että maanalaista kaavaa 002457ma koskien on määrätty kaupunkikuvaan, työnaikaisiin varotoimiin, pelastusturvallisuuteen ja ympäristöolosuhteisiin liittyviä määräyksiä.

Kaupunkikuvaan liittyen on määrätty puiston kunnostamiseen, puiden säilyttämiseen ja uudelleenistuttamiseen sekä maanpäällisiin rakenteisiin liittyviä määräyksiä. Maanpäällisten rakennuksien, rakennelmien ja rakenteiden tulee olla arkkitehtuuriltaan ja materiaaleiltaan korkealuokkaisia. Maanpäälliset rakenteet on sovitettava hienovaraisesti kaupunkikuvaan ja ympäristöön rakennus- ja ympäristötaitteen keinoin.

Kaavassa on rakentamisen aikaisia määräyksiä, joissa huolehditaan siitä, ettei rakentamisen aikana tuoteta vahinkoa ympäröiville muille rakennuksille ja rakenteille. Pelastusturvallisuuteen liittyen on määrätty pelastusyhteyksien suunnittelemiseen ja toteuttamiseen sekä pelastusturvallisuustason työnaikaiseen turvaamiseen liittyviä määräyksiä.

Ympäristöolosuhteisiin liittyen on määrätty raitioliikenteen tärinään ja runkoääniin sekä tunneliin liittyviin äänilähteisiin liittyvät määräykset. Lisäksi ympäristöön liittyen on määrätty maaperän, kallion sekä rakennusten ja rakenteiden liikkeiden ja tärinöiden seurannasta, rakentamisen ja käytön aikaisesta orsi- ja pohjaveden pinta- sekä virtausolosuhteista, hulevesien hallinnasta ja tulva-reittien huomioimisesta sekä pilaantuneiden maa-alueiden selvittämisestä ja kunnostamisesta.

4.4 KAAVAN VAIKUTUKSET

Hankkeen MRA 1 §:n mukaisia vaikutuksia on tarkasteltu kaavaa laadittaessa. Arvioinnissa on myös tarkasteltu valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden (VAT) toteutumista.

Kaava-alue sijoittuu valmiiksi rakennettuun ympäristöön. Alueen uudistaminen aiheuttaa vaikutuksia erityisesti kaupunkikuvaan, liikenteeseen ja palveluverkkoon. Hanketta voidaan pitää kestävästä kaupunkirakentamisen tavoitteiden mukaisena.

4.4.1 Vaikutukset rakennettuun ympäristöön

Vaikutukset väestön rakenteeseen ja kehitykseen

Vantaan ratikan yleissuunnitelman vaikutusten arvioinnin mukaisesti pysäkin vaikutusalueella asuntokysyntä kasvaa sekä saavutettavuuden parantumisen että ympäristön laadullisen kehittymisen myötä. Asemakaavamuutoksella ei ole suoraan vaikutusta väestön rakenteeseen ja kehitykseen, sillä kaavassa ei osoiteta uusia alueita asumiselle.

Vaikutuksen yhdyskuntarakenteeseen

Vantaan ratikka luo edellytykset vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen ja vahvistaa yhdyskuntarakenteen eheyttä. Lisäksi toteutuessaan Vantaan ratikka sekä siihen liittyvä muu katusuunnittelu edistää joukkoliikennettä, kävelyä ja pyöräilyä palvelujen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta.

Hanke on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) mukainen.

Vaikutukset kaupunki- ja maisemakuvaan

Kirjastopuisto on maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti tärkeä keskustapuisto. Maanalaisen kaavan toteuttamisella on vaikutuksia Kirjastopuiston maisemaan ja kaupunkikuvaan maanpäälle tulevien rakenteiden osalta, jotka ovat kuitenkin pienialaisia. Työmaa-aikaisella rakentamisella on vaikutuksia maisema- ja kaupunkikuvaan. Osa Kirjastopuiston arvopuista pyritään säilyttämään suojaamalla ne rakentamisen aikana. Mahdollisesti kaadettavien arvopuiden tilalle istutetaan uudet isot taimet kunnostettavan Kirjastopuiston alueelle ratikan tunnelin rakentamisen jälkeen.

Tunnelin rakentamisen vaikutuksia lievennetään myös puistosuunnittelun keinoin.

Kielotiellä kaupunkikuva muuttuu ramppien ja tunnelien suuaukkojen rakentamisen myötä. Kaavassa on määräys ramppien soveltuvuudesta kaupunkikuvaan jatkosuunnittelua varten. Tunnelien suuaukkoja korostetaan esimerkiksi materiaalivalintojen, valaistuksen ja taiteen keinoin. (Design Manual – Vantaan ratikkakatujen materiaalit ja kalusteet, Vantaan kaupunki & WSP Finland Oy 2020).

Vaikutukset asumiseen

Alueelle ei sijoitu ennestään asumista eikä myöskään kaavamuutoksessa alueelle osoiteta asumista. Toteutuessaan ratikka mahdollista asumisen lisäämisen kestävästi joukkoliikenneyhteyden

varrelle. Tunnelin mahdollisen rakentamisen aikana naapurikiinteistöjen asuntoihin saattaa kohdistua meluhaittoja.

Vaikutukset palveluihin ja työpaikkoihin

Toteutuessaan raitiotie ja -pysäkit vaikuttavat positiivisesti alueiden palveluiden säilymiseen ja monipuolistumiseen. Alueen palvelut ja työpaikat ovat entistä paremmin joukkoliikenteellä saavutettavissa ja niiden houkuttelevuus paranee.

Taloudelliset vaikutukset

Tikkurilan tunnelin rakennettavuusselvityksessä tunnelihankkeen alustavaksi kustannusarvioksi on 76,6 M€ (alv. 0%). Rakennettavuusselvityksen yhteydessä laadittu kustannusarvio on luonteeltaan alustava ja sitä on tarkennettava suunnitelmien tarkentuessa. Kustannusarviossa ei ole huomioitu pääradan liikennekatkojen vaikutusta kustannuksiin. Edellä mainitun kustannusvaikutuksen arviointi on mahdollista työsuunnittelun tarkentuessa ja Väyläviraston kanssa tehtävän yhteensovituksen jälkeen. Myöskään pysäköinnin tilapäisjärjestelyitä ei ole kokonaisuudessaan huomioitu kustannuksissa.

Ratikan kustannukset muodostuvat ratikkakatuojen rakentamiskustannuksista sekä liikennöintikustannuksiin sisältyvistä varikko- ja kalustokustannuksista. Koko ratikkahankkeen toteuttamisen investointikustannuksia on arvioitu ratikan yleissuunnitelman yhteydessä (Ratikan yleissuunnitelma, Liite 15, Investointikustannukset). Vantaan ratikan kokonaiskustannusarvio on noin 393 miljoonaa euroa. Vantaan ratikkatalouden tiivistelmän (Vantaan kaupunki 2021) mukaisesti Vantaan kaupungin rakentamiskustannukseksi jää 267 miljoonaa euroa, kun vähennetään rakentamiskustannuksista valtion osuus 114 miljoonaa euroa ja Helsingin kaupungin osuus 12 miljoonaa euroa. Kustannusarvio käsittää ratikan toteuttamisen vaatiman katukäytävän uudelleenrakentamisen sekä esimerkiksi samalla toteutettavia pyöräilyn laatuikäytäviä ja kävely-yhteyksien parantamista. Investointikustannuksiin eivät sisälly varikon rakentamis- ja vaunujen hankintakustannukset, sillä ne maksetaan HSL:n kautta.

Vantaan ratikkatalouden tiivistelmän (Vantaan kaupunki 2021) mukaisesti Vantaan ratikan varren alueiden maanmyynti- ja maankäyttösopimustulot sekä kiinteistöverokertymä ovat suuremmat kuin ratikan rakentamiskustannukset. Seuraavan 40 vuoden aikana tuloja arvioidaan olevan yhteensä 425 miljoonaa euroa, joka koostuu maanmyynti- ja maankäyttösopimustuloista 270 miljoonaa euroa, kiinteistöverokertymän kasvusta 120 miljoonaa euroa ja rakentamisesta palautuvasta verotulosta 35 miljoonaa euroa. Tulot 40 vuoden aikana olisivat siis 158 miljoonaa euroa enemmän kuin Vantaan rakentamiskustannukset.

Vaikutukset sosiaaliseen ympäristöön

Kaavamuutoksella mahdollistetaan ratikan rakentaminen, joka parantaa Tikkurilan keskustan ja aseman saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta.

Vaikutukset virkistykseen

Kaavan toteuttamisella on vaikutusta maanalaisen kaavan yläpuolella sijaitsevaan Kirjastopuistoon ja sen toimintoihin sekä reitteihin. Kaavassa määrätään tutkimaan tarkemmassa jatkosuunnittelussa Kirjastopuistossa olevassa olevan hopeapoppelin ja muiden puiden säilyttämis- tai siirtomahdollisuudet. Kirjastopuiston kohdalla tunneli rakennetaan osin avokaivantona ja Kirjastopuisto on ainakin osittain poissa käytöstä rakentamisen aikana. Työnaikainen kävelyn ja pyöräilyn ohjaaminen on tärkeää. Kaavassa on määräys Kirjastopuiston ja sen reitistön kunnostamisesta sekä mahdollisten poistettujen puiden korvaamisesta ratikan rakentamisen jälkeen.

Vaikutukset kulttuuriperintöön

Suunnittelualueella ei sijaitse rakennetun kulttuuriympäristön arvokohteita. Alueelta ei tunneta käytettävissä olevien tietojen perusteella muinaismuistolaille (295/1963) rauhoitettuja muinaisjäännöksiä.

Vaikutukset liikenteeseen

Hankkeella edistetään seudullisen liikennejärjestelmän toimivuutta ja taloudellisuutta sekä varmistetaan edellytykset eri liikennemuotojen ja -palvelujen yhteiskäyttöön perustuville matka- ja kuljetusketjuille sekä tavara- ja henkilöliikenteen solmukohtien toimivuudelle.

Kaavalla mahdollistetaan uuden joukkoliikenteen pysäkin sijoittaminen maanalaisen kaavan alueelle. Kaavan määräyksillä varmistetaan, ettei rakentamisen aikana aiheuteta vahinkoa junaradan toiminnoille tai rakenteille. Lisäksi varmistetaan olemassa olevien tilojen käyttö sekä henkilöturvallisuus- ja pelastusturvallisuustaso rakentamisen aikana. Kirjastopuistossa sijaitsevat kulkuyhteydet ja tunnelin maanpäälliset rakenteet tulee sovittaa yhteen jatkosuunnittelussa.

Hanke on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) mukainen.

Autoliikenne

Asemakaavan toteuttaminen vaikuttaa ajojärjestelyihin Kielotiellä. Ratikan yleissuunnitelman mukaan (Vantaan kaupunki 2019) Kielotiellä Unikkotiestä pohjoiseen sallitaan ainoastaan joukkoliikenne, huoltoliikenne ja tontille ajo. Kielotien länsipuolella Lehdokkitien liittymä joko suljetaan tai muutetaan suuntaisliittymäksi.

Tikkuparkin ajoramppi, tekniset tilat ja henkilökuilu on rakennettavuusselvityksen (Afrý 19.4.2021) esittämän ratkaisun mukaan tarkoitus purkaa ja rakentaa uudelleen tunnelin toteuttamisen edellytyksenä. Tikkuparkin ratkaisut tarkentuvat tunnelin jatkosuunnittelussa. Ratakujan pysäköintilaitokseen on järjestettävissä tunnelin rakentamistyönaikainen kulkureitti Ratatien kautta. Kulkuyhteyden toteutuksessa huomioidaan pelastuslaitoksen nostopaikkojen sijainnit. Rakentamisen jälkeen pysäköintilaitoksen julkisivu ennallistetaan. (Tikkurilan tunnelin rakennettavuusselvitys, Afrý Finland Oy, 19.4.2021)

Raitiotien rakentaminen ja liikennöinti yleisesti vaikuttaa henkilöautoliikenteeseen kulkutapavalinnan sekä henkilöautojen reittivalinnan kautta. Joukkoliikenteen parantuva palvelutaso vaikuttaa henkilöautojen matkamääriin, suoritteisiin ja sitä kautta tieliikenteen päästöihin ja ruuhkautumiseen. (Vantaan ratikan yleissuunnitelma, WSP Finland Oy 2019)

Kielotie ja Ratatie joudutaan mahdollisesti sulkemaan liikenteeltä rakennustyön ajaksi. Ajoyhteydet kiinteistöihin pyritään säilyttämään rakentamisen ajan väliaikaisjärjestelyin.

Joukkoliikenne

Kaavalla osoitetaan raitiotien linjaus ja pysäkki. Pysäkki sijoittuu maan alle Tikkurilan rautatieaseman ja bussiterminaalin yhteyteen. Raitiotie toteutuessaan kasvattaa Tikkurilan matkakeskuksen merkitystä joukkoliikenteen solmukohtana.

Ratikan rakentamisen myötä joukkoliikenteellä matkustus lisääntyy. Vuonna 2030 joukkoliikenteen kulkutapaosuus kasvaa ratikan käytävässä noin prosenttiyksiköllä ja Vantaan ratikalla arvioidaan päivittäin matkustavan noin 82 000 matkustajaa. Vuonna 2050 määrän arvioidaan ylittävän jo 100 000 matkustajaa. Vantaan ratikka tarjoaa houkuttelevan joukkoliikennepalvelun bussiyhteyttä lyhyemmällä matka-ajoilla ja paremmalla täsmällisyydellä. Vantaan ratikka luo korkean tason poikittaisen joukkoliikennedyhteyden Lentoaseman, Aviapoliksen, Tikkurilan, Hakunilan, Mellunmäen ja usean pienemmän joukkoliikenteen solmupisteen välille. (Vantaan ratikan yleissuunnitelma, WSP Finland Oy 2019)

Ratikan suunnittelu ja toteuttaminen on yksi resurssiviisauden tiekartan toimenpiteistä. Vantaan ratikka kytkeytyy myös koko pääkaupunkiseudun laajaan raideliikenneverkkoon ja kuuluu Helsingin seudun kuntien ja valtion väliseen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukseen (MAL-sopimus).

Rakentamisen aikainen asema-alueen rataliikenne varmistetaan rakentamisen vaiheistuksella. Kauppakeskus DIXI:n alla oleva linja-autoterminaaliliikenne voidaan poistaa osittain käytöstä rakentamisen aikana ja korvata terminaalitoiminnot rakentamisen aikaisesti lähialueilla. Raitiotieaseman kulkuyhteydet tulevat mahdollisesti vaikuttamaan bussien laiturimäärään.

Rakentamisen aikaiset muutokset joukkoliikenteeseen pyritään minimoimaan suunnitellen ne huolellisesti yhdessä HSL:n kanssa.

Tikkurilan aseman kohdalla, pääraiteen itäpuolen lisäraidevaraus on huomioitu uuden joukkoliikennetunnelin itäpuolisen uloskäynnin aluevarauksen ohjeellisessa sijainnissa.

Kaavassa määrätään, että pysäkki kulkuyhteyksineen on toteutettava kaupunkikuvaltaan, arkkitehtuuriltaan ja materiaaleiltaan korkealuokkaisena, valoisana ja viihtyisänä myös taiteen keinoja hyödyntäen. Pysäkin aluetta suunniteltaessa ja toteuttaessa on erityisesti otettava huomioon turvallisuus ja esteettömyys. Nykyisen joukkoliikenteen verkon toimivuus varmistetaan määräämällä, että junaradan ja asemakeskuksen läheisyydessä kaivettaessa tai louhittaessa on noudatettava erityistä varovaisuutta, jotta nykyiset joukkoliikenteen rakennelmat eivät vaurioitu työn aikana.

Kävely ja pyöräily

Kävely- ja pyöräily-yhteydet alueella säilyvät kaavan toteutuessa. Kaavan saattaa muuttaa Kirjastopuiston reittejä.

Raitiotien suunnittelun yleisenä tavoitteena on turvallisen liikenneympäristön syntyminen. Jalan- kulun ja pyöräilyn olosuhteet suunnitellaan turvallisiksi, sujuviksi ja selkeiksi erityisesti raitiotien ja katujen ylityskohdissa. Raitiotien ajonopeus on sama ajoneuvoliikenteen kanssa, joten raitiotien ylitys jalankulkijoille ja pyöräilijöille vertautuu kadun ylitykseen. (Vantaan ratikan yleissuunnitelma, WSP Finland Oy 2019)

Ratikan yleissuunnitelman jälkeen on tarkasteltu pyöräliikennettä ratikan varrella (Vantaan ratikan yleissuunnitelma – Pyöräliikenteen tarkastelut ratikan varrella, WSP Finland Oy 2020). Selvityksessä Tikkurilan aseman liityntäpyöräpysäköinnin tavoitemääräksi on asetettu 60 pp ja kaupunkipyöräpysäköintipaikkojen määrä on arvioitu karkeasti käyttäjäpotentiaaliin perustuen.

Ratikan rakentaminen tulee vaikuttamaan kävelyn ja pyöräilyn yhteyksiin rakentamisen aikana. Nämä vaikutukset pyritään minimoimaan rakentamisen vaiheistuksella sekä esimerkiksi huolellisella opastuksen suunnittelulla ja toteutuksella. Tunnelin rakentamisen jälkeen Kirjastopuiston kulkuyhteydet kunnostetaan laadukkaasti ja sovitetaan kaupunkikuvaan.

Vaikutukset vesihuoltoon

Yleissuunnitelmavaiheen selvityksen mukaan asemakaavan muutosalueelle Ratakujalle, Kirjastopuistoon sekä Lummekujalle on rakennettava uutta vesihuoltoa noin 340 metrin matkalle. Väritehtaankadulle on rakennettava uutta hulevesiviemäriä noin 80 metrin matkalle. Lisäksi HSY:n esisuunnitelmissa esitetään Lummekujan jätevesiviemäriin uusimista kokoon DN315 ja hulevesiviemäriin uusimista kokoon DN400. Väritehtaankadun nykyisten DN300 ja DN400 hulevesiviemäreiden koko uusitaan kokoon DN500.

Uusittavien vesihuoltolinjojen koko, pituudet ja jakaumat tarkentuvat, kun Vantaan ratikan suunnitelmat täydentyvät jatkosuunnittelun yhteydessä.

Kaavassa määrätään, että maanalaiset tilat on sijoitettava, kaivettava, louhittava ja lujitettava siten, ettei niistä tai niiden rakentamisesta aiheudu vahinkoa maanalaisille rakenteille tai vesihuollon verkostoille. Suunnittelussa ja toteutuksessa on huomioitava hulevesien hallinta sekä tulvareitit.

Ympäristöhäiriöt

Melu

Raitiotieliikenteen aiheuttama melupäästö on lähtökohtaisesti tieliikenteen melua alhaisempi.

Raitiotien Tikkurilan keskustan läpi kulkevan tunnelin rampit ja suuaukot saattavat suunnitteluratkaisuista riippuen aiheuttaa äänen suuntautumista. Rampit voivat toimia myös äänen leviämistä rajoittavana rakenteena äänilähteen sijaitessa maanpinnan alapuolella.

Jatkosuunnittelussa on tarpeen kiinnittää huomiota erityyppisten suunnitteluratkaisujen vaikutukseen melun suuntaavuuteen, jotta tunnelin suuaukkojen ja ramppien rakenteet eivät aiheuta merkittävää melun suuntautumista asuinrakennuksia kohti.

Kaavassa on määrätty raitiotietunneliin liittyvistä äänilähteistä (ilmanvaihtolaitteet, kompressorit ymv.). Nämä tulee kaavamääräyksen mukaan suunnitella siten, että niiden aiheuttama melu ei ylitä ympäristöministeriön asetuksessa rakennusten ääniympäristöstä (796/2017) annettuja raja-arvoja.

Tikkurilanraitio asemakaavaa varten tehdyssä meluselityksessä ennustetilanteessa melu asuinrakennusten oleskelupiha-alueilla ei ylitä ohjearvoja. Rakenteelliselle meluntorjunnalle ei ole tarvetta.

Ennustetilanteessa asuinrakennusten julkisivuihin kohdistuu enimmillään tie-, katu- ja raideliikenteestä 52 dB päiväajan ja 43 dB yöajan melu. Liike- ja toimistorakennuksiin kohdistuu enimmillään 63 dB päiväajan ja 55 dB yöajan melu. Asuinrakennusten julkisivuihin kohdistuu enimmillään 58 dB raitiotien aiheuttama enimmäisäänitaso (L_{Afmax}). Melutasot eivät ylitä ohjearvoja sisätiloissa, kun oletetaan että julkisivut ovat tavanomaisia ja niiden äänitasoero vähintään 30 dB. Myös enimmäisäänitason tavoitearvo 45 dB sisätiloissa toteutuu.

Päiväajan keskiäänitaso

$L_{Aeq7-22}$

Light green	> 45 dB
Green	> 50 dB
Yellow	> 55 dB
Orange	> 60 dB
Red	> 65 dB
Red	> 70 dB
Purple	> 75 dB

Kuva 23. Ote tieliikennemelun ja raitiotien yhteismelun päiväaikaisesta ennustetilanteesta suunnittelualueella (Sitowise Oy 20.12.2021). Kuvassa rautatieliikenteen melua eikä tunnelin yläpuolisten katujen melua ei ole mallinnettu, koska niillä ei ole yhteisvaikutusta tunnelissa sijaitsevan raitiomelun kanssa.

Tärinä- ja runkomelu

Ratikan yleissuunnitelman yhteydessä tehdyssä tärinäselvityksessä (WSP Finland Oy, 18.9.2019) kaava-alue ei kuulu tärinän kannalta ongelmallisiin kohtiin.

Tunnelissa kulkeva ratikka aiheuttaa kuitenkin jonkun verran ympäristöön leviävää tärinää ja runkomelua. Runkomelun syntymistä ja leviämistä voidaan vähentää ja ehkäistä huomioimalla tärinä ja runkomelu raitiotien suunnittelussa.

Kaavassa on annettu katualueelle ja tunneliin suunnittelua koskeva määräys, jolla pyritään varmistamaan, ettei raitiotieliikenteestä aiheudu sen lähiympäristön rakennuksiin merkittävää runkomelu- tai tärinähaittaa.

Tärinän ja runkomelun ehkäisyyn käytettävien teknisten ratkaisujen tarkempi suunnittelu tullaan tekemään ratikan katu- ja rakennussuunnitelmavaiheessa.

Ilmanlaatu

Itse raitioliikenteellä ei ole vaikutusta ilmanlaatuun tai ilmanlaatu voi jopa hieman parantua raitiotieosuuksilla linja-autokaluston käytön vähentyessä. Rakentamisen aikana pölyämisen ja työkoneiden päästöt voivat väliaikaisesti heikentää ilmanlaatua. Tunnelin ilmanlaatu varmistetaan jatkosuunnittelussa. Pienhiukkasten ja typpidioksidin pitoisuudet tulevat arvioiden mukaan ajoneuvokannan muuttuessa laskemaan, mikä parantaa ilmanlaatua.

Ilmanlaatua koskien kaavassa esitetään määräykset maanalaisten tilojen ilmanvaihdosta sallimalla ilmanvaihtokuilujen ja ilmanvaihtoon liittyvien rakennusten, rakennelmien ja teknisten tilojen rakentamisen maanpintaan.

Pilaantuneet maat

Asemakaavamääräyksessä esitetään pilaantuneet maat puhdistettavaksi ennen rakentamistöiden aloittamista.

Rakentamisen aikaiset ympäristöhäiriöt

Vantaan ratikan ja siihen liittyvän katu ympäristön rakentaminen aiheuttaa tilapäisiä häiriöitä ajoneuvo- ja joukkoliikenteeseen, jalankulkuun ja pyöräilyyn sekä mahdollisesti myös asumiseen ja muihin toimintoihin. Rakentamisen aikaisten häiriöiden rajoittamiseen tulee kiinnittää huomiota hankkeen jatkosuunnittelussa ja toteutuksessa.

Kaavassa on esitetty määräys uusien maanalaisten tilojen sijoittamisesta, kaivuusta, louhimisesta ja lujittamisesta siten, ettei aiheuteta haittaa olemassa oleville rakennuksille, maanalaisille tiloille, vesihuollon verkostoille tai junaradalle ja sen laitteille. Rakentamisen aikana on huomioitava, ettei rakentaminen tai uusien maanalaisten tilojen käyttö aiheuta haittaa orsi- tai pohjavedelle. Ennen rakennusluvan myöntämistä luvan hakijan on esitettävä hyväksyttävät suunnitelmat maaperän, kallion sekä rakennusten ja rakenteiden liikkeiden ja tärinöiden seurannasta.

4.4.2 Vaikutukset luontoon ja luonnonympäristöön

Ratikkalinja ja sille varattu joukkoliikennetunneli sijoittuu kaava-alueella jo rakennetuille alueille. Kirjastopuiston isot vanhat puut voi olla luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä. Kirjastopuiston puita pyritään turvaamaan kaavamääräyksiin.

Kaavan vaikutukset Kirjapuistoon on arvioitu kohdassa 4.4.1 vaikutukset rakennettuun ympäristöön, vaikutukset kaupunki- ja maisemakuvaan sekä vaikutukset virkistykseen.

Vesistöt ja vesitalous

Alueen pohjavesiolosuhteita on selvitetty tunnelin suunnittelua varten (A fry Finland Oy 18.3.2021; A fry Finland Oy 12.6.2021) ja olosuhteet on huomioitu sekä asemakaavaehdotuksen perusteena olevissa suunnitelmissa että asemakaavaehdotuksessa. Pohjavesiolosuhteiden huomioimisesta suunnittelussa ja niiden seuraamisesta rakennustöiden aikana on annettu kaavamääräys. Ennen rakennusluvan myöntämistä tulee lisäksi laatia pohjarakennus- ja ympäristöseurantasuunnitelma, jolla turvataan Pohjaveden laatu sekä virtausolosuhteiden säilyminen.

Kirjastopuistossa tunnelin päällä oleva kasvualustapaksuus tulee pienenemään, joten hulevesille on hieman vähemmän viivytyks- ja imeytystilaa puistossa.

Tunnelin ajoluiskille on laadittu kaavamääräys tulvatilanteisiin varautumisesta.

Vaikutukset maa- ja kallioperään

Alueen maa- ja kallioperäolosuhteita on selvitetty tunnelin suunnittelua varten rakennettavuusselvityksessä (Afry Finland Oy 19.4.2021) ja ne on huomioitu sekä asemakaavaehdotuksen perusteena olevissa suunnitelmissa että asemakaavaehdotuksessa. Hankkeen vaikutuksia maa- ja kallioperään seurataan koko tunnelin suunnittelu- ja rakentamisjakson ajan. Maa- ja kallio-olosuhteiden huomioimisesta suunnittelussa ja niiden seuraamisesta rakennustöiden aikana on annettu kaavamääräys.

Rakentamisolosuhteet ovat erittäin haastavat koko kaava-alueella. Kalliota joudutaan louhimaan laajalti. Tarvittavin osin tehdään kallion lujitustöitä ja tiivistämiä. Louhintojen osalta tulee huomioida mahdolliset lähirakennusten asettamat reunaehdot tärinäarvoille. (Vantaan raitiotie, rakennettavuusselvitys, Afry Finland Oy 19.4.2021)

4.4.3 Vaikutukset ilmastonmuutoksen kannalta

Vantaan ratikan resurssiviisauden suuntaviivojen mukaan (Sitowise Oy, 13.5.2020) resurssiviisaus ohjaa Vantaan ratikan suunnittelun valintoja. Vantaan ratikan katu- ja rakentamissuunnitelmista tehdään päästölaskentaa suunnittelun edetessä. Ratikan rakentamisen jokainen vaihe, myös kaavan osoittamalla alueella, toteutetaan mahdollisimman resurssiviisaasti. Parhaillaan laaditaan ratikan resurssiviisauden toteutukseen tarkempaa suunnitelmaa.

Yleisesti infrahankkeiden päästöjä muodostuu maa- ja kalliomassojen käytöstä, niiden kuljetuksista, siltojen, pohjan vahvistamisen stabiloinnista ja paalutuksesta sekä asfalttipäällysteistä.

Materiaalien hiilidioksidipäästöitä valtaosa syntyy sementin valmistuksessa, jota käytetään betonisissa rakenteissa kuten silloissa ja pohjanvahvistusrakenteissa. Näitä päästöjä on mahdollista vähentää käyttämällä vähäpäästöisempää sementtiä sekä suosimalla kotimaisia ja kierrätettyjä materiaaleja. Myös puulla voidaan tietyissä osin korvata betonirakenteita. Tunnelirakentamisessa syntyvä louhe hyödynnetään ratikan tai muiden väylien pohjarakenteissa.

Koneiden päästöjen vähentämiseksi Vantaan kaupunki on sitoutunut green deal -sopimukseen, jonka mukaisesti kaikki työmaat ovat työkoneiden ja energiankäytön osalla fossiilivapaita vuoteen 2025 mennessä. Hengitysilman osalla päästöttömyyteen pyritään vuoteen 2030 mennessä. Vantaalla on jo kiristetty näitä päästöjä hillitseviä Stage- ja Euro -luokkia.

Vantaan ratikan yleissuunnitelman mukaisesti raitiotien liikennöinti vaikuttaa henkilöautoliikenteeseen kulkutapavalinnan sekä henkilöautojen reittivalinnan kautta. Henkilöautojen matkamäärät, suoritteet ja siten tieliikenteen päästöt vähenevät, kun joukkoliikenteen palvelutaso paranee.

4.5 YMPÄRISTÖN HÄIRIÖTEKIJÄT

Melu, tärinä, runkomelu ja pilaantuneet maat on käsitelty kohdassa 5.4.1. Ympäristöhäiriöiden vähentäminen on VAT:n mukaisesti otettu huomioon.

4.6 NIMISTÖ

Tikkurilanraitio on uusi nimi, josta nimistöryhmä päätti kokouksessaan 8.9.2020.

”Tikkurilanraitio, Dickursbyspåret, ratikkakatu Jokiniemenkadulta Kielotielle asti, sisältää tunneliosuuden.” Suunnittelualueelle sijoittuvan ratikkapysäkin nimi on Tikkurilan asema – Dickursby station.

5. ASEMAKAAVAN TOTEUTUS

Ratikan jatkosuunnittelu toteutetaan vuosina 2020–2023, jonka jälkeen voidaan tehdä investointipäätös noin vuonna 2023. Ratikan mahdollinen rakentaminen tapahtuisi v. 2024–2028.

6. KAAVATYÖHÖN OSALLISTUNEET

Vantaan kaupunki:

Asemakaavoitus:	Marjaana Yläjääski Seppo Niva	aluearkkitehti 7.6.2021 alk. arkkitehti, vs. aluearkkitehti 6.6.2021 asti
	Tea Taponen Anna Hellen Mari Jaakonaho Sari Simonen Mikko Järvi	asemakaava-arkkitehti asemakaava-arkkitehti asemakaava-arkkitehti/ratikka kaavatekninen koordinaattori kaavoitusinsinööri
Yleiskaavoitus:	Eeva Eitsi Anna-Mari Kangas	maisema-arkkitehti yleiskaavasuunnittelija
Kadut ja puistot/ratikka:	Tiina Hulkko Sauli Hakkarainen	hankejohtaja/ratikka suunnittelupäällikkö/ratikka
Viestintä:	Hannakaisa Markkanen	tiedottaja/ratikka
Kadut ja puistot:	Paula Luomala	suunnitteluinsinööri
Rakennusvalvonta:	Ilkka Rekonen	lupapäällikkö
Ympäristökeskus:	Jouni Ahtiainen Jari Viinanen Marja Vuorinen	ympäristösuunnittelija ympäristöpäällikkö ympäristösuunnittelija
Mittaus- ja geopalvelut:	Heikki Kangas Janne Karppinen	geotekniikkapäällikkö geotekniikkainsinööri
Kaavakonsultti:		
Ramboll Finland Oy:	Heta Tuunanen Tiina Heikkilä Noora Niemi Tero Iikkanen	projektipäällikkö 22.9.2021 asti projektipäällikkö 23.9.2021 alk. kaavasuunnittelija kaavasuunnittelija

VANTAAN KAUPUNKI Kaupunkirakenne ja ympäristö / Asemakaavoitus

Vantaalla, 18. päivänä tammikuuta 2022

Marjaana Yläjääski
aluearkkitehti

Tea Taponen
asemakaava-arkkitehti

Asemakaavan seurantalomake

Asemakaavan perustiedot ja yhteenveto ?

Kunta	092 Vantaa	Täyttämispvm	13.12.2021
Kaavan nimi	002457 Tikkurila 61 kaupunginosa		
Hyväksymispvm		Ehdotuspvm	
Hyväksyjä		Vireilletulosta ilm. pvm	18.05.2021
Hyväksymispykälä		Kunnan kaavatunnus	092002457
Generoitu kaavatunnus			
Kaava-alueen pinta-ala [ha]	0,2944	Uusi asemakaavan pinta-ala [ha]	
Maanalaisen tilojen pinta-ala [ha]	1,7696	Asemakaavan muutoksen pinta-ala [ha]	0,2944
Ranta-asemakaava	Rantaviivan pituus [km]		
Rakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset	
Lomarakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset	

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	0,2944	100,0	0		0,0000	0
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä						
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä						
R yhteensä						
L yhteensä	0,2944	100,0	0		0,0000	0
E yhteensä						
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						
Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]		Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	1,7696	601,1	0		1,7148	0
Rakennussuojelu	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos			
	[lkm]	[k-m ²]	[lkm +/-]		[k-m ² +/-]	
Yhteensä						

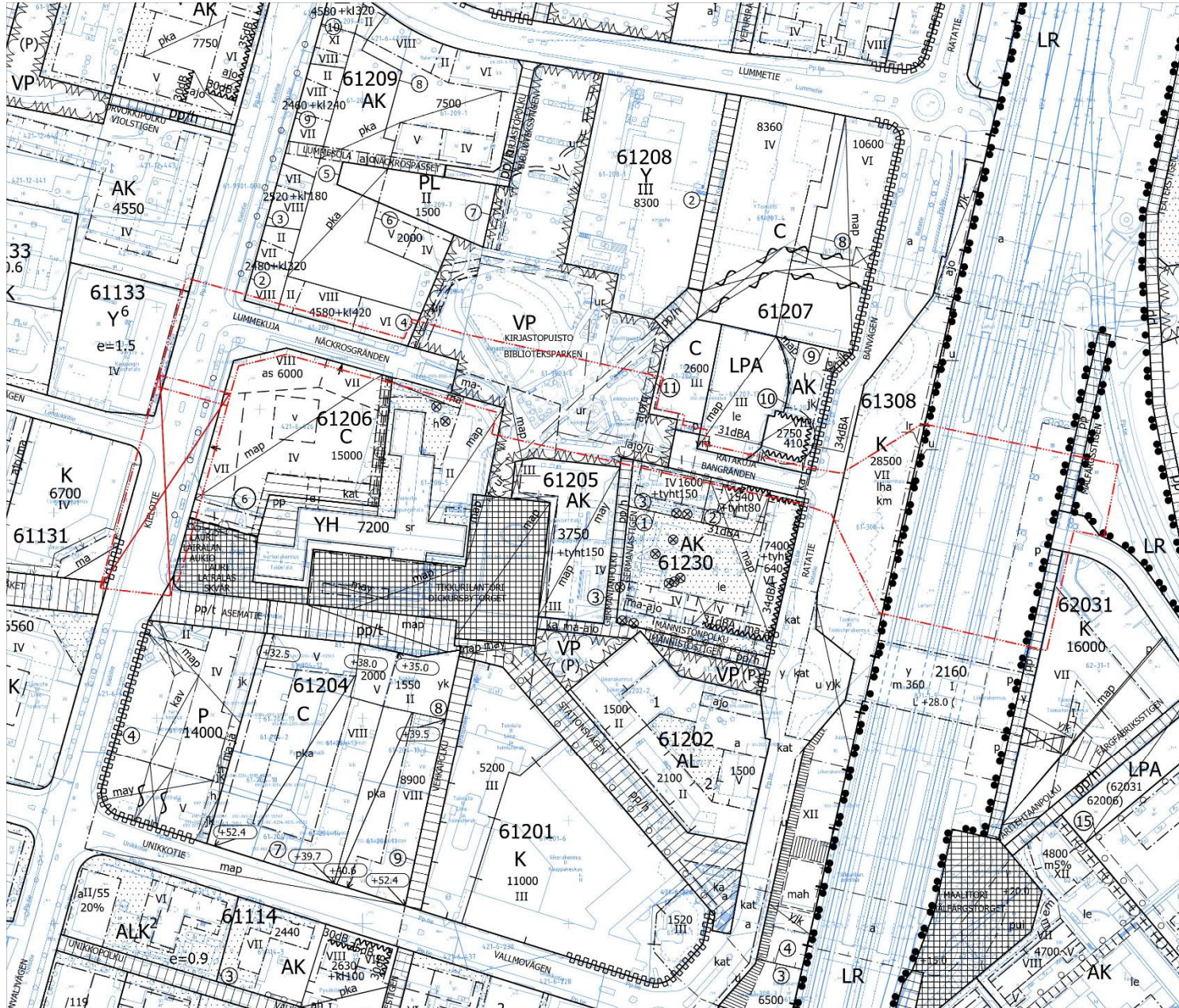
Alamerkinntät

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	0,2944	100,0	0		0,0000	0
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä						
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä						
R yhteensä						
L yhteensä	0,2944	100,0	0		0,0000	0
Kadut	0,2944	100,0	0		0,0000	0
E yhteensä						
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						
Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]		Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	1,7696	601,1	0		1,7148	0
ma-yl	1,7696	100,0	0		1,7696	0
map	0,0000		0		-0,0548	0

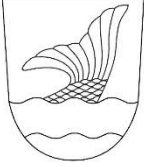
ASEMAKAAVAN MUUTOSEHDOTUS JA MAANALAINEN ASEMAKAAVA

POISTETTAVAT MERKINNÄT

Kaava-alueen numero Planområdets nummer 002457 002457ma	Päiväys Datum 18.1.2022																																				
Vantaan kaupunki 002457 - Vantaan ratikka: Tikkurilanraitio Kaupunginosa 61, TIKKURILA Asemakaavan muutos Katualuetta. Maanalainen asemakaava Joukkoliikennetunneli. Kaupunginosa 62, JOKINIEMI Maanalainen asemakaava Joukkoliikennetunneli. 1:2000	 Vanda stad 002457 - Vandaspåran: Dickursbypåret Stadsdel 61, DICKURSBY Ändring av detaljplanen Gatuområde. Underjordisk detaljplanen Offentlig trafikled. Stadsdel 62, ÅNÄS Underjordisk detaljplanen Offentlig trafikled. 1:2000																																				
<table border="0"> <tr> <td data-bbox="209 1077 304 1093">- · - · -</td> <td data-bbox="371 1032 783 1099">ASEMAKAAVAMERKINTÖJÄ JA -MÄÄRÄYKSIÄ: 3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="209 1133 304 1149">- + - + -</td> <td data-bbox="371 1133 549 1149">Kaupunginosan raja.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="209 1189 304 1205">—</td> <td data-bbox="371 1189 692 1211">Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="209 1245 304 1261">- x - x -</td> <td data-bbox="371 1245 735 1290">Risti merkinnän päällä osoittaa merkinnän poistamista.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="209 1308 304 1323">61</td> <td data-bbox="371 1308 584 1323">Kaupunginosan numero.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="209 1364 304 1379">TIKK</td> <td data-bbox="371 1364 555 1379">Kaupunginosan nimi.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="209 1447 304 1462">KIELOTIE</td> <td data-bbox="371 1424 780 1469">Kadun, tien, katuaukion, torin, puiston tai muun yleisen alueen nimi.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="185 1503 328 1518">TIKKURILANRAITIO</td> <td data-bbox="371 1503 815 1525">Korttelin, korttelinosan, alueen tai alueen osan nimi.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="209 1576 304 1621">[ma-jl]</td> <td data-bbox="371 1576 812 1621">Ohjeellinen maanalainen tila joukkoliikennetunnelia varten.</td> </tr> <tr> <td></td> <td data-bbox="371 1644 831 2083"> <p>Alueelle saa maanpintaan sijoittaa tarvittavat poistumistiehin ja ilmanvaihtoon liittyvät rakennukset, rakennelmat ja tekniset tilat.</p> <p>Alueelle saa sijoittaa maanpinnalle rakennettavaan rakennukseen maanalaisista tiloista johtavat poistumistiet ja ilmanvaihtokuilun sekä näihin liittyvät teknilliset tilat suojavyöhykkeineen.</p> <p>Rakennukset ja rakennelmat saavat ulottua korkeintaan 5 metriä maanpinnan yläpuolelle.</p> <p>Kirjastopuiston tärkeät kulkuyhteydet ja tunnelin maanpäälliset rakenteet sovitetaan yhteen jatkosuunnittelussa. Kulkuyhteyksien tulee olla linjakkaita ja kaupunkikuvaa tukevia.</p> <p>Alueelle saa sijoittaa joukkoliikenteen pysäkin, sen tarvitsemat laituri- ja odotustilat sekä kulkuyhteydet.</p> <p>Pysäkki kulkuyhteyksineen on toteutettava kaupunkikuvaltaan, arkkitehtuuriltaan ja materiaaleiltaan korkealuokkaisena, valoisana ja viihtyisänä myös taiteen keinoja hyödyntäen.</p> </td> </tr> </table>	- · - · -	ASEMAKAAVAMERKINTÖJÄ JA -MÄÄRÄYKSIÄ: 3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.	- + - + -	Kaupunginosan raja.	—	Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.	- x - x -	Risti merkinnän päällä osoittaa merkinnän poistamista.	61	Kaupunginosan numero.	TIKK	Kaupunginosan nimi.	KIELOTIE	Kadun, tien, katuaukion, torin, puiston tai muun yleisen alueen nimi.	TIKKURILANRAITIO	Korttelin, korttelinosan, alueen tai alueen osan nimi.	[ma-jl]	Ohjeellinen maanalainen tila joukkoliikennetunnelia varten.		<p>Alueelle saa maanpintaan sijoittaa tarvittavat poistumistiehin ja ilmanvaihtoon liittyvät rakennukset, rakennelmat ja tekniset tilat.</p> <p>Alueelle saa sijoittaa maanpinnalle rakennettavaan rakennukseen maanalaisista tiloista johtavat poistumistiet ja ilmanvaihtokuilun sekä näihin liittyvät teknilliset tilat suojavyöhykkeineen.</p> <p>Rakennukset ja rakennelmat saavat ulottua korkeintaan 5 metriä maanpinnan yläpuolelle.</p> <p>Kirjastopuiston tärkeät kulkuyhteydet ja tunnelin maanpäälliset rakenteet sovitetaan yhteen jatkosuunnittelussa. Kulkuyhteyksien tulee olla linjakkaita ja kaupunkikuvaa tukevia.</p> <p>Alueelle saa sijoittaa joukkoliikenteen pysäkin, sen tarvitsemat laituri- ja odotustilat sekä kulkuyhteydet.</p> <p>Pysäkki kulkuyhteyksineen on toteutettava kaupunkikuvaltaan, arkkitehtuuriltaan ja materiaaleiltaan korkealuokkaisena, valoisana ja viihtyisänä myös taiteen keinoja hyödyntäen.</p>	<table border="0"> <tr> <td data-bbox="863 1032 1342 1055">DETALJPLANBETECKNINGAR OCH -BESTÄMMELSER:</td> </tr> <tr> <td data-bbox="863 1077 1190 1099">Linje 3 m utanför planområdets gräns.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="863 1133 999 1155">Stadsdelsgräns.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="863 1189 1235 1211">Kvarters-, kvartersdels- och områdesgräns.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="863 1245 1307 1267">Kryss på beteckning anger att beteckningen slopas.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="863 1308 1023 1330">Stadsdelsnummer.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="863 1364 1027 1386">Stadsdelens namn.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="863 1424 1323 1469">Namn på gata, väg, öppen plats, torg, park eller annat allmänt område.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="863 1503 1318 1547">Namn på kvarteret, del av kvarteret, området eller del av området.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="863 1576 1267 1621">Riktgivande underjordiskt utrymme för offentlig trafikled.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="863 1644 1323 1711">Byggnader, konstruktioner och tekniska utrymmen som behövs i anslutning till utrymningsvägar och ventilation får placeras på markytan i området.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="863 1711 1326 1800">Utrymningsvägar som leder upp från de underjordiska utrymmena till den byggnad som uppförs på markytan och ett ventilationsschakt och tillhörande tekniska utrymmen med skyddsområden får placeras i området.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="863 1800 1307 1845">Byggnaderna och anordningarna får sträcka sig högst 5 meter ovanför markytan.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="863 1845 1283 1935">Biblioteksparkens viktiga passager och tunnelns ovanjordiska strukturer samordnas i den fortsatta planeringen. Passagererna ska vara stödjande stadsbild.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="863 1935 1294 2002">En kollektivtrafikhallplats, för den nödvändiga perrong- och väntrum samt förbindelser får placeras i området.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="863 2002 1307 2092">Hållplatsen med förbindelser ska byggas så att den till stadsbild, arkitekturen och materialen är högklassig, ljus och trivsamt samt också så att konstnärliga metoder utnyttjas.</td> </tr> </table>	DETALJPLANBETECKNINGAR OCH -BESTÄMMELSER:	Linje 3 m utanför planområdets gräns.	Stadsdelsgräns.	Kvarters-, kvartersdels- och områdesgräns.	Kryss på beteckning anger att beteckningen slopas.	Stadsdelsnummer.	Stadsdelens namn.	Namn på gata, väg, öppen plats, torg, park eller annat allmänt område.	Namn på kvarteret, del av kvarteret, området eller del av området.	Riktgivande underjordiskt utrymme för offentlig trafikled.	Byggnader, konstruktioner och tekniska utrymmen som behövs i anslutning till utrymningsvägar och ventilation får placeras på markytan i området.	Utrymningsvägar som leder upp från de underjordiska utrymmena till den byggnad som uppförs på markytan och ett ventilationsschakt och tillhörande tekniska utrymmen med skyddsområden får placeras i området.	Byggnaderna och anordningarna får sträcka sig högst 5 meter ovanför markytan.	Biblioteksparkens viktiga passager och tunnelns ovanjordiska strukturer samordnas i den fortsatta planeringen. Passagererna ska vara stödjande stadsbild.	En kollektivtrafikhallplats, för den nödvändiga perrong- och väntrum samt förbindelser får placeras i området.	Hållplatsen med förbindelser ska byggas så att den till stadsbild, arkitekturen och materialen är högklassig, ljus och trivsamt samt också så att konstnärliga metoder utnyttjas.
- · - · -	ASEMAKAAVAMERKINTÖJÄ JA -MÄÄRÄYKSIÄ: 3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.																																				
- + - + -	Kaupunginosan raja.																																				
—	Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.																																				
- x - x -	Risti merkinnän päällä osoittaa merkinnän poistamista.																																				
61	Kaupunginosan numero.																																				
TIKK	Kaupunginosan nimi.																																				
KIELOTIE	Kadun, tien, katuaukion, torin, puiston tai muun yleisen alueen nimi.																																				
TIKKURILANRAITIO	Korttelin, korttelinosan, alueen tai alueen osan nimi.																																				
[ma-jl]	Ohjeellinen maanalainen tila joukkoliikennetunnelia varten.																																				
	<p>Alueelle saa maanpintaan sijoittaa tarvittavat poistumistiehin ja ilmanvaihtoon liittyvät rakennukset, rakennelmat ja tekniset tilat.</p> <p>Alueelle saa sijoittaa maanpinnalle rakennettavaan rakennukseen maanalaisista tiloista johtavat poistumistiet ja ilmanvaihtokuilun sekä näihin liittyvät teknilliset tilat suojavyöhykkeineen.</p> <p>Rakennukset ja rakennelmat saavat ulottua korkeintaan 5 metriä maanpinnan yläpuolelle.</p> <p>Kirjastopuiston tärkeät kulkuyhteydet ja tunnelin maanpäälliset rakenteet sovitetaan yhteen jatkosuunnittelussa. Kulkuyhteyksien tulee olla linjakkaita ja kaupunkikuvaa tukevia.</p> <p>Alueelle saa sijoittaa joukkoliikenteen pysäkin, sen tarvitsemat laituri- ja odotustilat sekä kulkuyhteydet.</p> <p>Pysäkki kulkuyhteyksineen on toteutettava kaupunkikuvaltaan, arkkitehtuuriltaan ja materiaaleiltaan korkealuokkaisena, valoisana ja viihtyisänä myös taiteen keinoja hyödyntäen.</p>																																				
DETALJPLANBETECKNINGAR OCH -BESTÄMMELSER:																																					
Linje 3 m utanför planområdets gräns.																																					
Stadsdelsgräns.																																					
Kvarters-, kvartersdels- och områdesgräns.																																					
Kryss på beteckning anger att beteckningen slopas.																																					
Stadsdelsnummer.																																					
Stadsdelens namn.																																					
Namn på gata, väg, öppen plats, torg, park eller annat allmänt område.																																					
Namn på kvarteret, del av kvarteret, området eller del av området.																																					
Riktgivande underjordiskt utrymme för offentlig trafikled.																																					
Byggnader, konstruktioner och tekniska utrymmen som behövs i anslutning till utrymningsvägar och ventilation får placeras på markytan i området.																																					
Utrymningsvägar som leder upp från de underjordiska utrymmena till den byggnad som uppförs på markytan och ett ventilationsschakt och tillhörande tekniska utrymmen med skyddsområden får placeras i området.																																					
Byggnaderna och anordningarna får sträcka sig högst 5 meter ovanför markytan.																																					
Biblioteksparkens viktiga passager och tunnelns ovanjordiska strukturer samordnas i den fortsatta planeringen. Passagererna ska vara stödjande stadsbild.																																					
En kollektivtrafikhallplats, för den nödvändiga perrong- och väntrum samt förbindelser får placeras i området.																																					
Hållplatsen med förbindelser ska byggas så att den till stadsbild, arkitekturen och materialen är högklassig, ljus och trivsamt samt också så att konstnärliga metoder utnyttjas.																																					

Pysäkin aluetta suunniteltaessa ja toteuttaessa on erityisesti otettava huomioon turvallisuus ja esteettömyys.

Alueelle saa sijoittaa tunnelia palvelevat tekniset tilat, kuten pumppaamon ja muuntamot suojavyöhykkeineen.

Tunnelin suunnittelussa on otettava huomioon viereisten rakennusten perustukset sekä katualueelle sijoitettava kunnallistekniikka.

○ ○ ○ ○

Säilytettävä/istutettava puurivi

—
—

Katu.

—>

Ohjeellinen maanalaisiin tiloihin johtava ajoluiska.

Mikäli tunneliin johtava ajoluiska katetaan, tulee katoksessa olla kasvillisuuskatto. Rakennelman tulee antaa kevyt ja valoisa vaikutelma.

□ □ □ □ □ □

Katualueen rajan osa, jonka kohdalta ei saa järjestää ajoneuvoliittymää

KOKO KAAVA-ALUETTA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

KAUPUNKIKUVA

Maanpäällisten rakennusten, rakennelmien ja rakenteiden tulee olla arkkitehtuuriltaan ja materiaaleiltaan korkealuokkaisia.

Maanpäälliset rakenteet on sovittava hienovaraisesti kaupunkikuvaan ja ympäristöön rakennus- ja ympäristötaiteen keinoin.

Tunnelin kansirakenteissa on otettava huomioon istutukset sekä riittävän istutusalueen paksuus ja paino.

Puistoalue tulee rakentamisen jälkeen kunnostaa toiminnoiltaan ja laadultaan korkeatasoiseksi.

Jatkosuunnittelussa tutkitaan olemassa olevan hopeapoppelin säilyttämismahdollisuudet ja olemassa olevien pienten puiden säilyttämis- tai siirtomahdollisuudet.

Tunnelin rakentamisen tieltä poistuvat arvopuut on korvattava isoin taimin.

TYÖNAIKAISET VAROTOIMET

Maanalaiset tilat on sijoitettava, kaivettava, louhittava ja lujitettava siten, ettei niistä tai niiden rakentamisesta aiheudu vahinkoa rakennuksille tai muille maanalaisille tiloille, rakenteille tai vesihuollon verkostoille, eikä haittaa tai vahinkoa junaradalle tai sen laitteille.

Junaradan ja asemakeskuksen läheisyydessä kaivettaessa tai louhittaessa on noudatettava erityistä varovaisuutta.

Maanalaisten tilojen yläpuolella olevilla korttelialueilla rakennettaessa tai louhittaessa on otettava huomioon maanalaisten tilojen sijainti ja rakenteiden suojaetäisyydet siten, ettei aiheuteta vahinkoa maanalaisille tiloille tai rakenteille.

Maanalaiset tilat tulee rakentaa siten, ettei rakentaminen ja käyttö alenna orsi- eikä pohjaveden pintaa eikä muuta orsi- ja pohjaveden virtausolosuhteita.

Vid planeringen och byggandet av hållplatsområdet ska särskild uppmärksamhet fästas vid säkerhet och tillgänglighet.

Tekniska utrymmen som betjänar tunneln, som ett pumpverk och transformatorstationer med skydds zoner, får placeras i området.

Vid planeringen av tunneln ska man beakta de intilliggande byggnadernas grunder och kommunaltekniken som placeras i gatuområdet.

Trädrad som skall bevaras/planteras

Gata.

Riktgivande körramp som leder till underjordiska utrymmen.

Ifall körrampen som leder till tunneln övertäcks, ska den övertäckas med ett gröntak. Konstruktionen ska ge ett lätt och ljusst intryck.

Del av gatuområdes gräns där in- och utfart är förbjuden

BESTÄMMELSER SOM GÄLLER FÖR HELA OMRÅDET

STADSBILDEN

Byggnaderna, anordningarna och konstruktionerna ovan jord ska vara högklassiga till sin arkitektur och till sina material.

Konstruktioner ovan jord ska anpassas varsamt till stadsbilden och miljön med hjälp av byggnads- och miljökonst.

Planteringarna och tjockleken och tyngden hos ett tillräckligt planteringsunderlag ska beaktas i tunnelns däckkonstruktioner.

Efter byggandet ska parkområdet till sina funktioner och sin kvalitet rustas upp så att det är högklassigt.

I den fortsatta planeringen kommer bevarandepotentialen av befintlig silverpoppel och bevarande eller flyttning av befintliga små träd undersökas.

Värde träd som tas ner för att de står i vägen för tunnelbygget ska ersättas med stora plantor.

ARBETSTIDA SKYDDSÅTGÄRDER

Underjordiska utrymmen ska placeras, grävas, schaktas och förstärkas på ett sådant sätt att de eller byggandet av dem inte orsakar skador på byggnader eller andra underjordiska utrymmen, konstruktioner eller vattenledningsnät, och inte stör eller skadar järnvägen eller dess utrustning.

Särskild försiktighet ska iakttagas vid grävning eller schaktning i närheten av järnvägen och stationscentrumet.

Vid byggande eller schaktning i kvartersområden ovanför underjordiska utrymmen ska de underjordiska utrymmenas läge och konstruktionernas skyddsavstånd beaktas för att inte skada de underjordiska utrymmena eller konstruktionerna.

Underjordiska utrymmen ska byggas på ett sådant sätt att byggandet och användningen inte minskar det hängande grundvattnets eller grundvattnets yta eller förändrar det hängande grundvattnets och grundvattnets flödesförhållanden.

<p>PELASTUSTURVALLISUUS</p> <p>Maanalaisen tilojen uloskäytävät ja pelastusyhteydet maan pinnalle tulee suunnitella ja toteuttaa pelastusviranomaisten hyväksymällä tavalla.</p> <p>Ennen maanalaisen tilan rakennus- tai louhintaluvan myöntämistä tulee hakijan laatia selvitys pelastusturvallisuustason säilymisestä myös lupa-alueen ulkopuolisissa tiloissa maanalaisen tilan liittyessä niihin.</p> <p>Rakennettaessa maanalaisia tiloja olemassa olevien tilojen kautta tulee olemassa olevien tilojen käytön henkilöturvallisuus- ja pelastusturvallisuustaso turvata työn aikana.</p> <p>YMPÄRISTÖOLOSUHTEET</p> <p>Mikäli alueelle sijoitetaan raitiotie, tulee se suunnitella ja toteuttaa niin, ettei raitioliikenteen aiheuttama tärinä tai runkoäänäni ylitä tavoitteena pidettäviä enimmäisarvoja (VTT 2008, VTT 2009) sisätiloissa 31.12.2021 mennessä hyväksytyjen asemakaavojen osoittamassa maankäytössä.</p> <p>Tunneliin liittyvät äänilähteet (ilmanvaihtolaitteet, kompressorit yms.) tulee suunnitella siten, että niiden aiheuttama melu ei ylitä ympäristöministeriön asetuksessa rakennusten ääniympäristöstä (796/2017) annettuja raja-arvoja.</p> <p>Ennen rakennusluvan myöntämistä luvan hakijan on esitettävä hyväksyttävät suunnitelmat maaperän, kallion sekä rakennusten ja rakenteiden liikkeiden ja tärinöiden seurannasta.</p> <p>Ennen rakennusluvan myöntämistä tulee laatia pohjarakennus- ja ympäristöseurantasuunnitelma, jolla turvataan orsi- ja pohjaveden laatu sekä pinta nykyisellään sekä maa- ja kallioperässä virtaavan veden virtausolosuhteiden säilyminen.</p> <p>Suunnittelussa ja rakentamisessa kallion pintaosien vettä johtavilla heikkousvyöhykkeillä on noudatettava erityistä varovaisuutta.</p> <p>Suunnittelussa ja toteutuksessa on huomioitava hulevesien hallinta sekä tulvareitit.</p> <p>Pilaantuneet maa-alueet on selvittävä ja kunnostettava ennen rakentamiseen ryhtymistä.</p> <p>TONTTIIAKO</p> <p>Tämän asemakaavan alueella oleviin kortteleihin on laadittava erillinen tonttijako, ellei kaavamerkinöin ole toisin osoitettu.</p>	<p>RÄÄDNINGSSÄKERHET</p> <p>De underjordiska utrymmenas utgångar och räddningsvägar till markytan ska planeras och verkställas på ett sätt som godkänts av räddningsmyndigheterna.</p> <p>Innan det beviljas tillstånd för byggande eller schaktning av underjordiskt utrymme ska sökanden utarbeta en redogörelse för hur räddningsnivån också bibehålls i utrymmen som ligger utanför tillståndsområdet då det underjordiska utrymmet står i anslutning till dem.</p> <p>Då byggandet av underjordiska utrymmen genomförs via redan existerande utrymmen ska personsäkerhets- och räddningssäkerhetsnivån för användningen av de befintliga utrymmena säkerställas under arbetets gång.</p> <p>MILJÖFÖRHÅLLANDEN</p> <p>Om en spårväg placeras i området ska den planeras och byggas så att vibrationer eller stomljud från spårtrafiken inte överskrider de högsta värdena inomhus (VTT 2008, VTT 2009) som uppsatts som mål för den anvisade markanvändningen i detaljplaner som godkänts före 31.12.2021.</p> <p>Ljudkällor i anslutning till tunneln (ventilationsanordningar, kompressorer o.dyl.) ska planeras så att bullret som alstras av dem inte överskrider gränsvärdena för ljudmiljön i byggnader i miljöministeriets förordning (796/2017).</p> <p>Innan bygglov beviljas ska sökanden lämna in godkända planer för uppföljning av rörelser och vibrationer i mark, berg och byggnader och konstruktioner.</p> <p>Innan bygglov beviljas ska en grundbyggnads- och miljöövervakningsplan utarbetas för att säkerställa att det hängande grundvattnets och grundvattnets kvalitet och vattenyta bibehålls och att flödesförhållandena hos det vatten som rinner i marken och berggrunden bevaras.</p> <p>Särskild försiktighet ska iakttas vid planering och byggande i vattenförande skölar i bergets ytdelar.</p> <p>Dagvattenhanteringen och avledningsvägarna ska beaktas vid planeringen och byggandet.</p> <p>Förorenade markområden ska utredas och saneras före byggstarten.</p> <p>TOMTINDELNING</p> <p>För kvarteren på denna detaljplans område skall en separat tomtindelning göras, om inte via plan-teckningar annat bestämts.</p>
<p>Kaupunkirakenne ja ympäristö Asemakaavoitus</p>	<p>Stadsstruktur och miljö Detaljplanering</p>
<p>Mittaus- ja geopalvelut Asemakaavan pohjakartta täyttää sille asetetut vaatimukset.</p>	<p>Mätning och geoteknik Baskartan för detaljplanen uppfyller de krav som ställs på den.</p>
<p>Tasokoordinaatisto ETRS-GK25, korkeusjärjestelmä N2000.</p>	<p>Vantaalla / Vanda __.__.20__</p> <p>Plankoordinatsystemet ETRS-GK25, höjdsystemet N2000.</p> <p>Kimmo Junttila Kaupungeodeetti / Stadsgeodet</p>
<p>Hyväksytty kaupunginvaltuustossa __.__.20__</p>	<p>Godkänd av stadsfullmäktige __.__.20__</p>
<p>18.1.2022 KALA</p>	<p>TTA</p>

Muutoksenhakuohje 1. Oikaisuvaatimus

Jos olet tyytymätön tähän päätöksen, voit vaatia siihen oikaisua **Vantaan kaupunginhallitukselta** eli tehdä siitä oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimuksen voit tehdä:

lainmukaisuusperusteella, eli jos

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
- päätöksen tehnyt toimielin on ylittänyt toimivaltansa
- päätös on muuten lainvastainen

ja/tai

tarkoituksenmukaisuusperusteella, eli päätöksen sisältöön liittyvillä perusteilla.

Voit tehdä oikaisuvaatimuksen, jos olet kunnan jäsen. Asianosaisena voit tehdä oikaisuvaatimuksen kunnan jäsenyydestä riippumatta, jos päätös kohdistuu sinuun tai se vaikuttaa välittömästi oikeuksiisi, velvollisuuksiisi tai etuihisi.

Oikaisuvaatimuksen toimittaminen

Toimita oikaisuvaatimus **14 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Oikaisuvaatimus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä. Myöhässä tullutta oikaisuvaatimusta ei tutkita.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä Vantaan kaupungin internet-sivulla.

Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä, jollei muuta näytetä

- seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä
- kolmen päivän kuluttua sähköisen viestin lähettämisestä tai
- saantitodistuksen osoittamana aikana/erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana.

Voit toimittaa oikaisuvaatimuksen sähköpostilla tai sähköisen Oma Vantaa -asiointipalvelun kautta, postittamalla tai henkilökohtaisesti Tikkurilan Vantaa-Infoon sen aukioloaikana. Jos viimeinen palautuspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäiväksi, voit toimittaa oikaisuvaatimuksen vielä seuraavana arkipäivänä.

Tee oikaisuvaatimus kirjallisena ja kerro siinä mitä muutoksia haluat päätökseen ja millä perusteella. Jos sinulla on vaatimustasi tukevia asiakirjoja, liitä ne oikaisuvaatimukseen mukaan. Lopuksi ilmoita yhteystietosi ja kotikuntasi ja allekirjoita oikaisuvaatimus. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse allekirjoittaa, mutta siitä on käytävä ilmi lähettäjän tiedot. Jos käytät laillista edustajaa, oikaisuvaatimuksessa tulee olla myös edustajan vastaavat tiedot.

Oikaisuvaatimus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Vantaan kaupunginhallituksen yhteystiedot:

Postiosoite: Vantaan kaupungin kirjaamo, PL 1100, 01030 Vantaan kaupunki

Käyntiosoite: Kirjaamon asiakaspalvelu/Tikkurilan Vantaa-Info, Dixi (2. krs.), Ratatie 11, 01300 Vantaa
(Aukioloajat: ma–ke 8.45–16.30, to 12.00–17.00 ja pe 7.45–15.30. Tarkista kesäajan ja arkipyhän aukiolo soittamalla tai osoitteesta <https://www.vantaa.fi/vantaa-info>)

Puhelin: (09) 83911 (vaihe)

Sähköpostiosoite: kirjaamo@vantaa.fi

Asiointipalvelun osoite: <https://asiointi.vantaa.fi/web/oikaisuvaatimus>

Muutoksenhakuohje 2. Kunnallisvalitus oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen

Jos olet tyytymätön tähän päätökseen, voit hakea siihen muutosta **Helsingin hallinto-oikeudelta**.

Valituksen voit tehdä lainmukaisuusperusteella, eli jos

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
- päätöksen tehnyt toimielin on ylittänyt toimivaltansa ja/tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Voit tehdä valituksen, jos olet tehnyt päätöksestä aiemmin oikaisuvaatimuksen. Kunnan jäsenenä voit tehdä valituksen, jos päätös on muuttunut oikaisuvaatimuksen takia.

Valituksen toimittaminen

Toimita valitus **30 päivän** kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Valitus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Myöhässä tullutta valitusta ei tutkita.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä Vantaan kaupungin internet-sivulla.

Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä, jollei muuta näytetä:

- seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä,
- kolmen päivän kuluttua sähköisen viestin lähettämisestä tai
- saantitodistuksen osoittamana aikana/erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana

Voit toimittaa valituksen henkilökohtaisesti, postittamalla tai sähköisesti. Jos viimeinen palautuspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäiväksi, voit toimittaa valituksen vielä seuraavana arkipäivänä virka-aikana.

Tee valitus kirjallisena ja kerro siinä mitä muutoksia haluat päätökseen ja millä perusteella. Liitä mukaan valituksen kohteena oleva päätös ja vaatimusta tukevat asiakirjat (ellet ole niitä aiemmin toimittanut oikaisuvaatimuksen yhteydessä). Ilmoita valituksessa kotikuntasi ja yhteystietosi ja allekirjoita se. Jos sinulla on laillinen edustaja, valituksessa tulee olla sinun nimen ja kotikunnan lisäksi myös tämän nimi, kotikunta, yhteystiedot ja allekirjoitus. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse allekirjoittaa, mutta siitä on käytävä ilmi lähettäjän tiedot.

Valitus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Vahingonkorvausasiassa hallinto-oikeus voi tutkia ainoastaan, onko päätös tehty muodollisesti oikein. Vahingonkorvauksen perustetta tai määrää koskevan riita-asian käsittelee sen sijaan toimivaltainen yleinen tuomioistuin (käräjäoikeus).

Muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksua hallinto-oikeudessa **270** euroa. Lisätietoja valituksen maksullisuudesta saa Helsingin hallinto-oikeudesta. Maksua ei peritä silloin, kun hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaisen päätöksen valittajan eduksi.

Helsingin hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Käynti- ja postiosoite: Sörnäistenkatu 1, 00580 Helsinki

Puhelin: 029 56 42000, faksi: 029 56 42079

Sähköpostiosoite: helsinki.hao@oikeus.fi

Asiointipalvelun osoite: <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Virka-aika: klo 8.00 - 16.15

Muutoksenhakuohje 3. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

3.1. Tähän päätökseen, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa hakea muutosta.
(Kuntalaki 136 §)

3.2. Tähän päätökseen, joka koskee hankintaoikaisua, ei saa hakea muutosta.
(Hankintalaki 135 §)

3.3. Tähän päätökseen, joilla on päätetty olla käyttämättä etuusto-oikeutta, ei saa hakea muutosta.
(Etuostolaki 22 § 3 mom.)

3.4. Tähän oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen, joka koskee verotusta, ei saa hakea muutosta.
(Veronkantolain 51 § 1 mom. ja 50 § 7 mom.)

Muutoksenhakuohje 4. Hankintaoikaisuohje ja valitusosoitus

Julkista hankintaa koskevaan päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun voidaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016, jäljempänä hankintalaki) mukaan hakea muutosta vaatimalla hankintayksiköltä oikaisua (jäljempänä hankintaoikaisu). Asia voidaan myös saattaa valituksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi.

Hankintaa koskevasta asiasta voi tehdä hankintayksikölle oikaisuvaatimuksen tai markkinaoikeudelle toimitettavan valituksen se, jota asia koskee (jäljempänä asianosainen). Asianosainen on se, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa.

I Hankintaoikaisuohje

Hankintaoikaisuvaatimuksen kohde

Hankintayksikön päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun tyytymätön voi vaatia hankintalain 132–135 §:n mukaan hankintaoikaisua. Hankintaoikaisua voi vaatia hankintayksiköltä kirjallisesti tarjouskilpailuun osallistunut tarjoaja tai osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas tai muu taho, jota asia koskee.

Hankintaoikaisuvaatimuksen tekemiselle säädetty aika

Asianosaisen on vaadittava hankintaoikaisua 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintayksikön päätöksestä valitusosoituksineen tai muusta hankintamenettelyssä tehdystä ratkaisusta. Vaatimus on esitettävä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, voi oikaisuvaatimuksen tehdä ennen viraston aukioloajan päättymistä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Sähköinen tiedoksianto

Mikäli hankintapäätös on annettu tiedoksi sähköisesti, asianosaisen katsotaan saaneen tiedon hankintapäätöksestä oheisasiakirjoineen sinä päivänä, jolloin sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Asianosainen on saanut tiedon päätöksestä lähettämispäivänä, jollei asianosainen esitä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut asianosaiselle myöhemmin.

Tiedoksianto kirjeitse

Mikäli hankintapäätös on annettu tiedoksi hallintolain (434/2003) 59 §:n mukaisesti postitse kirjeellä, katsotaan asianosaisen saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä sen lähettämisestä, jollei asianosainen näytä saaneen tiedon myöhemmin.

Tiedoksianto saantitodistuksella

Mikäli hankintapäätös on annettu todisteellisesti tiedoksi hallintolain (434/2003) 60 §:n mukaisesti, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Hankintaoikaisua koskevan vaatimuksen sisältö

Hankintaoikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimukset perusteineen. Vaatimuksesta on käytävä ilmi oikaisua vaativan nimi sekä tarvittavat yhteyshenkilöt asian hoitamiseksi.

Vaatimukseen on liitettävä asiakirjat, joihin vaatimuksen tekijä vetoaa, mikäli ne eivät jo ole hankintayksikön hallussa.

Toimitusosoite

Hankintaoikaisu toimitetaan osoitteeseen:

Vantaan kaupungin kirjaamo
Kaupunginhallitus
PL 1100, 01030 Vantaan kaupunki
Sähköpostiosoite: kirjaamo@vantaa.fi
Puhelin (kirjaamo): 09-839 22184, fax: 09-8392 4163

Virka-aika: ma - pe 8.15 - 16.00

Hankintaoikaisun vireilletulo ja käsittely eivät vaikuta siihen määräaikaan, jonka kuluessa asianosainen voi hankintalain nojalla hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen.

II Valitusosoitus markkinaoikeuteen

Muutoksenhaun kohde ja rajoitukset

Tarjoaja, osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas tai muu taho, jota asia koskee, voi saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi tekemällä valituksen.

Valituksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi voidaan saattaa hankintayksikön päätös tai hankintayksikön muu hankintamenettelyssä tehty ratkaisu, jolla on vaikutusta ehdokkaan tai tarjoajan asemaan.

Markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella ei voida saattaa hankintayksikön sellaista päätöstä tai muuta ratkaisua, joka koskee:

- 1) yksinomaan hankintamenettelyn valmistelua;
- 2) sitä, että hankintasopimusta ei jaeta osiin 75 §:n nojalla; tai
- 3) sitä, että 93 §:ssä tarkoitetun kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena käytetään yksinomaan halvinta hintaa tai kustannuksia.

Puitejärjestelyyn perustuva hankinta

Puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan ei saa hakea muutosta valittamalla, jollei markkinaoikeus myönnä asiassa käsittelylupaa hankintalain 146 §:n mukaisesti. Lupa on myönnettävä, jos asian käsittely on lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa asioissa tärkeää, tai siihen on painava, hankintayksikön menettelyyn liittyvä syy.

Dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskeva ratkaisu

Dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskevaan hankintayksikön ratkaisuun ei saa hakea muutosta valittamalla, jollei markkinaoikeus myönnä asiassa käsittelylupaa hankintalain 146 §:n mukaisesti. Lupa on myönnettävä, jos asian käsittely on lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa asioissa tärkeää tai siihen on painava, hankintayksikön menettelyyn liittyvä syy.

Sähköinen tiedoksianto

Mikäli hankintapäätös on annettu tiedoksi sähköisesti, asianosaisen katsotaan saaneen tiedon hankintapäätöksestä oheisasiakirjoineen sinä päivänä, jolloin sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Asianosainen on saanut tiedon päätöksestä lähettämispäivänä, jollei asianosainen esitä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut asianosaiselle myöhemmin.

Tiedoksianto kirjeitse

Mikäli hankintapäätös on annettu tiedoksi postitse kirjeellä, asianosaisen katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä sen lähettämisestä, jollei asianosainen näytä saaneen tiedon myöhemmin.

Tiedoksianto saantitodistuksella

Mikäli hankintapäätös on annettu todisteellisesti tiedoksi, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksis aantitodistukseen merkittynä aikana.

Muutoksenhaku aika

Valitus on tehtävä kirjallisesti 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintaa koskevasta päätöksestä valitusosoituksineen. Tiedoksis aantipäivää ei lasketa mukaan valitusaikaan.

Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen markkinaoikeuden virka-ajan päättymistä.

Muutoksenhaku aika suora hankinnassa

Mikäli hankintayksikkö on toimittanut julkaistavaksi hankintalain 131 §:ssä tarkoitetun suora hankintaa koskevan ilmoituksen Euroopan unionin virallisessa lehdessä, valitus on tehtävä 14 päivän kuluessa ilmoituksen julkaisemisesta.

Mikäli hankintayksikkö on julkaissut suora hankinnasta jälki-ilmoituksen, mutta ei suora hankintaa koskevaa ilmoitusta, suora hankintaa koskeva valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa siitä, kun suora hankinnasta on julkaistu jälki-ilmoitus Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Mikäli hankintayksikkö ei ole julkaissut suora hankinnasta ilmoitusta tai jälki-ilmoitusta, suora hankintaa koskeva valitus on tehtävä kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hankintasopimus on tehty.

Sopimusmuutosta koskeva ilmoitus

Mikäli hankintayksikkö on toimittanut julkaistavaksi hankintalain 58 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitetun sopimusmuutosta koskevan ilmoituksen Euroopan unionin virallisessa lehdessä, on valitus tehtävä 14 päivän kuluessa ilmoituksen julkaisemisesta.

Poikkeukset säännömukaisesta valitusajasta

Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksis aannista, jos hankintayksikkö on tehnyt hankintapäätöksen jälkeen hankinta- tai käyttöoikeussopimuksen 130 §:n 1 tai 3 kohdan nojalla noudattamatta odotusaikaa. Odotusaikaa ei tarvitse noudattaa, jos sopimus koskee puitejärjestelyn perusteella tehtävää hankintaa tai sopimus koskee dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävää hankintaa.

Valitus on tehtävä kuuden kuukauden kuluessa hankintapäätöksen tekemisestä siinä tapauksessa, että ehdokas tai tarjoaja on saanut tiedon hankintapäätöksestä valitusosoituksineen ja hankintapäätös tai valitusosoitus on ollut olennaisesti puutteellinen.

Valituksen sisältö

Valituksessa on ilmoitettava hankinta-asia, jota valitus koskee, sekä valittajan vaatimukset ja niiden perusteet. Puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan ja dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskevan ratkaisun osalta valituskirjelmässä on esitettävä, minkä vuoksi käsittelylupa tulisi myöntää.

Valituksessa on ilmoitettava valittajan nimi ja kotikunta. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatija on joku muu henkilö, valituksessa on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta. Lisäksi on ilmoitettava postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa. Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelämä.

Valitukseen on liitettävä alkuperäisenä tai jäljennöksenä päätös, johon haetaan muutosta, sekä todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta. Valitukseen on liitettävä asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi. Asiamiehen on liitettävä valituskirjelmään valtakirja, kuten hallintolainkäyttölain 21 §:ssä säädetään.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava markkinaoikeudelle. Valituksen voi toimittaa markkinaoikeuden kansliaan henkilökohtaisesti, asiamiestä käyttäen, lähetin välityksellä, postitse, telekopiona, asiointipalvelussa tai sähköpostin avulla kuten sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) säädetään. Jos vireillepanon viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, voi asiakirjat toimittaa markkinaoikeudelle ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Valitusperusteeseen perustuva muutoksenhakukielto

Hankintalain 163 §:n mukaan markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaan asiaan ei saa hakea muutosta kuntalain eikä hallintolainkäyttölain nojalla.

Muutoksenhausta ilmoittaminen hankintayksikölle

Hankintalain 148 §:n nojalla hankinta-asiaan muutosta hakevan on kirjallisesti ilmoitettava hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Ilmoitus on toimitettava hankintayksikölle viimeistään silloin, kun hankintaa koskeva valitus toimitetaan markkinaoikeuteen. Ilmoitus on toimitettava hankintayksikön kohdassa I mainittuun osoitteeseen.

Oikeudenkäyntimaksu

Muutoksenhakijalta peritään käsittelystä markkinaoikeudessa oikeudenkäyntimaksua 2 120 euroa alle miljoonan euron hankinnassa. Jos hankinnan arvo on vähintään 1 miljoona euroa, käsittelymaksu on 4 240 euroa. Mikäli hankinnan arvo on vähintään 10 miljoonaa euroa, käsittelymaksu on 6 350 euroa.

Yksityishenkilön oikeudenkäyntimaksu markkinaoikeudessa on 530 euroa.

Markkinaoikeuden osoite ja muut yhteystiedot

Markkinaoikeus

Sörnäistenkatu 1

00580 Helsinki

puh. 029 56 43300

fax 029 56 43314

markkinaoikeus(at)oikeus.fi

asiointipalvelun osoite: <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Muutoksenhakuohje 5. Valitus asemakaavan muutosta koskevassa asiassa

Jos olet tyytymätön tähän päätöksen, voit hakea siihen muutosta **Helsingin hallinto-oikeudelta**.

Valituksen voit tehdä lainmukaisuusperusteella, eli jos

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
- päätöksen tehnyt toimielin on ylittänyt toimivaltansa ja/tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Voit tehdä valituksen, jos olet asianosainen, eli jos päätös kohdistuu sinuun tai se vaikuttaa välittömästi oikeuksiisi, velvollisuuksiisi tai etuihisi.

Voit tehdä valituksen myös, jos olet kunnan jäsen. Poikkeuksen tähän muodostavat vaikutukseltaan vähäiset muutokset muuhun asemakaavaan kuin ranta-asemakaavaan. Näihin vaikutukseltaan vähäisiin muutoksiin kunnan jäsenellä ei ole valitusoikeutta. Vaikutukseltaan vähäisenä ei ole pidettävä asemakaavan muutosta, jossa

- muutetaan rakennuskorttelin tai muun alueen pääasiallista käyttötarkoitusta
- supistetaan puistoja tai muita lähivirkistykseen osoitettuja alueita
- nostetaan rakennusoikeutta tai rakennuksen sallittua korkeutta ympäristöön laajemmin vaikuttavalla tavalla
- heikennetään rakennetun ympäristön tai luonnonympäristön arvojen säilymistä tai
- muutetaan kaavaa muulla näihin rinnastettavalla tavalla.

Valituksen voi tehdä myös

- viranomaisen toimialaansa kuuluvissa asioissa
- maakunnan liitto ja kunta, joiden alueella kaavassa osoitetulla maankäytöllä on vaikutuksia
- rekisteröity paikallinen tai alueellinen yhteisö toimialaansa kuuluvissa asioissa toimialueellaan

Valituksen toimittaminen

Toimita valitus **30 päivän** kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Valitus on tehtävä viimeistään määräjän viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Myöhässä tullutta valitusta ei tutkita. Kunnan jäsenen ja asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä Vantaan kaupungin internet-sivulla.

Voit toimittaa valituksen henkilökohtaisesti, postittamalla tai sähköisesti. Jos viimeinen palautuspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäiväksi, voit toimittaa valituksen vielä seuraavana arkipäivänä virka-aikana.

Tee valitus kirjallisena ja kerro siinä mitä muutoksia haluat päätökseen ja millä perusteella. Liitä mukaan valituksen kohteena oleva päätös ja vaatimusta tukevat asiakirjat. Ilmoita valituksessa kotikuntasi ja yhteystietosi ja allekirjoita se. Jos sinulla on laillinen edustaja, valituksessa tulee olla sinun nimen ja kotikunnan lisäksi myös tämän nimi, kotikunta, yhteystiedot ja allekirjoitus. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse allekirjoittaa, mutta siitä on käytävä ilmi lähettäjän tiedot. Valitus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksua hallinto-oikeudessa **270** euroa. Lisätietoja valituksen maksullisuudesta saa Helsingin hallinto-oikeudesta. Maksua ei peritä silloin, kun hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaisen päätöksen valittajan eduksi.

Helsingin hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Käynti- ja postiosoite: Sörnäistenkatu 1, 00580 Helsinki

Puhelin: 029 56 42000, faksi: 029 56 42079, Sähköpostiosoite: helsinki.hao@oikeus.fi

Asiointipalvelun osoite: <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Virka-aika: klo 8.00 - 16.15

Muutoksenhakuohje 6. Valitus rakennuskieltoa koskevassa asiassa

Jos olet tyytymätön tähän päätöksen, voit hakea siihen muutosta **Helsingin hallinto-oikeudelta**.

Valituksen voit tehdä lainmukaisuusperusteella, eli jos

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
- päätöksen tehnyt toimielin on ylittänyt toimivaltansa ja/tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Voit tehdä valituksen, jos olet asianosainen eli päätös kohdistuu sinuun tai se vaikuttaa välittömästi oikeuksiisi, velvollisuuksiisi tai etuihisi.

Valituksen voi tehdä myös asiassa julkista etua valvova viranomainen.

Valituksen toimittaminen

Toimita valitus **30 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Valitus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Myöhässä tullutta valitusta ei tutkita.

Asianosaisten katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä Vantaan kaupungin internet-sivulla.

Voit toimittaa valituksen henkilökohtaisesti, postittamalla tai sähköisesti. Jos viimeinen palautuspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäiväksi, voit toimittaa valituksen vielä seuraavana arkipäivänä virka-aikana.

Tee valitus kirjallisena ja kerro siinä mitä muutoksia haluat päätökseen ja millä perusteella. Liitä mukaan valituksen kohteena oleva päätös ja vaatimusta tukevat asiakirjat. Ilmoita valituksessa kotikuntasi ja yhteystietosi ja allekirjoita se. Jos sinulla on laillinen edustaja, valituksessa tulee olla sinun nimen ja kotikunnan lisäksi myös tämän nimi, kotikunta, yhteystiedot ja allekirjoitus. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse allekirjoittaa, mutta siitä on käytävä ilmi lähettäjän tiedot.

Valitus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksua hallinto-oikeudessa **270** euroa. Lisätietoja valituksen maksullisuudesta saa Helsingin hallinto-oikeudesta. Maksua ei peritä silloin, kun hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaisen päätöksen valittajan eduksi.

Helsingin hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Käynti- ja postiosoite: Sörnäistenkatu 1, 00580 Helsinki

Puhelin: 029 56 42000, faksi: 029 56 42079

Sähköpostiosoite: helsinki.hao@oikeus.fi

Asiointipalvelun osoite: <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Virka-aika: klo 8.00 - 16.15

Muutoksenhakuohje 7. Valitus etuosto-oikeuden käyttämistä koskevassa asiassa

Jos olet tyytymätön tähän päätökseen, voit hakea siihen muutosta **Helsingin hallinto-oikeudelta**.

Valituksen voit tehdä lainmukaisuusperusteella, eli jos

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
- päätöksen tehnyt toimielin on ylittänyt toimivaltansa ja/tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Voit tehdä valituksen, jos olet

- ostaja tai
- myyjä.

Valituksen toimittaminen

Toimita valitus **30 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Valitus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Myöhässä tullutta valitusta ei tutkita.

Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä:

- saantitodistuksen osoittamana aikana/erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana

Voit toimittaa valituksen henkilökohtaisesti, postittamalla tai sähköisesti. Jos viimeinen palautuspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäiväksi, voit toimittaa valituksen vielä seuraavana arkipäivänä virka-aikana.

Tee valitus kirjallisena ja kerro siinä mitä muutoksia haluat päätökseen ja millä perusteella. Liitä mukaan valituksen kohteena oleva päätös ja vaatimusta tukevat asiakirjat. Ilmoita valituksessa kotikuntasi ja yhteystietosi ja allekirjoita se. Jos sinulla on laillinen edustaja, valituksessa tulee olla sinun nimen ja kotikunnan lisäksi myös tämän nimi, kotikunta, yhteystiedot ja allekirjoitus. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse allekirjoittaa, mutta siitä on käytävä ilmi lähettäjän tiedot.

Valitus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksua hallinto-oikeudessa **270** euroa. Lisätietoja valituksen maksullisuudesta saa Helsingin hallinto-oikeudesta. Maksua ei peritä silloin, kun hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaisen päätöksen valittajan eduksi.

Helsingin hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Käynti- ja postiosoite: Sörnäistenkatu 1, 00580 Helsinki

Puhelin: 0295642000, faksi: 0295642079

Sähköpostiosoite: helsinki.hao@oikeus.fi

Asiointipalvelun osoite: <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Virka-aika: klo 8.00 - 16.15